

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจร
สู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2 , 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

โดย

นางยูแหว

ศรีสุโข และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

30 เมษายน 2561

สัญญาเลขที่ RDG59S0045

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษา “ แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่า แบบครบวงจร
สู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2 , 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

โดย

นางยุแหว

ศรีสุโข และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ้ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

30 เมษายน 2561

คำนำ

กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้โครงการศึกษา “แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมากเพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ 2,4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ” ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้สถานการณ์การผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดย พบว่า แนวทางที่สามารถน่าจะเพิ่มมูลค่าจากหมากให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้คือ 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหมาก ในพื้นที่ว่างในพื้นที่การเกษตร สวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน หรือปลูกรอบๆบ้าน เป็นอาชีพเสริมที่น่าสนใจของเกษตรกรในพื้นที่ เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้จากอาชีพหลัก 2) การเพิ่มมูลค่า ควรสร้างมาตรฐานการแปรรูปหมากให้ได้คุณภาพ 100% ของเกษตรกรในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้สูงขึ้น 3) การรวมส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่ทำหมากได้มาตรฐาน 100 % โดยรวบรวมสินค้าในจุดเดียว และจำหน่ายพร้อมกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคา 4) การใช้ประโยชน์จากหมากให้คุ้มค่าทุกส่วน ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ และ 5) การเพาะพันธุ์หมาก เพื่อขยายพื้นที่การปลูกหมาก และการเพาะพันธุ์หมากเพื่อจำหน่าย โดยทางทีมวิจัย ได้ทดลองคัดหมากพันธุ์ดี จากเกษตรกรในพื้นที่

จากการกระบวนการวิจัย ทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้เรื่องพัฒนาระบบการบริหารจัดการยกระดับเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน ในด้านต่างๆ เช่น 1. ระบบบริหารจัดการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2. ระบบการเงินและบัญชี 3. การประชาสัมพันธ์และการตลาด 4. การสร้างความรู้ความเข้าใจกับภาคี เกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานผลผลิต สินค้า รวมทั้ง การเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิต ที่จะส่งต่อยังพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งเน้นคุณภาพของสินค้า ซึ่งทักษะ ความรู้เหล่านี้ทางทีมวิจัย ต้องได้รับการเติมเต็มความรู้ พร้อมทั้งผ่านกระบวนการทดลองปฏิบัติ เพื่อสร้างความมั่นใจของคณะทำงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนายกระดับชุมชน เป็นผู้ประกอบหน้าใหม่ในชุมชนได้ต่อไป

ทางทีมวิจัยต้องขอขอบคุณ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ที่หนุนเสริม เต็มเต็มความรู้ เสริมศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ผ่านเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น “สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น”

นางยุแหว ศรีสุโข และคณะ

30 เมษายน 2561

สารบัญ

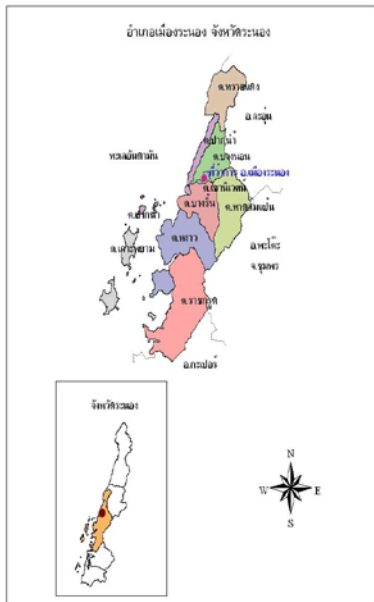
		หน้า	
บทที่ 1	บทนำ.....	1-9	
	ความสำคัญของปัญหา.....	1-4	
	โจทย์วิจัย.....	5	
	วัตถุประสงค์.....	5	
	นิยามศัพท์.....	5	
	ขอบเขตการศึกษา.....	5	
	ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	5-9	
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	9	
บทที่ 2	ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10-28	
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10-28	
บทที่ 3	ขอบเขตการศึกษา.....	29-40	
	ขอบเขตการศึกษา.....	29	
	วิธีการเก็บข้อมูล.....	29-40	
บทที่ 4	ผลการศึกษา.....	41-62	
	สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหมากในชุมชน จังหวัดระนอง.....	41-58	
	ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อ	58-60	
	การบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบ	61-62	
	วงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่.....		
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	63-87	
	สรุป อภิปรายผล.....	63-80	
	สิ่งที่ได้เรียนรู้จากงานวิจัย.....	81-85	
	ข้อเสนอแนะ.....	85-87	
	ภาคผนวก	88-183	
	ภาคผนวก กิจกรรม	89-177	
	ภาคผนวก ภาพกิจกรรม	178-180	
	ภาคผนวก ประวัตินักวิจัย	181-183	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ตำบลราชกรูด ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของอำเภอเมืองระนองอยู่ห่างจากอำเภอเมืองระนอง 25 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) มีพื้นที่ประมาณ 152.41 ตารางกิโลเมตร หรือ 95,257 ไร่ มีหมู่บ้านอยู่ในเขตการปกครอง 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านละออง	มีพื้นที่ 18,750 ไร่	(30.01 ตร.กม)
หมู่ที่ 2 บ้านล่าง	มีพื้นที่ 7,507 ไร่	(12.02 ตร.กม)
หมู่ที่ 3 บ้านราชกรูด	มีพื้นที่ 11,250 ไร่	(18.01 ตร.กม)
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส	มีพื้นที่ 12,167 ไร่	(19.40 ตร.กม)
หมู่ที่ 5 บ้านนกงาง	มีพื้นที่ 13,125 ไร่	(21.01 ตร.กม)
หมู่ที่ 6 บ้านคลองของ	มีพื้นที่ 21,583 ไร่	(34.56 ตร.กม)
หมู่ที่ 7 บ้านห้วยปลิง	มีพื้นที่ 9,375 ไร่	(15.00 ตร.กม)
หมู่ที่ 8 บ้านขจัดภัย	มีพื้นที่ 1,500 ไร่	(2.40 ตร.กม)

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับพื้นที่	ต.หวาง	อ.เมือง	จ.ระนอง
ทิศใต้	ติดต่อกับพื้นที่	ต.ม่วงกลาง	อ.กะเปอร์	จ.ระนอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับพื้นที่	ต.ปากทรง	อ.พะโต๊ะ	จ.ชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับพื้นที่	สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์		

ตำบลราชกรูดตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นภูเขาทางทิศตะวันออกประมาณ 75% ของพื้นที่ทั้งหมดและลาดเอียงไปยังทิศตะวันตก มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนขึ้นบริเวณที่ราบเชิงเขาและลาดเอียงไปทางทิศตะวันตก ตำบลราชกรูดมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 8,705 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 75 % และศาสนาอิสลามคิดเป็นร้อยละ 25 % โครงสร้างทางเศรษฐกิจของตำบลราชกรูด ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตร ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว สะตอ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ รองลงมา ได้แก่ ประมง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับราชการ และรับจ้าง

การศึกษาเส้นทางการค้า “หมาก” เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ที่จะนำไปสู่การสร้างการเรียนรู้ และจัดการชุมชนท้องถิ่นในอนาคตได้อีกทางเลือกหนึ่งของชุมชน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ระนอง และทีมวิจัยตำบลราชกรูด จึงได้ร่วมกันพัฒนาโครงการแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหมากอย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสู่การจัดการตลาดหมากในอนาคต โดยได้เลือกพื้นที่ศึกษานำร่องในหมู่ที่ 2 บ้านล่าง และ

หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยเริ่มศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2556 ถึง 1 สิงหาคม 2557 ระยะเวลารวม 1 ปี

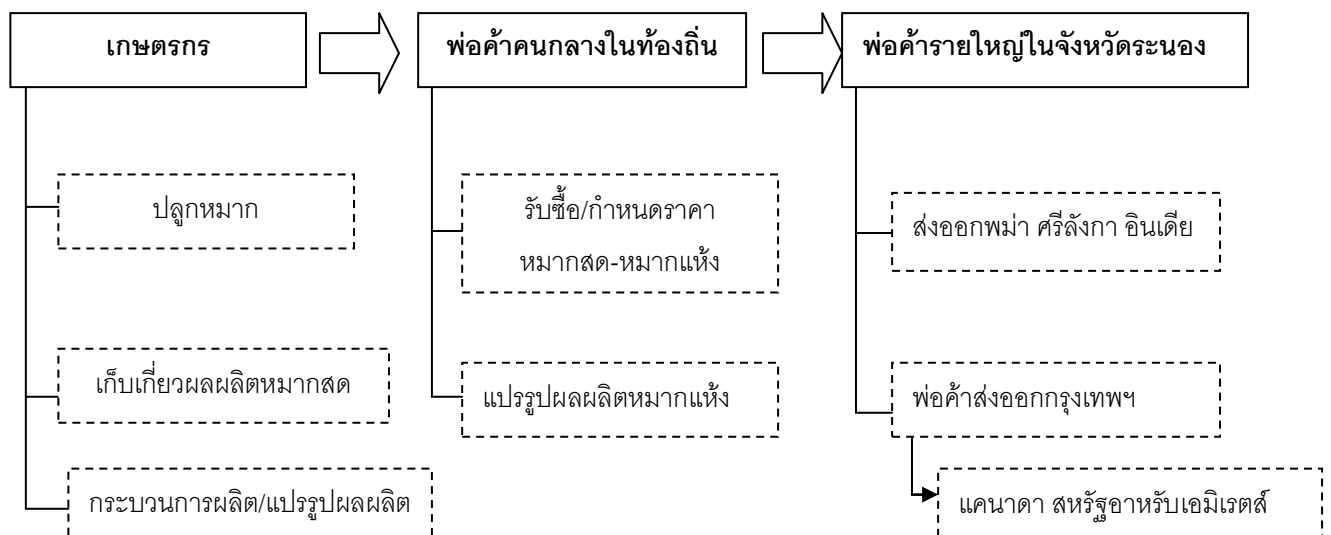
จากผลการดำเนินงานโครงการศึกษา “แนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตและการจัดการตลาดหมากเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม กรณีศึกษา : หมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ” แนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตและการจัดการตลาดหมากเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชนที่ผ่านมา พบว่าชุมชนมีแนวทางกระบวนการผลิต และการจัดการตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตจากหมาก ดังนี้

1. กระบวนการผลิตหมากอย่างมีคุณภาพ จากการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า และสำรวจกระบวนการผลิตหมากทั้งในชุมชน และนอกชุมชน ของทีมวิจัยชุมชนบ้านราชกรูด ทำให้ได้รับความรู้ ถึงกระบวนการผลิตหมากที่ได้คุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ทำหมาก ซึ่งกระบวนการผลิตหมากที่ได้คุณภาพ นั้น จะเริ่มตั้งแต่กระบวนการเก็บผลผลิต ซึ่งจะต้องเก็บผลผลิตที่มีสีเหลืองเข้ม ซึ่งเป็นหมากที่แก่จัด จากนั้นก็จะนำมาสู่กระบวนการแปรรูป ซึ่งจะมีการทำอยู่ 2 ประเภท คือ การตากทั้งลูก และ การทำหมากผ่าซีก การตากหมากทั้งลูกนั้นจะนำหมากที่แก่จัด มาตากไว้ในลานกว้าง ประมาณ 20 –30 วัน จึงจะนำมาผ่าได้ และต้องตากแดดอีก ประมาณ 5 แดด ถึงจะได้หมากแห้งที่ได้คุณภาพสามารถส่งขายได้ ส่วนการทำหมากผ่าซีกนั้น จะนำหมากสดมาผ่าซีก และนำตากแดดอีก 3 แดด จากนั้นจะนำมาแกะเนื้อในออก และนำเนื้อในออกตากแดดอีกประมาณ 5 วัน จึงจะเป็นหมากแห้งที่สามารถส่งออกขายได้

2. การสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการตลาดหมาก ระบบเศรษฐกิจและสภาพเศรษฐกิจเป็นปัจจัยในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค การผลิตสินค้าเกษตรแบบยั่งยืน จะต้องสอดคล้องกับระบบนิเวศน์ ระบบเศรษฐกิจและสังคม การผลิตเพื่อความต้องการของผู้บริโภคจะนำมาซึ่งกำไรของผู้ประกอบการ บทบาทของการตลาดสินค้าเกษตรแบบยั่งยืนคือการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดกำไร การพัฒนาตลาดผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ ๆ นอกจากนี้นี้ยังสอดคล้องกับระบบนิเวศน์ ทรัพยากรที่มีอยู่ การผลิต การจัดการ การตลาดและกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า เมื่อพิจารณานำแนวคิดนี้ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม และการจัดการตลาดหมาก พบว่า การเพิ่มขึ้นของราคาหมากแห้งมีราคาสูงถึง 35 บาทต่อกิโลกรัม และมีโอกาสที่จะเพิ่มสูงถึง 45 บาท โดยปีที่ผ่านมา หมากแห้งราคาเพียงแค่ 25-28 บาทต่อกิโลกรัมเท่านั้น ทำให้ปีนี้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

จากการเก็บข้อมูลยังพบอีกว่า หมากต้นหนึ่งจะออกผลเพียงปีละครั้ง ต้นหมาก 1 ต้น จะมีหมาก 5-7 ทะลาย หากติดผลดกเมื่อนำมาตากแห้งแล้วจะได้ผลผลิตหมากแห้งถึง 15-25 กก.ต่อต้น ขึ้นอยู่กับปริมาณการติดผลของหมากแต่ละต้น ส่วนรายได้ที่เฉลี่ยต้นละ 400-500 บาท โดยชาวบ้านส่วนใหญ่จะ

ปลูกมากไว้ตามแนวรั้ว จึงขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ เกษตรกรที่มีปลูกมาก สามารถคำนวณรายได้ต่อปีได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการขายหมากแห่งนั้นเริ่มตั้งแต่การรับซื้อหมากสดใน กก.ละ 4 บาท แล้วนำมาตากแห้งทั้งผล เพื่อผ่านกรรมวิธีการฆ่าที่ง่าย โดยใช้แรงงานในครัวเรือนและยังมีการจ้างแรงงานในพื้นที่ กิโลกรัม ละ 5 บาท หลังจากนั้นก็จะนำไปตากเป็นเวลา 10 วัน ทั้งนี้ หากต้องการขายในราคาที่สูงกว่า 30-35 บาท แต่ต้องมีทุนหมุนเวียน โดยตลาดจะต้องการหมากแห้งมากที่สุดในช่วง กรกฎาคม-สิงหาคมของทุกปี สำหรับเกษตรกรที่มีทุนหมุนเวียนเปิดจูดรับซื้อเก็บสต็อกไว้แล้วส่งขายในช่วงดังกล่าวก็จะได้ราคาประมาณ 40-45 บาทต่อกิโลกรัม ดังผังการซื้อขายหมากในชุมชน ต่อไปนี้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษเส้นทางการค้าหมาก ภาพรวม พบว่า ประเทศผู้นำเข้าหมากที่สำคัญคือ ปากีสถาน บังคลาเทศ อินเดีย และซาอุดีอาระเบีย สำหรับตลาดส่งออกที่น่าสนใจ คือ พม่า โดยเฉพาะหมากจระนอง ซึ่งพ่อค้าในจังหวัดรับซื้อหมากสดราคา กิโลกรัมละ 4-5 บาทซื้อหมากแห้งราคา กิโลกรัมละ 30-40 บาท หมากที่ระนองจะราคาดีกว่าจังหวัดเพื่อนบ้าน เพราะอยู่ชายแดนติดกับพม่าส่งออกได้มาก และหมากจระนองคุณภาพดีคือ แห้งสนิทและหน้าสวย ทำให้พ่อค้าฝั่งพม่าต้องการมาก ส่งผลให้ในปัจจุบันเกษตรกรหันมาปลูกหมากกันมากๆ เนื่องจากนับวันตลาดยังคงมีความต้องการเพิ่มขึ้น ราคาที่ดีขึ้นทุกปี ดังนั้นเกษตรกรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพในกระบวนการผลิตหมากให้ได้มาตรฐานที่ดีต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัยในปีที่ผ่านมาข้างต้น ทำให้คนในชุมชน และเกษตรกรสวนหมาก หมู่ที่ 2 , 4 ของตำบลราชกรูด และพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนมาก เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงใจความสำคัญของขั้นตอน กระบวนการผลิตหมาก ว่าจะต้องมีกระบวนการ และขั้นตอนการผลิตอย่างไรถึงจะทำให้สินค้ามีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาด จนนำมาซึ่งมูลค่าเพิ่มของราคาสินค้า จนทำให้เกษตรกรสวนหมากในตำบลราชกรูด และพื้นที่ใกล้เคียง สามารถสร้างมูลค่าของสินค้า จนเป็นรายได้เสริมที่สามารถเลี้ยงครอบครัว และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับเกษตรกร ทดแทนพืชเศรษฐกิจจำพวก ยางพารา

ปาล์มน้ำมัน ฯลฯ ที่มีปัญหาด้านราคาผลผลิตที่ตกต่ำ แต่ราคาผลผลิตจากหมาก นับวันยังมีราคาที่สูงขึ้น ทั้งจากปัจจัยของผลผลิตที่มีจำนวนน้อย ความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มปริมาณมากขึ้น หรือแม้กระทั่งจาก ขั้นตอน กระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน ทำให้สินค้ามีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ จึงทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น และเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน ดังผลการศึกษาวิจัยในปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรทำสวนหมาก ในตำบลราชกรูด กรณีศึกษา หมู่ที่ 2 , 4 จำนวน 39 ครัวเรือน มีผลผลิตหมากแห้งออกสู่ท้องตลาดรวมกัน โดยประมาณ 103,490 กิโลกรัม ราคาซื้อ-ขายหมากแห้งโดยเฉลี่ยในปี 2558 ราคาซื้อ-ขายเฉลี่ยที่ 50 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน ประมาณ 5,174,500 บาท ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ที่สูงเมื่อเทียบกับจำนวนครัวเรือน และผลผลิตที่ออกสู่ตลาด เฉพาะหมู่ที่ 2 , 4 ของตำบลราชกรูดเท่านั้น ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้น เป็นรายได้ที่สร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับเกษตรกรสวนหมากมีใช้น้อย และรายได้ที่เกิดขึ้นยังหมุนเวียนอยู่ในชุมชน เพราะการทำหมากแห้ง มีกระบวนการและขั้นตอนที่หลากหลาย มีผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหลากหลายภาคส่วน ทั้งคนรับจ้างขึ้นหมาก รับจ้างเก็บหมาก รับจ้างทำหมากแห้ง เป็นต้น

“หมาก” นอกจากจะแปรรูปผลผลิตด้วยวิธีตากแห้ง เพื่อนำเนื้อในไปใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ แล้ว ส่วนประกอบของหมากส่วนอื่นๆก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ และสร้างมูลค่าให้กับเกษตรกรเพิ่มเติมได้อีกหลากหลายส่วน เช่น กล้าหมาก เปลือกหมาก กาบหมาก ต้นหมาก และอีกหลากหลายชิ้นส่วน ถ้าได้รับการศึกษา วิจัย ทดลอง และนำชิ้นส่วนต่างๆเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ จะสามารถเพิ่มมูลค่า และคุณค่าให้กับผลผลิตจากหมากให้กับเกษตรกรได้อย่างมากมายมหาศาล ด้วยเหตุนี้ ทางทีมวิจัยหมากจึงเล็งเห็นความสำคัญของการเพิ่มคุณค่า และมูลค่าของหมากจากส่วนประกอบส่วนต่างๆดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเล็งเห็นว่าการส่งเสริมการเพาะขยายพันธุ์หมาก และการเพิ่มมูลค่าจากส่วนประกอบของหมากส่วนอื่นๆ จะเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ควบคู่ไปกับการศึกษา ทดลองพัฒนาคุณภาพ การแปรรูปผลผลิตจากหมาก ให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน จะเป็นการต่อยอดผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา จนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จนนำไปสู่การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลราชกรูด ในอนาคต

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะมีส่วนช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก การศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมาก และการบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมายไว้ 3 วัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ 1. เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก 2. เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อการค้ากล้าหมาก 3. เพื่อบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้โครงการวิจัยบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม ศึกษา ทดลองปฏิบัติ เพื่อนำมาซึ่งผลการศึกษาวิจัยที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าจากผลผลิตจากหมาก ที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่ดี และยั่งยืนให้กับเกษตรกรชาวสวนในอนาค

1.2 โจทย์วิจัย

1. มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดมาก ขึ้นหลัง 5 ปีเป็นอย่างไร ?
2. การเพาะขยายพันธุ์หมากมีขั้นตอน และวิธีการเพาะขยายพันธุ์อย่างไร ?
3. การบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ของตำบลราชกรูดเป็นเช่นไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาด
2. เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูก และเพื่อการค้าลำหมาก
3. เพื่อบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่

1.4 นิยามศัพท์

1. **กลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่** คือ การรวมกลุ่มของทีมวิจัย ในรูปแบบการประกอบการขนาดเล็ก เพื่อจัดการผลผลิตหมาก ความรู้ ภูมิปัญญาด้านกระบวนการผลิตหมากให้มีคุณภาพ มาตรฐานการค้า การส่งออกภายในชุมชน

1.5 ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ศึกษา หมู่ที่ 2,4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
(ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี 6 เดือน)

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.6.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย

1) **ประชุมประจำเดือน** : ทีมวิจัยมีการประชุมในพื้นที่ เพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ ทบทวนการทำงานออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการโครงการวิจัย มีการกำหนดให้มีการประชุมทุกเดือน จำนวน 18 เดือน

2) **เวทีชี้แจงงานวิจัย ต่อชุมชน ภาาติเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง** : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน และบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ภาาติเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันของทีมวิจัย และประสานงานผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ภาาติเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมเวที ฯ ทีมวิจัยชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ภาาติเครือข่าย และผู้เกี่ยวข้อง /แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังกระบวนการเวทีเสร็จสิ้นทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน

1.6.2 ขั้นตอนการศึกษา

1) **ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2** : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯ ประสานงานผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 เข้าร่วมเวที ฯ ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปผลร่วมกัน และหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานร่วมกันหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

2) **ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง** : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัย ออกแบบสำรวจข้อมูล กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนด วัน เวลา สถานที่ และนัดหมายทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย ที่ปรึกษาโครงการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จะลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล จัดเตรียมเอกสาร เครื่องมือ อุปกรณ์การลงพื้นที่สำรวจ ลงพื้นที่สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง จำนวน 80 ชุด หลังเสร็จสิ้นการศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูลทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลร่วมกัน

3) **ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้าแม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และพ่อค้ารายใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา (จ.เกาะสอง)** : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัย สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี) จำนวน 15 แห่ง/ชุด และสำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่า

การตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ้อคำรายใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา (จ.เกาะสอง) จำนวน 2 แห่ง/ชุด หลังเสร็จสิ้นการศึกษา/สำรวจ/เก็บข้อมูลทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลร่วมกัน

4) ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ในและนอกพื้นที่เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลและเพาะขยายพันธุ์กล้าหมาก : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัย ออกแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ และกำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ในและนอกพื้นที่เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลและเพาะขยายพันธุ์กล้าหมาก ทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวพันธุ์หมาก การปลูก พื้นที่ปลูกแต่ละประเภท/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ในและนอกพื้นที่เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ จำนวน 50 ชุด 5 วัน (ในพื้นที่ 30 ชุด นอกพื้นที่ 20 ชุด) หลังเสร็จสิ้นการศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสารและจัดทำฐานข้อมูล

5) ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา การตลาดของกล้าหมากทั้งในและนอกพื้นที่ : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัย ออกแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์ และกำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา ด้านการตลาดกล้าหมากในและนอกพื้นที่ ทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล สถานการณ์ด้านราคา ด้านการตลาดกล้าหมากในและนอกพื้นที่ จำนวน 20 ชุด จำนวน 5 วัน และหลังจากได้ข้อมูลจากการศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา การตลาดของกล้าหมากทั้งในและนอกพื้นที่ ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมเป็นเอกสาร

6) ศึกษาเรียนรู้/ดูงานการเพาะชำกล้าหมาก การส่งเสริมพื้นที่ปลูก การตลาดกล้าหมาก การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน : ทีมวิจัย ประสานงาน วัน เวลา สถานที่ เข้าร่วมประชุมวางแผนงานการศึกษาดูงาน ประสานงานข้อมูล พื้นที่ศึกษา ดูงาน และประสานงานกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมศึกษาดูงาน เดินทางศึกษาเรียนรู้/ดูงานการเพาะชำกล้าหมาก การส่งเสริมพื้นที่ปลูก การตลาดกล้าหมาก การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมสรุปผลข้อมูลจากการศึกษาดูงาน

7) แลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอมุมมอง ข้อเสนอแนะ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ : ทีมวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงานวิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอ มุมมอง ข้อเสนอแนะ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ เข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอ มุมมอง ข้อเสนอแนะ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทีมวิจัยร่วมสรุปผล

8) แลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอมุมมอง ข้อเสนอแนะ /ทำความเข้าใจ/สร้างกฎ ระเบียบความร่วมมือร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้า คุณภาพของสินค้า สินค้าของกลุ่ม ฐานมาตรฐานกลุ่มเกษตรกรผู้

แปรรูปหมากที่มีคุณภาพ : ทีมวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ประสานงานวิทยากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอมุมมอง ข้อเสนอแนะ /ทำความเข้าใจ/สร้างกฎ ระเบียบความร่วมมือร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้า คุณภาพของสินค้า สินค้าของกลุ่ม มาตรฐานกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปหมากที่มีคุณภาพ เข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่ ที่ กำหนดไว้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอมุมมอง ข้อเสนอแนะ /ทำความเข้าใจ/สร้างกฎ ระเบียบความร่วมมือ ร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้า คุณภาพของสินค้า สินค้าของกลุ่ม มาตรฐานกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูป หมากที่มีคุณภาพ หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทีมวิจัยสรุปผลกิจกรรมร่วมกัน

9) ประชุมเครือข่ายนักวิจัย : ทีมวิจัย ประสานงานทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเดินทางเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการอื่นๆเป็นระยะๆร่วมนำเสนอผลการดำเนินงานในเวทีเครือข่ายนักวิจัย จังหวัด ระนอง 4 เดือน/ครั้ง

1.6.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

1) ทดลองเพาะ/ขยายพันธุ์กล้าหมาก เพื่อการส่งเสริมพื้นที่ปลูกหมากและการค้า : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัย ออกแบบ รูปแบบ เครื่องมือ ทดลองเพาะ/ขยายพันธุ์กล้าหมาก และกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะเพาะ/ขยายพันธุ์ หมาก ทีมวิจัยเพาะ/ขยายพันธุ์หมาก จำนวน 3,000 กล้า พร้อมทั้งติดตาม หนุนเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 5 ครั้ง สังเกต / จดบันทึก และหลังเสร็จสิ้นการทดลองเพาะ/ขยายพันธุ์กล้าหมาก ทีมวิจัยสรุปผล ข้อมูลร่วมกัน

2) ประชาสัมพันธ์/ส่งเสริมให้ความรู้/สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเพาะชำกล้า หมาก การขยายพันธุ์ และการปลูกหมาก พร้อมทั้งค้นหา สนับสนุน ส่งเสริมการค้า การตลาดพันธุ์กล้าหมาก : ทีมวิจัยประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกันของทีมวิจัยออกแบบ เครื่องมือ และรูปแบบการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และ ส่งเสริมการตลาดพันธุ์กล้าหมาก , ประชาสัมพันธ์/ส่งเสริมให้ความรู้/สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ เพาะชำกล้าหมาก การขยายพันธุ์ และการปลูกหมาก โดยการออกบูทประชาสัมพันธ์ ทำกลุ่มย่อย และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์กล้าหมาก สนับสนุน ส่งเสริมการค้า การตลาดพันธุ์กล้าหมากของทีมวิจัย หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูล

3) ศึกษา รวบรวมข้อมูล/ทดลองปฏิบัติการ การแปรรูปส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือก หมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการใช้ประโยชน์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ : ทีมวิจัย ประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานร่วมกัน ทีมวิจัยร่วมกันศึกษา รวบรวม ข้อมูล รูปแบบการใช้ประโยชน์จากส่วนประกอบของหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ ทดลองแปรรูปส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 3 วัน หลังเสร็จสิ้นการศึกษา รวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลร่วมกัน

4) ศึกษาเรียนรู้/ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม บอกรับสมัครสมาชิก
ผู้การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมาก : ทีมวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน และ แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน ออกแบบเครื่องมือการฝึก และกำหนด วัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาเรียนรู้/ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม ทีมวิจัยลงพื้นที่ศึกษาเรียนรู้/ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม บอกรับสมัครสมาชิก ผู้การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อ-ขายหมากตำบลราชกรูด และหลังเสร็จสิ้นการศึกษาเรียนรู้/ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม บอกรับสมัครสมาชิกสรุปผลข้อมูล

1.6.4 ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

1) สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ : ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรมสัมภาษณ์

2) เปิดทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อ-ขายหมากตำบลราชกรูด : ทีมวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน และ แบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานกระบวนการเวทีเปิดทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมากตำบลราชกรูด และประสานผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีเปิดทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมากตำบลราชกรูด เปิดทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมากตำบลราชกรูด ซึ่งทีมงานวิจัยให้ชุมชนได้รับทราบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และส่งต่อข้อมูลงานวิจัยให้เกษตรกรที่มีความสนใจ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และต่างพื้นที่ หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมเวที ทีมวิจัยสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน

3) จัดทำรายงานวิจัย : ทีมวิจัย จัดเตรียมข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านมาช่วยกันตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการทำงานวางแผนการบันทึกรายงาน ร่วมกันเขียนรายงานโดยทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ผลเชิงวิจัย

1) ได้เรียนรู้มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก ย้อนหลัง 5 ปี
2) ได้เรียนรู้การส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมาก
3) ได้เรียนรู้บริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่

1.7.2 ผลเชิงพัฒนา

1) เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

บทที่ 2

ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการแนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก 2) เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อการค้าหมาก และ 3) เพื่อบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ทางทีมวิจัยจึงได้มีการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ และเป็นแนวทางในการทำงานวิจัยให้บรรลุเป้าหมายความต้องการของชุมชน การรวมกลุ่มของทีมวิจัย ในรูปแบบผู้ประกอบการขนาดเล็ก เพื่อจัดการผลผลิตหมาก ความรู้ ภูมิปัญญาด้านกระบวนการผลิตหมากให้มีคุณภาพ มาตรฐานการค้า การส่งออกภายในชุมชน ด้วยเครื่องมือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจรผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ โดยทีมวิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร จากเว็บไซต์งานวิจัยต่างๆ ซึ่งได้ค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจับรวบรวมข้อมูล รูปแบบ วิธีการเก็บข้อมูล รวมทั้งการนำความรู้มีประยุกต์ใช้ในการจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหมากแบบครบวงจร ซึ่งมีรายละเอียดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 ¹สถานภาพการผลิตหมากแห้งของเกษตรกรในอำเภอหงหรา จังหวัดพัทลุง

1) รูปแบบงานวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เรื่องนี้มุ่งหมายที่จะศึกษาสถานภาพการผลิตหมากแห้ง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่น่าสนใจของเกษตรกรในอำเภอหงหรา จังหวัดพัทลุง วัตถุประสงค์ของการวิจัยมี 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม การผลิตและการขายหมากแห้งของเกษตรกร และประการที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผล ต่อการผลิตหมากแห้งของเกษตรกร โดยทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนาตามธรรมชาติ และการ

¹ วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 2559 : 34 (3) : 22-32

สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูก หนามจำนวน 135 ครัวเรือน ซึ่งทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ เนื้อหา และการวิเคราะห์สวาท ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสตรี มีประสบการณ์การผลิตหนามแห้ง 18.05 ปี ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก การผลิตหนามแห้งใช้วิธีการแบบดั้งเดิม คือ การผ่าผลหนามด้วยพร้า และตากแดด ให้เป็นหนามแห้ง การขายหนามแห้งเป็นการขายส่งผ่านพ่อค้าคนกลาง ปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง คือ ความรู้และความชำนาญในการผลิตหนามแห้งของเกษตรกร ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน คือ ข้อมูลข่าวสารทางการตลาด ปัจจัยที่เป็นโอกาส คือ ความต้องการหนามแห้งในตลาด และปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ นโยบายของภาครัฐ ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มศักยภาพ การผลิตหนามแห้งของเกษตรกร คือ การส่งเสริมการผลิตหนามแห้งเพื่อเป็นอาชีพเสริม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต หนามแห้ง ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตหนามแห้งที่เหมาะสม

หนามเป็นพืชที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน เดิมคนไทยทั้งบุรุษและสตรีมีการบริโภคหนาม กันเกือบทุกครัวเรือน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงวัย ซึ่งรับประทานเป็นของขบเคี้ยวเมื่อว่างจากการทำงาน หรือยามเดิน ทางไกล รวมทั้งเพื่อช่วยดับกลิ่นปาก และช่วยย่อยอาหารหลังจากการรับประทานอาหารมื้อหลัก หนามยังใช้เป็น สมุนไพรในการรักษาโรค เช่น ยารักษาโรคผิวหนัง (ยาสมานแผล ยาแก้อาการคัน) ยารักษาโรคภายใน (ยารักษาอาการ ท้องเสียอันเนื่องมาจากอาหารเป็นพิษ ยาถ่ายพยาธิในเด็ก) ยารักษาโรคในช่องปาก (ยาแก้ปากเปื่อย ยาขัดฟัน) ตลอดจนการใช้หนามในประเพณีและพิธีกรรม การแต่งงาน การบายศรีสู่ขวัญ การบวชนาค การไหว้ครู การสะเดาะเคราะห์ และบวงสรวง (จิรวรรณ, 2539; อามร, 2544) ซึ่งปิยวัฒน์ (2549) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุในการคงอยู่ ของอาชีพการทำหนามว่า มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ การประกอบอาชีพการทำหนามเป็นอาชีพเสริม 2) ปัจจัยทางสังคม คือ ระบบเครือญาติที่เหนียวแน่น และมีการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน และ 3) ปัจจัยทางวัฒนธรรม คือ ประเพณีต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้มีการนำหนามมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม ในปัจจุบันแม้ว่าการบริโภคหนามของคนไทยจะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต เนื่องจากอิทธิพลของ วัฒนธรรมตะวันตก แต่ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำให้หนามทวีความสำคัญมากขึ้นใน ฐานะปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมฟอกหนัง ฟอกเส้นใย สี ยา (ยาอมระงับกลิ่น ปาก ยาขับปัสสาวะ ยาถ่ายพยาธิในสัตว์) (พรรณนีย์, 2546; วนิกา และ สมชาย, 2550)

อีกทั้งยังเป็นสินค้าส่งออกที่ สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นมูลค่าหลายล้านบาทต่อปี (นฤมล, 2555) และมีโอกาสในการขยายตัวเพิ่มขึ้นใน อนาคต จากสถิติของกรมส่งเสริมการเกษตร (2558) พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกหนาม 22,806 ไร่ โดยส่วนใหญ่ อยู่ในจังหวัดทางภาคใต้ เช่น ชุมพร

นครศรีธรรมราช ระนอง พัทลุง ตรัง มีเกษตรกรผู้ปลูกหมากจำนวน 6,835 ครัวเรือน และมีมูลค่าการส่งออกหมากแห้งไปยังต่างประเทศ 1,043.57 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน (พ.ศ. 2557) 255.01 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.34 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) อำเภอกงหราเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพัทลุง แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล อาชีพหลักของประชากร ส่วนใหญ่ในพื้นที่ คือ การทำสวนยางพารา โดยในปี พ.ศ. 2556 มีพื้นที่ปลูกหมาก (1,873 ไร่) และผลผลิตหมาก (1,111 ตัน) มากที่สุดของจังหวัดพัทลุง ในขณะที่มีผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่เป็นอันดับที่ 5 (600 กิโลกรัมต่อไร่) รองจาก อำเภอศรีนครินทร์ บางแก้ว ศรีบรรพต และตะโหมด ตามลำดับ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง, 2558)

เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการปลูกต้นหมากเป็นแนวกันเขตในสวนยางพารา หรือปลูกในลักษณะผสมผสานกับสวนผลไม้ หรือปลูกบริเวณ รอบ ๆ บ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน โดยเฉพาะในช่วงที่ยางพารา หรือผลผลิตทางการเกษตรชนิดอื่นที่ปลูก เป็นพืชหลักมีราคาคต่ำ ซึ่งหลังจากราคายางพาราคต่ำอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรในพื้นที่หลายรายได้มีการปลูก หมากกันมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ผลผลิตหมากมีราคาสูงขึ้น ซึ่งเกษตรกรเล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้ว หมากสด (หมากดิบ) และหมากแห้งมีราคาไม่เกิน 5 และ 30 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ แต่ในปัจจุบัน ราคา มีการปรับตัวสูงขึ้น ในช่วง 5-10 และ 40-90 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ อีกทั้งต้นหมากเป็นพืชยืนต้นที่ดูแลรักษา ง่าย พบโรคพืชและแมลงศัตรูพืชได้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพืชชนิดอื่น ใช้เงินลงทุนเริ่มแรกไม่สูงมาก มีอายุการให้ผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจยาวนานกว่า 20 ปี โดยจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 4-5 ปี และสามารถเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้เกือบตลอดปี ตลอดจนผลผลิตหมากมีตลาดรับซื้อที่แน่นอน ทำให้เกษตรกรมีรายได้สม่ำเสมอ เกษตรกรมีการขายผลผลิตหมากทั้งในรูปแบบของหมากสดและหมากแห้ง แต่จะให้ความสนใจกับการเพิ่มมูลค่า ทางการตลาดโดยนำไปแปรรูปเป็นหมากแห้งมากกว่า เนื่องจากมีราคาขายสูงกว่าหมากสดประมาณ 10 เท่า (หมาก สดและหมากแห้งมีราคาเฉลี่ย 5.03 และ 49.63 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ) โดยราคารับซื้อหมากแห้งจะขึ้นอยู่กับ คุณภาพ หรือความแห้ง ความสะอาด และความสวยงามของหมากแห้งโดยรวม ซึ่งความชื้นของหมากแห้งควรอยู่ใน ช่วงที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 12-15 มาตรฐานแห้ง (นฤบดี และคณะ, 2557)

นอกจากนี้หมากแห้งยังสามารถเก็บไว้ ได้นาน (ปรรรณกิต, 2553) หากมีการเก็บรักษาอย่างเหมาะสม คือ เก็บไว้ในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิดในสถานที่ที่มีอากาศ ถ่ายเทได้สะดวก นอกจากนี้การผลิตหมากแห้งยังเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยลดการสูญเสียรายได้ของเกษตรกร โดยเฉพาะครัวเรือนที่ขาดแคลนแรงงานเก็บเกี่ยวผลผลิตหมากในช่วงที่ต้นหมากให้ผลผลิตเป็นจำนวนมาก หรือในช่วงที่ ราคาหมากสด

ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรต้องปล่อยทิ้งหมากสดบนต้นให้กลายเป็นหมากแก่ (หมากสง) ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่ (นฤมล, 2555)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการตลาดหมากแห้งมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเกษตรชนิดอื่น กอปรกับผลการสำรวจในเบื้องต้น (reconnaissance survey) สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีข้อจำกัดในการผลิตหมากแห้งหลายประการ ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถผลิตหมากแห้งได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบปัจจัยภายในและภายนอกที่สำคัญของการผลิตหมากแห้ง ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมถึงทำการประเมินผลกระทบของปัจจัยภายในและภายนอก เหล่านี้ที่มีต่อการผลิตหมากแห้ง การวิจัยครั้งนี้จึงได้ใช้การวิเคราะห์สวอต (SWOT analysis) เพื่อตอบคำถามที่ว่า ปัจจัยภายในใดบ้างที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยภายนอกใดบ้างที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของการผลิตหมากแห้ง โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม การผลิตและการขาย หมากแห้งของเกษตรกร และ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการผลิตหมากแห้งของเกษตรกร ใน อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยที่ได้นั้นคาดว่าจะ成为ข้อมูลพื้นฐานที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน พัฒนาการผลิตหมากแห้งของเกษตรกรทั้งในอำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียง กัน รวมทั้งการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพการผลิตหมากแห้งต่อไป

2) วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เชิงโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนาคตามธรรมชาติ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรของการวิจัย ครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกหมากในอำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ตามทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 1,356 ครัวเรือน ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 2 ของจังหวัดพัทลุง รองจากอำเภอควนขนุน

การกำหนดจำนวนตัวอย่างได้ใช้วิธีการ ประเมินการจากจำนวนประชากรตามหลักการของเพชฌน้อย และคณะ (2532) ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ 135 ครัวเรือน (1 ครัวเรือนต่อตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกหมาก 1 ราย) การสุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการจับสลากแบบไม่ใส่คืนเพื่อเลือกตำบลมา เป็นตัวแทน 3ตำบลได้แก่ ตำบลคลองเฉลิม คลองทรายขาว และกงหรา และได้กำหนดสัดส่วนของตัวอย่างในแต่ละ ตำบลอย่างเท่าเทียมกัน คือ 45 ครัวเรือน หลังจากนั้นจึงใช้

วิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามลำดับที่ ในทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร แล้วทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ 1) เป็นครัวเรือนที่มีการผลิตหมากแห้งเป็นอาชีพเสริม และ 2) เป็นครัวเรือนที่มีประสบการณ์การผลิตหมากแห้งไม่น้อยกว่า 5 ปี

ทั้งนี้หากครัวเรือนที่สุ่มได้นั้น มีลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดจะดำเนินการสุ่มแบบง่ายด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์อีกครั้งจนได้จำนวนตัวอย่างครบตามที่กำหนดไว้ ในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยภายใน และภายนอก ได้เลือกเฉพาะครัวเรือนที่มีการสืบทอดอาชีพการปลูกหมากมาจากบรรพบุรุษ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา และการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือการวิเคราะห์สวอต โดยข้อคำถามจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปัจจัย ภายใน และ 2) ปัจจัยภายนอก เป็นข้อคำถามที่ให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในปัจจัยที่กำหนด ให้ ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 แทนพึงพอใจมากที่สุด และ 4, 3, 2, 1 แทนพึงพอใจมาก จนถึงพึงพอใจน้อยที่สุดตามลำดับ เกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจในปัจจัยภายในและภายนอกของเกษตรกร คือ หากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในปัจจัยภายใน (ภายนอก) ของเกษตรกรมากกว่า หรือเท่ากับ 3.50 คะแนน ถือว่า ปัจจัยภายใน (ภายนอก) นั้นเป็นจุดแข็ง (โอกาส) และหากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในปัจจัยภายใน (ภายนอก) ของ เกษตรกรน้อยกว่า 2.50 คะแนน ถือว่าปัจจัยภายใน (ภายนอก) นั้นเป็นจุดอ่อน (อุปสรรค) แต่หากค่าเฉลี่ยความ พึงพอใจในปัจจัยภายในและภายนอกของเกษตรกรอยู่ในช่วง 2.50-3.49 คะแนน ถือว่าปัจจัยนั้นไม่เป็นทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

3) ผลการวิจัยและวิจารณ์

1. สภาพเศรษฐกิจสังคม การผลิตและการขายหมากแห้งของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสตรี (ร้อยละ 77.04) มีอายุเฉลี่ยประมาณ 51 ปี ร้อยละ 51.85 จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 65.93 มีการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากสภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีความเหมาะสม ต่อการปลูกยางพารา (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556) และเกษตรกรบางรายได้สืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา มาจากบรรพบุรุษ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 5 คน โดยร้อยละ 60.74 ของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีการปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตหมากแห้ง และร้อยละ 66.67 อยู่ในวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เพราะการผลิตหมาก แห้งมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก และดำเนินการในที่พักอาศัย ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสตรี และสูงอายุสามารถปฏิบัติงานได้

อีกทั้งโดยปกติแล้วสมาชิกที่เป็นสตรีส่วนใหญ่จะใช้เวลาว่าง หรือทำงานอยู่กับที่พักอาศัย มากกว่าบุรุษ ในขณะที่ สมาชิกที่อยู่ในวัยสูงอายุส่วนมากจะอาศัยอยู่กับที่พักอาศัย ไม่ได้ออกไปทำงานข้างนอก เพราะสภาพร่างกายไม่ เอื้ออำนวยอันเนื่องมาจากอาการผิดปกติทางสายตา อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย

และมีโรคประจำตัว เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ รวมทั้งสมาชิกสูงอายุเหล่านี้จะรับประทานหมากกันเป็นประจำอยู่แล้ว เกษตรกรรายหนึ่งเล่าให้ฟังว่า “การรับประทานหมากมิได้เคี้ยวหมากแล้วกลืนเหมือนการรับประทานอาหารทั่วไป แต่เคี้ยวแล้วบ้วนน้ำลายสีแดง (น้ำหมาก) ทิ้ง และคายกาก (ขานหมาก) ทิ้งด้วยการรับประทานหมากจึงมิได้ หวังผลในเรื่องการเป็นอาหาร แต่เพื่อความเพลิดเพลินเหมือนกับการเคี้ยวหมากฝรั่ง” เกษตรกรมีรายได้จากอาชีพหลักและการผลิตหมากแห้งเฉลี่ย 12,210.00 และ 6,615.83 บาทต่อเดือน ตามลำดับ เห็นได้ว่ารายได้เฉลี่ยจากการผลิตหมากแห้งมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลัก ซึ่งเกษตรกร ร้อยละ 59.26 ได้ให้ความเห็นว่า การผลิตหมากแห้งเป็นอาชีพเสริมที่ทำให้รายได้สูงและเป็นที่น่าพอใจ เพราะทำให้เกษตรกร สามารถหาเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือนได้มากกว่าเดิม และมีรายได้พอสมควรกว่าการประกอบอาชีพเสริมอื่น ที่เคยทำมา เช่น การรับจ้างปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ซึ่งได้รับค่าจ้างไม่แน่นอนในแต่ละกิจกรรม และไม่ได้ทำทุกวัน เกษตรกรร้อยละ 52.59 มีหนี้สินโดยร้อยละ 61.97 ในจำนวนนี้นำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ในการทำการเกษตร ของครัวเรือน แหล่งสินเชื่อที่สำคัญ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์ เกษตรกรมีประสบการณ์การผลิตหมากแห้งสูง เฉลี่ยประมาณ 18 ปี มีจำนวนต้นหมากที่ปลูกเฉลี่ยประมาณ 54 ต้นต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่หมากสดที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตหมากแห้งได้มาจากการปลูกเองส่วนหนึ่ง และ การรับซื้อจากเกษตรกรผู้ปลูกหมากในหมู่บ้าน/นอกหมู่บ้านอีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 82.96) การผลิตหมากแห้งที่เกษตรกร ใช้มี 3 วิธี ขึ้นอยู่กับเทคนิคและความถนัดของเกษตรกรและแรงงานในแต่ละครัวเรือน คือ ร้อยละ 79.26 ใช้วิธีการที่ 1 โดยนำหมากมาผ่าซีก แล้วนำไปตากแดดให้เนื้อหมากแห้ง เมื่อเนื้อหมากแห้งดีแล้วจึงเอาเปลือกออก

ร้อยละ 15.56 ใช้วิธีการที่ 2 โดยนำผลหมากมาผ่าซีก แล้วเอาเปลือกออก จากนั้นจึงนำไปตากแดดให้เนื้อหมากแห้ง และร้อยละ 5.18 ใช้วิธีการที่ 3 โดยนำผลหมากไปตากแดด เพื่อให้ง่ายต่อการผ่าซีกด้วยมือ หลังจากนั้นนำผลหมากมาผ่าซีก แล้วนำไป ตากแดดให้เนื้อหมากแห้งอีกครั้ง เมื่อเนื้อหมากแห้งดีแล้วจึงเอาเปลือกออก เกษตรกรร้อยละ 95.56 จะนำหมากไปตาก แดดไม่เกิน 5 วัน เกษตรกรร้อยละ 98.52 ใช้พริกในการผ่าผลหมาก ส่วนที่เหลือใช้เครื่องผ่าผลหมาก และกรรไกรผ่าซีก ผลหมากในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 0.74 เกษตรกรร้อยละ 18.52 มีการจ้างแรงงานในหมู่บ้านเพื่อปฏิบัติงานใน กิจกรรมการผ่าผลหมาก เฉลี่ยประมาณ 2 คน โดยให้ค่าจ้างในช่วง 7-10 บาทต่อกิโลกรัม (น้ำหนักผลหมากที่ผ่าซีกแล้ว) หมากแห้งที่ผลิตได้จะขายส่งแบบคละ (ไม่มีการจัดชั้นคุณภาพ) เป็นกิโลกรัมบรรจุในกระสอบ จำนวนมาก แห้งที่ขายเฉลี่ย 15.90 กิโลกรัมต่อครั้ง เกษตรกรจะขายหมากแห้งจำนวนไม่มากในแต่ละครั้ง เนื่องจากเกษตรกรจะไม่เก็บรักษาหมากแห้งไว้เป็นระยะเวลานาน เพื่อลดต้นทุนการเก็บรักษา และเพื่อให้มีเงินหมุนเวียน ผู้รับซื้อหมากแห้ง หรือพ่อค้าคนกลางมี 2 ประเภท คือ 1) ผู้รับซื้อในหมู่บ้าน (ร้อยละ 69.63) และ 2) ผู้รับซื้อนอกหมู่บ้าน (ร้อยละ 30.37) โดยส่วนใหญ่ผู้รับซื้อจะมารับซื้อหมากแห้งถึงที่พักอาศัยของเกษตรกร (ร้อยละ 70.37) ส่วนที่เหลือเกษตรกรจะนำหมาก แห้งไปขายให้กับผู้รับซื้อ หรือร้านค้าในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะในการขนส่ง ซึ่งจะได้ รับราคาที่สูงกว่าในกรณีแรก ปัจจัยที่เกษตรกร

คำนึงถึงมากที่สุดในการขายหมากแห้ง คือ ราคารับซื้อหมากแห้ง และ ความสะดวกในการขาย คิดเป็นร้อยละ 64.44 และ 35.56 ตามลำดับ

2. ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อการผลิตหมากแห้งของเกษตรกร

มีจุดแข็งมี 2 ประการ คือ

1) เกษตรกรมีความรู้และความชำนาญในการผลิตหมากแห้ง แรงงานถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ของการผลิตหมากแห้ง เพราะการผลิตหมากแห้งของเกษตรกรในพื้นที่เน้นการใช้แรงงาน (labor intensive) มากกว่า สิ้นค้าทุน ซึ่งแรงงานโดยส่วนใหญ่ในกระบวนการผลิต (รวมถึงตัวเกษตรกรเอง) มีประสบการณ์การผลิตหมากแห้งมา อย่างยาวนาน จนก่อให้เกิดทักษะ/ความชำนาญ/ความสามารถเฉพาะตัว ในการผลิตหมากแห้งได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง เกษตรกรบางรายได้รับการถ่ายทอดความรู้/เทคนิคในการผลิตหมากแห้งมาตั้งแต่วัยเด็ก และมีการสืบทอดอาชีพการ ทำสวนยางพารามาจากรุ่นพ่อ-แม่ โดยได้รับมรดกเป็นสวนยางพาราที่มีการปลูกต้นหมากร่วมด้วย

2) หมากแห้งที่ผลิตได้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการ ที่เกษตรกรมีความรู้และความชำนาญในการผลิตหมากแห้งเป็นอย่างดี กอปรกับการผลิตหมากแห้งมีกระบวนการที่ ไม่สลับซับซ้อน และเกษตรกรจะขายหมากแห้งให้กับผู้รับซื้อ โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือภายใน 1 วันหลัง กระบวนการผลิตเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงทำให้หมากแห้งที่เกษตรกรผลิตได้มีคุณภาพ ไม่เกิดปัญหาการเน่าเสีย หรือ ปัญหาเชื้อรา ซึ่งส่งผลให้ราคารับซื้อหมากแห้งที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งผู้รับซื้อเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจ

มีจุดอ่อนมี 3 ประการ คือ

1) เกษตรกรมีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตและคุณภาพของหมากแห้ง เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นเกษตรกรรายย่อยที่ทำการผลิตหมากแห้งในระดับครัวเรือน มีลักษณะการทำงานที่เน้น ความสัมพันธ์แบบครอบครัว โดยใช้วิธีการผลิตหมากแห้งแบบดั้งเดิมที่เกษตรกรปฏิบัติมาเป็นระยะเวลายาวนานจน มีความถนัด ตลอดจนเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ทั้งในกิจกรรมการผ่าผลหมาก และการตากแดดหมากสด/หมากแก่ บนลานซีเมนต์/ผ้าเต็นท์/แผ่นสังกะสี เพื่อให้กลายเป็นหมากแห้ง ทำให้เกษตรกรไม่สามารถผลิตหมากแห้งเป็นจำนวน มาก (mass production) ได้

เนื่องจากกระบวนการผลิตหมากแห้งยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งในด้านปริมาณผลผลิต เวลาที่ใช้ในการผลิต และต้นทุนการผลิต นอกจากนี้แรงงานที่ปฏิบัติงานในกิจกรรมการผ่าผลหมากยังมีความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงาน เช่น อาจเกิดบาดเจ็บที่นิ้ว ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งกับแรงงานที่ยังไม่มีความ ชำนาญในการผ่าผลหมาก ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะมีความถนัด กับวิธีการแบบดั้งเดิม แม้ว่าจะมีบางหน่วยงานที่คิดค้นเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิตหมาก แห้ง และนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาให้เกษตรกรได้ทดลองใช้แล้วก็ตาม ในขณะที่เกษตรกรอีกส่วนหนึ่งต้องการเครื่อง ทุนแรง หรือเครื่องจักรเพื่อเพิ่มผลิตภาพ และ

อำนวยความสะดวกในการผลิตหมากแห้ง เช่น เครื่องผ่าผลหมาก เครื่อง อบแห้ง แต่เกษตรกรไม่มีอำนาจซื้อ หรือมีเงินทุนเพียงพอที่จะสามารถซื้อได้ เพราะสินค้าทุนเหล่านี้ มีราคาค่อนข้างสูง

2) เกษตรกรมีต้นทุนวัตถุดิบค่อนข้างสูง สืบเนื่องมาจากการต้องการหมากแห้งของตลาด ในบางช่วง สูงกว่าปกติ ทำให้วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตหมากแห้ง ได้แก่ หมากสด หรือหมากแก่ มีปริมาณไม่เพียงพอ เกษตรกรจึง ต้องรับซื้อวัตถุดิบเพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ปลูกหมากภายในหมู่บ้าน และ/หรือพื้นที่ใกล้เคียงในช่วงราคา 4-12 บาทต่อ กิโลกรัม อีกทั้งค่าจ้างแรงงานในการขึ้นต้นหมาก เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตหมากเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก เนื่องจากแรงงานในการขึ้นต้นหมากหาได้ยาก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตหมากแห้งที่สูงขึ้น ทั้งนี้หากเกษตรกรใช้หมากสดเป็นวัตถุดิบในการ ผลิตหมากแห้ง เกษตรกรจะมีต้นทุนการผลิตหมากแห้งที่สูงกว่าการใช้หมากแก่เป็นวัตถุดิบ เพราะความต้องการหมาก สดในตลาดสูง ทำให้หมากสดมีความหายาก และราคาสูงกว่าหมากแก่

3) เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารทางการตลาดเกี่ยวกับหมากแห้งค่อนข้างน้อย ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจขายหมากแห้งของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องราคาหมาก แห้งจากผู้รับซื้อ (ร้อยละ 86.67) เท่านั้น และร้อยละ 10.37 ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการตลาดเกี่ยวกับหมากแห้ง เลย โดยเฉพาะในเรื่องราคา รวมถึงการชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการตลาด กอปรกับหมากแห้งเป็นสินค้าที่ตลาดมีความต้องการสูง ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องหาตลาดเอง การตลาดของเกษตรกรจึงอยู่ในลักษณะเชิงรับ คือ รอให้ผู้รับซื้อมาติดต่อซื้อหมากแห้งเอง หรืออาจจะติดต่อโดยตรงเฉพาะผู้รับซื้อที่มีการซื้อขายกันเป็นประจำเท่านั้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงที่จะถูกผู้รับซื้อเอาเปรียบได้ง่าย หรือได้รับราคาขายหมากแห้งที่ไม่ยุติธรรม

3. การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการผลิตหมากแห้งของเกษตรกร และเกษตรกรไม่สามารถ ควบคุม เปลี่ยนแปลง หรือจัดการได้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์โอกาส เป็นการประเมินปัจจัยภายนอกที่เป็น ประโยชน์ต่อการผลิตหมากแห้ง หรือเอื้อต่อความสำเร็จในการผลิตหมากแห้ง ซึ่งเกษตรกรต้องหมั่นแสวงหา และ การวิเคราะห์อุปสรรค เป็นการประเมินปัจจัยภายนอกที่เป็นปัญหาในการผลิตหมากแห้ง หรือขัดขวางการบรรลุ เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งเกษตรกรต้องหาแนวทางป้องกัน ดังนี้

มีโอกาสมิ 2 ประการ คือ

1) ตลาดมีความต้องการหมากแห้งสูงและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มจำนวนองประชากร และการ เจริญเติบโตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมเครื่องหนัง สิ่งทอ ได้ส่งผลให้ความต้องการ หมากแห้งในตลาดเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศที่ไม่สามารถผลิตหมากแห้งได้เพียงพอต่อ ความต้องการบริโภคภายในประเทศ เช่น ประเทศบังกลาเทศ เมียนมาร์ ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ หมากแห้งที่ผลิตจากหมากสดเกือบทั้งหมดจะใช้บริโภคและอุปโภคภายในประเทศ ส่วนหมากแห้งที่ทำจากหมากแก่ โดยส่วนใหญ่จะส่งออกไปขายยังต่างประเทศ (นิร

นาม, 2549) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีตลาดรองรับที่แน่นอน ทั้ง ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกต้นหมากน้อย เมื่อเปรียบ เทียบกับพืชชนิดอื่น ทำให้ปริมาณการผลิตหมากแห่งของเกษตรกรยังมีไม่เพียงพอ หรือไม่สามารถรองรับอุปสงค์ของ ตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

2) สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกหมาก การปลูกหมากนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การจัดการของเกษตรกรแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศอีกด้วย ซึ่งพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของต้นหมาก คือ พื้นที่ที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น และมีฝนตกสม่ำเสมอตลอดปี (Norton, 1998) ในทำนองเดียวกันองค์การสวนยาง (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ต้นหมากสามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศร้อนชื้น มีช่วงปริมาณน้ำฝนระหว่าง 1,300-1,500 มิลลิเมตรต่อปี และมีฝนตกกระจายอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ไม่น้อยกว่า 50 มิลลิเมตรต่อเดือน รวมทั้ง มีช่วงอุณหภูมิระหว่าง 25-35 องศาเซลเซียส และมีแสงแดดมาก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของภาคใต้ รวมถึง อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ทำให้ภาคใต้ถือเป็นฐานการผลิตหมากที่สำคัญของประเทศไทย และคาดว่าจะสามารถ เพิ่มผลผลิตหมากได้อีกในอนาคต ในขณะที่แหล่งปลูกหมากเชิงพาณิชย์ของโลกโดยส่วนใหญ่เป็นประเทศใน ทวีปเอเชีย ได้แก่ ประเทศอินเดีย ศรีลังกา เมียนมาร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน อินโดนีเซีย รวมถึงประเทศไทย (จิรวรรณ, 2539; พรรณนีย์, 2546)

มีอุปสรรคมี 4 ประการ คือ

1) ราคาหมากสดและหมากแห้งมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามฤดูกาล การผลิตหมากแห่งมีความเสี่ยง ด้านราคาเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรชนิดอื่น กล่าวคือ ราคาหมากสดและหมากแห้งมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในรอบ 1 ปีจากอิทธิพลของฤดูกาล และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งการให้ผลผลิตของต้นหมาก จำแนกเป็น 2 ช่วง คือ 1) หมากปี (หมากที่ให้ผลผลิตตรงตามฤดูกาล) เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคมถึง เดือนตุลาคม ซึ่งระหว่างเดือนกรกฎาคมและเดือนสิงหาคมเป็นช่วงที่ต้นหมากให้ผลผลิตมาก ทำให้ในช่วงนี้ราคา ผลผลิตหมากจะลดลง และ 2) หมากทะวาย (หมากที่ให้ผลผลิตไม่ตรงตามฤดูกาล) เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ต้นหมากให้ผลผลิตน้อย ราคาผลผลิตหมากในช่วงนี้จึงเพิ่มขึ้น (พิสมัย และ พิมพ์ใจ, 2543) อาจกล่าวได้ว่า หมากทะวายมีราคาสูงกว่าหมากปี ซึ่งมีผลโดยตรงต่อต้นทุนการผลิตหมากแห่ง

2) ปริมาณการผลิตหมากแห่งจะลดลงในช่วงฤดูฝน แม้ว่าภาคใต้จะมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกหมากดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่ทว่าภาคใต้เป็นภูมิภาคที่มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในกระบวนการ ผลิตหมากแห่ง กล่าวคือ เกษตรกรส่วนใหญ่จะผลิตหมากแห่งโดยใช้เทคโนโลยีอย่างง่าย ซึ่งในกระบวนการทำหมาก ให้แห้งนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องอาศัยแสงแดดเป็นหลัก โดยการนำผลหมากไปตากแดด ดังนั้นในช่วงฤดูฝน ซึ่งเป็น ช่วงที่มีแสงแดดค่อนข้างน้อย เกษตรกรมักเผชิญกับปัญหาความไม่สม่ำเสมอของแสงแดด ทำให้กระบวนการผลิต หมากแห่งมีความล่าช้ากว่าปกติ และ

ควบคุมคุณภาพของหมากแห้งได้ยาก ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตหมากแห้งลดลง อีกทั้งหากอากาศมีความชื้นมาก หรือจำนวนชั่วโมงในการตากแดดหมากน้อย จะทำให้หมากแห้งไม่สนิท และเกิดเชื้อราขึ้นได้ อย่างไรก็ตามเกษตรกรบางรายจะเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำหมากให้แห้งจากการตากแดดไป เป็นการรมควันในช่วงฤดูฝน ซึ่งมีผลทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตหมากแห้งเพิ่มขึ้น เช่น ค่าเตาเผา ค่าไม้ ค่าถ่าน

3) เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาตกต่ำ เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นเกษตรกรรายย่อย ที่มีปริมาณการผลิตหมากแห้งไม่มาก และมีข้อมูลข่าวสารทางการตลาดน้อย โดยจะทราบราคาหมากแห้งก็ต่อเมื่อมีผู้รับซื้อมารับซื้อ หมากแห้ง หรือเมื่อเกษตรกรนำหมากแห้งไปขายให้กับผู้รับซื้อเท่านั้น ซึ่งราคาขายหมากแห้งที่เกษตรกรได้รับนั้น จะ ขึ้นอยู่กับผู้รับซื้อเป็นหลัก ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่แทบจะไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาเลย อีกทั้งถ้าหมากแห้ง ที่ผลิตได้ไม่สะอาดเท่าที่ควร หรือมีคุณภาพตกต่ำ เพราะในขณะตากแดด ไม่มีอะไรปกปิด ซึ่งอาจทำให้หมากที่ตากแดด อยู่ นั้น มีการปนเปื้อนฝุ่นละออง สิ่งสกปรก หรือมีแมลงวันตอมได้ จะทำให้เกษตรกรไม่สามารถขายหมากแห้งได้ใน ราคาที่ต้องการ โดยผู้รับซื้อจะกดราคา หรือรับซื้อหมากแห้งในราคาที่ตกต่ำมาก และผู้รับซื้อบางรายจะปฏิเสธการรับซื้อ หมากแห้งที่ด้อยคุณภาพ นอกจากว่าเกษตรกรจะมีความสนิทสนมกับผู้รับซื้อ หรือมีการซื้อขายกันมาอย่างยาวนาน หรือเป็นเกษตรกรผู้ผลิตหมากแห้งรายใหญ่ ในกรณีเหล่านี้เกษตรกรจะมีอำนาจในการต่อรองราคาสูง อย่างไรก็ตาม ถ้า หมากแห้งที่รับซื้อ ยังไม่แห้งเท่าที่ควร หรือมีความชื้นไม่เป็นไปตามที่กำหนด ราคาซื้อหมากแห้งจะลดลง เพราะผู้รับ ซื้อต้องนำหมากแห้งที่รับซื้อ นั้นไปตากแดดอีกรอบหนึ่ง หรือในช่วงที่มีแสงแดดน้อย หรือช่วงฤดูฝน ผู้รับซื้อจะทำการอบ แก๊ส โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง สำหรับหมากแห้งที่แห้งเกือบดีแล้ว ซึ่งแก๊ส 1 ถึงใหญ่ สามารถใช้ออบได้ ประมาณ 4-5 ครั้ง เมื่อผู้รับซื้อแน่ใจว่าหมากแห้งที่ผ่านการอบนั้นแห้งดีแล้ว หรือในกรณีที่หมากแห้งที่รับซื้อมาจาก เกษตรกรมีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ โดยที่ไม่ต้องนำไปตากแดด หรืออบแก๊สอีก ผู้รับซื้อจะทำหน้าที่ในฐานะพ่อค้าคนกลาง โดยทำการรวบรวมผลผลิตหมากแห้งไปขายให้แก่พ่อค้าปลีก/พ่อค้าส่ง/ผู้ส่งออกผลผลิตหมากแห้งไปขายยังตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้ปริมาณการขายหมากแห้งของผู้รับซื้อจะขึ้นอยู่กับปริมาณการสั่งซื้อของพ่อค้า/ผู้ส่งออกเป็นหลัก

4) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับหมากมีให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมน้อยมาก หมากไม่ได้เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของ ประเทศไทย กอปรกับประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไม่ได้ปลูกหมากเป็นอาชีพหลัก ทำให้รัฐบาล หรือหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความสำคัญกับหมากเท่าที่ควร ดังนั้นนโยบายส่งเสริมการปลูกหมาก หรือที่เกี่ยวข้องกับ หมากโดยตรงจึงมีให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น รวมทั้งการผลิตหมากแห้งก็มิได้รับการส่งเสริมจาก รัฐบาลเท่าที่ควรเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงข้อจำกัดของเกษตรกรเอง ได้ทำให้วิถีการผลิตของ เกษตรกรส่วนใหญ่มุ่งไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อให้มีรายได้ที่เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม สมัยใหม่ หมากเป็นพืชชนิดหนึ่งที่เกษตรกรในอำเภอองครักษ์ จังหวัดพิจิตร ปลูกกันมากในลักษณะผสมผสานกับสวน ขางพารา/สวนผลไม้ หรือปลูกบริเวณรอบ ๆ บ้าน โดยเกษตรกรจะนำผลผลิตหมากที่ผลิตได้นั้นไปเพิ่มมูลค่าทางการ ตลาดด้วยการผลิตเป็นหมากแห้ง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่น่าสนใจของเกษตรกรในพื้นที่ เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรมากกว่า

ครึ่งหนึ่งของรายได้จากอาชีพหลัก แรงงานที่ใช้ในการผลิตหมากแห้งส่วนใหญ่เป็นแรงงาน สตรีและแรงงานสูงวัย ซึ่งมีประสิทธิภาพการผลิตหมากแห้งมาอย่างยาวนาน เกษตรกรเกือบทั้งหมดใช้วิธีการผลิตหมากแห้งแบบดั้งเดิม และเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก การขายหมากแห้งเป็นการขายส่งผ่านผู้รับซื้อ หรือพ่อค้าคนกลาง โดยส่วนมากผู้รับซื้อจะมารับซื้อหมากแห้งถึงที่พักอาศัยของเกษตรกร และเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อหมากแห้งเอง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สวอต แสดงให้เห็นว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผล ต่อการผลิตหมากแห้ง ได้แก่

- 1) เกษตรกรมีความรู้และความชำนาญในการผลิตหมากแห้งโดยภาพรวมสูง เพราะเป็นอาชีพเสริมที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตสมัยรุ่นพ่อ-แม่
- 2) การใช้วิธีการผลิตหมากแห้งแบบดั้งเดิมที่เกษตรกรปฏิบัติมา เป็นเวลานาน ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวก ความล่าช้า และความไม่ปลอดภัยในกระบวนการผลิตหมากแห้ง
- 3) ปริมาณการผลิตหมากแห้งมีไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันหมากแห้งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลายประเภท
- 4) ราคาหมากสดและหมากแห้งมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามฤดูกาลเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรชนิดอื่น จากผลการวิจัยสามารถเสนอแนวทางการเพิ่มศักยภาพการผลิตหมากแห้งของเกษตรกรในอำเภอทองหล่อ จังหวัดพัทลุง

2.1.2 การศึกษาเส้นทางการค้า

หมากมีชื่อภาษาอังกฤษว่า Betel nut มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Areca catechu* Linn. เป็นไม้ยืนต้นตระกูลปาล์ม เช่นเดียวกับมะพร้าว ถิ่นกำเนิดของหมากปรากฏหลักฐานไม่เด่นชัด แต่มีการแพร่กระจาย ในหลายประเทศ แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินเดีย ปัจจุบันแหล่งปลูกหมากที่เป็นเชิงการค้า ของโลก ได้แก่ อินเดีย ศรีลังกา พม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน อินโดนีเซีย ไทย

1) แหล่งปลูกในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ภาคกลาง พื้นที่ปลูกหมากของไทย มีประมาณ 116,756 ไร่ ผลผลิตรวม 437,010 ตัน จังหวัดที่มีการปลูกหมากมากที่สุด คือจังหวัดชุมพร รองลงมาคือจังหวัดนครศรีธรรมราช ระนอง ละโว้ พัทลุง ตรัง พังงา ระยอง นครปฐม และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1) หมากจะเริ่มเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม หมากที่จะขายจะเก็บเกี่ยวตั้งแต่ กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม หมากที่จะขายราคาแพงกว่าหมากปี บางครั้งขึ้นถึงผลละ 3-5 บาท คนไทยบางคนโดยเฉพาะ ผู้เฒ่าผู้แก่ยังกินหมากอยู่ และชาวเขาบางเผ่า แต่ก็ลดปริมาณลงมาก หมากเป็นสินค้าส่งออกในรูปของหมากสดและหมากแห้ง หมากสดส่วนใหญ่จะขายเป็นหมากอ่อน (ส่งได้หัววัน) หรือทิ้งไว้

ให้สุกเพื่อทำหมากแห้งต่อไป การบริโภคหมากของไทยสูงถึง 88 % ที่เหลือ 12 % จะเป็นการส่งออกในรูปแบบของหมากสดและหมากแห้ง

ตารางที่ 1 แหล่งเพาะปลูกหมาก 10 อันดับแรกของไทย

ลำดับที่	จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (กก.)
1	ชุมพร	24,516	6,700	107,849.9
2	นครศรีธรรมราช	18,408	6,091.84	99,461.5
3	ระนอง	13,556	3,430.74	31,230.04
4	ยะลา**	9,583	1,958.4	17,641.3
5	พัทลุง**	6,451	6,700	34,786.4
6	ตรัง	4,649	6,700	28,387.9
7	พังงา	4,282	5,362.81	14,683.36
8	ระยอง	4,048	2,089.88	7,026.19
9	สุราษฎร์ธานี	3,427	4,705.38	11,509.36
10	นครปฐม	3,409	3,172.3	10,697.01

2) สถานการณ์การค้าต่างประเทศ

2.1) การส่งออก การส่งออกหมากไปจำหน่ายต่างประเทศ จะส่งออกมี 2 รูปแบบคือ หมาก

สด หมากแห้ง

หมากสด จะส่งขายในรูปแบบของหมากอ่อน อายุการเก็บเกี่ยวหมากอ่อนระยะตั้งแต่เริ่มติดผลประมาณ 5 วัน ก็ตัดขายได้ หมากอ่อน 1 กิโลกรัมจะมีประมาณ 190-200 ผล ขนาดเท่าปากขวดเอมรี่และ เป็นหมากอ่อนหน้าขาว ตลาดที่รับซื้อหมากอ่อนมากที่สุด คือ ได้หวัน ในปี 2544 มีมูลค่าการส่งออก 36.61 ล้านบาท ประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่คือได้หวัน โดยนำเข้าในรูปแบบหมากอ่อน ซึ่งในปี 2546 มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 89.88 ล้านบาท แต่ในปี 2547 ได้ตรวจสอบการส่งออกหมากอ่อนลดน้อยลงมาก เหตุผลจากการที่

ได้หันได้ปรับปรุงกฎระเบียบการนำเข้า ทำให้หมากไทยไม่สามารถส่งออกได้ โดยใช้มาตรฐานสินค้าเกษตรทางด้านอนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืช ระหว่างประเทศ แต่ถ้าเป็นเหตุผลทางการเมืองรัฐบาลได้หันลงไม่ยอมให้ประชาชนของเขากินหมากมากกว่า การส่งออกหมากอ่อนไปต่างประเทศนอกจากจะนำรายได้เข้ารัฐแล้วยังเป็นการตัดวงจรของหมากแก่ให้ลดลงถึง 30 % ของผลผลิตทั้งหมด ดังนั้นใน ปี 2547 นี้ คาดว่าผลผลิตของหมากแก่จะมากในช่วงเดือนสิงหาคม – ตุลาคม ทำให้ราคาตกต่ำได้ ทางออกที่น่าพิจารณาคือการทำหมากแห้งต่อไป แต่ก็เป็นการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าเท่านั้น

หมากแห้ง ประเทศไทยมีการส่งออกหมากแห้ง ในปี 2544-2546 (ตารางที่ 3) ถึง 410.97 ล้านบาท 429.59 ล้านบาท และ 478.89 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งรูปแบบการส่งออกหมากแห้งจะเป็นหมากสง (หมากแก่) ทั้งหมด ประเทศผู้นำเข้า คือ ปากีสถาน เกาหลี แคนาดา สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ของไทย ฉะนั้น สรุปได้ว่าการส่งออกหมากสดและหมากแห้งของไทย ในปี 2540 มีมูลค่าเพียง 160 ล้านบาท และเพิ่มขึ้น ในปี 2546 มีมูลค่าสูงถึง 569 ล้านบาท (จากตารางที่ 4)

ตารางที่ 2 ปริมาณการส่งออกหมากสด

ประเทศ	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
ออสเตรเลีย	833	62,982	554	39,554	157	11,000
บังกลาเทศ	146,570	1,609,857	163,485	2,883,831	0	0
สวิตเซอร์แลนด์	0	15	0	0	0	0
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน	10,625	454,166	130	5,606	3,576	286,080
สหราชอาณาจักร	36,000	1,972,689	0	0	0	0
ฮ่องกง	44,877	1,455,870	35,469	1,310,357	18,058	928,204
กัมพูชา	116	4,245	0	0	0	0
เนปาล	54,500	1,116,785	74,000	1,297,356	0	0

สหรัฐอเมริกา	34,618	1,648,283	19,994	1,244,813	32,768	1,896,217
เวียดนาม	888	38,872	0	0	0	0
แคนาดา	0	0	190	10,349	0	0
นิวซีแลนด์	0	0	65	7,817	363	24,617
ซาอุดีอาระเบีย	0	0	18,000	126,395	0	0
สิงคโปร์	0	0	90	9,000	0	0
ไต้หวัน	0	0	931,327	29,682,845	1,452,118	86,737,764
อเมริกาใต้	0	0	3	307	0	0
รวมทั้งสิ้น	329,027	8,363,764	1,243,307	36,618,230	1,507,040	89,883,882

ตารางที่ 3 ปริมาณการส่งออกหมากแห้ง

ประเทศ	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
ประเทศอื่นๆ	18,000	232,524	0	0	0	0
สหรัฐอเมริกา	108,000	2,518,206	234,150	4,635,634	1,374,755	44,301,212
ออสเตรเลีย	194	38,085	579	87,362	36,000	1,774,015
บังกลาเทศ	915,589	13,435,447	7,102,562	99,046,289	249	40,642
แคนาดา	335	56,563	285	52,107	4,616,075	76,213,493
ฝรั่งเศส	535	63,979	507	60,313	114	36,040

สหราชอาณาจักร	245,611	6,582,631	255,765	6,807,938	10	1,590
ฮ่องกง	2,970	114,140	70	1,105	555	70,446
อินโดนีเซีย	144,000	1,088,497	36,000	636,191	285,080	10,109,533
อินเดีย	7,576,961	150,937,059	5,888,350	102,333,906	14,350	84,990
เกาหลี	9,189,049	185,451,341	20,040	235,395	742,891	16,749,466
มาเลเซีย	3,139	85,576	146,640	700,484	377,880	1,893,161
เนปาล	1,391,720	29,344,872	8,045,145	137,656,482	2,460,320	42,979,965
นิวซีแลนด์	611,500	13,067,924	158	18,604	114	17,094
ปากีสถาน	2	40	2,643,816	43,936,639	8,326,712	166,357,147
ซาอุดีอาระเบีย	482,400	6,067,476	1,080,200	18,903,729	915,000	18,069,672
สวีเดน	1,019	307,764	22	2,805	0	0
สิงคโปร์	18,000	65,339	862,200	12,386,832	666,000	19,510,678
ตุนิเซีย	0	0	36,000	509,473	0	0
สหรัฐอเมริกา	0	0	5,244	798,109	1,082	133,845
สาธารณรัฐ อาหรับเยเมน	0	0	43,200	724,469	39,300	623,179
รวมทั้งสิ้น	21,061,374	410,999,276	26,403,933	429,598,486	24,184,566	478,891,147

ตารางที่ 4 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกมากที่สุด / มากแห่ง

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ปริมาณ (ตัน)	9,034	12,075	3,114	23,963	21,390	27,647	25,692
มูลค่า (ล้านบาท)	160	328	313	709	419	466	569

2.2) การนำเข้าหมากของไทย

ประเทศไทยมีการนำเข้าทั้งหมากสดและหมากแห้ง แต่มีปริมาณน้อย ยกเว้นว่าปีไหนหมากขาดแคลน ในปี 2541 ประเทศไทยไม่มีการนำเข้าหมาก แต่ปี 2542-2545 เริ่มมีการนำเข้าหมากสด และหมากแห้งในปริมาณเล็กน้อย คือ 0.9 ,1.2,2.91,1.35 ล้านบาท ตามลำดับ (จากตาราง ที่ 5 6 และ 7)

ตารางที่ 5 ปริมาณการนำเข้าหมากสด

ประเทศ	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปริมาณ (กก .)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก .)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก .)	มูลค่า (บาท)
สหราชอาณาจักร	0	0	4	2082	0	0
ไต้หวัน	0	0	4,892	36,972	44,778	972,856
สหรัฐอเมริกา	0	0	340	111,247	0	0
สาธารณรัฐ ประชาชนจีน	0	0	0	0	1,000	460,558
พม่า	0	0	0	0	600	9,990
รวมทั้งสิ้น	0	0	5,236	150,301	46,378	1,443,404

ตารางที่ 6 ปริมาณการนำเข้าหมากแห้ง

ประเทศ	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
พม่า	90,000	2,912,685	0	0	52,479	785,265
อินโดนีเซีย	0	0	52,000	430,067	500,950	10,110,121
ไต้หวัน	0	0	19,872	774,501	20,320	373,787
บังกลาเทศ	0	0	0	0	30,6000	4,674,208
รวมทั้งสิ้น	90,000	2,912,685	71,872	1,204,568	879,749	15,943,381

ตารางที่ 7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าหมากสด / หมากแห้ง

ปี	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ปริมาณ (ตัน)	0.12	0	67	288	90	77.1	926.13
มูลค่า (ล้านบาท)	0.02	0	0.9	12	2.91	1.35	17.38

2.3) การจำหน่ายภายในประเทศ

1. การจำหน่ายในรูปของหมากสดหรือหมากดิบ การจำหน่ายในลักษณะนี้ ส่วนมากชาวสวนจะนำหมากไปขายในท้องตลาดในลักษณะของการขายปลีก โดยการนับจำนวนผลขาย ชาวสวนบางรายจำหน่าย ผลผลิตในรูปขายส่งให้กับพ่อค้าที่มารับซื้ออีกต่อหนึ่ง มีทั้งการนับจำนวนขายเป็นร้อยผล และการชั่งขายเป็นกิโลกรัม นอกจากนี้ชาวสวนบางรายขายเหมาผลผลิตให้กับพ่อค้า โดยพ่อค้าเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บเกี่ยวเองทั้งหมด ทั้งนี้ลักษณะหมากสดหรือหมากดิบที่ตลาดต้องการ คือ ผลใหญ่ ฝาด เนื้อดี และหน้าเต็ม การรับซื้อจะไม่แบ่งพันธุ์ แต่จะคละกันทั้งผลกลมแป้นและผลรี
2. การจำหน่ายในรูปของหมากสง ในกรณีที่หมากดิบหรือหมากสดมีจำนวนมากเกินไปจนเก็บไม่ทัน หรือราคาถูกลงมาก ๆ ชาวสวนบางรายจะปล่อยให้หมากในสวนแก่และเอาไว้ขายในรูปของหมาก

สง โดยมีการจำหน่ายในลักษณะเช่นเดียวกับหมากสดหรือหมากดิบ แต่การจำหน่ายในรูปของหมากสงนี้ ราคาจะไม่ค่อยดีเหมือนกับหมากสดหรือหมากดิบ

3. การจำหน่ายในรูปของหมากแห้ง ชาวสวนบางรายอาจทำหมากแห้งจำหน่ายให้กับพ่อค้า เป็นกิโลกรัม ทั้งนี้หมากแห้งจากหมากดิบเกือบทั้งหมดจะใช้บริโภคในประเทศ ในขณะที่หมากแห้งจากหมากสง ส่วนใหญ่ส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ

วิธีการตลาด

การจำหน่ายในประเทศ พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นจะทำหน้าที่รวบรวมหมากจากเกษตรกร เพื่อนำไปจำหน่ายแก่พ่อค้าส่งทั้งในต่างจังหวัดและในกรุงเทพฯ นอกจากนี้พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นบางรายยังทำหน้าที่ รวบรวมผลผลิตให้แก่ผู้ส่งออกด้วย

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้วของหมากไทยคงต้องพิจารณาในการใช้ประโยชน์ในรูปของยาสมุนไพรและภาคอุตสาหกรรม โดยใช้ส่วนของเมล็ด ราก ใบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. การใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร

ผล (เมล็ด) 1) ใช้เป็นยาคำจัดหนอน ในเวลาที่วัวควายเป็นแผลและมีหนอน ใช้เมล็ดหมาก ปิดที่แผล หนอนก็จะตายหมด 2) ใช้เป็นยาสมานแผล ในเวลาหั่นหมาก แล้วมีบาดมือ ก็จะใช้เมล็ด (เนื้อ) หมากมาปิด ทำให้เลือดหยุดไหล และแผลจะหายเร็ว 3) ใช้เป็นยาถ่ายพยาธิในสัตว์ เช่น พยาธิตัวแบน ตัวกลม และตัวตืด (โดยเฉพาะผู้เลี้ยงไก่ชนจะนำผลแก่มาบดให้ไก่กิน) 4) ใช้ขบเคี้ยว เพื่อรักษาเหงือก และฟันให้ คงทน ซึ่งก็จะเห็นได้ว่า คนแก่ที่กินหมากฟัน จะไม่ค่อยเสีย 5) ใช้รักษาอาการท้องเดิน ท้องเสีย และ 6) ในยุโรป ใช้เป็นส่วนผสมของยาสีฟันเชื่อว่าทำให้ฟันขาว

ราก นำมาต้มกินแก้ปากเปื่อย ขับปัสสาวะและโรคบิด

ใบ นำมาต้มกิน เป็นยาขับพิษ นำมาทาแก้คัน

2. ใช้ในทางอุตสาหกรรม เมล็ดหมาก เมื่อนำมาสกัดจะได้ไขมัน เมือก ยางและสารอัลคาลอยด์ ชื่อ Arecoline มีแทนนิน (Tannin) สูง จึงสามารถใช้ในทางอุตสาหกรรมและยารักษาโรคได้หลายชนิด เช่น

- ใช้ทำสีต่าง ๆ
- ใช้ย้อมแห อวน ทำให้แห และอวนนิ่ม และอ่อนตัว ยืดอายุการใช้งานได้นาน เส้นด้าย ไม่เปื่อยเร็ว
- ใช้สกัดทำยารักษาโรค เช่น ยาสมานแผล ยาขับพยาธิในสัตว์ ยาแก้ท้องเดิน ท้องเสีย ยาขับพิษ ยาทาแก้คัน น้ำมันนวด ยาขับปัสสาวะ และยาแก้ปากเปื่อย เป็นต้น
- ใช้สกัดเป็นน้ำยาฟอกหนัง จะทำให้หนังนิ่ม และมีสีสวย ที่ประเทศอินเดียมีจำหน่าย ในชื่อต่าง ๆ กันคือ Gambier catechu, Begal catechu, Bombay catechu

สรุปจากการศึกษาสถานการณ์ผลิตหมากและการส่งออกหมากของไทยพบว่า หมากสด และหมากอ่อน ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับได้หวันเป็นหลัก ซึ่งพิจารณาจากมาตรการของรัฐบาลได้หวันแล้วการส่งออกหมากอ่อนคงเป็นไปได้ลำบาก คงต้องมาพิจารณาในการทำหมากแห้งเพื่อการส่งออกมากขึ้น และขอให้ภาครัฐเร่งการศึกษการใช้ประโยชน์จากหมาก ในรูปของอุตสาหกรรมและยารักษาโรคในคนและสัตว์เลี้ยง มากยิ่งขึ้น เพราะเรามีวัตถุดิบอยู่ในประเทศ แต่ยังขาดการศึกษาวิจัยและการส่งเสริมการใช้ในภาคอุตสาหกรรม

และจากที่ได้หวันประกาศแก้ไขกฎระเบียบการตรวจกักกันโรคพืชและห้ามการนำเข้าสินค้าเกษตรจากไทย จำนวน 7 ชนิด ฝ่ายไทยจึงขอให้ได้หวันช่วยชี้แนะแนวทางการป้องกันหนอนแมลงในผักผลไม้ เนื่องจากสินค้าเกษตรหลายชนิด อาทิเช่น หมากเป็นผลผลิตที่ต้องคงความสด การรมควัน อบความร้อน หรืออบไอน้ำ ล้วนแต่จะทำให้คุณภาพด้อยลงไม่เป็นที่ยอมรับของตลาด ซึ่งทาง BAPHIQ ชี้แจงว่าไทยสามารถเสนอแนวทางในการป้องกันหรือกำจัดหนอนแมลงวิธีใดก็ได้ที่สอดคล้องกันเหตุผลทางวิชาการและเป็นที่ยอมรับตามกติกาสากล

อย่างไรก็ตามจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทีมวิจัย หมากราชกรูด ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปีที่ 2 ดังนี้ทางทีมวิจัยหมากราชกรูด จำเป็นต้องมีการรวบรวมฐานข้อมูล องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหมากควบวงจร ซึ่งจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระยะที่ 2 ของการดำเนินงาน ทีมวิจัยมีการรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และพ่อค้ารายใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (จ.เกาะสอง) รวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ในและนอกพื้นที่เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลและเพาะขยายพันธุ์กล้าหมาก รวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา การตลาดของกล้าหมากทั้งในและนอกพื้นที่ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ และการทำความเข้าใจ/สร้างกฎ ระเบียบความร่วมมือร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้า คุณภาพของสินค้า สินค้าของกลุ่ม สู่มาตรฐานกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปหมากที่มีคุณภาพ ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม บอกรับสมัครสมาชิก สู่การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมาก ดังนั้นจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นแนวทางในการจัดการความรู้เรื่องหมากของชุมชน หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับทีมวิจัย และชุมชนในการจัดการผลิตหมาก รวมทั้งการสร้าง ความมั่นคง ยั่งยืนของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

ขอบเขตการศึกษา

โครงการ “ ศึกษาการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ” กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะมีส่วนช่วย สร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่า การตลาดหมาก การศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมาก การบริหารจัดการผลผลิต และ ผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่า คุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยทางกลุ่มได้วางเป้าหมาย ไว้ 3 วัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก 2) เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อการค้าปลีกหมาก และ 3) เพื่อ บริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่

3.1 ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านล่าง และหมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

กลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรสวนหมาก คนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกพื้นที่ ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

3.2 วิธีการเก็บข้อมูล

3.2.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย

ทีมวิจัยมีการประชุมในพื้นที่ เพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ภายในทีมวิจัย ทบทวนการทำงาน ออกแบบกระบวนการ และการบริหารจัดการโครงการวิจัย โดยกำหนดให้มีการประชุมขึ้นทุกเดือน ซึ่งตลอดทั้งโครงการ มีการจัดประชุมประจำเดือนทั้งสิ้นจำนวน 16 ครั้ง โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ 3 เรื่อง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจในแผนงาน โครงการ และแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานของ ทีมวิจัยร่วมกัน รวมทั้งการชี้แจง ทำความเข้าใจถึงรายละเอียดเป้าหมายการเพาะพันธุ์หมากต่อเกษตรกร กลุ่มเป้าหมายในโครงการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 ครั้ง โดยสรุปวิธีการและขั้นตอนดำเนินงานได้ดังนี้

1. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559 ในวันอังคารที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น. ณ บ้านเลขที่ 7/11 หมู่ที่ 3 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการ กิจกรรม เรียนรู้ ทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์โครงการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในที่ประชุม หลังเสร็จสิ้น การประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลจากการประชุมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมเสริมเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และมีความชัดเจนตรงประเด็น

2. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2560 ในวันอาทิตย์ที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากควรวบจร ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย/เกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมาก จำนวน 20 คน ร่วมประชุม กลุ่มย่อย เพื่อร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการการเพาะขยายพันธุ์หมาก และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังเสร็จสิ้น ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมการประชุมได้ร่วมกันวางแผนการขับเคลื่อนงานของกลุ่มหมากราชกรูด ในอนาคตร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถามและเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน หลังเสร็จสิ้น การประชุม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมร่วมกัน

3. เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00 น. - 22.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง โดยมี ผู้เข้าร่วมคือ 1.นักวิจัย 2.พี่เลี้ยงนักวิจัย 3.เกษตรกรสวนหมาก 4.เครือข่ายนักวิจัย 5.หน่วยงานภาครัฐ/เอกชน และ 6.คนในชุมชน จำนวน 155 คน ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงานเพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการ ผ่านการจัดบูทประชาสัมพันธ์ และนำเสนอความเป็นมาของโครงการ แผนงาน กิจกรรมการดำเนินงานโดยหัวหน้า โครงการและทีมวิจัย นอกจากนั้นภายในงานยังให้ผู้เข้าร่วมงานที่ได้เข้าเยี่ยมชมบูทประชาสัมพันธ์ ได้สอบถามข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถามข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำบูท หลังเสร็จสิ้น กิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมร่วมกันภายในทีมวิจัย

2) การวางแผนงานโครงการ กิจกรรม และการแบ่งบทบาทหน้าที่ในกิจกรรมวิจัยวิจัยรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 ครั้ง โดยสรุปวิธีการและขั้นตอนดำเนินงานได้ดังนี้

1. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559 ในวันอังคารที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 12.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ระนอง เลขที่ 7/24 ถนนผาดาด ตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 9 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมที่ผ่านมา และร่วมกันวางแผนงานโครงการ กิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสริมเพิ่มเติมข้อมูลให้กับทีมวิจัย ก่อนที่ทีมวิจัยจะนำผลที่เกิดขึ้นในที่ประชุม ไปใช้เพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้

2. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559 ในวันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น. ณ บ้านเลขที่ 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวางแผนงานโครงการในกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี และเวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 ร่วมกันผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย และภายหลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมเพื่อสรุปผลข้อมูลเป็นเอกสาร และเริ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้

3. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559 ในวันพฤหัสบดีที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00 น. - 15.30 น. ณ รพ.สต.ราชกรูด หมู่ที่ 3 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ จำนวน 20 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย ผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลการจัดงานเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ของทีมวิจัยต่อผู้เข้าร่วม หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูล ผู้เข้าร่วมการประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากการนำเสนอร่วมกัน และทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุม จัดทำฐานข้อมูลของชุมชน

4. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนกันยายน พ.ศ.2559 ในวันอังคารที่ 6 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 7 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสรุปผลข้อมูล เคลียร์

เอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรม และร่วมกันออกแบบ วางแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรม หลังรวบรวม
พันธุ์หมากในตำบล เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ ส่งเสริมพื้นที่ปลูกและจำหน่าย

5. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559 ในวันอาทิตย์ที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2559
เวลา 09.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง
จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสรุปผลข้อมูลจากการ
สำรวจข้อมูลพันธุ์หมาก เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ และวางแผนโครงการ กิจกรรมในโครงการที่เหลือในงวด
ที่ 1 เพื่อกำหนดวัน เวลา ในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันความล่าช้าของการดำเนินงานกว่าแผนงานที่วางไว้
โดยสามารถสรุปกิจกรรมที่เหลือที่จะต้องรีบดำเนินงานได้จำนวน 3 กิจกรรมคือ 1. การเพาะขยายพันธุ์หมาก
2. ศึกษาดูงาน 3. การจัดทำรายงานความก้าวหน้า ซึ่งการดำเนินงานในกิจกรรม ได้ใช้กระบวนการ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลในที่ประชุมร่วมกัน

6. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2559 ในวันพฤหัสบดีที่ 24
พฤศจิกายน พ.ศ.2559 เวลา 13.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด
อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 7 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสรุปผลข้อมูล
การเตรียมความพร้อมการเพาะขยายพันธุ์หมาก และวางแผนงานกิจกรรมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะ
ขยายพันธุ์หมาก ร่วมกัน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลในที่ประชุมร่วมกัน

7. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมีนาคม พ.ศ.2560 ครั้งที่ 1 ในวันอาทิตย์ที่ 19 มีนาคม
พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง
จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 9 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับ
แปลงเพาะขยายพันธุ์หมาก หาข้อสรุปความต้องการที่แท้จริงเพื่อวางแผนเป้าหมายหลักในการดำเนินงาน ของ 2
ตัวเลือก คือ 1. การเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อขาย 2. ต้องการที่จะทำสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก และ
หลังจากการคัดเลือกเป้าหมายเสร็จสิ้น ทีมวิจัยได้วางแผนกิจกรรมเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงานร่วมกัน โดยใช้
กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกันภายในที่ประชุม

8. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมีนาคม พ.ศ.2560 ครั้งที่ 2 ในวันพฤหัสบดีที่ 30
มีนาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ระนอง เลขที่ 7/24
ถนนผาดาด ตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุม
กลุ่มย่อย เพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมศึกษาดูงานการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหมาก เปลือกหมาก
รวมทั้งการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

9. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560 ในวันอังคารที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 13.00 น. ณ ร้านส้มตำเจ๊วรงค์ ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยที่เลี่ยนักวิจัยและเครือข่ายนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานวิจัยที่นักวิจัยต้องการจะดำเนินการต่อไป ระหว่างการเพาะขยายพันธุ์หมากกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก ทีมวิจัยต้องการแบบไหนเป็นหลัก ที่จะสร้างจุดยืนในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต และหลังการเลือกเป้าหมายเสร็จสิ้น ทีมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกันในที่ประชุมของผู้เข้าร่วม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยคอยเสริม เพิ่มเติมข้อมูลให้ในที่ประชุม

3) การสรุปผลข้อมูลโครงการ กิจกรรม และงบประมาณของโครงการวิจัย รวมทั้งสิ้นจำนวน 4 ครั้ง โดยสรุปวิธีการและขั้นตอนดำเนินงานได้ดังนี้

1. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนกันยายน พ.ศ.2559 ในวันอังคารที่ 6 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 7 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลข้อมูลการดำเนินงานกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน เคลียร์เอกสารการเงิน ค่าใช้จ่ายในกิจกรรม และร่วมกันออกแบบ วางแผนงานการขับเคลื่อนกิจกรรม หลังรวบรวมพันธุ์หมากในตำบล เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ ส่งเสริมพื้นที่ปลูกและจำหน่าย

2. ประชุมคณะทำงานประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559 ในวันอาทิตย์ที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลกิจกรรมสำรวจข้อมูลพันธุ์หมาก เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ และวางแผนกิจกรรมเพาะขยายพันธุ์หมากและศึกษาดูงานร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกันภายในเวที

3. สรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ในวันอาทิตย์ที่ 8 มกราคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัย และทีมวิจัย จำนวน 9 คน ร่วมกันประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย เพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้าและสรุปการเงินโครงการผ่านกระบวนการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในการจัดทำรายงานความก้าวหน้า โดยแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็นและเขียนสรุปผลข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยต่อไป

4. สรุปรายงานสมบูรณ์ ในวันเสาร์ที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น – 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากด้าบราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัย ทีมวิจัย และเกษตรกรสวนหมาก จำนวน 12 คน ร่วมกันประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรม การดำเนินงานโครงการวิจัย เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และสรุปการเงินโครงการ ผ่านกระบวนการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเห็น และเขียนสรุปผลข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย 5 บทต่อไป

3.2.2 ขั้นตอนการศึกษา

ทีมวิจัยดำเนินการลงพื้นที่สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง และเก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมาก กับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และพ่อค้ารายใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐ สหภาพเมียนมาร์(จ.เกาะสอง) พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อการ จัดทำฐานข้อมูลและเพาะขยายพันธุ์กล้าหมาก เพื่อศึกษาข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา การตลาดของกล้าหมาก ทั้งในและนอกพื้นที่ ศึกษาเรียนรู้/ดูงานการเพาะชำกล้าหมาก การส่งเสริมพื้นที่ปลูก การตลาดกล้าหมาก การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสร้าง มูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ ทำความเข้าใจ/สร้างกฎ ระเบียบความร่วมมือร่วมกัน ด้านการสร้างมาตรฐานสินค้า คุณภาพของสินค้า สินค้าของกลุ่ม สู่มาตรฐาน กลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปหมากที่มีคุณภาพ ยกระดับการพัฒนางานวิจัย สู่การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนหน้าใหม่ ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงาน ตลอดทั้งโครงการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง โดยมีกระบวนการ ศึกษาข้อมูล 3 แนวทาง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลในชุมชน

1. ลงพื้นที่ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2 บ้านล่าง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ในวันเสาร์ที่ 9-15 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น. ทีมวิจัยจำนวน 7 คน ลงพื้นที่จริงในการสำรวจข้อมูล เกษตรกรสวนหมาก จำนวน 39 ครัวเรือน ผ่านกระบวนการสอบถาม ด้วยเครื่องมือแบบฟอร์มการสำรวจ และการจดบันทึกข้อมูล โดยทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันเป็นทีม ซึ่งการลงพื้นที่แต่ละ ครั้ง ทีมวิจัยจะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ทราบ เพื่อการศึกษาวิจัยที่เกิด ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และความร่วมมือในการให้ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัยชวนคิด ชวนคุย

เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี และนำข้อมูลที่ได้ นำมาเปรียบเทียบให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปวิเคราะห์ผลข้อมูลร่วมกันภายในทีมวิจัย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลประกอบการนำมาใช้ในเวทีถอดบทเรียนหมากย้อนหลัง 5 ปี ต่อไป

2. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล และรวบรวมพันธุ์หมากในพื้นที่ ในวันอาทิตย์ที่ 18-23 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น.- 14.00 น. ณ หมู่ที่ 2 บ้านล่าง หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส ตำบลราชครูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทีมวิจัยจำนวน 7 คน ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลกับเกษตรกร จำนวน 39 ราย ผ่านกระบวนการชวนคิด ชวนคุย โดยทีมวิจัย เพื่อดึงการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อความคล่องตัวของ การพูดคุย อีกทั้งทีมวิจัยมีการบันทึกภาพ บันทึกข้อมูล และมีการบันทึกเสียงพูดคุยระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการถอดข้อมูลความรู้จากการสัมภาษณ์ หลังเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจร่วมกัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลประกอบรายงานวิจัยต่อไป

2) ศึกษาข้อมูลนอกชุมชน

1. ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมาก กับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี) ในวัน 25-26 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เวลา 08.30 น. - 16.30 น. ณ อ.ตะกั่วป่า/อ.ท้ายเหมือง จังหวัดพังงา โดยมีทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมจำนวน 12 คน เดินทางไปศึกษางานในเรื่อง มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี) โดยทีมวิจัยประสานงานเกษตรกรในพื้นที่ อ.ตะกั่วป่า/อ.ท้ายเหมือง จังหวัดพังงา จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูล ผ่านกระบวนการลงพื้นที่จริง สัมภาษณ์ ข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยนำผลข้อมูลที่ได้ นำมาสรุปวิเคราะห์ผลข้อมูลร่วมกันภายในทีมวิจัย

2. ศึกษาดูงานการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ ในวันที่ 5-6 เมษายน พ.ศ.2560 ณ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร โดยมีทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมจำนวน 12 คน ผ่านกระบวนการศึกษาดูงานนอกสถานที่ในพื้นที่ปฏิบัติการจริง ประชุมกลุ่มย่อย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนต่อไป

3. ศึกษาฐาน การบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ ในวัน6-7 เมษายน พ.ศ.2560 ณ หมู่บ้านศิรีวง จ.นครศรีธรรมราช โดยมีทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย และแกนนำเครือข่ายเกษตรกรสวนหมากพันธุ์ดี เข้าร่วมจำนวน 15 คน ผ่านกระบวนการศึกษาฐานนอกสถานที่ในพื้นที่ปฏิบัติการจริง ประชุมกลุ่มย่อย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนต่อไป

3) การอบรมให้ความรู้

1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในวันอังคารที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และวิทยากรจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง เข้าร่วมจำนวน 10 คน ประชุมกลุ่มย่อย ผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้ ทดลองปฏิบัติการจริงเรื่องการการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่ม โดยทีมวิทยากรจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวที หลังเสร็จสิ้นกระบวนการเวที ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

3.2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย โดยนักวิจัยออกแบบเครื่องมือชุดความรู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้รู้มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนก แยกแยะเป็นชุดข้อมูลที่ถูกต้อง มีแหล่งที่มาของข้อมูลที่เชื่อถือได้ และนำข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ จัดเวทีคืนข้อมูล เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งทีมวิจัยได้มีการดำเนินงาน ตลอดทั้งโครงการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 ครั้ง โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก ในวันอาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.30 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย เกษตรกรสวนหมาก ที่ปรึกษาภาคีเครือข่ายนักวิชาการ เข้าร่วมจำนวน 65 คน ในรูปแบบการประชุมกลุ่มใหญ่ จำนวน 50-70 คน ผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก โดยทีมวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยผู้เข้าร่วมเวที และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันประชุมกลุ่มย่อย

เพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้ในกิจกรรม เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ออกแบบกิจกรรมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรมต่อไปร่วมกันของทีมวิจัย

2) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกระบวนการผลิตหมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจาก ส่วนประกอบของหมากราชกรูด ในวันอังคารที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2560 เวลา 08.30 น. - 13.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายเกษตรกร ที่ปรึกษาโครงการและเครือข่ายนักวิจัย เข้าร่วมจำนวน 35 คน ในรูปแบบ การประชุมกลุ่มเล็ก จำนวน 30-40 คน ผ่านการนำเสนอข้อมูลการจัดการกระบวนการผลิตหมาก และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมากราชกรูดโดยทีมวิจัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมเวที และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลข้อมูลที่ได้ในกิจกรรม ร่วมกัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลประกอบการวิจัยต่อไป

3.2.4 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

ทีมวิจัยทดลองเพาะขยายพันธุ์หมากพันธุ์ดี ทดลองปฏิบัติการการแปรรูปส่วนประกอบจาก หมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการใช้ประโยชน์ที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม ผู้การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงาน ตลอดทั้งโครงการ ทั้งสิ้นจำนวน 3 ครั้ง โดยมีกระบวนการทดลองปฏิบัติการ สรุปได้ดังนี้

1) รวบรวมพันธุ์หมากในพื้นที่และเพาะพันธุ์หมากพันธุ์ ทีมวิจัยได้มีการทดลอง เพาะขยายพันธุ์หมาก โดยการคัดเลือกสายพันธุ์จากเกษตรกรสวนหมากพันธุ์ดี จำนวน 20 ราย พันธุ์หมาก จำนวน 2,931 ลูก และซึ่งจากการเพาะขยายพันธุ์ มีอัตราการรอดของต้นกล้าหมากจำนวน 2,000 ต้น ส่วนจำนวน 931 ต้น ที่ไม่รอดนั้นเกิดจากพันธุ์หมากที่นำมาเพาะขยายพันธุ์นั้นเป็นลูกหมากที่แห้งเกินไป จากการทดลองเพาะขยายพันธุ์ทำให้พบว่าต้นพันธุ์หมากจะมีอัตราการรอดมากที่สุดจากลูกหมากสดสุก โดยทางทีมวิจัยได้มีการวางแผนเพาะขยายพันธุ์หมากโดยได้พันธุ์หมากจากเกษตรกรที่เข้าร่วม MOU กับ ทีมวิจัยจำนวน 11 ราย โดยวางแผนจะเพาะขยายพันธุ์หมาก ที่จำนวน 17,710 ต้น

2) ทดลองปฏิบัติการ การแปรรูปส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้น หมาก ฯลฯ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยผลิตภัณฑ์จากส่วนต่างๆของหมาก ที่นำมาแปรรูป จำนวน 8 ชนิด ดังนี้

1. รongเท้าจากกาบหมาก สามารถใช้ใส่เป็นรองเท้าในบ้านในสำนักงานได้ โดยมีวิธีทำ คือ นำกาบหมากมาตัดเป็นรูปรองเท้าตามขนาดที่วัดได้ ข้างละ2 ชิ้น แล้วนำมาประกบกันเย็บให้ติดกันโดย ใช้เชือกกาบหมากเย็บตามแบบที่ตัดไว้ เสร็จแล้วตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งค่าแรงของต้นทุนเฉลี่ยอยู่ที่คู่ละ 15 บาท ราคาขาย 29 บาท

2. ดอกไม้จากเปลือกหมาก (ใช้ประดับตกแต่ง) โดยมีวิธีทำคือ นำเปลือกหมากแห้งทั้งลูกมาเบะออกให้แบนแล้วใช้ก้านดอกผูกติดกับเกสรนำเปลือกหมากที่เบไว้ผูกติดกับก้านดอกที่มัดเกสรไว้ จัดดอกให้สวยแล้วพันก้านดอกด้วยฟลอล่าเทป ตกแต่งด้วยการติดใบให้สวยงาม ซึ่งค่าแรงของต้นทุนเฉลี่ย ช่อละ 40 บาท ราคาขาย 59 บาท

3. ตะกร้ากาบหมาก(ใช้ใส่ของหรืออุปกรณ์ต่างๆ) โดยมีวิธีทำคือ นำกาบหมากแห้งมาตัดให้ได้ขนาดที่เท่ากัน แล้วพับเป็นรูปสี่เหลี่ยมเย็บด้วยแมกซ์ ทำตามจำนวนที่ต้องการแล้วนำมาสานต่อกันให้เป็นรูปทรงตะกร้าเสร็จแล้วเก็บรายละเอียดของตะกร้าให้เรียบร้อย ซึ่งค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 50 บาท ราคาขาย 69 บาท

4. แจกันจากต้นหมาก (ใช้สำหรับจัดดอกไม้เพื่อประดับตกแต่งหรือวางบนหิ้งพระ) โดยมีวิธีทำคือ เลือกขนาดต้นหมากแห้งตามที่ต้องการแล้วตัดให้ติดข้อหมาก 1 ข้อ ส่วนด้านบนตัดอย่าให้ถึงข้อ แล้วนำมาคว้านเอาเนื้อหมากด้านในออกให้หมด และใช้วักกระดากทรายขัดให้เรียบ เสร็จแล้วลงแล็กเกอร์ให้เงาสวยงาม ซึ่งค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 10 บาท ราคาขาย 29 บาท

5. พวงกุญแจจากลูกหมากแห้ง (ใช้เป็นพวงกุญแจ) โดยมีวิธีทำคือ นำสารหมากแห้งลูกกลม มาลงแล็กเกอร์ให้เงาวาว แล้วใช้ปากกาเส้นที่สีขาวตกแต่งให้สวยงาม เสร็จแล้วใส่พวงกุญแจให้ติดกับลูกหมากที่ตกแต่งเสร็จแล้ว ซึ่งค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 10 บาท ราคาขาย 19 บาท

6. ฝาม่านรูปตัวปลา ใช้สำหรับกันประตู โดยมีวิธีทำคือ การสานรูปตัวปลา แบ่งคกหมากออกเป็น 2 เส้น ความยาวเส้นละ 10 นิ้ว กว้าง 0.5-1 ซม. สานเป็นรูปตัวปลา ร้อยต่อด้วยลูกปัดตามความยาวที่ต้องการ ซึ่งค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 900 บาท ราคาขาย 1,200 บาท

7. กระเช้า โดยมีวิธีทำคือ ตัดแบ่งคกหมากออกเป็น 16 เส้น โดยกำหนดขนาด 10 เส้น ยาว 10 นิ้ว กว้าง 1 ซม. เพื่อเป็นลายดอกตั้ง อีก 6 เส้น ยาว 20 นิ้ว กว้าง 1 ซม. สานให้เป็นดอกตั้ง 10 เส้น เพื่อเป็นฐานตะกร้าและสานให้เป็นดอกสานเพื่อทำเป็นรูปกระเช้า ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 15 บาท ราคาขาย 25 บาท

8. กระเป๋าสีเอกสาร โดยมีวิธีทำคือ ตัดคกหมากออกเป็น 4 ส่วน เพื่อประกอบเป็นรูปกระเป๋าดังนี้ 1. ตัดคกหมากกว้าง 35 ซม. ยาว 27 ซม. เป็น 2 ชิ้น เพื่อประกอบเป็นรูปกระเป๋า 2. ตัดคกหมากเพื่อต่อด้านข้างกระเป๋า 2 ชิ้น ยาว 6 ซม. เพื่อเป็นด้านข้างกระเป๋า 3. ตัดคกหมากเพื่อเป็นฐานกระเป๋า 1 ชิ้น ยาว 6 ซม. เพื่อเป็นฐานกระเป๋า 4. ตัดคกหมากเพื่อเป็นฝาปิดกระเป๋า 1 ชิ้น ยาว 10 ซม. เพื่อเป็นฝาปิดกระเป๋า และนำทุกส่วนที่ตัดไว้มาประกอบเป็นรูปกระเป๋าพร้อมติดกาว แต่ติดติดตุ๊กแกที่ฝากระเป๋า ซึ่งค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 50 บาท ราคาขาย 69 บาท

3) ปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม ผู้การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทีมวิจัยจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายกลุ่ม และมีการจัดทำบันทึกการประชุมกลุ่ม ซึ่งกลุ่มมีการกำหนดการประชุมประจำเดือนของกลุ่ม ทุกวันที่ 10 ของเดือน ณ ศูนย์เรียนรู้หมากดำบลาชกรุด 13/2 ม.4 ตำบลลาชกรุด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เพื่อวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

3.2.5 ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

ทีมวิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนการสรุปผลและนำเสนอผลการศึกษาเพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานวิจัย และรวบรวมผลงานวิจัยนำเสนอต่อสาธารณะ สร้างการรับรู้ การสื่อสารในวงกว้าง ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงาน ตลอดทั้งโครงการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 4 ครั้ง โดยมีกระบวนการสรุปผล และนำเสนอผลงาน สรุปได้ดังนี้

1) ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 ในวันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 14.00 น. - 16.30 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัย และทีมวิจัย เข้าร่วมจำนวน 8 คน ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการในกิจกรรม คือ 1. การเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี 2. เวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 โดยได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมเพื่อสรุปผลจัดทำฐานข้อมูล ประกอบการวางแผนการดำเนินโครงการวิจัยต่อไป

2) เวทีคืนข้อมูลจากการสำรวจมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี ในวันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น. ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย เกษตรกรสวนหมาก จำนวน 58 คน เข้าร่วมการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อคืนข้อมูลจากการเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี ผ่านกระบวนการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยทีมวิจัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวที หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลที่ได้จากเวที เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำฐานข้อมูล ประกอบงานวิจัย

3) ถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในวันอังคารที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 15.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีนักวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย เข้าร่วมจำนวน 9 คน ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมา และวางแผนกิจกรรมวิจัยร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกันในที่ประชุม

4) นำเสนอผลงานวิจัย ในวันเสาร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 16.00 น. ณ ศูนย์เรียนรู้หมากตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัย นักวิจัย แกนนำเกษตรกรเจ้าของหมากหมากพันธุ์ดี เครือข่าย สสส.ความปลอดภัยบนท้องถนน เครือข่าย นักวิจัยบ้านบางนอน บ้านบางหิน บ้านนา บ้านบางสีกิม บ้านปากจั่น บ้านห้วยไทรงาม บ้านหาดส้มแป้น

ชมรมผู้สูงอายุเพชรนาคา สำนักงานประกันสังคม ที่ปรีกษา และคนในชุมชน เข้าร่วมจำนวน 98 คน เป็นการประชุมกลุ่มใหญ่ ผ่านกระบวนการนำเสนอผลงานวิจัยด้วยฐานการเรียนรู้โดยทีมวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกันในกิจกรรมของผู้เข้าร่วม และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลที่ได้ในเวทีร่วมกัน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลประกอบงานวิจัย

จากการดำเนินงานของโครงการ ศึกษาการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก ที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง ทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสร้าง กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยวิธีดำเนินงาน ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มกิจกรรมการวิจัย กลุ่มกิจกรรมการพัฒนา
- 2) กลุ่มกิจกรรมการบริหารจัดการโครงการวิจัย และ
- 3) กิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัย

ซึ่งได้ใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนการศึกษา
- 2) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมชุมชน / นักวิจัย
- 3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ
- 5) ขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงานขั้นตอนสรุปผล และนำเสนอผลงาน

ซึ่งกระบวนการขั้นตอนดังกล่าว มีการเสนอผลรายงานกิจกรรม แนบท้ายในภาคผนวก และได้วิเคราะห์การวิจัย ซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษากาการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก 2) เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อการค้าล้าหมาก และ3) เพื่อบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ซึ่งจากการกระบวนการวิจัย ทีมวิจัยสามารถนำเสนอผลการศึกษา ได้ดังนี้

- 4.1 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหมากในชุมชน จังหวัดระนอง
- 4.2 มูลค่าผลผลิตหมากสด หมากแห้ง
- 4.3 การคัดเลือกหมากพันธุ์ดี และการเพาะขยายพันธุ์หมาก
- 4.4 การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก
- 4.5 บริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่

4.1 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหมากในชุมชน จังหวัดระนอง

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีจำนวนหมากเยอะเป็นอันดับสามของภาคใต้ และยังเป็นแหล่งที่มีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของแม่ค้าและผู้บริโภคในอนาคตที่จะสามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับคนในจังหวัดระนองได้ในอนาคต ทดแทนพืชเศรษฐกิจทางการเกษตรบางชนิดที่ราคาตกต่ำในปัจจุบันได้ เช่น มังคุด, ลองกอง เป็นต้น จากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพืชหมากในชุมชน พบว่าเกษตรกรมีความรู้และความชำนาญในการผลิตหมากแห้ง โดยสามารถคำนวณผลผลิตหมากแห้ง โดยมีสูตรการคิดคำนวณหมากสด 5 กิโลกรัม จะได้หมากแห้ง 1 กิโลกรัม ส่วนแรงงานที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของการผลิตหมากแห้ง จะใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ในขั้นตอนของการผ่าหมาก ตากหมาก ในกรณีที่มีผลผลิตหมากจำนวนไม่มากนัก ส่วนบางรายที่มีหมากจำนวนมาก ในขั้นตอนการผ่าหมาก ตากหมาก ก็จะจ้างแรงงานในชุมชนตามอัตราค่าจ้างที่กำหนด ส่วนขั้นตอนการเก็บเกี่ยว ผลหมากสด ส่วนใหญ่จะจ้างขึ้นกับจ้างสอย ในกรณีที่มีจำนวนผลผลิตมาก ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีทักษะความรู้ในเรื่องของกระบวนการผลิต เกษตรกรบางรายได้รับการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคในการผลิตหมากแห้งมาตั้งแต่วัยเด็ก และมีการสืบทอดอาชีพมาจากพ่อแม่ คนในครอบครัว หากมีการลงพื้นที่ในช่วงฤดูกาลทำอาชีพหมากแห้ง จะพบเห็นคนในชุมชนแทบทุกหลังคาเรือนของเกษตรกรจะนั่งผ่าหมาก ตากหมากบริเวณลานบ้าน ตลอดช่วงฤดูกาล ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของเกษตรกรในชุมชน ซึ่งพืชหมาก สามารถสร้างรายได้มากกว่าที่คิดเพราะเป็นพืช ที่เกษตรกร

ไม่ต้องดูแล ไม่ต้องใส่ปุ๋ย ถึงฤดูกาลก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ขึ้นอยู่กับราคาหมากในแต่ละปีไม่เท่ากัน

4.2 มูลค่าผลผลิตหมากสด หมากแห้ง

1) กระบวนการวิจัย ทีมวิจัยได้การรวบรวม จัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิต และมูลค่าการตลาดหมากที่มวิจัย โดยมีการดำเนินการจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อการวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมจัดเก็บข้อมูล กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูล แบ่งเป็นพื้นที่หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง จำนวน 23 ครัวเรือน พื้นที่หมู่ที่ 2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง จำนวน 16 ครัวเรือน รวมจำนวน 39 ครัวเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายต่อเนื่องจากโครงการวิจัยหมากปีที่ 1 ที่เข้ามามีส่วนร่วมตลอดทั้งโครงการ และเป็นเกษตรกรที่ปลูกหมาก มีอาชีพ รายได้ มีกระบวนการผลิตหลากหลายรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับหมาก ทั้งขายสดและแปรรูปหมากแห้ง เพาะขยายพันธุ์เพื่อจำหน่าย เป็นต้น ทีมวิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 โดยมีประเด็น ดังนี้ 1) ผลผลิตหมาก (ปริมาณที่ได้/ราคาซื้อ-ขาย/รายได้) ของหมากแต่ละประเภท เช่น หมากอ่อน หมากสดและหมากแห้ง 2) วิเคราะห์มูลค่ารวมผลผลิตหมากสด- หมากแห้ง รายปี ตั้งแต่พ.ศ. 2555-2560 3) ราคาหมากสด - หมากแห้ง ในช่วงฤดูกาลผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 - 2560 และ4) การศึกษาด้านทุนการผลิตหมากสด/หมากแห้ง

ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล 1) ทีมวิจัย แบ่งทีมลงพื้นที่เก็บข้อมูล จำนวน 2 ทีม ระหว่างพื้นที่หมู่ที่ 2 จำนวน 3 คน และพื้นที่หมู่ที่ 4 จำนวน 2 คน 2) กำหนดวันที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูล จำนวน 5 วัน 3) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบตัวต่อตัว ผ่านการสอบถามข้อมูล (ทีมวิจัย เป็นผู้สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) 4) หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบเรียงตามเป้าหมาย ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล/วิเคราะห์ผลร่วมกัน ผ่านเครื่องมือ แบบสรุปข้อมูลที่ร่วมกันออกแบบตารางสรุปผลข้อมูล 1) ผลผลิตหมาก(ปริมาณที่ได้/ราคาซื้อ-ขาย/รายได้) ของหมากแต่ละประเภท เช่น หมากอ่อน หมากสดและหมากแห้ง 2) วิเคราะห์มูลค่ารวมผลผลิตหมากสด- หมากแห้ง รายปี ตั้งแต่พ.ศ. 2555-2560 3) ราคาหมากสด - หมากแห้ง ในช่วงฤดูกาลผลิต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 - 2560 และ4) การศึกษาด้านทุนการผลิตหมากสด/หมากแห้ง

หลังจากสรุป/วิเคราะห์ข้อมูล ทีมวิจัยได้ข้อมูลที่ได้จากการสรุป คั้นข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมาย 39 ครัวเรือน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มูลค่าหมากย้อนหลัง5ปี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลสรุปของข้อมูล เพื่อสอบถามความถูกต้อง และเสริมเพิ่มเติมข้อมูลในบางประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ร่วมกัน ซึ่งพบว่าจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้กลุ่มเป้าหมาย 39 ครัวเรือนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้เกิดความเข้าใจถึงมูลค่าผลผลิตหมากที่ได้รับในแต่ละปี จากที่ในอดีตไม่เคยจดบันทึก ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงมูลค่าของหมาก ที่สร้างรายได้ในแต่ละ ปีๆละหลายหมื่น หลายแสนบาท รวมทั้งทีมวิจัยได้พัฒนาศักยภาพจากลงพื้นที่เก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มมากขึ้น หลังเสร็จสิ้น

กระบวนการที่มิวิจัยได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ต่อไป

ผลการศึกษา

1) ผลผลิตหมาก (ปริมาณที่ได้/ราคาซื้อ-ขาย/รายได้) ของหมากแต่ละประเภท เช่น หมากอ่อน หมากสดและหมากแห้ง จากกลุ่มตัวอย่าง 39 ครัวเรือน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลผลผลิตหมาก ย้อน หลัง 5 ปี (พ.ศ.2555 – 2559)

ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2555								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม ราย ได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม ราย ได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวมรายได้
1.นางอุบล สุกพันธ์	-	-	-	-	-	-	120	35/50	6,000
2.นางผ่องศรี ศรีรัตน์	100	30	3,000	-	-	-	700	30/50	3,500
3.นางใจดี ลิ้มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	150	20/30	4,500
4.นางวิมาลา รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	1,000	38/55	35,000
5.นางนวลศรี พลวารี	-	-	-	-	-	-	200	40	8,000
6.นางสุวรรณาเพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	200	25	5,000
7.นางยุแหว ศรีสุโข	-	-	-	-	-	-	130	40	5,200
8.น.ส.ศิริวรรณ ผลจำ	-	-	-	-	-	-	590	33/36	20,680
9.นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	-	-	-	-	-	-	300	25	7,500
10.นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	400	25/30	12,000
11.นางเชือบ เนียมแก้ว	-	-	-	-	-	-	3,000	30/50	150,000
12.นางบัวพัฒน์ บุญขาว	100	7	700	-	-	-	500	30/50	25,000
13.นางอำไพ แดงพิทักษ์	-	-	-	-	-	-	2,000	40	80,000
14.นางอุบล เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	200	40	8,000
15.นางบุญมา เพชรอาวุธ	-	-	-	1,000	2	2,000	200	35/40	7,000
16.นางวันเพ็ญ แซ่จั่น	-	-	-	-	-	-	30	25	1,200
17.นางวาสนา หล่อกลิ่น	-	-	-	-	-	-	600	40	24,000

18.นางประภาพรณ รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	150	55	8,250
19.นางหิศ สุวรรณเนา	-	-	-	-	-	-	180	55	9,900
20.นางสุนีย์ นิตติมานนท์	-	-	-	-	-	-	550	55	30,000
21.นายสมพงษ์ ผุสดี	-	-	-	-	-	-	120	28	3,360
22.นายสุรพันธ์ เทียนไพร	-	-	-	-	-	-	300	30	9,000
23.นางพรทิพย์ วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	150	28	4,200
24.นายพนม มีชัย	-	-	-	-	-	-	400	30	12,000
25.นายโกวิทย์ กันพล	100	20	2,000	-	-	-	800	25	20,000
26.นางจันทรา ไชยพัฒน์	-	-	-	-	-	-	130	50	6,500
27.นางพัชนี กุลกระโทก	-	-	-	-	-	-	165	30	5,000
28.นางสมจิตร ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	100	50	5,000
29.นายประมาณ ขาญพานิชย์	-	-	-	-	-	-	1,430	35	50,000
30.นายโท ทองชู	-	-	-	-	-	-	260	50	13,000
31.นางกุลาบ คัดเห็น	-	-	-	-	-	-	335	30	10,000
32.นายนำ แซ่ป้ง	-	-	-	-	-	-	100	50	5,000
33.นายนิชัย ล้อมเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	1,000	25	25,000
34.นางนิภาภรณ์ พัฒนาชีพ	-	-	-	-	-	-	1,000	28	28,000
35.นางอัมพร พัฒนาญ	-	-	-	-	-	-	100	28	2,500
36.นางบังเอิญ เชี่ยวชาญ	-	-	-	100	3	300	180	30	5,500
37.นางอำไพ แสงใส	-	-	-	-	-	-	65	30	2,000
38.นางสงวน คู่เพชร	-	-	-	-	-	-	200	28	5,600
39.นายจรัส ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	160	50	8,000
รวม	300	57	5,700	1,100	5	2,300	18,195	1,095	670,390

ตารางที่ 1.2 ข้อมูลผลผลิตหมาก ปี 2556

ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2556								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวมรายได้
1.นางอุบล ศุกพันธ์	-	-	-	-	-	-	100	35/50	5,000
2.นางผ่องศรี ศรีรัตน์	100	30	3,000	-	-	-	700	30/50	35,000
3.นางใจดี ล้อมเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	300	27/32	9,600
4.นางวิมาลา รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	1,000	58	58,000
5.นางนวลศรี พลวารี	-	-	-	-	-	-	250	45	11,250
6.นางสุวรรณา เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	230	25	5,750
7.นางยุแหว ศรีสุโข	-	-	-	-	-	-	180	40	7,200
8.น.ส.ศิริวรรณ ผลจำ	-	-	-	-	-	-	746	30/35	26,110
9.นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	-	-	-	-	-	-	400	35	14,000
10.นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	400	25/40	16,000
11.นางเชือบ เนียมแก้ว	-	-	-	-	-	-	2,800	40/50	140,000
12.นางบัวพัฒน์ บุญขาว	50	10	500	-	-	-	700	40/60	42,000
13.นางอำไพ แดงพิทักษ์	-	-	-	-	-	-	2,000	50	100,000
14.นางอุบล เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	130	50	6,500
15.นางบุญมา เพชรอาวุธ	-	-	-	1,200	3	3,600	200	40/50	8,000
16.นางวันเพ็ญ แซ่จัน	-	-	-	-	-	-	70	25	3,500
17.นางวาสนา หล่อกลิ่น	-	-	-	-	-	-	600	50	30,000
18.นางประภาพรณ รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	150	50	7,500
19.นางหิศ สุวรรณนาวี	-	-	-	-	-	-	160	50	8,000
20.นางสุนีย์ นีรัตติมานนท์	-	-	-	-	-	-	600	50	30,000
21.นายสมพงษ์ ศุสดี	-	-	-	-	-	-	130	30	7,900
22.นายสุรพันธ์ เทียนไพร	-	-	-	-	-	-	300	35	10,500

23.นางพรทิพย์ วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	145	30	4,350
24.นายพนม มีชัย	-	-	-	-	-	-	400	35	14,000
25.นายโกวิท กัณพล	100	25	2,500	-	-	-	1,200	35	42,000
26.นางจันทรา ไชยพัฒน์	-	-	-	-	-	-	160	50	8,000
27.นางพนิช กุลกระโทก	-	-	-	-	-	-	200	35	7,000
28.นางสมจิตร ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	110	50	5,500
29.นายประมาณ ขาญพานิชย์	-	-	-	-	-	-	2,150	30	65,000
30.นายโท ทองชู	-	-	-	-	-	-	350	30	10,500
31.นางกุลาบ คัดเห็น	-	-	-	-	-	-	420	35	15,000
32.นายนำ แซ่ปั้ง	-	-	-	-	-	-	100	55	5,500
33.นายนิชัย ลิ่มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	2,000	50	100,000
34.นางนิภาภรณ์ พัฒชูชีพ	-	-	-	-	-	-	1,500	35	52,500
35.นางอัมพร พัฒนาญ	-	-	-	-	-	-	70	35	2,450
36.นางบังเอิญ เขียวชาญ	-	-	-	1,160	3	3,500	170	35	6,000
37.นางอำไพ แสงใส	-	-	-	-	-	-	75	40	3,000
38.นางสงวน คุ่มเพชร	-	-	-	-	-	-	320	30	9,600
39.นายจำรัส ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	300	30	9,000
รวม	250	65	6,000	2,360	6	7,100	21,816	1,233	941,210

ตารางที่ 1.3 ข้อมูลผลผลิตหมาก ปี 2557

ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2557								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวม รายได้
1.นางอุบล สุกพันธ์	-	-	-	-	-	-	200	35/60	12,000
2.นางผ่องศรี ศรีรัตน์	120	30	3,600	-	-	-	600	40/60	36,000
3.นางใจดี ลิ่มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	1,500	35/40	60,000

4.นางวิมาลา รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	1,200	45/60	72,000
5.นางนวลศรี พลวารี	-	-	-	-	-	-	200	45/50	10,000
6.นางสุวรรณา เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	500	28/60	30,000
7.นางยุแหว ศรีสุโข	-	-	-	-	-	-	200	35/60	10,000
8.น.ส.ศิริวรรณ ผลข้า	-	-	-	-	-	-	1,060	30/35	35,670
9.นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	-	-	-	-	-	-	500	40	20,000
10.นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	600	40/60	36,000
11.นางเชือบ เนียมแก้ว	-	-	-	-	-	-	3,300	35/50	165,000
12.นางบัวพัฒ บุญขาว	-	-	-	-	-	-	1,000	55/60	60,000
13.นางอำไพ แดงพิทักษ์	-	-	-	-	-	-	1,600	50	80,000
14.นางอุบล เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	200	60	12,000
15.นางบุญมา เพชรอาวุธ	-	-	-	1,200	5	6,000	230	50/60	11,500
16.นางวันเพ็ญ แซ่จัน	-	-	-	-	-	-	85	60	5,100
17.นางวาสนา หล่อกลิ่น	-	-	-	-	-	-	600	60	36,000
18.นางประภาพรณ รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	155	55	8,525
19.นางหิศ สุวรรณเนา	-	-	-	-	-	-	250	55	13,750
20.นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์	--	--	--	--	--	--	750	55	40,000
21.นายสมพงษ์ ผุสดี	-	-	-	-	-	-	180	32	5,760
22.นายสุรพันธ์ เทียนไพร	-	-	-	-	-	-	300	65	19,500
23.นางพรทิพย์ วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	130	32	4,160
24.นายพนม มีชัย	-	-	-	-	-	-	500	35	17,500
25.นายโกวิทย์ กันพล	100	37	3,700	-	-	-	1,200	55	66,000
26.นางจันทรา ไชยพัฒน์	-	-	-	-	-	-	190	55	10,450
27.นางพัชนี กุลกระโทก	-	-	-	-	-	-	200	40	8,000
28.นางสมจิตร ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	120	55	6,600
29.นายประมาณ ชาญพานิชย์	-	-	-	-	-	-	2,000	35	70,000
30.นายโท ทองชู	-	-	-	-	-	-	300	35	10,500

31.นางกุลาบ กิดเห็น	-	-	-	-	-	-	400	50	20,000
32.นายนำ แซ่ป้ง	-	-	-	-	-	-	120	60	7,200
33.นายนิษฐ์ ลิ่มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	1,500	55	82,500
34.นางนิภาภรณ์ พัฒฐิพ	-	-	-	-	-	-	1,200	60	72,000
35.นางอัมพร พัฒหาญ	-	-	-	-	-	-	50	66	3,300
36.นางบังเอิญ เชี่ยวชาญ	-	-	-	1,250	4	5,000	250	40	10,000
37.นางอำไพ แสงใส	-	-	-	-	-	-	140	50	7,000
38.นางสงวน คุ่มเพชร	-	-	-	-	-	-	400	35	14,000
39.นายจรัส ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	240	35	8,500
รวม	220	67	7,300	2,450	9	11,000	24,150	1,325	1,196,515

ตารางที่ 1.4 ข้อมูลผลผลิตหมาก ปี 2558

ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2558								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวมรายได้
1.นางอุบล สุกพันธ์	-	-	-	-	-	-	150	55/70	10,500
2.นางผ่องศรี ศรีรัตน์	50	40	2,000	-	-	-	800	60/70	56,000
3.นางใจดี ลิ่มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	2,000	55/70	140,000
4.นางวิมาลา รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	1,200	55/60	72,000
5.นางนวลศรี พลวารี	-	-	-	-	-	-	250	50/55	13,750
6.นางสุวรรณา เพชรอาวูธ	-	-	-	-	-	-	600	35/70	42,000
7.นางยุแหว ศรีสุโข	-	-	-	-	-	-	213	40/60	12,780
8.น.ส.ศิริวรรณ ผลคำ	-	-	-	-	-	-	919	50/74	68,006
9.นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	-	-	-	-	-	-	560	40/70	39,200
10.นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	500	40/55	27,500
11.นางเชือบ เนียมแก้ว	-	-	-	-	-	-	3,500	60/65	227,500

12.นางบัวพัฒน์ บุญขาว	80	25	2,000	-	-	-	1,000	50/76	75,000
13.นางอำไพ แดงพิทักษ์	-	-	-	-	-	-	1,500	70	105,000
14.นางอุบล เพชรอาวูร	-	-	-	-	-	-	200	70	14,000
15.นางบุญมา เพชรอาวูร	-	-	-	-	-	-	300	50/60	18,000
16.นางวันเพ็ญ แซ่จัน	-	-	-	-	-	-	150	35/70	10,500
17.นางวาสนา หล่อกลิ่น	-	-	-	-	-	-	800	70	56,000
18.นางประภาพรพรณ รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	200	60	12,000
19.นางหิศ สุวรรณเนา	-	-	-	-	-	-	300	60	18,000
20.นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์	-	-	-	-	-	-	1,100	60	60,000
21.นายสมพงษ์ ผุสดี	-	-	-	-	-	-	400	50	20,000
22.นายสุรพันธ์ เทียนไพร	-	-	-	-	-	-	1,000	70	70,000
23.นางพรทิพย์ วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	140	60	8,400
24.นายพนม มีชัย	-	-	-	-	-	-	450	65	29,250
25.นายโกวิทย์ กันพล	100	45	4,500	-	-	-	1,500	60	90,000
26.นางจันทรา ไชยพัฒน์	-	-	-	-	-	-	110	65	7,150
27.นางพัชนี กุลกระโทก	-	-	-	-	-	-	335	60	20,100
28.นางสมจิตร ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	130	60	7,800
29.นายประมาณ ชาญพานิชย์	-	-	-	-	-	-	1,535	65	99,775
30.นายโท ทองชู	-	-	-	-	-	-	200	65	13,000
31.นางกุลาบ คัดเห็น	150	40	6,000	-	-	-	410	60	24,600
32.นายนำ แซ่ป้ง	-	-	-	-	-	-	140	60	8,400
33.นายนิษฐ์ ล้อมเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	700	70	49,000
34.นางนิภาภรณ์ พัฒนาชีพ	-	-	-	-	-	-	2,000	60	120,000
35.นางอัมพร พัฒนาญ	-	-	-	-	-	-	55	72	3,960
36.นางบังเอิญ เชี่ยวชาญ	-	-	-	1,160	6	7,000	170	60	10,200
37.นางอำไพ แสงใส	-	-	-	-	-	-	145	55	7,975
38.นางสงวน คุ่มเพชร	-	-	-	-	-	-	350	60	21,000

39.นายจิรัส ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	200	60	12,000
รวม	-	-	-	1,160	6	7,000	26,212	1,567	1,700,346

ตารางที่ 1.5 ข้อมูลผลผลิตหมาก ปี 2559

ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2559								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม รายได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวมรายได้
1.นางอุบล ศุกพันธ์	-	-	-	-	-	-	180	65/75	13,500
2.นางผ่องศรี ศรีรัตน์	-	-	-	-	-	-	800	50/70	56,000
3.นางใจดี ล้มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	2,000	70	140,000
4.นางวิมาลา รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	1,400	50/70	98,000
5.นางนวลศรี พลวารี	-	-	-	-	-	-	150	58/70	10,500
6.นางสุวรรณา เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	400	48/75	30,000
7.นางยุแหว ศรีสุโข	-	-	-	-	-	-	160	40/70	11,200
8.น.ส.ศิริวรรณ ผลคำ	-	-	-	-	-	-	595	65/70	36,500
9.นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	-	-	-	-	-	-	600	65/70	42,000
10.นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	600	58/70	42,000
11.นางเชือบ เนียมแก้ว	-	-	-	-	-	-	3,000	60/70	210,000
12.นางบัวพัฒน์ บุญขาว	120	35	4,200	-	-	-	1,200	70/77	92,400
13.นางอำไพ แดงพิทักษ์	-	-	-	-	-	-	2,030	70	142,100
14.นางอุบล เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	150	70	10,500
15.นางบุญมา เพชรอาวุธ	-	-	-	-	-	-	200	40/70	14,000
16.นางวันเพ็ญ แซ่จัน	-	-	-	-	-	-	120	75	9,000
17.นางวาสนา หล่อกลิ่น	-	-	-	-	-	-	500	60	30,000
18.นางประภาพรณ รัชนิพนธ์	-	-	-	-	-	-	180	70	12,600
19.นางหิศ สุวรรณนาวี	-	-	-	-	-	-	400	60	24,000

20.นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์	-	-	-	-	-	-	1,000	70	70,000
21.นายสมพงศ์ ผุสดี	-	-	-	-	-	-	200	70	14,000
22.นายสุรพันธ์ เทียนไพร	-	-	-	-	-	-	1,000	75	75,000
23.นางพรทิพย์ วงศ์สุวรรณ	-	-	-	-	-	-	280	70	19,600
24.นายพนม มีชัย	-	-	-	-	-	-	450	75	33,750
25.นายโกวิทย์ กันพล	200	45	4,500	-	-	-	1,000	55	55,000
26.นางจันทรา ไชยพัฒน์	-	-	-	-	-	-	100	65	6,500
ชื่อ-สกุล (กลุ่มตัวอย่าง)	ผลผลิตหมาก ปี 2559								
	จำนวน หมาก อ่อน	ราคา	รวม ราย ได้	จำนวน หมาก สุก	ราคา	รวม ราย ได้	จำนวน หมาก แห้ง	ราคา	รวมรายได้
27.นางพัชนี กุลกระโทก	-	-	-	-	-	-	145	70	10,150
28.นางสมจิตร ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	80	65	5,200
29.นายประมาณ ชาญพานิชย์	-	-	-	-	-	-	1,000	70	70,000
30.นายโท ทองชู				-	-	-	180	70	12,600
31.นางกุลาบ คัดเห็น	135	30	4,050	-	-	-	420	70	29,400
32.นายนำ แซ่ป้ง	-	-	-	-	-	-	215	70	15,050
33.นายนิษฐ์ ลิ่มเรืองกุล	-	-	-	-	-	-	500	75	37,500
34.นางนิภาภรณ์ พัดชูชีพ	-	-	-	-	-	-	2,600	72	187,200
35.นางอัมพร พัฒหาญ	-	-	-	-	-	-	40	80	3,200
36.นางบังเอิญ เขียวชาญ	-	-	-	1,000	8	8,000	50	70	3,500
37.นางอำไพ แสงใส	-	-	-	-	-	-	100	60	6,000
38.นางสงวน คุ่มเพชร	-	-	-	-	-	-	300	75	22,500
39.นายจรัส ศรีสุวรรณ	-	-	-	-	-	-	145	70	10,150
รวม	455	110	12,750	1,000	8	8,000	24,470	1,872	1,710,600

4.1.2 ข้อมูลการตลาดหมาก ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2555 – 2559)

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ครัวเรือน 39 ครัวเรือน ในพื้นที่หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง พบว่า หมากสร้างรายได้มากกว่าที่คิดเพราะเป็นพืชที่เกษตรกรไม่ค่อยได้ให้ความสนใจ แต่สามารถสร้างรายได้มากกว่าพืชเศรษฐกิจบางชนิด เช่น ลองกอง, มังคุด เกษตรกรหันมาปลูกหมากเพิ่มมากขึ้น เพราะราคาหมากดีขึ้นปลูกง่ายและไม่ต้องดูแล เปรียบเทียบค่านวนราคาหมากสดและหมากแห้งว่าหมากต่างกันมากน้อยเพียงใด จนสามารถนำมาคำนวณในการตัดสินใจที่ขายสดหรือแปรรูป มูลค่าของหมากต่อต้น/ต่อปีว่ามีมูลค่าเท่าไรที่สามารถคำนวณต้นทุนเพื่อวางแผนในการผลิตและแปรรูปได้ในอนาคต ราคาหมากแต่ละปีไม่เท่ากันเพื่อดึงดูดสถานการณ์ราคาหมากที่ไม่แน่นอนของเกษตรกรสวนหมาก เกษตรกรได้เรียนรู้และมีความเข้าใจถึงการแปรรูปหมากที่ได้คุณภาพมาตรฐานสามารถเพิ่มราคาผลผลิตให้กับเกษตรกรในราคาที่สูงขึ้น

ตารางมูลค่ารวม ผลผลิตหมากสด-แห้ง รายปี ตั้งแต่พ.ศ. 2555-2560

พ.ศ.	หมากอ่อน (ก.ก.)	รวมรายได้ (บาท)	หมากสุก (บาท)	จำนวนรายได้ (บาท)	หมากแห้ง (ก.ก.)	รวมรายได้ (บาท)	ราคาในแต่ละปี ประมาณ		
							หมากอ่อน ก.ก/บาท	หมากสุก ก.ก/บาท	หมากแห้ง ก.ก/บาท
2555	300	5,700	1,100	2,300	18,195	670,390	7-30	2-3	40-55
2556	250	6,000	2,360	7,100	21,816	941,210	10-30	2-3	30-60
2557	220	7,300	2,450	11,000	24,150	1,196,515	30-37	4-5	40-65
2558	380	14,500	1,160	7,000	26,212	1,700,346	40-45	6	50-76
2559	455	8,750	1,000	800	24,470	1,710,600	30-45	8	50-80
2560	350	11,750	1,000	9,000	25,200	1,890,000	30-45	8-10	50-80

ตารางที่ 2 แสดงมูลค่าการตลาดหมากสด- หมากแห้ง ย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2555- พ.ศ.2559)

ประเภทหมาก	ปี พ.ศ.2555		ปี พ.ศ.2556		ปี พ.ศ.2557		ปี พ.ศ.2558		ปี พ.ศ.2559	
	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
หมากสด	300	5,700	2,610	13,100	2,670	18,300	1,540	21,500	1,455	33,220
หมากแห้ง	18,195	670,390	21,816	941,210	24,150	1,196,515	26,212	1,700,346	24,470	1,710,600
รวม	18,495	676,090	24,426	954,310	26,820	1,214,815	27,752	1,721,846	25,925	1,743,820

หมายเหตุ : ที่มากลุ่มตัวอย่าง 39 ครัวเรือน ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ,หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ตารางที่ 3 แสดงตารางค่าใช้จ่ายการแปรรูปหมากสด-แห้ง

ลำดับ	ราคาซื้อ-ขาย หมากสด	ค่าแรง ขึ้นหมาก	ค่าแรง ผ่าหมาก	ราคาซื้อ-ขาย หมากแห้ง
1.	หมากสด ราคา 2-5 บาท	0.50 – 2 บาท	4 บาท/กิโลกรัม	ไม่เกิน 25 บาท
2.	หมากสด ราคา 6-8 บาท	1 – 3 บาท	4-5 บาท/กิโลกรัม	35- 50 บาท
3.	หมากสด ราคา 9-12 บาท	2 – 4 บาท	6-7 บาท/กิโลกรัม	50 บาทขึ้นไป

พบว่า ค่าใช้จ่ายจากการแปรรูปหมากสด หมากแห้ง เช่น ค่าแรงงานการขึ้นหมาก ค่าแรงงานในการผ่านหมาก ขึ้นอยู่กับราคาซื้อ-ขาย หมากสด หมากแห้งในแต่ละช่วง ราคาค่าแรงงานขึ้นลงตามปัจจัยราคาตลาด ที่ซื้อขายในขณะนั้น เช่น ตัวอย่าง การคำนวณต้นทุนการแปรรูปหมากแห้ง ในช่วงที่ราคาซื้อขายหมากสด อยู่ที่ 8 บาท โดยคำนวณจากจำนวนหมากสด จำนวน 5 กิโลกรัม ซึ่งจะแปรรูปเป็นหมากแห้งได้ จำนวน 1 กิโลกรัม การคำนวณค่าใช้จ่ายการแปรรูปหมากสด-แห้ง ดังนี้

1) ค่าแรงงานในการขึ้นหมากสด คิดค่าแรง กิโลกรัมละ 3 บาท ถ้าหมากสด 5 กิโลกรัม จะมีต้นทุนค่าแรงในการขึ้นหมากสด 15 บาท

2) ค่าแรงงานในการผ่าหมาก คิดเป็นกิโลกรัมละ 5 บาท ถ้าหมากสด 5 กิโลกรัม จะมีต้นทุนค่าแรงในการผ่าหมาก 25 บาท

ดังนั้นการคำนวณต้นทุนค่าใช้จ่ายการแปรรูปหมากสด-แห้ง ทุกขั้นตอน มีค่าแรงงานเป็นเงิน 40 บาท ซึ่งราคาซื้อ-ขายหมาก อยู่ที่ 50 บาท หักต้นทุนการแปรรูปหมากแห้ง 1 กิโลกรัม มีต้นทุนค่าแรงงาน เป็นเงิน 40 บาท ขายได้กิโลกรัมละ 50 บาท หักค่าใช้จ่ายเกษตรกรจะได้เงินจากการขายหมาก จำนวน 10 บาท (ซึ่งเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ จะไม่นิยมจ้างแรงงาน จะใช้แรงงานในครัวเรือน ลูกหลาน พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ช่วยกันในครัวเรือน มากกว่า เนื่องจากการจ้างแรงงานในกรณีเกษตรกรรายย่อย จะไม่คุ้มค่าในการลงทุน ส่วนใหญ่การจ้างแรงงาน จะเป็นเกษตรกรรายใหญ่ หรือพ่อค้าแม่ค้าผู้ประกอบการรับซื้อหมากสดหมากแห้ง ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้แรงงานต่างด้าวเป็นส่วนใหญ่ และยังพบว่า แม้หมากราคาตกต่ำแต่ค่าแรงจะยังคงตายตัวอยู่เสมอ เกษตรกรจึงแก้ปัญหาด้วยการลดต้นทุนโดยการทำเองในครัวเรือน

ตารางที่ 3 แสดงราคาหมากสด หมากแห้ง ในช่วงฤดูกาล พ.ศ.2559-2560

เดือน	ราคา(บาท/กิโลกรัม)		หมายเหตุ
	หมากสด	หมากแห้ง	
ก.พ.59	5 - 6	55	
มี.ค.59	5 - 6	60	
เม.ย.59	10 - 12	70	
พ.ค.59	10 - 12	70	
มิ.ย.59	-	60	
ก.ค.59	-	60	
ส.ค.59	-	65	
ก.ย.59	20 (อ่อน)	75	
ต.ค.50	20 (อ่อน)	75	
พ.ย.59	-	75	
ธ.ค.59	5 - 8	25	
ม.ค.59	5	20	

ที่มา : การเก็บข้อมูลจากพ่อค้า แม่ค้าในชุมชน

ตารางที่ 4 แสดงต้นทุนการผลิตหมากสด/หมากแห้ง/เพาะกล้าหมาก

โดย สุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรเจ้าของสวนหมาก คือ นางยุแหว ศรีสุโข

รายการ	ต้นทุนการผลิต			หมายเหตุ
	หมากสด	หมากแห้ง	เพาะกล้าหมาก	
1) ค่าแรงเก็บเกี่ยว/ผ่าหมาก/ทำหมากแห้ง	1-2 บาท/ กก.	5/กก.	1 บาท /ถุง	
2) เตรียมดินปลูก ดูแลรักษา/ค่าปุ๋ย	-	-	1.50 – 2 บาท/ถุง	
3) วัสดุ/ค่าพันธุ์/การยาปราบศัตรูพืช/ค่าน้ำมัน	-	-	0.25บาท/ลูก	5บาท/กก./120ลูก
4) ทุนลงที่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมอุปกรณ์	-	-	-	
5) ต้นทุนรวม(บาท/กก.)	2 บาท	5 บาท/กก.	3.25บาท	
6) ต้นทุนรวมเฉลี่ย	ต้นทุนค่าเก็บเกี่ยว (800 กก.* 2บาท) 1,600 บาท	รวมต้นทุนค่าจ้าง ผ่าหมากสดเพื่อ นำมาทำหมากแห้ง 4,000 บาท	ต้นทุนการเพาะ กล้าหมาก 100 ถุง = 325 บาท	

จากการสุ่มตัวอย่างเกษตรกร นางยุแหว ศรีสุโข ในแต่ละปี จะมีรายได้จากการขายหมากแห้ง ปีละ 11,200 บาท ซึ่งจากการวิเคราะห์ต้นทุน พบว่า เกษตรกร ในช่วงฤดูกาลหมากออกผลผลิต จะมีอาชีพรับจ้างขึ้นหมาก เก็บเกี่ยวของหมาก เกิดขึ้น ซึ่งค่าแรงงานเก็บเกี่ยวหมากสดจากต้นหมาก จะคิดค่าแรงงานจากน้ำหนักหมากสด(ค่าแรง 2 บาท ต่อ กิโลกรัม) ซึ่งจากข้อมูลสุ่มตัวอย่างเกษตรกร นางยุแหว ศรีสุโข พบว่า หมากในช่วงฤดูกาลหมาก หากทางเกษตรกรสวนหมาก ต้องจ้างคนเก็บเกี่ยวหมากสด จะมีต้นทุนในการจ้างเก็บเกี่ยวหมากสด ต้นทุนค่าเก็บเกี่ยว ได้หมากสด 800 กก. คูณค่าแรงงาน กิโลกรัมละ 2 บาท ดังนั้นจะมีต้นทุนในช่วงเก็บเกี่ยว จำนวน 1,600 บาท เมื่อได้หมากสดแล้ว นำมาทำหมากแห้ง จะมีการจ้างแรงงานในการผ่าหมากสดเพื่อนำมาทำหมากแห้ง โดยมีอัตราค่าแรงงาน คิดค่าแรง กิโลกรัมละ 5 บาท หากเกษตรกรนางยุแหว ศรีสุโข จ้างแรงงานในขั้นตอนการผ่าหมาก จะมีต้นทุนในการจ้างแรงงานจำนวน 4,000 บาท (โดยนำหมากสด 800 กิโลกรัม คูณ อัตราค่าแรง 5 บาทต่อกิโลกรัม) ซึ่งจากหมากสด

800 กิโลกรัม สามารถทำหมากแห้งได้ โดยเฉลี่ย 160 กิโลกรัม(สูตรการคำนวณหมากสด เป็นหมากแห้ง สัดส่วน หมากสด 5 กิโลกรัม จะได้หมากแห้ง 1 กิโลกรัม) ซึ่งหากนำไปขาย ในช่วงราคาหมากแห้ง ราคา 70 บาทต่อกิโลกรัม จะมีรายได้จากการขายหมากแห้ง 11,200 บาท

เมื่อนำมาหักลบกับต้นทุนตั้งแต่การเก็บเกี่ยว ขึ้นถึงการผ่าหมากเพื่อทำหมากแห้ง โดยประมาณการต้นทุนทั้งหมดจำนวน 5,600 บาท ดังนั้น เกษตรกรนางยุแหว ศรีสุขโข จะมีรายได้จากการขายหมากแห้ง โดยหักต้นทุนออกแล้ว จะมีรายได้คงเหลือ จำนวน 5,600 บาท ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นเป็นการ สุ่มตัวอย่างในการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยของเกษตรกรชาวสวนหมาก ซึ่งทั้งนี้อัตราราคาแรง หรือต้นทุนจะมี อัตราขึ้นลง ตามสถานการณ์ตลาดหมากแต่ละปี แต่อย่างไรก็ตาม การสุ่มตัวอย่างการวิเคราะห์ต้นทุน จะทำ ให้เกษตรกรได้รู้จักตนเองมากขึ้น และมีข้อมูลในการคิดวิเคราะห์ นำไปวางแผนในการจัดการผลผลิตทางการ เกษตร ไม่ว่าจะเป็นหมาก หรือผลผลิตการเกษตรอื่นๆได้อีกด้วย

4.1.3 วิเคราะห์มูลค่าผลผลิต และมูลค่าการตลาด ของพืชหมาก

1) จุดเด่นของพืชหมาก ในการใช้ประโยชน์

- ใช้ในงานพิธีต่างๆ และเปลือกหมากที่เป็นสีเขียวสามารถนำมาสีฟันได้
- หมากใช้รักษาโรคได้ โดยคนสมัยก่อนจะรักษาโรคผิวหนังเด็กด้วยการเคี้ยวหมากแล้วพ่น ใส่แผลเพื่อรักษาโรค

- บริโภค/รับแขกในงานพิธี
- ใช้เป็นยาปราบศัตรูพืช, เปลือกสามารถทำปุ๋ยได้

จุดเด่นของพืชหมากในลักษณะ

- ปลูกง่าย, ดูแลง่าย
- มีราคาสูง
- ปลูกเป็นแนวกันแดน
- ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย
- เพาะขยายพันธุ์ง่าย
- เป็นที่ต้องการของตลาดสูง
- ผลผลิตสูง
- อายุยืน (ต้น)

2) ปัญหาของพืชหมาก

- มีดินสูงเก็บเกี่ยวผลผลิตยาก
- ลำต้นเล็ก, เรียว, สูงเมื่อมีลมพัดแรงๆทำให้โค่นล้มง่าย
- หมากที่แปรรูปแล้วจะ โดนฝนไม่ได้

- หมากรุกที่แปรรูปแล้วถ้ามีเปลือกติดมาจะทำให้ราคาตก
- หมากรุกใหญ่เนื้อหนาแห้งช้า
- หมากรุกไม่แก่จัดถ้านำมาแปรรูปจะไม่มีคุณภาพราคาตก
- กาบหมากรุกเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลาย

3) แนวทางแก้ไขปัญหาค่าที่ดำเนินการแล้ว

- สร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรสวนหมากรุกให้แปรรูปหมากรุกให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับหมากรุก
- นำส่วนต่างๆจากหมากรุกมาสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เปลือกหมากรุกนำมาใช้ทำปุ๋ยและดอกไม้ประดิษฐ์ใส่แจกัน กาบหมากรุกใช้ทำกระป๋อง, รองเท้า ดันหมากรุกใช้ทำเฟอร์นิเจอร์หรือโรงเรือนเพาะชำ
- ส่งเสริมสนับสนุนอุปกรณ์และเทคนิคในการแปรรูปหมากรุกชนิดต่างๆ เช่น เครื่องผ่าหมากรุก, เครื่องอบหมากรุก

4) แนวทางที่แก้ไขปัญหาค่าในอนาคต

- การสร้างมูลค่าเพิ่ม เพิ่มเติมให้กับส่วนประกอบของหมากรุก เช่น เปลือกหมากรุกใช้ทำเทียน
- กาบหมากรุกใช้ห่อขนมและทำงานข้าว
- เพาะขยายพันธุ์หมากรุกเพื่อจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรสวนหมากรุก
- การรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่เพื่อบริหารจัดการผลผลิตหมากรุกแบบครบวงจร

5) โอกาสที่มองเห็นในการพัฒนาผลผลิตหมากรุก และมูลค่าการตลาดของพืชหมากรุก ในชุมชน หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

1. ระดับครัวเรือน

เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการแปรรูปหมากรุกให้ได้มาตรฐานเพิ่มมากขึ้นจนสามารถแปรรูปหมากรุกประเภทต่างๆจนได้คุณภาพนำมาซึ่งราคาที่สูงสามารถชดเชยพืชผลเศรษฐกิจประเภทอื่นที่ตกต่ำจนมาเป็นรายได้หลัก จนเกือบครบครัวเรือนในปัจจุบัน อีกทั้งเกษตรกรยังมีความคิดในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากรุกประเภทอื่นๆ เช่นการเพาะพันธุ์หมากรุกเพื่อจำหน่าย การแปรรูปหมากรุกจากส่วนประกอบอื่นๆ และการรวมกลุ่มของเกษตรกร

2. ระดับกลุ่ม

เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความคิดที่จะรวมกลุ่มให้เข้มแข็งมากขึ้นโดยการรวมกันเพาะขยายพันธุ์ต้นกล้าเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมและรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตแปรรูปมาขายแม่ค้ารายใหญ่เพื่อหลีกเลี่ยงการกดราคาของแม่ค้ารายย่อย และสร้างอำนาจในการต่อรองราคาเพิ่มมากขึ้น

3. ระดับชุมชน/ตำบล

มีตลาดรับซื้อเปลือกหมากเพื่อลดปัญหาแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและเป็นรายได้เสริมเพิ่มมูลค่าจากหมาก มีความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในตำบลมากขึ้น จนนำความรู้ความเข้าใจที่ได้นำไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแปรรูปให้ได้มาตรฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับหมากและรวมตัวเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองด้านราคากับแม่ค้าเพิ่มมากขึ้น

4. ระดับอำเภอ/จังหวัด

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่จำนวนหมากเยอะเป็นอันดับสามของภาคใต้ และยังเป็นแหล่งที่มีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของแม่ค้าและผู้บริโภคในอนาคตที่จะสามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับคนในจังหวัดระนองได้ในอนาคต ทดแทนพืชเศรษฐกิจทางการเกษตรบางชนิดที่ราคาตกต่ำในปัจจุบันได้ เช่น มังคุด, ลองกอง เป็นต้น

4.2 ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและเพื่อการค้ากล่าหมาก

กระบวนการของทีมวิจัย

ประชุมทีมวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมจัดเก็บ ข้อมูลวางแผนกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูลพันธุ์หมากกำหนดคำถามเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะจัดเก็บโดยมีประเด็นคำถามมูลค่าที่เกิดจากหมากต้นพันธุ์ ลักษณะต้นพันธุ์ ลักษณะใบ ลักษณะผล แหล่งต้นพันธุ์มาจากไหน ผลผลิตต่อต้น/ต่อปี จุดเด่นของต้นพันธุ์ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายต้นพันธุ์จากสมาชิก 39 ครัวเรือน

ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล

1. กำหนดวันที่จะลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล
2. แบ่งหน้าที่ที่จะจัดเก็บข้อมูล โดยมีฝ่ายสัมภาษณ์จัดบันทึกข้อมูล และฝ่ายบันทึกรูปภาพ
3. ลงพื้นที่จัดเก็บตามกลุ่มเป้าหมายและวันเวลาที่กำหนดไว้
4. โดยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 5 วัน โดยเก็บข้อมูลช่วงเช้าและสรุปข้อมูลในช่วง

บ่าย

5. ใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตัวต่อตัว และเก็บภาพถ่ายต้นพันธุ์หมาก ผลหมาก พร้อมเจ้าของต้นหมาก และขอต้นพันธุ์จากเจ้าของสวนหมากมาได้ 18 ต้น จากเจ้าของสวนจำนวน 10 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรสวนหมาก จำนวน 56 คน และเครือข่ายทีมวิจัยจากหาดส้มแป้น บางสีกิม กาแฟไรโน และผู้สูงอายุเพชรนาคา พร้อมทั้งที่ปรึกษาจากเทศบาลตำบลราชกรูด และสพ.ระนอง และคนในชุมชน

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลลัพธ์ที่ได้

- ทีมวิจัยและเกษตรกรสวนหมากได้รู้ว่าพันธุ์หมากราชครูได้ต้นพันธุ์มาจากไหน
- ทีมวิจัยและเกษตรกรได้รู้ถึงเคล็ดลับในการวางลูกหมากสำหรับการเพาะพันธุ์ต้นกล้า ซึ่งมี

2 วิธี คือ วางตามแนวตั้งและวางตามแนวนอนของลูกหมาก

- ถูเพาะชำต้นกล้าควรใช้ขนาดเล็ก เพื่อประหยัดพื้นที่และสะดวกเวลาขนย้าย
- การวางถูเพาะชำ ควรมีอะไรรองกันถู เช่น กาบหมากหรือเปลือกหมากเพื่อป้องกันไม่ให้

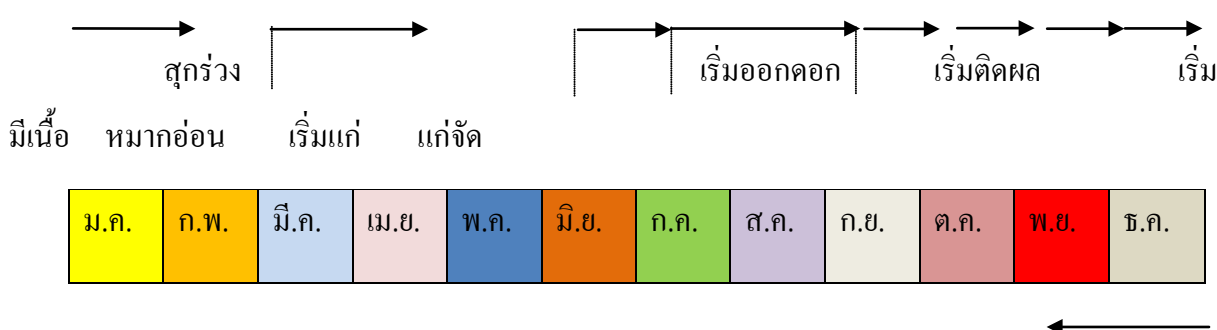
รากชำเวลาขนย้าย

- เครือข่ายทีมวิจัยได้เสนอให้ตั้งชื่อพันธุ์หมากเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของทีมวิจัยหมากราชครู
- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก เช่น กาบหมาก นำมาทำเชือกมัด

ขนมข้าวต้มมัด ทำดอกไม้ ทำรองเท้า ต้นหมากที่มีอายุมากไม่มีลูกแล้วก็ใช้ทำค้ำปลูกพริกไทยได้ ใบหมากใช้ปิดฝากระบอกรองข้าวหลาม

- หลังเสร็จสิ้นกระบวนการทีมวิจัยได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้เผยแพร่ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่ต่อไปในอนาคต

4.2.1 วงจรพืชหมาก

4.2.2 การส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมาก

เก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการเพาะพันธุ์หมากโดยเก็บจาก 39 ครัวเรือน ในกลุ่มเป้าหมายและเก็บต้นพันธุ์มาบ้านละ 1 ต้น เพื่อนำมาทดลองเพาะขยายพันธุ์และนำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย 39 ครัวเรือน และเครือข่ายทีมวิจัย ร่วมสรุปผลข้อมูลที่ได้เพื่อไปศึกษาดูงาน โดยได้ไปดูงานที่ จ.พังงา ในวันที่ 23 – 26 ธันวาคม 2559 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการไปศึกษาดูงาน มีดังนี้

1) ทีมวิจัยได้ข้อคิดและหลักในการเป็นนักวิจัยที่ดีว่าต้องมีการสงสัยอยู่ตลอดเวลาและมีคำถามที่ติดปากอยู่เสมอคือคำว่า เอ๊ะ?

2) ทีมวิจัยได้เรียนรู้เทคนิคในการเพาะขยายพันธุ์หมาก แบบเพาะในถูเพาะชำ และแบบเพาะในแปลง ว่าถ้าเพาะในแปลงก่อนแล้วค่อยย้ายไปเพาะในถู โอกาสรอดของต้นกล้าแทบจะ 100%

3) ทีมวิจัยได้เรียนรู้เทคนิคการวางพันธุ์หมากที่จะเพาะพันธุ์แบบวางเป็นแนวตั้งและวางเป็นแนวนอน

4) ทีมวิจัยได้เรียนรู้เทคนิคในการเพาะพันธุ์หมากถ้าต้องการให้ต้นพันธุ์โตเร็วจะต้องนำหมากสุก (แบบสอยลงมา) นำมาตากแดด 4 วัน และนำไปแช่น้ำ 3 วัน หลังจากนั้น ล้างคราบเมือกออกให้หมด และนำไปเพาะในแปลง (ดินที่ใช้ควรเป็นดินทราย) หลังจากหมากแตกหน่อแล้วประมาณ 3 นิ้ว ให้คัดแยกไปใส่ในถุงเพาะชำ 3 วัน รดน้ำ 1 ครั้ง ถุงเพาะชำควรใช้ถุงปากกว้างไม่เกิน 4 นิ้ว เคล็ดลับในการคัดแยกต้นพันธุ์ไม่ให้รากชำคือ ใช้สายยางฉีดน้ำฉีดทรายออก แล้วค่อยถอนต้นกล้าใส่ถุงเพาะพันธุ์

5) ได้เรียนรู้วิธีการเลือกต้นพันธุ์โดยเลือกต้นที่มีโคนใหญ่

6) ได้เรียนรู้ว่าในเนื้อหมากมีสารควินิน หรือสารป้องกันเชื้อรา

7) ได้เรียนรู้ว่าหมากต้นพันธุ์แม้กับต้นพันธุ์ลูกจะไม่เหมือนกัน ถ้าแยกต้นพันธุ์ลูกไปปลูกในพันธุ์อื่นหมากจะกลายพันธุ์โดยเกิดจากการผสมพันธุ์ของเกสรหมาก

8) ได้เรียนรู้วิธีการวางถุงเพาะชำ ต้องวางห่างกันเพื่อให้ต้นพันธุ์ได้รับแสงแดดทั่วถึง

9) ได้เรียนรู้ชื่อพันธุ์หมากเป็นครั้งแรก คือพันธุ์ราษฎร์นุระ ซึ่งพันธุ์มาจากภาคกลาง

10) ได้เรียนรู้วิธีการคำนวณอายุต้นหมากโดยการนับข้อแรกให้นับ 1 ปี และข้อถัดไปให้นับเป็นช่วงอายุข้อละ 2 เดือน โดยทีมวิจัยนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในกิจกรรม ทดลองปฏิบัติการงานวิจัย

ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จากการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากที่ทีมวิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปผล และทดลองปฏิบัติการเพาะขยายพันธุ์หมากประเภทต่างๆ เช่น 1) การเพาะพันธุ์แบบใส่ถุงที่มีปากกว้างไม่เกิน 4 นิ้ว และวางเมล็ดพันธุ์แบบแนวตั้งและแนวนอนแบบอยู่ในที่สว่างและที่ร่ม 2) การเพาะแบบแปลงไม่ใส่ถุง และวางเมล็ดพันธุ์แบบแนวตั้งและแนวนอน 3) การใช้ดินแบบธรรมดาในการเพาะชำกับดินผสมจากปาล์ม และ 4) ปล่อยให้หึ่งเองตามธรรมชาติที่หั่นลงมาจากต้นและเฝ้าสังเกตการณ์จดบันทึกข้อมูล ซึ่งจากกระบวนการดังกล่าว เกษตรกรได้เสนอแนะต่อการพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมาก ดังนี้

1) ส่งเสริมเพื่อเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกพืชหมากของเกษตรกรในชุมชน ควรปลูกแบบเต็มพื้นที่เพื่อเป็นรายได้หลัก แทนพืชเศรษฐกิจอื่นที่ราคาตกต่ำและส่งเสริมให้ปลูกหมากเป็นพันธุ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากการวิจัย

2) ส่งเสริมพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์เพื่อการค้าถ้าหมากควรใช้พันธุ์ที่ผ่านการวิจัยแบบเดียวกันทั้งชุมชนผ่านการเพาะชำและวางเมล็ดพันธุ์ตามแนวตั้ง ใช้ดินแบบผสม และวางในที่โล่งเพื่อให้แดดส่องถึงเพื่อการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์และรวดเร็วต่อการจำหน่ายแต่ละครั้ง

3) ส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรแกนนำ 39 ครัวเรือน ร่วมเพาะขยายพันธุ์เพื่อการค้าโดยมีกลุ่มวิจัยหมากเป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์การทำตลาดและระบบบริหารจัดการ การซื้อขายกล้าหมากในอนาคต และ 4) การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร พัฒนาทุนเสริม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้กลุ่มหมากราชกรุคครบวงจร จากการจำหน่ายพันธุ์หมาก จำหน่ายการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ การรับคณะผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้ ในศูนย์เรียนรู้หมากครบวงจร ตำบลราชกรุค

4.3 การบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่

4.3.1 วิธีการบริหารจัดการ

กลุ่มวิสาหกิจหมากราชครูจะเป็นแกนนำในการรวบรวมผลผลิตและกระจ่ายการจัดการผลผลิตสู่สมาชิกกลุ่มที่เป็นแกนนำครัวเรือน จำนวน 39 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยจะเป็นแกนหลักในการประชาสัมพันธ์และจัดระบบการบริหารจัดการ เพราะทีมวิจัยหมากมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม อีกทั้งยังมีกิจกรรมวิจัยที่คอยหนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการกลุ่ม และการผลิตหมากแบบครบวงจร เช่น 1.ระบบบริหารจัดการกลุ่ม 2.ระบบการเงินและบัญชี 3.ทักษะการประชาสัมพันธ์และการตลาด 4.การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.3.2 การจัดการผลผลิตหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรในชุมชน

แนวทางการจัดการผลผลิตหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรในชุมชน จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการจัดการผลผลิตหมาก พบว่า สถานการณ์การตลาด เส้นทางการหมาก ราคาหมากสดและหมากแห้งมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามฤดูกาล การผลิตหมากแห้งมีความเสี่ยงด้านราคาเช่นเดียวกับสินค้าเกษตรชนิดอื่นที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ และปริมาณการผลิตหมากแห้งจะลดลงในช่วงฤดูฝน ยิ่งในพื้นที่ จังหวัดระนอง เป็นเมืองฝน ทำให้เกษตรกรเจอปัญหาด้านกระบวนการผลิตหมากแห้ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยแสงแดดเป็นหลัก ซึ่งในช่วงฤดูฝนทำให้ไม่สามารถควบคุมคุณภาพหมากได้ หรืออาจต้องใช้ระยะเวลาการตากแดดเพิ่มขึ้น หรือเกษตรกรบางรายหันไปใช้วิธีการอบแห้ง รมควัน เป็นทางเลือกในการทำให้หมากแห้งเร็วขึ้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้เรื่องของกระบวนการผลิต ยังพบอีกว่า เกษตรกรสวนหมาก จะเป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้า ผู้รับซื้อหมาก ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดราคา และหากพบว่าหมากยังมีความชื้นไม่แห้งตามเกณฑ์ที่รับซื้อ เกษตรกรก็จะถูกกดราคาผลผลิตหมาก ซึ่งเป็นรูปแบบวิธีการซื้อขายหมากแห้งที่พบเจอในชุมชน

จากสถานการณ์ที่พบเจอในปัจจุบัน จากกระบวนการงานวิจัย จึงได้นำข้อมูลสถานการณ์เหล่านี้มาร่วมพูดคุย เพื่อหาแนวทางในการจัดการผลผลิตหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรในชุมชน โดยมีข้อเสนอ จากชุมชน และการวิเคราะห์ ศึกษาข้อมูล พบว่า แนวทางที่สามารถน่าจะเพิ่มมูลค่าจากหมากให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ได้คือ

1) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหมาก ในพื้นที่ว่างในพื้นที่การเกษตร สวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน หรือปลูกรอบๆบ้าน ดังเช่น สวนพ่อเต่า(สวนสมรม)ของคนในอดีตที่เคยกันมา โดยเกษตรกรจะนำผลผลิตหมากที่ผลิตได้นั้น ไปเพิ่มมูลค่าทางการ ตลาดด้วยการผลิตเป็นหมากแห้ง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่

น่าสนใจของเกษตรกรในพื้นที่ เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้จากอาชีพหลัก

2) การเพิ่มมูลค่า ควรสร้างมาตรฐานการแปรรูปมากให้ได้คุณภาพ 100% ของเกษตรกรในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้สูงขึ้น

3) การรวมส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่ทำมาหากินได้มาตรฐาน 100 % โดยรวบรวมสินค้าในจุดเดียว และจำหน่ายพร้อมกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคาและดึงดูดความสนใจของพ่อค้าแม่ค้าผู้รับซื้อให้ลงมาในพื้นที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพื่อเกษตรกรจะได้มีทางเลือกในการขายสินค้ามากขึ้น

4) การใช้ประโยชน์จากมากให้คุ้มค่าทุกส่วน เช่น เปลือกหมากนำไปทำเทียน ดอกไม้ทำป๊อป กาบหมากนำไปทำกระเป๋าคัดน้ำ ภาชนะ จานใส่อาหารว่าง ที่ห่อขนม ทุเรียนกวน กะละแม นำมาแปรรูปทำรองเท้า ต้นหมากนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ ของประดิษฐ์ อาคารโรงเรียน และกระถางต้นไม้ ส่วนใบใช้ทำไม้กวาด ที่ปิดกระบอกข้าวหลาม เป็นต้น ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ รวมทั้งพัฒนายกระดับให้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

5)การเพาะพันธุ์หมาก เพื่อขยายพื้นที่การปลูกหมาก และการเพาะพันธุ์หมากเพื่อจำหน่าย โดยทางทีมวิจัย ได้ทดลองคัดหมากพันธุ์ดี จากเกษตรกรในพื้นที่ 39 ครัวเรือน นำมาเพาะขยายพันธุ์ เป็นแปลงทดลอง รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกร 39 ครัวเรือน เพาะขยายพันธุ์หมากพันธุ์ดี ไว้ที่บ้านของตนเอง ซึ่งในอนาคตทางทีมวิจัย จะประชาสัมพันธ์ หาช่องทางตลาดค้าหมาก เพื่อจัดจำหน่าย พร้อมทั้งให้ความรู้ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ยกกระดับเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอนาคต

4.3.3 การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีวิธีการบริหารจัดการ

จึงหะก้าวผู้การยกระดับการเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ควรมีการเตรียมความพร้อมของคณะทำงานในด้าน การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ตามความถนัด ความสามารถ และมีการพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน ในด้านต่างๆ เช่น

1. ระบบบริหารการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 2.ระบบการเงินและบัญชี
- 3.การประชาสัมพันธ์และการตลาด
- 4.การสร้างความรู้ความเข้าใจกับภาคี เกษตรกร พ่อค้าแม่ค้า

รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานผลผลิต สินค้า รวมทั้ง การเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิต ที่จะส่งต่อยังพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งเน้นคุณภาพของสินค้า ซึ่งทักษะ ความรู้เหล่านี้ทางทีมวิจัย ต้องได้รับการเติมเต็มความรู้ พร้อมทั้งผ่านกระบวนการทดลองปฏิบัติ เพื่อสร้างความมั่นใจของคณะทำงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนายกระดับชุมชน เป็นผู้ประกอบหน้าใหม่ในชุมชนได้ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 สรุป อภิปรายผล

5.1.1 จากกระบวนการวิจัย ปีที่ 1 ถึงปีที่ 2

1) จุดเริ่มต้นแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหมาก

ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เป็นตำบลที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรป่าไม้ และแหล่งน้ำธรรมชาติมากมายที่อุดมสมบูรณ์ทำให้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี (ประมาณ 8 เดือน) สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีป่าชายเลนที่ อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากตำบลราชกรูดมีพื้นที่ติดต่อกับทะเลอันดามันตลอดแนวชายฝั่งทั้งตำบล โครงสร้าง ทางเศรษฐกิจของตำบลราชกรูดส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว สะตอ มังคุด ลองกอง และเม็ดมะม่วงหิมพานต์ รองลงมา ได้แก่ ประมง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับราชการและรับจ้างทั่วไป เป็นต้น

ด้วยความที่พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ตำบลราชกรูดมีผลิตผลทางการเกษตร ออกสู่ ท้องตลาดปีละหลายร้อยตัน ซึ่งจากการที่ชุมชนได้มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทำให้ในพื้นที่ส่วน หนึ่งของแต่ละชุมชน จะเต็มไปด้วยพืชเศรษฐกิจมากมาย ทั้ง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มังคุด เงาะ ทุเรียน ลองกอง มะพร้าว และอื่นๆอีกหลายหลายชนิด และที่ไม่ได้กล่าวถึงชนิดหนึ่ง ก็คือ “หมาก” หมากเป็นพืช เศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง ที่สามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ถึงแม้ว่าหมากจะ ไม่ได้รับการดูแล หรือให้การดูแลเอาใจใส่ และปลูกอย่างเป็นทางการมากนัก แต่หมากก็เป็นพืชที่สร้าง รายได้ที่สำคัญ ปีๆหนึ่งหลายหมื่นบาทต่อครัวเรือน ตำบลราชกรูด มีการปลูกหมากอยู่ทุกพื้นที่ ทุกบ้าน และ ทุกครัวเรือน เพราะว่าตำบลราชกรูดเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามสืบทอด ต่อๆกันมาตั้งแต่โบราณ

ชุมชนบ้านราชกรูด มีการปลูกหมาก และแปรรูปหมากมาช้านาน ตั้งแต่สมัยโบราณ ตั้งแต่ ราคาส้มขี้ลิงแค่กิโลกรัมละไม่กี่บาท จนปัจจุบันมีราคาที่สูงขึ้นมาก มากเสียจนราคาแพงมากกว่าราคา พืชผลทางการเกษตรชนิดอื่นๆด้วยซ้ำ แต่เมื่อหมากมีราคาแพงมากขึ้นเท่าไร ยิ่งทำให้เกษตรกรมีความ ต้องการที่จะผลิต และขายสินค้ามากขึ้นตามไปด้วย จนทำให้เกษตรกรหลงลืม กระบวนการผลิตสินค้าที่ได้

คุณภาพ ที่สัมพันธ์กับราคาสินค้าที่มีราคาแพง แต่ ณ ปัจจุบันนี้ เกษตรกรในพื้นที่ ต่างลดขั้นตอนกระบวนการผลิตมากที่ได้คุณภาพลง จนทำให้สินค้าไม่ได้คุณภาพ ทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และแม่ค้าเร่ จนทำให้ทีมวิจัยในชุมชน เกิดความคิดที่จะศึกษา และทดลองกระบวนการผลิตมาก เพื่อแก้ปัญหา และเพิ่มพูนความรู้ ในสิ่งที่คนในชุมชนยังต้องการความรู้ในการพัฒนากระบวนการผลิตมากให้มีคุณภาพ เนื่องจากกระบวนการผลิตที่ผ่านมาไม่มีคุณภาพ เช่น ความแห้งไม่เหมาะสม ทำให้หน้าหมากเป็นรา ความแห้งของหมากไม่ได้คุณภาพและตรงตามความต้องการของคนซื้อ ทำให้ขายไม่ได้ราคา ขาดความรู้เรื่องการพัฒนาเครื่องมือในการแปรรูปหมากรูปแบบต่างๆ เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการผลิต จากที่กล่าวมาทำให้เกษตรกรถูกกดราคาผลิตผล จากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ขาดพลังในการต่อรอง การกำหนดราคาผลิตผล ทั้งนี้เกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องการตลาดของหมาก เส้นทางตลาดหมาก จากต้นทางถึงปลายทางเป็นอย่างไร รวมถึงการจัดการตลาดที่ผ่านมาด้วย

2) กระบวนการผลิตหมากอย่างมีคุณภาพ

จากการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้า และสำรวจกระบวนการผลิตหมากทั้งในชุมชน และนอกชุมชน ของทีมวิจัยชุมชนบ้านราชครูด ทำให้ได้รับความรู้ ถึงกระบวนการผลิตหมากที่ได้คุณภาพ และเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ทำหมาก ซึ่งกระบวนการผลิตหมากที่ได้คุณภาพนั้น จะเริ่มตั้งแต่กระบวนการเก็บผลผลิต ซึ่งจะต้องเก็บผลผลิตที่มีสีเหลืองเข้ม ซึ่งเป็นหมากที่แก่จัด จากนั้นก็จะนำมาสู่กระบวนการแปรรูป ซึ่งจะมีการทำอยู่ 2 ประเภท คือ การตากทั้งลูก และการทำหมากผ่าซีก การตากหมากทั้งลูกนั้นจะนำหมากที่แก่จัด มาตากไว้ในลานกว้าง ประมาณ 20-30 วัน จึงจะนำมาผ่าได้ และ ต้องตากแดดอีก ประมาณ 5 แดด ถึงจะได้หมากแห้งที่ได้คุณภาพสามารถส่งขายได้ ส่วนการทำหมากผ่าซีกนั้น จะนำหมากสดมาผ่าซีก และนำตากแดดอีก 3 แดด จากนั้นจะนำมาแกะเนื้อในออก และนำเนื้อในออกตากแดดอีกประมาณ 5 วัน จึงจะเป็นหมากแห้งที่สามารถส่งออกขายได้

จากการทดลองกระบวนการผลิตหมากให้มีคุณภาพ จากผลการทดลองของทีมวิจัยสามารถสรุปได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การนำหมากสดมาตากทั้งลูก การตากหมากทั้งลูกนั้นจะนำหมากที่แก่จัด มีสีส้มหรือเหลืองเข้ม มาตากไว้ในลานกว้าง ประมาณ 20-30 วัน โดยการตากนั้นจะต้องมีไม้กั้นแนวหมากเพื่อไม่ให้หมากกระจัดกระจาย ในกรณีที่ไม้กั้นไม่ถึง อยู่ใกล้บริเวณลานตากหมาก เมื่อครบ 20-30 วัน หมากจะมีสีดำ และแห้ง จับลูกหมากเขย่าจะมีเสียงดัง แสดงว่า หมากแห้งจนเนื้อหมากด้านใน ล่อนจากเปลือก สามารถนำมาผ่าซีกได้ นำหมากที่แห้งจนล่อนจากเปลือกแล้ว นำมาผ่าซีกโดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น มีดพร้า อีโต้ เครื่องหนีบหมาก และ มีดขวาน เป็นต้น นำมาผ่าหมากเป็น 2 ซีก แล้วแกะเอาเนื้อหมากข้างในออกมา ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในครัวเรือน และนำเนื้อหมากที่แกะออกมาแล้ว นำมาตากแดดอีก ประมาณ 5 แดด โดยจะต้องมีการ กลับสับหมากทุกๆวัน โดยใช้คราดหรือหรือจอบ ในการกลับสับหมากไปมา ทำซ้ำๆทุกวัน ก็จะได้หมากแห้งที่มีคุณภาพสามารถส่งขายได้

(2) การนำหมากสดมากผ่าซีก การทำหมากผ่าซีกนั้น จะนำหมากสด ที่แก่จัด มีสีส้มหรือเหลืองเข้ม มาผ่าซีกโดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น มีดพร้า อีโต้ เครื่องหนีบหมาก และ มีดขวาน เป็นต้น นำหมากสดที่ผ่าซีกเรียบร้อยแล้ว นำมาเรียงตากแดดบนผืนผ้าใบ หรือบนลานพื้นปูนที่สะอาด ไม่มีฝุ่น เพราะฝุ่นจะทำให้หน้าหมากขึ้นรา ในการตากหมากแบบผ่าซีกจะต้องมีการดูแลรักษา โดยการหาผ้าใบที่สามารถกันน้ำฝนและน้ำค้างได้มาปิดหนามากไว้ให้มีมิดชิด จะต้องระวังไม่ให้หน้าหมากโดนความชื้นจากละอองฝนและละอองน้ำค้าง เพราะความชื้นจะทำให้หน้าหมากขึ้นราได้ หรือหน้าหมากเสีย เป็นสีแดงได้ เมื่อตากหมากซีกจนครบ 3 แดด เนื้อหมากข้างในจะกะเทาะออกจากเปลือกเล็กน้อย จากนั้นจะนำมาแกะเนื้อในออก โดยใช้เครื่องมือ เช่น ไขควงปากแบน มีดปลายแหลม หรือมีดพร้า ในการแกะเนื้อหมากออกมา และนำสารหมากมาตากแดดอีกประมาณ 5 วัน โดยจะต้องมีการกลับสารหมากทุกวัน โดยใช้คราดหรือหรือจอบ ในการกลับสารหมากไปมา ทำซ้ำๆทุกวัน ก็จะได้อะหมากแห้งที่มีคุณภาพสามารถส่งขายได้

3) การสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการตลาดหมาก

ระบบเศรษฐกิจและสภาพเศรษฐกิจเป็นปัจจัยในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค การผลิตสินค้าเกษตรแบบยั่งยืนจะต้องสอดคล้องกับระบบนิเวศน์ ระบบเศรษฐกิจและสังคม การผลิตเพื่อความต้องการของผู้บริโภคจะนำซึ่งกำไรของผู้ประกอบการ บทบาทของการตลาดสินค้าเกษตรแบบยั่งยืนคือการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดกำไร การพัฒนาตลาดผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับระบบนิเวศน์ ทรัพยากรที่มีอยู่ การผลิต การจัดการ การตลาดและกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า เมื่อพิจารณานี้ แนวคิดนี้ มาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับการสร้างมูลค่าเพิ่มและการจัดการตลาดหมาก พบว่า การเพิ่มขึ้นของราคาหมากแห้งมีราคาสูงถึง 35 บาทต่อกิโลกรัม และมีโอกาสที่จะเพิ่มสูงถึง 45 บาท โดยปีที่ผ่านมา หมากแห้งราคาเพียงแค่ 25-28 บาทต่อกิโลกรัมเท่านั้น ทำให้ปีนี้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

จากการเก็บข้อมูลยังพบอีกว่า หมากต้นหนึ่งจะออกผลเพียงปีละครั้ง ต้นหมาก 1 ต้น จะมีหมาก 5-7 ทะลาย หากติดผลตกเมื่อนำมาตากแห้งแล้วจะได้ผลผลิตหมากแห้งถึง 15-25 กก.ต่อต้น ขึ้นอยู่กับปริมาณการติดผลของหมากแต่ละต้น ส่วนรายได้นั้นเฉลี่ยต้นละ 400-500 บาท โดยชาวบ้านส่วนใหญ่จะปลูกหมากไว้ตามแนวรั้ว จึงขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ เกษตรกรที่มีปลูกหมาก สามารถคำนวณรายได้ต่อปีได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการขายหมากแห้งนั้นเริ่มตั้งแต่การรับซื้อหมากสุกใน กก.ละ 4 บาท แล้วนำมาตากแห้ง ทั้งผลเพื่อผ่านกรรมวิธีการผ่าที่ง่าย โดยใช้แรงงานในครัวเรือนและยังมีการจ้างแรงงานในพื้นที่ กิโลกรัมละ 5 บาท หลังจากนั้นก็จะนำไปตากเป็นเวลา 10 วัน ทั้งนี้ หากต้องการขายในราคาที่มากกว่า 30-35 บาท แต่ต้องมีทุนหมุนเวียน โดยตลาดจะต้องการหมากแห้งมากที่สุดในช่วง กรกฎาคม-สิงหาคมของทุกปี สำหรับเกษตรกรที่มีทุนหมุนเวียนเปิดจูดรับซื้อเก็บสต็อกไว้ แล้วส่งขายในช่วงดังกล่าวก็จะได้อะหมากประมาณ 40-45 บาทต่อกิโลกรัม และจากข้อมูลย้อนหลัง ราคาหมากแห้งในแต่ละปี มีการขยับขึ้น สูงสุด 75 บาท ในปี 2559 เกษตรกรเจ้าของสวนหมาก มีรายได้จากการขายหมากแห้งเพิ่มขึ้นจากทุกๆปีที่ผ่านมา

“เล่าว่าที่บ้านปลูกหมากไว้ริมรั้วรอบบ้าน มีต้นหมาก 10 กว่าต้น ทุกๆปี จะทำหมากแห้งได้ประมาณ 180 กิโลกรัม ช่วงหมากราคา 30-40 บาท มีรายได้จากการทำหมากแห้ง ปีละประมาณ 7,200 บาท แต่ในช่วงปี 2559 มีรายได้จากการขายหมาก ประมาณ 13,500 บาท มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จากปีก่อน ซึ่งมองว่าพืชหมาก เป็นพืชที่ต้นทุนการดูแลต่ำมาก หากเทียบกับการปลูกพืชอื่นๆ ดังเช่นคำของป้าตายาย บอกว่าให้ปลูกหมาก ปลูกข้าว วันหนึ่งเราจะสบาย ซึ่งกับตรงกับยุคนี้ยุคข้าวยาก หมากแพง ” (นางอุบล สุภพันธ์ ตุลาคม 2559)

4) ความรู้ ภูมิปัญญากระบวนการผลิตหมากของเกษตรกร

กระบวนการแปรรูปหมากแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน อาชีพการทำหมากมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยก่อนนั้นทำไว้เพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียวไม่ได้ทำเพื่อการค้า แต่ในปัจจุบัน หมากได้มีราคาที่สูงขึ้นมาก จากที่สมัยก่อนมีราคาที่ไม่แพงมากนัก แต่ในปัจจุบันมีราคาถึงกิโลกรัมละ 35 – 40 บาท และเมื่อปี 2532 ราคาหมากแห้งยังเคยมีราคาถึงกิโลกรัมละ 105 บาท แต่ด้วยที่ราคาหมากมีราคาที่แพงขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตนั้นไม่ได้คุณภาพมากเท่าที่ควร เพราะเกษตรกรเร่งรีบที่จะจำหน่ายสินค้าเพื่อที่จะได้ราคาที่แพงขึ้น จนบางครั้งได้ลดขั้นตอนการทำหมากที่มีคุณภาพไป และจากการศึกษา และลงไปสัมผัสกับกระบวนการผลิตหมาก การแปรรูป และการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตหมากจะพบว่า กระบวนการผลิตหมาก และแปรรูปของเกษตรกร มีขั้นตอนและกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้แรงงานภาคครัวเรือน และเวลาจากการประกอบอาชีพหลักมาทำหมาก แต่อย่างไรก็ตามการหมากในหลายพื้นที่ยังไม่คุณภาพเท่าควร เพราะด้วยราคาหมากที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรเร่งรีบที่จะจำหน่ายสินค้าให้ได้ราคาสูงๆ ในช่วงนั้นๆจนทำให้ละเลยขั้นตอนการผลิตหมากหลายๆขั้นตอน จนทำให้คุณภาพหมากลดลงไป ดังตัวอย่างเช่น การตากไม่ครบแดด หรือหมากไม่แห้งดี เกิดความชื้น ทำให้หน้าหมากเสีย ขึ้นรา หน้าหมากแดง และความแห้งของหมากไม่ได้ 100 % ทำให้เสียราคาและถูกตีสินค้ากลับคืน อีกทั้งยังทำให้เสียชื่อเสียงอีกด้วย

จากผลการทดลองแปรรูปผลผลิตให้ได้คุณภาพ 100 % โดยกระบวนการนำแปรรูปด้วยตนเอง และบันทึกรายละเอียดการทำลองแปรรูป โดยนำหมากที่ได้ทดลองแปรรูปให้กับพ่อค้ารับซื้อหมากในชุมชนให้ความเห็น วิเคราะห์คุณภาพ และกระบวนการแปรรูปหมากที่ได้คุณภาพ 100 % จนได้ผลการทดลอง และวิธีสังเกตหมากที่ได้คุณภาพ 100 % ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการทำหมากแห้งได้คุณภาพ 100 %

1. นำหมากสดมาผ่าซีก ตากแดด จำนวน 2 – 3 วัน
2. เมื่อหมากสามารถแกะนำสารหมากออกได้แล้ว นำมาตากแดดอีก ประมาณ 15 วัน

**** ถ้าต้องการให้หมากแห้งเร็ว หน้าสวย และได้ราคาสูง ควรตากในช่วงเวลาที่มีแสงแดดตลอดทั้งวัน ไม่ให้โดนความชื้น และพื้นรองตากหมากควรเป็นพื้นปูน หรือนั่งร้านยกสูง ที่สามารถดูดซับความชื้นได้ดี**

วิธีการสังเกตหมากที่ได้คุณภาพ 100 %

1. ใช้กรรไกรคีบหมากเพื่อดูเส้นใยและเนื้อใน (ถ้าเป็นสีขาวแห้ง ไม่มีความชื้น แสดงว่าได้คุณภาพ 100 %)
 2. การดมกลิ่น (หมากถ้าที่แห้งได้คุณภาพจะมีกลิ่นหอม)
 3. การดูสีของหมาก (จะมีสีปื้นแห้ง ก็จะได้คุณภาพ 100 %) ซึ่งการตากหมากที่จะให้หมากแห้งพร้อมกัน ต้องตากหมากพร้อมกัน และตอนตากต้องใช้คราดหรืออุปกรณ์อื่นใดแปรสลับหมากไปมาอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง หมากถึงจะแห้งสม่ำเสมอทั่วถึงกัน
 4. การฟังเสียง (ถ้าเสียงดังสะท้อนกราวๆเพราะเสนาะหู แสดงว่าแห้งได้คุณภาพ 100 %)
- **ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบหลายๆข้อมาเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณภาพโดยรวม**
5. การใช้มือชวหมากดูเพื่อตรวจสอบความชื้น และฟังเสียงของหมาก และกลิ่น แต่ถ้าจะให้มั่นใจเต็ม 100 % พอค้ำหมากแนะนำควรใช้กรรไกรคีบดูเนื้อในหมาก จะสามารถเชื่อถือได้ 100 %

ผลสรุปผลผลิตหมากต่อปี 2556-2558 หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

1. หมาก 1 ต้น มีหมากประมาณ 3 – 5 ทะลาย
2. หมาก 1 ทะลาย จะได้น้ำหนักหมาก 5 กิโลกรัม
3. หมาก 1 กิโลกรัม จะได้หมาก จำนวน 30 ลูก
4. 1 ปี จะได้หมากประมาณ 20 กิโลกรัม/ต้น
5. การปลูกหมาก จะปลูกกัน 100 ต้น/ไร่ ระยะห่าง 2 วา/ต้น
6. หมากสด 1,000 กิโลกรัม จะได้หมากแห้ง 200 กิโลกรัม

การทำหมาก และแปรรูปหมากในปัจจุบันของชุมชน หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง และพื้นที่ข้างเคียงพบว่า จะมีการบวนการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ใช้เวลาว่างที่มีแปรรูปหมากกันเองในครอบครัว ไม่ได้มีการจ้างแรงงานในการแปรรูปได้ทั้งสิ้น จะมีก็เพียงบางครอบครัว ที่ไม่มีเวลาว่างพอที่จะแปรรูปผลผลิตหมากได้ด้วยตนเองก็จะจ้างแรงงานต่างด้าว หรือครัวเรือนข้างเคียงแปรรูปให้ โดยคิดราคาค่าจ้างในปัจจุบัน กิโลกรัมละ 4-5 บาท แล้วแต่ข้อตกลงร่วมกันของผู้จ้างและรับจ้าง ซึ่งกับสถานการณ์ปัจจุบันที่หมากมีราคาที่สูง ราคาตั้งแต่กิโลกรัมละ 50-70 บาท ถึงแม้จะมีการจ้างแรงงานแปรรูปผลผลิต ชาวสวนก็ยังคงมีรายได้พอเหลือไว้ใช้จ่ายในครอบครัว แต่ถ้าบางปีที่ราคาหมากแห้งมีราคาที่ต่ำ การจ้างแปรรูปหมากของชาวสวนก็จะไม่มีมากนัก เพราะเมื่อหักราคาค่าจ้างแล้ว ก็จะไม่เหลือเงินพอที่ใช้จ่ายในครอบครัว หรือว่าคุ้มกับต้นทุนที่เสียไป ซึ่งเมื่อหมากราคาต่ำจริงๆแล้วนั้น ชาวสวนที่เคยจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อแปรรูปผลผลิต ก็จะเปลี่ยนรูปแบบมาแปรรูปผลผลิตกันเองในครอบครัวในเวลาว่าง เพื่อลดต้นทุนการผลิต

5.1.2 การจัดการผลผลิตหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรในชุมชน

จากสถานการณ์ความต้องการสินค้าหมากแห้งเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทำให้ทีมวิจัยได้ศึกษาเส้นทางการค้าแบบขยายข้อมูลให้กว้างขึ้น โดยการไปสัมภาษณ์พ่อค้า แม่ค้า ที่มีในจังหวัด ถึงเส้นทางการค้าส่งสินค้าจำพวกหมากว่าเส้นทางสุดท้ายที่หมากไปถึงนั้น ไปยังพื้นที่ไหนบ้าง และสุดท้ายหมากแห้งที่เดินทางไปจากประเทศไทยนั้น ปลายทางคือนำไปแปรรูปเป็นสินค้า หรือเอาไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งจากการศึกษา และสำรวจข้อมูลพบว่า ในอดีตสินค้าจำพวกหมากแห้งจะส่งออกไปยังผู้ซื้อในต่างประเทศ เพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้น แต่ พม่า และประเทศแถบอาหรับ แต่ในปัจจุบัน ความต้องการหมากได้ขยายไปยังหลากหลายพื้นที่ทั้งเอเชีย ยุโรป และตะวันออกกลาง ขยายไปตามประเทศที่กลุ่มผู้รับประทานหมากนั้นไปพักอาศัย ทำให้ความต้องการสินค้ามีความหลากหลาย และมีปริมาณความต้องการที่สูง จึงทำให้ราคาหมากแห้งในปัจจุบันมีราคาที่สูง สามารถให้ผลตอบแทนได้มากกว่าพืชเศรษฐกิจบางชนิดเสียอีก

มีแนวทางการบริหารจัดการ คือ กลุ่มวิจัยหมากราชครูจะเป็นแกนนำในการรวบรวมผลผลิตและกระจ่ายการจัดการผลผลิตสู่สมาชิกกลุ่มที่เป็นแกนนำ จำนวน 39 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยจะเป็นแกนหลักในการประชาสัมพันธ์และจัดระบบการบริหารจัดการ เพราะทีมวิจัยหมากมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม อีกทั้งยังมีกิจกรรมวิจัยที่คอยหนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม และการผลิตหมากแบบครบวงจร เช่น

1. ระบบบริหารจัดการกลุ่ม
2. ระบบการเงินและบัญชี
3. ทักษะการประชาสัมพันธ์และการตลาด
4. การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามหากตลาดมีความต้องการหมากแห้งในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ทำให้ราคาหมากแห้งขยับราคาที่สูงมากขึ้นตามไปด้วย จากอดีตที่ราคา 10-20 บาท แต่ปัจจุบันราคาขยับไปอยู่ที่ 50-70 บาท และบางครั้งในช่วงที่สินค้าขาดตลาด ราคาของหมากแห้งยังขยับราคาขึ้นไปแต่ที่ราคา 150 บาทก็ยังเคยมีในอดีต แต่เมื่อราคาสินค้าเพิ่มขยับสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรบางส่วนหลงไปกับสิ่งชั่วใจ คือราคาของสินค้าที่ขยับราคาสูงขึ้น ทำให้มาตรฐานของสินค้า ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้ ในอนาคตถ้าเกษตรกรไม่รักษามาตรฐานสินค้านี้คงกล่าวได้ว่า อนาคตตลาดสินค้าหมากที่ดูจะสดใส คงจะมีดมนในอนาคตเป็นแน่แท้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พ่อค้า แม่ค้า ทั้งรายเล็ก รายย่อย หรือแม้กระทั่งรายใหญ่ พบว่าปัจจุบันเกษตรกรมักทำหมากแห้งมาไม่ได้คุณภาพ ที่สามารถให้ราคาสูงตามที่กำหนดไว้ได้ เพราะเกษตรกรไม่ได้แปรรูปสินค้าตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ หมากที่ทางพ่อค้าแม่ค้ารับซื้อนั้น จะต้องมีความแห้งเฉลี่ย 100 % ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรนำหมากมาขายในเกณฑ์มาตรฐานความแห้งแค่ 70 % เท่านั้น เพราะความต้องการราคาสินค้าที่ราคาแพง ซึ่งแทนหรือวิธีที่ทางพ่อค้าแม่ค้าใช้เป็นมาตรฐานคล้ายๆกันในการประเมินความชื้น หรือความแห้งของหมากคือ การคีบหมากเพื่อดูความชื้นของเนื้อหมาก ร่วมด้วยการฟังเสียง และดมกลิ่น

นอกจากตลาดหมากแห้ง แล้วเกษตรกรยังมองทางหาทางเลือกอื่นๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ ซึ่งทางทีมวิจัยได้เก็บรวม ข้อมูล จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งข้อเสนอจากชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการเพิ่มพื้นที่ ปลุกพืชหมาก ซึ่งจากช่องทางการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้ทางทีมวิจัยวิเคราะห์ว่า หากมีการ ดำเนินการทดลองเพาะกล้าหมาก เพื่อขยายพื้นที่การปลูกหมาก เป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ การเกษตรควรมีการส่งเสริม การพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกพืชหมากของเกษตรกร ในชุมชนโดยสนับสนุนให้ปลูกแบบเต็มพื้นที่เพื่อเป็นรายได้หลัก แทนพืชเศรษฐกิจอื่นที่ราคาตกต่ำและ ส่งเสริมให้ปลูกหมากเป็นพันธุ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากการวิจัย ควรมีการส่งเสริม การพัฒนาการเพาะ ขยายพันธุ์เพื่อการค้ากล้าหมาก ของเกษตรกรในชุมชนโดยการสนับสนุนให้ใช้พันธุ์ที่ผ่านการวิจัยแบบ เดียวกันทั้งชุมชน ผ่านการเพาะชำและวางเมล็ดพันธุ์ตามแนวตั้ง ใช้ดินแบบผสม และวางในที่โล่งเพื่อให้ แดดส่องถึงเพื่อการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์และรวดเร็วต่อการจำหน่ายแต่ละครั้ง และยังมองว่าหากมี ความต้องการของตลาด และเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น น่าจะมีการทดลองเพาะขยายพันธุ์ โดยคัดสรรพันธุ์หมาก ที่มีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของเกษตร โดยนำร่องคัดหมากพันธุ์ดีจากเกษตรกร 36 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลเรื่องลักษณะของพันธุ์หมากที่สำรวจจากเกษตรกร 36 ราย มี 6 ประเภท มีลักษณะดังนี้

1) ผลใหญ่ มีลักษณะหัวแหลมท้ายแหลมคล้ายไข่ไก่ มีคุณสมบัติ สอ่ยง่าย ลูกไม่ติดข้าว เปลือกบาง เนื้อเยื่อสีขาว ไม่ฝาด เนื้อแข็งกินอร่อย เวลาสุกผลจะมีสีส้ม ดากแห้งจะใช้เวลา 15 วัน ถึงจะแห้งสนิทสามารถจำหน่ายได้ การตากแห้งต้องผ่าออกเป็น 4 ซีก เนื่องจากผลหมากที่เป็นลูกใหญ่ทำให้มีคนขอ ไปประดับหัวขันหมากสำหรับงานแต่งงานอยู่ตลอด เหมาะสำหรับงานมงคลที่เชื่อว่าถ้าหมากลูกใหญ่ ผลดก ปลิดง่าย เปลือกบาง เนื้อหนา จะทำให้ชีวิตคู่อยู่กันยั่งยืน ชีวิตจะก้าวหน้า เจริญรุ่งเรือง ยืนยาว เหมือนต้นหมาก ที่มีอายุยืนยาว ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 64 กิโลกรัม/ต้น/ปี

2) วงรี รูปไข่ ลูกใหญ่ คุณสมบัติ เนื้อในแน่นสีขาว เนื้อเนียน เปลือกบาง แทะง่าย ผลสุกสีส้ม รสชาติมันไม่ฝาด ให้ผลผลิตต้นหนึ่งประมาณ 3-4 ทลาย 50/กิโลกรัม/ต้น/ปี เหมาะสำหรับทำหมากแห้ง เนื่องจากเปลือกบางแทะง่าย เนื้อในใหญ่ แน่นไม่โพรง ดากแดดแห้งเร็วได้น้ำหนัก

3) ลูกกลม เนื้อหนา ใ้สีกดง คุณสมบัติ ลูกใหญ่ ทรงกลม ลูกดก ขั้วไม่เหนียว สอ่ยง่ายได้น้ำหนัก เหมาะสำหรับขายหมากสด เพราะหมากพันธุ์นี้จะมีใ้สีกดง ไม่เหมาะสำหรับการทำหมากแห้ง เพราะมีเนื้อหนา ใ้สีกดง แห้งช้าและทำให้เกิดราได้ง่าย ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 50-70/ต้น/ปี

4) ขนาดกลาง ท้ายแหลม เนื้อเนียนแน่น คุณสมบัติ ลูกดก เนื้อแน่น แทะง่าย ไม่ติดข้าว เนื้อในสีขาวแดง กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น เวลาสุก เปลือกนอกสีเหลืองส้ม เหมาะสำหรับการทำหมากแห้ง เพราะหมากมีเนื้อเนียน ลูกจะไม่ใหญ่ แต่มีเนื้อเนียนแน่น ทำให้ง่ายต่อการผ่าและตากแห้งเร็วแทะง่ายได้น้ำหนักดี ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 60-70 กิโลกรัม/ต้น/ปี

5) หนากพันธุ์เตี้ย ลูกขนาดกลาง ลูกกลม เนื้อแน่น คุณสมบัติ เปลือกบาง สดง่าย เนื้อในสีแดง เปลือกนอกเวลาสุกสีเหลืองส้ม กินแล้วฝาด ยัน หนากชนิดนี้จะให้ผลผลิตได้น้อยเนื่องจากเป็นหนากพันธุ์เตี้ย ต้นเล็ก ให้ผลผลิต 2-3 ทลายต่อต้น ผลิตเป็นหนากสดได้ 30-40 กิโลกรัม/ต้น/ปี

6) หนากลูกใหญ่ ทรงรี คุณสมบัติ เปลือกบาง ใสไม่กลวง ไม่ติดเปลือก สดง่าย ไม่หวน ขั้ว เปลือกนอกเวลาสุกจะมีสีส้ม กินอร่อย ใสในสีขาว เนื่องจากเป็นหนากที่กินอร่อย ไม่ย่น ไม่ฝาด เวลามีคนมาที่บ้านจะเอาไว้ใช้รับแขกสำหรับคนกินหนาก เจ้าของสวนเก็บไว้กินเองเหลือจากกินแล้วถึงนำไปขาย ให้ผลผลิตเป็นหนากสด 51 กิโลกรัม/ต้น/ปี

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องพันธุ์หนาก แบบชาวบ้าน ความต้องการของชาวบ้าน คือ ต้องการขายหนากแห้งเป็นหลัก เพราะหนากแห้งได้ราคาดีกว่าหนากสดและคุณสมบัติของหนากสำหรับขายหนากแห้งคือ ลูกขนาดกลาง ลูกดก ท้ายแหลม เนื้อแน่น แกะง่าย ไม่หวนขั้ว เนื้อในสีขาวแดง กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น เวลาสุก เปลือกนอกจะมีสีเหลืองส้ม ให้ผลผลิตเป็นหนากสด 60-70 กิโลกรัม/ต้น/ปี หนากขนาดกลางจะทำให้ผ่าง่าย และ ตากแดดจะแห้งเร็ว และถ้ามีเนื้อเนียนแน่นจะทำให้หนากมีน้ำหนักดี ตรงตามคุณสมบัติ ผ่าง่าย ตากแห้งเร็ว แกะง่าย ได้น้ำหนัก

แบบทางวิชาการด้านเกษตรต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก หน่วยงานเกษตรมองว่า หนากเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ง่าย ปลูกง่าย ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องพันธุ์ ก็เลยเน้นให้ชาวบ้านปลูกหนากเพื่อเป็นรายได้เสริมมากกว่า แตกต่างกับพืชชนิดอื่นที่เกษตรกรให้ความสำคัญเช่น พริกไทย ทุเรียน มะพร้าว สังเกตจากหนากจะไม่มีชื่อพันธุ์ที่เป็นที่เรียกขานกันโดยทั่วไปคือหนากพันธุ์พื้นบ้าน

วิธีเพาะขยายพันธุ์ มี 3 วิธี ดังนี้

1. วิธีการเพาะพันธุ์แบบใส่ถุง เตรียมพันธุ์หนากสุกจัดหั่นลงมาจากต้น ลูกมีขนาดกลาง เตรียมดินผสมขุยมะพร้าวหรือขี้ปาล์ม เตรียมถุงขนาด 4X4 นิ้ว เตรียมสถานที่ที่จะเพาะชำ เอาดินใส่ถุง วางเมล็ดพันธุ์หนากในแนวตั้งประมาณครึ่งลูกของเมล็ดพันธุ์ วางถุงเพาะชำในที่โล่งแสงแดดส่องถึงวางถุงให้มีระยะห่างกัน 1 คืบ รดน้ำทุก 3 วัน จนแตกใบอ่อน 4 ใบ รอจำหน่าย

2. วิธีเพาะในแปลงมีขั้นตอนนี้ เตรียมพันธุ์หนากสุกจัดหั่นจากโคนต้นลูกขนาดกลาง เตรียมสถานที่เพาะพันธุ์ ให้เป็นที่โล่งแจ้ง แสงแดดส่องถึงเตรียมกระบะในแปลงเพาะ เตรียมดินผสมขุยมะพร้าวหรือขี้ปาล์ม วางเมล็ดพันธุ์ลงในกระบะเพาะชำโดยวางเมล็ดพันธุ์ในแนวตั้ง ระยะห่างของการวางเมล็ดพันธุ์ให้ห่างกัน 5 นิ้ว ฝังลงไปครึ่งลูกของเมล็ดพันธุ์ 6 รดน้ำทุก 3 วัน จนแตกใบอ่อน 2 ใบ คัดแยกใส่ถุง รดน้ำ 3 วันต่อ 1 ครั้ง รอนจนแตกใบอ่อน 4 ใบ รอจำหน่าย

3. วิธีการเพาะพันธุ์แบบธรรมชาติ คัดเลือกต้นพันธุ์หรือผลหนากที่หั่นมาจากโคนต้นพันธุ์ที่เลือกไว้แตกหน่อ ต้นพันธุ์เริ่มแตกใบอ่อน 2 ใบ คัดแยกใส่ถุงขนาด 4X4 นิ้ว ใช้ดินผสมหรือดินธรรมชาติ รดน้ำ 1-3 วัน/ครั้ง ต้นพันธุ์แตกใบอ่อน 4 ใบ และรอจำหน่าย

วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน การเพาะขยายพันธุ์หมาก ต้นทุนข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์ (ทั้งระบบ) ตั้งแต่จัดหาพันธุ์ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ลงมือเพาะ การดูแล จนถึงขาย ถึงมือลูกค้า มีต้นทุน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงต้นทุนการเพาะขยายพันธุ์หมาก

อายุหมาก	ถุงเพาะ (บาท)	ดิน (บาท)	ค่าแรงใส่ถุง (บาท)	ค่าต้นพันธุ์ (บาท)	ค่าดูแล (บาท)	รวมต้นทุน (บาท)
6 เดือน	2.50	0.25	1	0.75	2	6.50
1 ปี	2.50	0.25	1	0.75	4	8.50

สำหรับพันธุ์หมากที่นำมาเพาะขยายพันธุ์นั้นเป็นพันธุ์ที่ได้มาจากเกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ที่ได้มีการทำข้อตกลง MOU กันไว้ 11 ราย ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

1. นางบุญญา เพชรอาวุธ
2. นายโกวิทย์ กันพล
3. นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์
4. นางศิริวรรณ ผลขำ
5. นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ
6. นางวาสนา หล่อกลิ่น
7. นางอุบล ศุภพันธ์
8. นางวิมาลา รัชนิพันธ์
9. นางอุบล เพชรอาวุธ
10. นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ
11. นางอุบล กันพล

ส่วนการจัดจำหน่ายต้นกล้าหมาก โดยการคิดคำนวณ หาต้นทุนเฉลี่ย ต่อการเพาะหมาก 1 ต้น เป็นเงินจำนวนเท่าไร ต้นทุนเฉลี่ยต่อการเพาะหมาก 1 ต้นสำหรับหมาก 6 เดือน เป็นเงิน 6.50 บาท ราคาขายที่ 10 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อการเพาะหมาก 1 ต้นสำหรับหมาก 1 ปี เป็นเงิน 8.50 บาท ราคาขายที่ 15 บาท ภายได้เงื่อนไขได้มีการขนส่งภายในจังหวัดและลูกค้าสั่งพันธุ์หมากจำนวน 500 ต้นขึ้นไปบริการ

ส่งฟรี ต่ำจากนี้คิดค่าขนส่ง 500 บาท สำหรับพื้นที่ต่างจังหวัดจะมีการตกลงกับผู้ซื้อถ้าให้ไปส่งก็จะมีการบวกค่าขนส่งเพิ่มขึ้นในราคาค้นพันธุ์หมาก

จำนวนผลผลิตของหมาก(ต้นพันธุ์) ของแต่ละเจ้าของสวน (เกษตรกร 36 ราย) หมากต้นพันธุ์ มีผลผลิตเฉลี่ยแต่ละต้น จำนวนที่ถูกต่อต้น รวมผลผลิตหมากต้นพันธุ์ ทั้ง 36 ราย มีผลผลิตหมากโดยรวมจำนวนที่ถูกที่สามารถนำมาเพาะขยายพันธุ์ หมากต้นพันธุ์ของแต่ละเจ้าของสวนมีผลเฉลี่ยแต่ละต้นจำนวนที่ถูกต่อต้น ดังนี้

1. นางอุบล เพชรอาวุธ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 64 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย15ลูก/กิโลกรัม
2. นางหิ็ด สุวรรณนาวี	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 50 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย17ลูก/กิโลกรัม
3. นางอุไร ดึกขาว	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด ประมาณ 60กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย16ลูก/กิโลกรัม
4. นางจำเนียง วงศ์สุวรรณ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด30-40 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย15ลูก/กิโลกรัม
5. นางบุญญา เพชรอาวุธ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 50 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย16ลูก/กิโลกรัม
6. นางสาวธรรมา เพชรอาวุธ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ64กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
7. นางพ้องศรี ศรีรัตน์	ให้ผลผลิต ประมาณ64 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย16ลูก/กิโลกรัม
8. นางอุบล ศุภพันธ์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด60กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย13ลูก/กิโลกรัม
9. นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์	ให้ผลผลิต ประมาณ 60-70 กิโลกรัม.ต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
10. นางวิมาลา รัชนิพนธ์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
11. นางวันเพ็ญ แซ่จั้น	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ60-70กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม
12. นางสาวนง คุ่มเพชร	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ40-50กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย30ลูก/กิโลกรัม
13. นายสมพงศ์ ผุสดีผลผลิต	เป็นหมากสดประมาณ 50-60 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม
14. นายประชุม ตะไค	ให้ผลผลิตหมากสดประมาณ 60 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
15. นายโกวิท กัณพล	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด ปีละ60-70กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
16. นายประมาณ ชาญพานิชย์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 50กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 18ลูก/กิโลกรัม
17. นายสุรพันธ์ เทียนไพร	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 30-40 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 30ลูก/กิโลกรัม
18. นางอำไพ แสงใส	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 40 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย18ลูก/กิโลกรัม
19. นายพนม มีชัย	ให้ผลประมาณ40-50 กิโลกรัม.ต่อต้น/ปีเฉลี่ย 18ลูก/กิโลกรัม
20. นายพิเชษฐ์ ชาญพานิชย์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 50-60 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 22ลูก/กิโลกรัม
21. นางนิภาภรณ์ สร้อยชั้น	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 40-50 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 18 ลูก/กิโลกรัม
22. นางเบญจวรรณ สุพรรณ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ40-50กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย18ลูก/กิโลกรัม
23. นางสาวจิตร ศรีสุวรรณ	ให้ผลผลิตหมากสดประมาณ30-40กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 18ลูก/กิโลกรัม
24. นางพัชนี กุลกระโทก	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 50-70/ต้น/ปีเฉลี่ย 15ลูก/กิโลกรัม
25. นางประเทือง แซ่ป้ง	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ50-60 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม

26. นางนิภาภรณ์ พัฒน์ชูชีพ	ให้ผลผลิตประมาณ 30-40 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 22ลูก/กิโลกรัม
27. นางยุแหว ศรีสุโข	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 60 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 22ลูก/กิโลกรัม
28. นางจันทร์หา ไชยพัฒน์	ให้ผลผลิตประมาณ 40 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม
29. นางเกสร ทองชู	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 50-60 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
30. นางบังเอิญ เชี่ยวชาญ	ให้ผลผลิตประมาณ 100 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 18ลูก/กิโลกรัม
31. นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	ให้ผลผลิต 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม
32. นางศิริวรรณ ผลคำ	ได้ผลผลิตหมากสด 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 12ลูก/กิโลกรัม
33. นางใจดี ลิ้มเรืองกุล	ให้ผลผลิตหมากสด 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
34. นางเชือบ เนียมแก้ว	ให้ผลผลิต 60 กก.ต่อต้น/ปีเฉลี่ย 12ลูก/กิโลกรัมเฉลี่ย 18ลูก/กิโลกรัม
35. นางอำไพ แดงพิทักษ์	ให้ผลผลิตของหมากสด 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
36. นางวาสนา หล่อกลิ่น	ให้ผลผลิตของหมากสด 60 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 16ลูก/กิโลกรัม

จากยอดผลผลิตหมากต้นพันธุ์ทั้ง 36 รายมีเกษตรกรเจ้าของสวนหมากที่ให้พันธุ์หมากไว้ 20 ราย รวมเป็นต้นพันธุ์หมากที่พร้อมขยายพันธุ์ทั้งสิ้น 2,931 ต้น ในปี 2560 มีเกษตรกรที่เข้าโครงการเป็นเกษตรกรแกนนำ ลงนาม MOU มีจำนวน 11 ราย ตามรายละเอียดดังนี้

1. นางบุญญา เพชรอาวุธ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 50-60 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย 16ลูก/กิโลกรัม
2. นายโกวิท กัณพล	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด ปีละ 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 23ลูก/กิโลกรัม
3. นางสุนีย์ นิรัตติมานนท์	ให้ผลผลิต ประมาณ 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
4. นางศิริวรรณ ผลคำ	ได้ผลผลิตหมากสด 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 12ลูก/กิโลกรัม
5. นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ	ให้ผลผลิต 60-70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม
6. นางวาสนา หล่อกลิ่น	ให้ผลผลิตของหมากสด 60 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 16ลูก/กิโลกรัม
7. นางอุบล ศุภพันธ์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 60 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 13ลูก/กิโลกรัม
8. นางวิมาลา รัชนิพันธ์	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 70 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 20ลูก/กิโลกรัม
9. นางอุบล เพชรอาวุธ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 64-70 กิโลกรัม/ต้น/ปีเฉลี่ย 15ลูก/กิโลกรัม
10. นางจำเนียร วงศ์สุวรรณ	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 30-40 กิโลกรัมต่อต้น/ปีเฉลี่ย 15ลูก/กิโลกรัม
11. นางอุบล กัณพล	ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 50-60 กิโลกรัมต่อต้น/ปี เฉลี่ย 17ลูก/กิโลกรัม

จากการที่นักวิจัย ได้มีการทดลองเพาะขยายพันธุ์หมากนั้น ทำให้ค้นพบว่าพันธุ์หมากที่ชาวบ้านต้องการปลูกมากที่สุดคือหมากที่เหมาะสมสำหรับการตากแห้ง และผลหมากต้องมีขนาดปานกลาง กลาง ลูกตก ท้ายแหลม เนื้อแน่น แฉะง่าย ไม่หวนขั้ว เนื้อในสีขาวแดง กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น เวลาสุก เปลือกนอกจะมีสีเหลืองส้ม ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 60-70 กิโลกรัม/ต้น/ปี หมากขนาดกลางจะทำให้ฝาง่าย และตากแดดจะแห้งเร็ว และถ้ามีเนื้อเนียนแน่นจะทำให้หมากมีน้ำหนักดี ตรงตามคุณสมบัติ ฝาง่าย ตากแห้งเร็ว

แกะง่าย ได้น้ำหนัก โดยเจ้าของพันธุ์หมากที่เข้าร่วมโครงการ ทำข้อตกลง MOU ได้ตกลงจะให้พันธุ์หมาก รวมทั้งสิ้น 17,710 ต้น

ส่วนแนวโน้มข้อมูลผลผลิตหมาก ในปีต่อไป สถานการณ์จะเป็นอย่างไร ทางทีมวิจัยได้วิเคราะห์ว่า หมากจะมีผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการสอบถามเจ้าของสวนหมาก ส่วนใหญ่จะตอบว่าหมากจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการสังเกตของเกษตรกรที่เห็นได้จากต้นหมากที่มีดอกหมากขึ้นเยอะแสดงว่าหมากจะให้ผลผลิตเยอะ จากสถิติข้อมูลหมากที่ขายย้อนหลังพบว่า หมากมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกปีใน 4 ปีแรก (ปี 2555-2558) และมีจำนวนลดลงในปีที่ 5 (ปี 2559) จากการสอบถามเกษตรกรพบว่าสาเหตุเกิดจากภัยธรรมชาติที่มีลมพายุเข้ามาในปี 2559 ซึ่งอยู่ในช่วงที่หมากกำลังออกดอกทำให้ดอกหมากหลุดร่วงออกไปเยอะมากเลยมีผลทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง ซึ่งจะเป็นผลข้อมูลที่ชี้แจงได้ว่าหมากจะมีผลผลิตมากขึ้นทุกปีถ้าไม่เกิดภัยธรรมชาติ

จากความต้องการของเกษตรกรมีแนวโน้มจะปลูกหมากเพิ่มขึ้นจากการสั่งซื้อพันธุ์ต้นกล้าหมากเพื่อนำไปปลูกกระจายในพื้นที่ต่างๆ จากข้อมูลการเจริญเติบโตของหมากจะสามารถให้ผลผลิตได้เต็มที่ในระยะเวลา 7 ปี ซึ่งแนวโน้มผลผลิตหมากในอีก 5-7 ปีข้างหน้าจะมีผลผลิตของหมากมากขึ้น และราคาอาจจะลดลง ในอนาคตหมากอาจจะล้นตลาด แต่เกษตรกรยังสามารถขายอยู่ในระบบตลาดได้เพราะหมากมีต้นทุนต่ำ ไม่ต้องดูแล ไม่ต้องรดน้ำ ไม่ต้องใส่ปุ๋ย และอีกสาเหตุเป็นเพราะปลูกหมากเป็นพืชเสริมอยู่แล้ว ปลูกเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการกันแดด ปลูกเพื่อใช้ในงานบุญงานพิธี ปลูกสำหรับคนชอบกินหมากในขณะเดียวกันภาคอุตสาหกรรมก็ยังคงมีความต้องการหมากเพราะต้องเอาไปทำสีย้อมผ้าและส่วนประกอบของหมากสามารถนำไปทำเป็นสินค้ามูลค่าเพิ่มได้

ความต้องการของตลาดต้นกล้าหมาก ในอดีต (ก่อนเริ่มโครงการวิจัย ปี 2 จนถึงปิดโครงการ) พบว่า ความต้องการของตลาดต้นกล้าหมากในอดีต เกษตรกรไม่ได้มีความต้องการที่จะซื้อพันธุ์หมาก เนื่องจากเกษตรกรจะขยายพันธุ์โดยการเก็บต้นกล้าจากโคนต้นแล้วนำไปปลูกต่อ ไม่ได้มีการคัดพันธุ์หมากมาขยายพันธุ์ส่วนใหญ่ความต้องการปลูกหมากในอดีตเป็นการปลูกเพื่อเอาไว้กินหรือปลูกไว้สำหรับเป็นแดนกันระหว่างสวน ความต้องการของตลาดต้นกล้าหมากในปัจจุบัน (ระหว่างทำโครงการวิจัย ปี 2 จนถึงปิดโครงการ) เนื่องจากหมากมีราคาดีต่อเนื่องมาหลายปีเลยทำให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจในการปลูกหมากมากขึ้นจากเดิมที่เคยปลูกไว้เป็นรายได้เสริม ณ ปัจจุบันนี้ เกษตรกรเริ่มที่จะหันมาปลูกหมากให้เป็นรายได้หลักมากขึ้น โดยหันมาเปลี่ยนพืชเศรษฐกิจหลัก เช่นยางพารา แล้วมาปลูกหมากแทนหรือไม่ก็ปลูกเป็นแนวกันแดน หรือปลูกแทรกในพื้นที่ว่าง ทำให้ต้นกล้าหมากเป็นที่ต้องการของตลาดมาก หลังจากมีการวิจัยทำให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของหมากและกล้าหมากเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนและภายนอกชุมชน มีความตื่นตัวและให้ความสนใจในการซื้อพันธุ์หมากจากที่ทีมวิจัยได้มีการทดลองเพาะขยายพันธุ์โดยคัดเลือกพันธุ์จากเกษตรกรสวนหมากพันธุ์ดี จำนวน 20 ราย มีพันธุ์หมากจำนวน 2,931 ลูก และมีอัตราการรอดของต้นกล้าหมากจำนวน 2,000 ต้น ส่วนสาเหตุที่ไม่รอดนั้นเกิดจากเป็นพันธุ์หมากเป็นลูกหมากที่แห้งเกินไป จากการทดลองเพาะขยายพันธุ์ทำให้พบว่าต้นพันธุ์หมากจะมีอัตราการรอดมากที่สุดจากลูกหมากสุก และจากจำนวนต้นกล้าหมากที่ทางทีมวิจัยได้ทดลองเพาะขยายพันธุ์นั้นมีการสั่งซื้อและหมดภายใน 2 เดือน

และมีการสั่ง order ไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีการสั่งซื้อทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด โดยทางทีมวิจัยได้มีการวางแผนเพาะขยายพันธุ์หมากโดยได้พันธุ์จากเกษตรกรที่เข้าร่วม MOU กับทีมวิจัยจำนวน 11 ราย โดยจะได้พันธุ์หมาก 17,710 ต้น

วิเคราะห์ความต้องการด้านตลาดในอนาคต ราคาหมากสด หมากแห้งจะเป็นอย่างไร ทีมวิจัยได้วิเคราะห์ว่า ราคาหมากสดและราคาหมากแห้งจะยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดอยู่และยังคงมีราคาสูงเหมือนเดิม จากการวิเคราะห์จากตารางสรุปข้อมูลหมากย้อนหลัง 5 ปี พบว่า ราคาหมากสดและราคาหมากแห้งมีการเพิ่มราคาขึ้นทุกปีใน 5 ปีนี้ แต่จำนวนการขายหมากสดของเกษตรกร จะลดลงเพราะเกษตรกรเห็นว่าหมากแห้งมีราคาดีกว่าจึงมีความต้องการที่จะทำหมากแห้งขายเอง แต่ทั้งนี้ทีมวิจัยหมากราชกรูดและกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ และมีการยกระดับการตั้งกลุ่มหมากราชกรูดแบบครบวงจร โดยเริ่มต้นจากกิจกรรมการเพาะขยายพันธุ์หมากพันธุ์ดีของเกษตรกรแต่ละรายที่เข้าร่วมโครงการ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหมากเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนในอนาคต และเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ทางทีมวิจัยจึงได้มีการวิเคราะห์ด้านการแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม จากผลิตภัณฑ์ ส่วนต่างๆ ของหมาก โดยนำร่องผลิตภัณฑ์จากส่วนต่างๆ ของหมาก ที่นำมาแปรรูป จำนวน 8 ชนิด ดังนี้

1. รองเท้าจากกาบหมาก สามารถใช้ใส่เป็นรองเท้าในบ้านในสำนักงานได้

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) กาบหมาก 2) กาวร้อน 3) อุปกรณ์ตกแต่ง 4) กรรไกร+ เข็มใหญ่

วิธีทำ : นำกาบหมากมาตัดเป็นรูปรองเท้าตามขนาดที่วัดได้ ข้างละ 2 ชิ้น แล้วนำมาประกบกันเย็บให้ติดกันโดยใช้เชือกกาบหมากเย็บตามแบบที่ตัดไว้ เสร็จแล้วตกแต่งให้สวยงาม ค่าแรงของต้นทุนเฉลี่ยอยู่ที่คู่ละ 15 บาท ราคาขาย 29 บาท

2. ดอกไม้จากเปลือกหมาก (ใช้ประดับตกแต่ง)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) เปลือกหมากแห้ง 2) เกสรดอกไม้ 3) หนัวยาง 4) ฟลอล่า เทป 5) ก้านดอก 6) ใบสำเร็จรูป

วิธีทำ : นำเปลือกหมากแห้งทั้งลูกมาเบะออกให้แบนแล้วใช้ก้านดอกผูกติดกับเกสร นำเปลือกหมากที่เบะไว้ผูกติดกับก้านดอกที่มัดเกสรไว้ จัดดอกให้สวยแล้วพันก้านดอกด้วยฟลอล่า เทป ตกแต่งด้วยการติดใบให้สวยงาม ค่าแรงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคู่ละ 40 บาท ราคาขาย 59 บาท

3. ตะกร้าจากหมาก (ใช้ใส่ของหรืออุปกรณ์ต่างๆ)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) กาบหมากแห้ง 2) ลวดเย็บกระดาษหรือแม็กซ์ 3) กรรไกร

วิธีทำ : นำกาบหมากแห้งมาตัดให้ได้ขนาดที่เท่ากัน แล้วพับเป็นรูปสี่เหลี่ยมเย็บด้วยแมกซ์ ทำตามจำนวนที่ต้องการแล้วนำมาสานต่อกันให้เป็นรูปทรงตะกร้าเสร็จแล้วเก็บรายละเอียดของตะกร้าให้เรียบร้อยค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 50 บาท ราคาขาย 69 บาท

4. แจกกันจากต้นหมาก (ใช้สำหรับจัดดอกไม้เพื่อประดับตกแต่งหรือวางบนหิ้งพระ

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) ต้นหมากแห้ง 2) กระจาดทราย 3) แลคเกอร์

วิธีทำ : เลือกขนาดต้นหมากแห้งตามที่ต้องการแล้วตัดให้ติดข้อหมาก 1 ข้อ ส่วนด้านบนตัดอย่าให้ถึงข้อ แล้วนำมาวี้นเอาเนื้อหมากด้านในออกให้หมด และใช้กระจาดทรายจัดให้เรียบ เสร็จแล้วลงแลคเกอร์ให้เงาสวยงาม ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 10 บาท ราคาขาย 29 บาท

5. พวงกุญแจจากลูกหมากแห้ง (ใช้เป็นพวงกุญแจ)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) ลูกหมากแห้งทั้งลูก(สารใน) 2) แลคเกอร์ 3) ห่วงพวงกุญแจ 4) ปากกาเส้นสี

วิธีทำ : นำสารหมากแห้งลูกกลม มาลงแลคเกอร์ให้เงาวาว แล้วใช้ปากกาเส้นสีวาดตกแต่งให้สวยงาม เสร็จแล้วใส่พวงกุญแจให้ติดกับลูกหมากที่ตกแต่งเสร็จแล้ว ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 10 บาท ราคาขาย 19 บาท

6. ผ้าม่านรูปตัวปลา (ใช้สำหรับกันประตู)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) กาบหมาก 2) เส้นเอ็นสำหรับร้อยลูกปัด 3) ลูกปัด

วิธีทำ : การสานรูปตัวปลา แบ่งคกหมากออกเป็น 2 เส้น ความยาวเส้นละ 10 นิ้ว กว้าง 0.5-1 ซม. สานเป็นรูปตัวปลา ร้อยต่อด้วยลูกปัดตามความยาวที่ต้องการ ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 900 บาท ราคาขาย 1,200 บาท

7. กระเช้า

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) กาบหมาก

วิธีทำ : ตัดแบ่งคกหมากออกเป็น 16 เส้น โดยกำหนดขนาด 10 เส้น ยาว 10 นิ้ว กว้าง 1 ซม. เพื่อเป็นลายดอกตั้ง อีก 6 เส้น ยาว 20 นิ้ว กว้าง 1 ซม. สานให้เป็นดอกตั้ง 10 เส้นเพื่อเป็นฐานตะกร้าและสานให้เป็นดอกสานเพื่อทำเป็นรูปกระเช้า ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 15 บาท ราคาขาย 25 บาท

8. กระเป๋าสื่อเอกสาร

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ : ประกอบด้วย 1) กาบหมาก 2) กาว

วิธีทำ : ตัดกาบหมากออกเป็น 4 ส่วน เพื่อประกอบเป็นรูปกระเป๋าดังนี้ ตัดกาบหมากกว้าง 35 ซม. ยาว 27 ซม. เป็น 2 ชิ้น เพื่อประกอบเป็นรูปกระเป๋าด้านข้าง กระเป๋าด้านข้าง 2 ชิ้น ยาว 6 ซม. เพื่อเป็นด้านข้างกระเป๋าด้านบน ตัดกาบหมากเพื่อเป็นฐานกระเป๋าด้านบน 1 ชิ้น ยาว 6 ซม. เพื่อเป็นฐานกระเป๋าด้านบน

ตัดกาบหมากเพื่อเป็นฝาปิดกระป๋อง 1 ชิ้น ยาว 10 ซม. เพื่อเป็นฝาปิดกระป๋อง นำทุกส่วนที่ตัดไว้มาประกอบเป็นรูปกระป๋องพร้อมติดกาบ แต่ติดติดที่ฝากระป๋อง ค่าแรงต้นทุนเฉลี่ยที่ 50 บาท ราคาขาย 69 บาท

จากการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์(ข้างต้น) วางแผน การจัดการในอนาคต โดยทีมวิจัยมีการวางแผนการผลิตว่าจะต้องมีการพัฒนาฝีมือโดยการเพิ่มทักษะด้านการออกแบบและการผลิต โดยมีการฝึกอบรมจากวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสู่การเป็นสินค้าโอท็อป โดยมีการวางแผนว่าจะในตอนแรกจะรวมตัวกันผลิตสินค้าเป็นกลุ่มเพื่อให้เป็นการสอนและฝึกฝีมือซึ่งกันและกันอนาคตเมื่อมีความชำนาญแล้วอาจจะมีการแยกทำ และนำมารวมขายเป็นกลุ่ม และเมื่อสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้นก็มีการวางแผนในเรื่องการบริหารจัดการ ในเรื่องรายได้ ค่าตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ที่ทำขาย โดยกลุ่มจะเป็นผู้ลงทุนให้เมื่อขายได้แล้วก็หักทุนคืนกลุ่ม ส่วนของกำไรก็หักคืนกลุ่มอีก 10% และส่วนที่เหลือจะปันผลให้สมาชิกตามชิ้นงานและมีการวางแผนการขายโดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เครือข่ายนักวิจัย, เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ, ชุมชนละแวกใกล้เคียง, ร้านของฝาก, สื่อโซเชียล โดยการลงเฟส จากที่มีการตั้งเป้าหมายเครือข่ายไว้ทีมงานได้ปรึกษากันว่าจะเริ่มการตลาดที่เครือข่ายก่อน โดยจะเกี่ยวข้องกับอาหารว่างและจานเบรคโดยใช้วัสดุที่ทำมาจากกาบหมาก ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ก็จะเป็นการฝากประชาสัมพันธ์ที่สื่อออนไลน์ ฝากขายหน่วยงานภาครัฐและร้านของฝาก ซึ่งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากส่วนต่างๆของหมาก ส่งผลดีต่อเกษตรกร คนในชุมชน ดังนี้

- 1) เกษตรกรสามารถนำกาบหมาก สิ่งที่บ้านคิดว่าไม่มีประโยชน์และรกสวนทั้งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มและทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นมา
- 2) เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับแม่บ้านที่อยู่ว่าง เป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในครอบครัว
- 3) ถ้าคนในชุมชนหันมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากธรรมชาติก็จะเป็นการช่วยในเรื่องสิ่งแวดล้อม
- 4) เป็นการย้อนวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ
- 5) สามารถทำให้ผู้สูงอายุมีงานทำ และทำให้ผู้สูงอายุไม่เครียด เพราะรู้สึกตัวเองมีคุณค่าและมีผลต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ
- 6) เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน

5.1.3 การบริหารจัดการผลผลิตแบบครบวงจรมีวิธีการบริหารจัดการ

ทีมวิจัยได้มีการทบทวนแนวโน้มข้อมูลผลผลิตหมาก ในปีต่อไป สถานการณ์ หมากจะมีผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการสอบถามเจ้าของสวนหมาก ส่วนใหญ่จะตอบว่าหมากจะได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จากการสังเกตของเกษตรกรที่เห็นได้จากต้นหมากที่มีดอกหมากขึ้นเยอะแสดงว่าหมากจะให้ผลผลิตเยอะ จากสถิติข้อมูลหมาก 5 ปีย้อนหลังพบว่า หมากมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกปีใน 4 ปีแรก (ปี 2555-2558) และมีจำนวนลดลงในปีที่ 5 (ปี 2559) จากการสอบถามเกษตรกรพบว่าสาเหตุเกิดจากภัยธรรมชาติที่มีลมพายุเข้ามาในปี 2559 ซึ่งอยู่ในช่วงที่หมากกำลังออกดอกทำให้ดอกหมากหลุดร่วงออกไปเยอะมาก เลยมีผลทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง

ซึ่งจะเป็นผลข้อมูลที่ชี้แจงได้ว่า หนากจะมีผลผลิตมากขึ้นทุกปีถ้าไม่เกิดภัยธรรมชาติจากความต้องการของเกษตรกรมีแนวโน้มจะปลูกหนากเพิ่มขึ้น จากการสั่งซื้อพันธุ์ต้นกล้าหนากเพื่อนำไปปลูกกระจายในพื้นที่ต่างๆ จากข้อมูลการเจริญเติบโตของหนากๆจะสามารถให้ผลผลิตได้เต็มที่ในระยะเวลา 7 ปี ซึ่งแนวโน้มผลผลิตหนากในอีก 5-7 ปีข้างหน้าจะมีผลผลิตของหนากมากขึ้น และราคาอาจจะลดลง ในอนาคตหนากอาจจะล้นตลาด แต่เกษตรกรยังสามารถขายอยู่ในระบบตลาดได้เพราะหนากมีต้นทุนต่ำ ไม่ต้องดูแล ไม่ต้องรดน้ำ ไม่ต้องใส่ปุ๋ย และอีกสาเหตุ เป็นเพราะปลูกหนากเป็นพืชเสริมอยู่แล้ว ปลูกเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการกิน แคน ปลูกเพื่อใช้ในงานบุญงานพิธี ปลูกสำหรับคนชอบกินหนาก ในขณะเดียวกันภาคอุตสาหกรรมก็ยังคงมีความต้องการหนากเพราะต้องเอาไปทำสีย้อมผ้า และส่วนประกอบของหนากสามารถนำไปทำเป็นสินค้ามูลค่าเพิ่มได้ ส่วนความต้องการด้านตลาด ราคาหนากสด หนากแห้งจะเป็นอย่างไร (วิเคราะห์อนาคต) ราคาหนากสดและราคาหนากแห้งจะยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดอยู่ และยังคงมีราคาสูงเหมือนเดิม จากการวิเคราะห์จากตารางสรุปข้อมูลหนากย้อนหลัง 5 ปี พบว่า ราคาหนากสดและราคาหนากแห้งมีการเพิ่มราคาขึ้นทุกปีใน 5 ปีนี้ แต่จำนวนการขายหนากสดของเกษตรกร จะลดลงเพราะเกษตรกรเห็นว่าหนากแห้งมีราคาดีกว่าจึงมีความต้องการที่จะทำหนากแห้งขายเอง

เมื่อมีการรวมกลุ่ม เป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว หากจะสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวต่อไป ต้องสนับสนุนหรือพัฒนาอะไรบ้าง เป็นอย่างไร ทีมวิจัยได้สะท้อนว่า เมื่อผ่านกระบวนการวิจัยมา 2 ปี มีการขับเคลื่อนเรื่องการคัดหนากพันธุ์ดี โดยมีเกษตรกรเจ้าของสวนหนากพันธุ์ดีมาเป็นสมาชิกเพิ่มอีก 11 คน ทำให้กลุ่มมีสมาชิกรวม 18 คน เดิมมีอยู่ 7 คนและมีการวิจัยใน 2 เรื่องคือ การเพาะขยายพันธุ์ต้นกล้าหนากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหนาก สำหรับการสนับสนุนหรือพัฒนาจากการทดลองเพาะขยายพันธุ์หนากมา 1 ปี พบว่า

- 1) ต้องการให้มีหน่วยงานด้านการเกษตรเข้ามาให้ความรู้และช่วยในเรื่องของการตลาด
- 2) ต้องการให้หน่วยงานด้านการเกษตรออกไปรับรองคุณภาพของต้นพันธุ์กล้าหนาก เพื่อเป็นการการันตีคุณภาพสร้างมาตรฐานของกล้าหนาก
- 3) ต้องการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการเพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณการหนุนเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) ต้องการการสนับสนุนต่อจากสกว.ในเรื่องการขยายเครือข่ายเกษตรกรในระดับตำบล ในเรื่องการขยายคน ขยายพื้นที่ เพื่อสร้างทีมหลักและทีมเสริม

สำหรับการสนับสนุนในเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหนาก คือ

- 1) ต้องการให้มีพัฒนาทักษะออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีการพัฒนาทักษะโดยสนง.ฝีมือและแรงงาน และของบสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานกสน.ขอความสนับสนุนในเรื่องการตลาดจากพัฒนาชุมชน
- 2) ขอการสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมอาชีพจากเทศบาลตำบลราชกรูด

3) มีการรณรงค์ให้ใช้วัสดุจากธรรมชาติ โดยเริ่มต้นที่ รพสต.ชุมชน และเทศบาลในเรื่องนโยบายปลอดโฟมโดยเสนอให้ใช้กาบหมาก

4) รณรงค์พ่อค้าแม่ค้าให้มีการใช้วัสดุที่ทำมาจากธรรมชาติ

5) มีสื่อประชาสัมพันธ์ในด้านการตลาดของทีมเอง จากเฟสบุ๊ค

6) หาความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาเพื่อช่วยในเรื่องของกาบหมากที่ทำอะไรไม่ให้เป็นรา

ในช่วง 1-3 ปี จากนี้ มีเป้าหมายจะทำอะไรก่อน-หลัง และจะทำอะไรให้เกิดขึ้น อันดับแรกเพาะต้นกล้าหมากขาย เพราะมีตลาดรองรับอยู่แล้ว จากการสั่งorder ล่วงหน้า และจากการสำรวจความต้องการของเกษตรกรที่ต้องการปลูกหมากเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มมีการวางแผนที่จะเพาะต้นกล้าหมากจากจำนวนพันธุ์ที่เกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดีได้ทำข้อตกลงMOUกับกลุ่มไว้ว่าจะให้พันธุ์รวมเป็นลูกพันธุ์ทั้งสิ้น 10,340 ต้น และกลุ่มเริ่มมีการขายorderไว้ล่วงหน้าบ้างแล้ว และจัดฝึกทักษะการสร้างสินค้ามูลค่าเพิ่มให้มีความชำนาญและมีคุณภาพ สร้างมาตรฐานพร้อมจำหน่าย เป็นสินค้าโอท็อป โดยมีการตั้งเป้าหมายไว้ภายในปีจะยกระดับให้กว้างขวางเป็นระดับตำบล และอีก 3 ปี จะมีการยกระดับเป็นโอท็อปจังหวัด

โดยสรุปการบริหารจัดการผลผลิตแบบครบวงจรมีวิธีการบริหารจัดการ ของกลุ่มวิสาหกิจหมากราชครูด จะเป็นแกนนำในการรวบรวมผลผลิต และกระจายการจัดการผลผลิตสู่สมาชิกกลุ่มที่เป็นแกนนำ จำนวน 39 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยจะเป็นแกนหลักในการประชาสัมพันธ์ และจัดระบบการบริหารจัดการ เพราะทีมวิจัยหมากมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการบริหารจัดการกลุ่ม อีกทั้งยังมีกิจกรรมวิจัยที่คอยหนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพทีมวิจัยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่ม และการผลิตหมากแบบครบวงจร เช่น 1. ระบบบริหารจัดการกลุ่ม 2. ระบบการเงินและบัญชี 3. ทักษะการประชาสัมพันธ์และการตลาด 4. การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ ซึ่งควรมีวิธีการบริหารจัดการที่ชัดเจน เป็นแกนนำในการรวบรวมผลผลิตและกระจายการจัดการผลผลิตสู่สมาชิกกลุ่มที่เป็นแกนนำ จำนวน 39 ครัวเรือน โดยทีมวิจัยจะเป็นแกนหลักในการประชาสัมพันธ์และจัดระบบการบริหารจัดการ คอยหนุนเสริมในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร การสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งตลาดหมาก เป็นตลาดที่มีผู้ทางที่สดใส ที่จะสามารถสร้างรายได้เพื่อเป็นรายได้ให้กับเกษตรกรในปัจจุบัน แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันที่ทีมวิจัยได้ทำการศึกษา สืบหาข้อมูลพบว่า เกษตรกรไม่ได้ปลูกหมากเป็นพืชหลักอย่างจริงจังสักเท่าไร และปัจจุบันมีจำนวนน้อย และยังไม่มีการปลูกเสริม จนทำให้หมากในอนาคต จะมีจำนวนที่ลดน้อยถอยลง ซึ่งหมากเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างมูลค่าให้กับเกษตรกรได้ทุกสัดส่วน ถ้าเกษตรกรรู้คุณค่า และเห็นคุณค่าของหมากมากกว่า

ส่วนข้อมูลเส้นทางการค้าหมาก ของจังหวัดระนอง การก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชนนั้นต้องมีการศึกษาข้อมูลให้มีความรู้รอบด้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนในการบริหารจัดการกลุ่มในอนาคต

เส้นทางการค้าหมากในอดีต จะมีเส้นทางการค้าที่ไม่ซับซ้อนมากนัก จะไ้ระดับจากเกษตรกรเจ้าของสวนหมากที่ผลิตและแปรรูปหมากรายเล็กรายน้อย ส่งต่อสินค้าให้กับพ่อค้ารายย่อยที่เข้ามารับซื้อถึงสวนและครัวเรือน พ่อค้ารายย่อยก็จะนำสินค้าไปส่งต่อยังพ่อค้ารายใหญ่ในจังหวัด และพ่อค้ารายใหญ่ก็ส่งต่อไปยังประเทศเพื่อบ้านใกล้เคียงต่อไป ดังภาพ

เส้นทางการค้าหมากในปัจจุบัน เส้นทางการค้าดังกล่าวที่ไม่มีความสลับซับซ้อนอะไรมากมาย ปัจจุบันจากการศึกษา และสำรวจเส้นทางการค้าของทีมวิจัยพบว่า เส้นทางการค้าที่ไม่มีความสลับซับซ้อนในอดีต ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากมาย เพราะด้วยสถานการณ์ความต้องการสินค้าหมาก ที่มีปริมาณความต้องการเพิ่มปริมาณมากขึ้นในแต่ละปี ในขณะที่ผลผลิตไม่ได้มากตามความต้องการสินค้าสักเท่าไรเพราะปัจจุบันเกษตรกรไม่ค่อยได้ปลูกหมากเป็นพืชหลักสักเท่าไร เป็นแค่พืชเสริมในสวนในไร่นานั้น ทำให้เส้นทางการค้าในปัจจุบัน มีการแก่งแย่ง และตัดราคาสินค้ากันพอสมควร ซึ่งจากการสำรวจและศึกษาของทีมงานวิจัยหมากราชกรุบ พบว่า ปัจจุบันเส้นทางการค้าได้เปลี่ยนแปลงไปแม้กระทั่งผู้ค้าจากต่างประเทศ ก็จะลงมาหาเกษตรกรโดยตรงในปัจจุบัน ทำให้เส้นทางการค้ามีความหลากหลาย สามารถสร้างรายได้และมูลค่าให้กับสินค้าให้กับเกษตรกรสวนหมากได้อย่างมากมาย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษเส้นทางการค้าหมาก ภาพรวม พบว่า ประเทศผู้นำเข้าสำคัญคือ ปากีสถาน บังคลาเทศ อินเดีย และซาอุดีอาระเบีย สำหรับตลาดส่งออกที่น่าสนใจ คือ พม่า โดยเฉพาะหมากจากระนอง ซึ่งพ่อค้าในจังหวัดรับซื้อหมากสดราคากิโลกรัมละ 4-5 บาทซื้อหมากแห้งราคากิโลกรัมละ 30-40 บาท หมากที่ระนองจะราคาดีกว่าจังหวัดเพื่อนบ้าน เพราะอยู่ชายแดนติดกับพม่าส่งออกได้มาก และหมากระนองคุณภาพดีคือ แห้งสนิทและหน้าสวย ทำให้พ่อค้าฝั่งพม่าต้องการมาก ส่งผลให้ในปัจจุบันเกษตรกรหันมาปลูกหมากกันมากๆ เนื่องจากนับวันตลาดยังต้องการเพิ่มขึ้น ราคาก็ดีขึ้นทุกปี ดังนั้นเกษตรกรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพในกระบวนการผลิตหมากให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพ

ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถศึกษาวิจัยจนรู้กระบวนการผลิต และแปรรูปหมากที่ได้คุณภาพ และยังสามารถสำรวจและศึกษาเส้นทางการค้า การบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรุบ อ.เมือง จ.ระนอง ที่ทางเกษตรกรสามารถจะนำข้อมูลที่ได้ นำไปเป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตหมากได้ในอนาคต

5.2 สิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. นางยุแหว ศรีสุโข (ประธานโครงการวิจัยหมากราชกรุด)

ความรู้สึกที่ได้ทำงานโครงการวิจัย ดีใจมากและก็ภูมิใจอย่างมากด้วยที่ได้เข้ามาทำโครงการวิจัย เพราะว่าโครงการนี้ทำให้เราได้ทดสอบและก็พิสูจน์ตัวเองแล้วว่า ถึงแม้ว่าเราไม่ได้เรียนมาสูงๆ เรียนมาน้อยจบแค่ป.4ป.5 แต่เราก็สามารถทำงานแบบนี้ได้เหมือนกับคนที่มีความรู้มากๆ ถ้าเราพยายามศึกษาหาความรู้ ตั้งใจและสนใจในสิ่งที่เราทำ เราก็สามารถทำได้ จากที่ไม่เคยรู้เลยในด้านงานวิจัย แต่โครงการนี้ก็จะทำให้เราได้ความรู้มากมายหลายๆด้าน ได้ประสบการณ์ไม่ว่าในเรื่องงาน หน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ เราทำได้ถึง 5 ปี ความจริงแล้วระยะเวลา 5 ปี มันเหมือนกับนานมาก แต่ความรู้สึกของเรานั้นสั้นนะ อีกอย่างที่ดีใจก็ที่มีพี่เลี้ยงที่น่ารักทั้ง 2 คนให้โอกาสตรงนี้ เพราะทำให้พี่ได้มีโอกาสรับความรู้มากมายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงาน การพัฒนาตัวเอง ก็ขอขอบคุณพี่เลี้ยงที่น่ารักและโครงการวิจัยนี้ สิ่งที่ได้รับจากโครงการวิจัย 1) ได้รู้จักพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงหนุ่มนะรู้จักแต่พี่เลี้ยงแจ้งไม่เคยรู้จักเลย 2) ได้รู้จักการทำงานเป็นทีม สร้างความรัก ผูกพัน สามัคคีและรักกันแบบพี่น้องมากขึ้น 3) ได้ความรู้จากการทำงานที่หลากหลาย 4) ได้ประสบการณ์ในทีมและเครือข่าย ชุมชน หน่วยงานต่างๆ 5) ได้เรียนรู้จากการไปศึกษาดูงานจากสถานที่ต่างๆทำให้เราได้พบและเรียนรู้สิ่งดีๆ ได้ประสบการณ์มากขึ้น สามารถนำเอาไปเป็นตัวอย่างและแบบอย่างให้กับทีมของเราและชุมชนของเราได้ด้วย 6) ได้สร้างความเชื่อมั่นในการทำงานเราได้เพราะเราสามารถเพิ่มเครือข่ายให้กับโครงการ ทำให้โครงการของเราได้รับความรู้จากเครือข่ายในหลายๆด้าน เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก ความรู้ภูมิปัญญาแบบบ้านๆ มีการแนะนำและแสดงความคิดเห็น ความรู้ให้กับทีมได้ในบางอย่างได้

ด้านการพัฒนาศักยภาพพบว่า 1) จากเมื่อก่อนเราคิดว่าเราเริ่มจาก 0 นะ เพราะไม่ว่าด้านการทำงานก็ดี ความคิด การแสดงออก การพบกับคนมากๆ กับหน่วยงานอื่นๆ ในสถานที่ต่างๆ การสื่อสารกับคนและหน่วยงาน การตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น จากประสบการณ์การทำงานวิจัยมาทั้งปี 1 ปี 2 รวม 5 ปี ทำให้เรามีความกล้าที่จะพูด กล้าคิดและทำ มีการตัดสินใจด้วยตัวเองได้โดยไม่ต้องเลห์หรือรอฟังจากคนอื่น (เฉพาะงานบางอย่าง) 2) คิดว่าระยะเวลา 5 ปี ของการทำโครงการวิจัยทำให้เราได้รู้และเห็นได้จากการที่หน่วยงานและโครงการของเกษตร เช่น 9101 เข้ามาเป็นการพิสูจน์ได้ส่วนหนึ่งว่าเราพัฒนาตัวเองได้มากขึ้น เราสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน 3) ก็คิดว่าจากที่ผ่านมารวม 5 ปี การทำงานวิจัยมันเหมือนกับนานแต่ความรู้สึกอย่างทีบอกว่ามันสั้นนะ ก็ขอขอบคุณพี่เลี้ยงที่น่ารักนะที่ให้โอกาสและมอบโครงการที่ดีๆให้กับพวกพี่ ถึงแม้ว่าเรามีความรู้น้อย แต่ถ้าเรามีความพยายามที่จะศึกษากับมัน ตั้งใจ และอดทน เราก็สามารถที่จะทำงานนั้นๆได้ และนี่คือสิ่งที่คิดว่ามันเป็นการพัฒนาศักยภาพของตัวเองนะ

2. นางแหวตา อรุณโชติ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากงานวิจัย 1) ได้เพื่อนใหม่จากหลายๆเครือข่าย 2) ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยง นักวิจัย เครือข่าย 3) ได้พัฒนาศักยภาพตัวเอง ทีม 4) ได้เรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหา 5) ได้ค้นพบสิ่งที่ตัวเองถนัดและสามารถทำได้ 6) ได้เรียนรู้การรับผิดชอบ บทบาท หน้าที่ของตัวเอง 7) ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมซึ่งต้องประสานและร่วมกันทำมาโดยตลอด 8) เชื่อมความสัมพันธ์ในทีมวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย 9) เชื่อมความผูกพันในทีมที่ร่วมทำกันมาในระยะ 3 ปี ซึ่งทีมมาจากแต่ละบ้านแต่ละครอบครัวมารวมเป็นครอบครัวเดียวกัน ทุกข์ สุข ด้วยกัน แม้จะมีบางครั้งที่มีความขัดแย้งกันบ้างแต่เราก็ให้อภัยซึ่งกันและกันให้โอกาสซึ่งกันและกัน จนผ่านมาได้ 1,825 วัน ทีมของพวกเรารักกันนะที่มีแต่ความอบอุ่น ความห่วงใย ความรัก ซึ่งเราจะรักกันตลอดไป 10) เพิ่มความมั่นใจให้กับตนเองในการทำงาน 11) เพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนซึ่งทีมสามารถค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลผลิตของชุมชนมาสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ 12) ได้รู้ว่าการเรียนรู้ไม่มีวันจบ ยิ่งเรียน ยิ่งรู้ 13) ขอบคุณสกว. ที่ให้โอกาสเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทีมวิจัยมีส่วนร่วมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและชุมชนของเรา

3. นางสาวสุวรรณา มีชัย ความรู้สึก ตั้งแต่แรกเริ่มได้รับโครงการ ดีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานร่วมกันเป็นทีกับพี่ๆ ซึ่งแรกๆก็ยังไม่รู้ถึงนิสัยใจคอของแต่ละคนดีพอ แต่พอเริ่มทำงาน ได้ไปไหนมาไหนด้วยกัน ได้ออกทำงานทั้งในและนอกพื้นที่ไม่ว่าฝนตกแดดออกก็ร่วมกันทำงานสำเร็จ เวลามีปัญหาที่ร่วมกันก็ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จนใครๆเห็นก็ต้องอิจฉาบ้างไม่มากก็น้อย ในระยะเวลา 1,825 วัน เป็นสิ่งที่ดีและมีค่าได้เรียนรู้อะไรหลายๆอย่างทั้งจากการทำงาน การไปดูงาน การลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ได้ลองผิดลองถูก ทั้งสนุก ทั้งเหนื่อย แต่ก็คุ้ม เพราะผลที่ได้รับมากกว่าที่คิดไว้เยอะได้ทั้งเพื่อน ได้ทั้งเครือข่าย และที่ดีที่สุดคือการได้ทีมที่เข้มแข็ง และที่ขาดไม่ได้คือพี่เลี้ยงที่คอยให้คำปรึกษา

สิ่งที่ได้รับจากการทำโครงการวิจัยมากมายมากกว่าที่คิดไว้เยอะ ทั้งที่หมากเป็นสิ่งที่อยู่กับเรามาตั้งแต่เด็ก แต่เราไม่เคยคิดที่จะสนใจ ไม่คิดที่จะปลูกเพิ่ม แต่พอได้ทำโครงการ จึงได้รู้ว่าหมากสามารถนำมาใช้ในงานประเพณีต่างๆได้ เช่น งานแต่ง งานบวช งานศพ และยังสามารถนำมารักษาโรคได้บางชนิด เช่น ภูสวัตร เริม หมากมีประโยชน์ทุกส่วนเลยทีเดียวได้ ตั้งแต่ ดอกหมาก ทางหมาก ผลหมาก ต้นหมาก การคัดเลือกพันธุ์หมากเพื่อเอามาขยายพันธุ์ ควรเลือกแบบไหน จากที่เคยปลูกแบบเก็บตามได้โคนต้น เห็นต้นไหนลูกใหญ่ก็เอามาปลูกมันไม่ใช่ต้องเลือกลูกขนาดกลาง เปลือกบาง เนื้อหนา หน้าไม่แดง กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น ถึงจะเอามาปลูก เวลาทำหมากไม่เคยมีใครรู้เลยว่าหมาก 1 ก.ก มีกี่ลูกและพอแห้งแล้วได้เท่าไร หมากลูกใหญ่ 1 กิโลกรัม มีกี่ลูก หมากขนาดกลาง 1 ก.ก มีกี่ลูก หมากขนาดเล็ก 1 ก.ก มีกี่ลูก ก็ไม่เคยรู้ไม่เคยชั่ง แต่พอมาทำงานวิจัยเราสามารถรู้ได้หมด เพราะเราได้ลงมือทำจริงๆ การตากหมากให้ได้ 100 เปอร์เซ็นต์ วิธีการดูหมากให้ได้ 100 เปอร์เซ็นต์ คุยอย่างไร วัดกับอะไรจากที่ไม่เคยรู้จักได้รู้ และสามารถนำไปบอกต่อกับเครือข่ายคนในชุมชนได้ ได้รู้ราคาหมากในแต่ละพื้นที่ ได้รู้จักพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ได้เข้าถึง ได้คุย ได้ถามในสิ่งที่อยากรู้ เช่น วิธีการเก็บหมากให้ได้ข้ามปีทำอย่างไร หมากที่รับซื้อนำไปส่งที่ไหน ราคาหมากใครเป็นคนกำหนด การขนส่งหมากไปขายส่งแบบไหน ส่งได้กี่วิธี ส่งไปที่ไหน หมากที่ส่งไปเขาเอาไปทำอะไร ได้เห็นที่อบหมากและเครื่องทေးหมาก ได้ไปเห็นการปลูกหมากที่ไม่เหมือนบ้านเรา การปลูกแบบบ้านเรา

จะปล่อยให้สูงจนไม่สามารถสอยได้ ปลุกเป็นแดน ปลุกเป็นสวนผสม แต่บางที่ปลุกเป็นแปลงกร่อง จะไม่ปล่อยให้สูง สามารถสอยได้ ถ้าสูงจะโคนทิ้ง ปลุกใหม่ ได้ลงมือเพาะพันธุ์หมากด้วยตัวเองในแบบวิธีที่ถูกต้อง ต้มกล้าออกมาสวยขายได้ไม่พอสอดความต้องการของลูกค้า ได้ร่วมกันคิดออกแบบเพื่อที่จะทำสิ่งประดิษฐ์จากคอกหมาก เพื่อเอามาเป็นผลงานออกมาโชว์ให้กับคนอื่นได้เห็น รวมทั้งเครือข่ายและสามารถสร้างลูกทีม หรือสร้างทีมที่มีความสนใจในด้านนี้อีกหลายคนเพื่อที่จะต่อยอดได้น่าสิ่งที่ได้จากการสำรวจและทดลองทำไปออกบู๊ทกับเครือข่ายอื่นๆ เพื่อได้นำไปแลกเปลี่ยนกันและรับฟังคำแนะนำจากเครือข่ายเพื่อเอามาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการทำงานครั้งต่อไปให้ดีขึ้น ได้ทราบว่าหมากก็ยังมีชื่อเรียกเหมือนกันไม่ใช่เรียกหมากอย่างเดียว เช่นหมากราชบุรณะ เป็นหมากที่ฝาด และยัน แถมคิดเปลือกอีก และได้รู้ว่าทำไมคนถึงนิยมกินหมากยัน เพราะถ้ากินหมากไม่ยันแสดงว่าคนนั้นกินหมากไม่เป็น ได้รู้หน้าที่ที่ตัวเองต้องทำ ในระยะ5ปี ที่ทำงานจากที่ไม่รู้ว่าตัวเองถนัดด้านไหน ทำมาหลายหน้าที่จนรู้ว่าตัวเองน่าจะอยู่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ดีที่สุดแล้ว เพราะสทร.เก่ง เสียงดัง ฟังชัด คงเหมาะที่สุด หรือฝ่ายอาหารก็ดี

4. นางสาวณภรณ์ ขาญพานิช ความรู้สึกในใจที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในทีมวิจัยหมาก ช่วงระยะเวลา 5 ปี 1,825 วันจากการที่ได้ไปฟังงานวิจัยครั้งแรก ยอมรับเลยว่าไม่เข้าใจเลยว่า คำว่าวิจัยคืออะไร เป็นอย่างไร ต้องทำอะไร เขาชวนมาก็นั่งฟัง ฟังแล้วนึกในใจ(ตุ)จะทำได้ไหม ยังงอยู่ จนมาถึงวันนี้ภายใต้ระยะเวลา 1,825 วัน ความรู้สึกและความรู้ที่ได้รับมามากมายกับคำว่าวิจัย ได้รู้ตัวเองว่าสิ่งไหนที่เราตั้งใจทำ ทำแบบไหนถึงจะได้ผลและผลลัพธ์ที่ออกมาได้ดี เหมือนการได้เข้ามาอยู่กับทีมวิจัย อะไรที่เกี่ยวกับหมากและรู้ว่าหมากมีประโยชน์มาก เช่น หมากนอกเหนือจากการกินแล้ว ยังใช้ในงานพิธีมงคลต่างๆ การรักษาโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้รู้การเพาะปลูก การเลือกพันธุ์หมากที่ดี เครื่องมือการผ่าหมาก การแปรรูป การตากหมากสด หมากแห้ง และการทำหมากแห้งให้ได้คุณภาพ100% เราต้องตากแดด กี่วัน และยังได้รู้ว่าหมาก1ต้นมีกี่ทลาย ทลายหนึ่งมีกี่ลูก หมากที่มีขนาดต่างๆ ลูกเล็ก ลูกกลาง ลูกใหญ่ ใน1กก.มีกี่ลูก การเพาะหมากต้องตั้งลูกหมากแบบไหน และจากการที่ได้ไปศึกษาหาข้อมูลต่างพื้นที่ทำให้รู้ว่า การเพาะหมาก การตากหมากจะแตกต่างกัน และยังได้รู้ในสิ่งที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่ามันจะมีประโยชน์ คือ คอกหมาก ที่เรามองว่าไม่มีค่าไม่มีประโยชน์แต่สามารถนำมาสร้างเป็นสินค้ามูลค่าเพิ่มได้อีกมากมาย ได้สัมผัสกับพ่อค้าแม่ค้ารายใหญ่รายย่อย ส่งหมากไปประเทศไหนบ้าง ใช้เส้นทางไหน หมากแห้งเอาไปทำอะไร ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมทีมการทำงานร่วมกัน ได้รู้จักเพื่อนใหม่ต่างเครือข่ายไปเรียนรู้งานของเครือข่ายอื่นๆและที่สำคัญ ได้รู้การเปลี่ยนแปลงของตัวเองจากปีถึงปี2ว่าตัวเองเปลี่ยนไปบ้างไหมแต่มองตัวเองแล้วคิดว่าไม่เปลี่ยนไปเลยจากคนที่ไม่กล้าก็ยังง ไม่กล้าเหมือนเดิม แต่ในวันที่จัดกิจกรรมปิดเวทีหมากที่กล้าพูด เพราะได้รับหน้าที่ที่ต้องทำ ไม่กล้าก็ต้องทำทั้งที่ความมั่นใจไม่มีแต่เพราะมันเป็นหน้าที่ๆต้องรับผิดชอบก็เลยคิดว่าต้องทำได้ ดีไม่ดีค่อยว่ากัน แต่จากส่วนลึกความรู้สึกจริงๆก็คิดว่าตัวเองยังทำไม่ได้ยังไม่กล้าอยู่ดี สิ่งสำคัญมีอยู่ข้อเดียวคือยังขาดคุณสมบัติที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าจะทำได้ ขาดความมั่นใจ สุดท้ายต้องขอขอบคุณพี่เลี้ยงที่น่ารัก

ทุกคนที่นำความรู้มาให้เต็มที่ ตั้งแต่น้องหนุ่มน้องแรง รวมทั้งน้องเพชร น้องพิงค์ น้องนิค ที่ทำให้รู้จักคำว่างานวิจัยคืออะไร

5. นางกัญแก้ว เบ่งกิจ ความรู้สึกที่ได้ทำงาน โครงการวิจัย ดีใจและภูมิใจในตัวเองนะที่เราได้เข้ามาพร้อมกับทีมวิจัยไม่คิดว่าตัวเองจะทำได้และได้ผ่านมาตั้งแต่ปีแรกจนต่อโครงการปี 2 ได้รู้จักเครือข่ายต่างๆมากมาย และความมีน้ำใจของเครือข่ายและเพื่อนร่วมงานและขอขอบคุณพี่เลี้ยงและทีมงานที่ให้โอกาสตัวเองที่ได้มาอยู่ตรงนี้ได้ ไม่คิดว่าจะทำได้เพราะตัวเองเป็นคนที่ไม่ชอบพูด รักที่จะนั่งฟังมากกว่า

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานวิจัย 1) เราจะได้ซึ่งข้อมูลที่เราสงสัยและอยากรู้ โดยการลงมือทำเพื่อหาข้อสรุป 2) ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นทีม 3) ได้เห็นความมีน้ำใจความร่วมมือของเกษตรกรสวนหมาก 4) ได้เรียนรู้การเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของเกษตรกรและเวลาประชุมเราจะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลไว้กันลืมเพื่อเราจะได้ให้ฝ่ายข้อมูลคือข้อมูลต่อไป 5) ได้เห็นความมีน้ำใจของเครือข่ายต่างๆการช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยหนุนเสริมงานวิจัยด้วยกันจากที่ผ่านมา 6) ได้รู้ราคาตลาดหมากและผลผลิตของเกษตรกรสวนหมากว่าเป็นอย่างไร 7) ได้รู้ว่าการคัดสายพันธุ์หมากควรใช้หมากลักษณะอย่างไร และควรใช้หมากแบบไหนในการเพาะเพื่อให้หมากมีโอกาสรอดไม่ตาย และการเพาะหมากควรตั้งลูกหมากแนวไหนเพื่อให้ต้นกล้าหมากสวย 8) การทำงานวิจัยนี้ทำให้มีโครงการ 9101 ได้มาอยู่ในกลุ่มนี้เป็นที่ทำโครงการ 9) ได้รู้การจัดทำบัญชีกลุ่มที่ถูกต้อง 10) ได้รู้ว่าการทำงานวิจัยนี้เราต้องทำด้วยใจรักที่จะทำผลที่ได้รับก็จะออกมาดี และมีความสุขกับสิ่งที่ทำลงไป 11) ได้รู้ว่าหมากใช้ประโยชน์มากมายทั้งด้านงานประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าไปศึกษาโรคต่างๆมากมาย 12) ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของตัวเองหลังจากที่ได้เข้ามาทำงานวิจัยนี้ได้ความรู้มากขึ้น จากข้อที่สงสัยและลงมือทำ 13) ได้เรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนต่างๆของหมากนั้นเราสามารถนำมาใช้อะไรได้บ้าง 14) เรียนรู้การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเราต้องทำอย่างไร 15) ได้ศึกษาเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกันในทีมและเกษตรกรสวนหมาก 16) คนในชุมชนมีรายได้เสริมจากโครงการวิจัยนี้

การพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านใด 1) ปกติเราจะเป็นคนไม่ค่อยพูดชอบที่จะเป็นผู้ฟังมากกว่าหลังจากได้เข้ามาอยู่ในโครงการทำให้เรามีความกล้าที่จะพูดมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควรนะ 2) การทำงานในกลุ่มตัวเองคิดว่าตัวเราก็จะสามารถช่วยได้ทุกอย่างไม่มากนักน้อย แต่จะพยายามให้ได้มากกว่านี้ 3) การจดข้อมูลก็จะเป็นระบบระเบียบมากขึ้น คิดว่าการจดเป็นสิ่งสำคัญในการทำรายงานข้อมูลที่ดี 4) คิดว่าตัวเองมีการพัฒนาศักยภาพมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่ก็พยายามปรับปรุงตัวเองค่ะและขอขอบคุณพี่เลี้ยงที่ให้โอกาสทำให้ได้มาขึ้นที่ตรงจุดนี้ได้ ตัวเองคิดว่างานวิจัยไม่ยากมันอยู่ที่เราต้องทำด้วยใจรักและมีความสุขที่ได้ทำลงไป 5) สุดท้ายก็ภูมิใจในตัวเองนะที่ได้เข้ามาเป็นอีกคนหนึ่ง ในทีมวิจัยนี้ของคุณพี่เลี้ยงที่ให้โอกาสค่ะและทีมงานทุกคนที่ให้โอกาสได้ชวนเข้ามาร่วมกันทำงานโครงการนี้ขอบคุณนะคะเพื่อนักวิจัยด้วยกันที่ให้โอกาสสมาชิกคนนี้เข้าร่วมทีมค่ะถึงจะมีโครงการเข้ามาแต่ถ้าทีมไม่เลือกที่จะให้เรา

เข้ามาอยู่ในทีมวิจัยนี้ด้วยเราก็คงไม่มีโอกาสมาอยู่ตรงจุดนี้ได้เพราะฉะนั้นขอบคุณเพื่อนๆนักวิจัยนะค่ะที่ให้โอกาสค่ะ

6. นางสาวมันทนา พัฒนุชีพ สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมในทีมวิจัยหามาตราชกรูดในปีที่ 2 ทำให้มีความสนิทสนมมากขึ้น มีการโต้แย้งกันในเรื่องการทำงาน และยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ในทีม หลังจากได้ร่วมงานกันทำให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแบ่งหน้าที่การทำงานที่คนใดคนหนึ่งคิดภาระกิจไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นได้ ก็จะมีการช่วยเหลือและทำแทนกันได้ทำให้มีความรู้สึกรักในทีมงานนี้มากขึ้น เมื่อเริ่มทำโครงการผ่านไปหลายๆกิจกรรมพบว่าตัวเองมีความรู้เรื่องหมากมากขึ้น และค้นพบว่าหมากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆด้าน และสามารถนำส่วนประกอบของหมากมาสร้างเป็นสินค้ามูลค่าเพิ่มได้ ทำให้รู้ว่าส่วนไหนของหมากนำไปทำอะไรได้บ้างและทำอะไร พอเรามีความรู้ในเรื่องหมากเพิ่มขึ้นก็รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นนักวิจัยโครงการนี้รู้สึกได้พูดอะไรให้คนที่เขาไม่รู้เรื่องหมากฟังแล้วได้ประโยชน์ และทำให้รู้จักกลุ่มคนเพิ่มขึ้น จากเครือข่ายงานวิจัยหลายๆอาชีพที่มีเป้าหมาย จุดประสงค์เดียวกัน มีการหนุนเสริมช่วยคิด ช่วยแนะนำ สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถนำมาปรับใช้ในทีมวิจัยหมากได้ เมื่อทำกิจกรรมจนครบโครงการทำให้รู้ว่าอ้อ โครงการมันมีขั้นตอนแบบนี้ ได้เรียนรู้การดำเนินงานตามแผนว่าต้องทำอะไร ได้เรียนรู้การเขียนรายงาน ว่าต้องมีรายละเอียดในเรื่อง ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ให้ครบถ้วน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย

1. ทีมวิจัยควรมีการเก็บข้อมูล จดบันทึก จดจำข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหมาก เพื่อนำเสนอต่อสาธารณะได้อย่างมั่นใจ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร/ชุมชน

1. การปลูกต้นหมากในสวนยางพารา/สวนผลไม้ หรือพื้นที่ว่างบริเวณรอบ ๆ บ้านให้มากขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในช่วงที่ความต้องการหมากแห้งของตลาดสูง

2. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหมากแห้งโดยการแบ่งงานกันทำตามความถนัด เพื่อให้การผลิตมีความ รวดเร็วมากขึ้น

3. กรณีที่เกษตรกรมีความพร้อมด้านเงินทุน เกษตรกรควรลงทุนซื้อเครื่องผ่าผลหมากและเครื่อง อบแห้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของหมากแห้ง รวมทั้งลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุระหว่าง การปฏิบัติงานในกิจกรรมการผ่าซีกผลหมาก

4. การรักษาคุณภาพของหมากแห้งให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด หรือความต้องการของตลาด เช่น การควบคุมคุณภาพของหมากแห้งในแต่ละกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยใช้ประสบการณ์ และการรับรู้ผ่าน อย่ายะสัสมัส

5. ในช่วงที่กำลัง ดากแดดหมากอยู่นั้น ควรมีคนเฝ้า เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

6. มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสาร และ ประสบการณ์ หรือการปรึกษาหารือที่จะช่วยแก้ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดหมากแห้ง รวมทั้งเพื่อลดต้นทุนการผลิตหมากแห้งจากการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน และการซื้อวัตถุดิบร่วมกันในราคาที่ถูกลง ตลอดจนเพื่อเพิ่มอำนาจ ในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อ

7. การส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านเพื่อปฏิบัติงานในกิจกรรมการปลูกเปลือกผลหมาก ซึ่งจะช่วยยกระดับการดำเนินชีวิตของผู้สูงวัยให้มีคุณค่า ทำให้ผู้สูงวัยได้มองเห็นคุณค่าของตนเอง และสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้าน

8. การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการตลาดจากพ่อค้าแม่ค้า ชุมชนอยู่เสมอ

5.2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรนำวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต หมากแห้งมาเพิ่มมูลค่าทางการตลาด เช่น การแปรรูปเปลือกหมากเป็นเชือกและเส้นใยทอผ้า เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ ครั้วเรือน

2. ส่งเสริมการปลูกหมากและการผลิตหมากแห้ง เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ ครั้วเรือน รวมทั้งลดความเสี่ยงด้านผลผลิตและด้านราคาของพืชหลักที่เกษตรกรปลูก

3. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตหมากแห้งที่เหมาะสมและมีต้นทุนต่ำ เพื่อให้ เกษตรกรสามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมได้ และดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร

4. ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหมาก ในพื้นที่ว่างในพื้นที่การเกษตร สวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน หรือปลูกรอบๆบ้าน ดังเช่น สวนพ่อเฒ่า(สวนสมรม)ของคนในอดีตที่เคยกันมา โดยเกษตรกรจะนำผลผลิตหมากที่ผลิตได้นั้นไปเพิ่มมูลค่าทางการ ตลาดด้วยการผลิตเป็นหมากแห้ง ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่น่าสนใจของเกษตรกรในพื้นที่ เพราะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ ครั้วเรือนเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้จากอาชีพหลัก

5. การเพิ่มมูลค่า ควรสร้างมาตรฐานการแปรรูปหมากให้ได้คุณภาพ 100% ของเกษตรกรในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้สูงขึ้น

6. การรวมส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่ทำหมากได้มาตรฐาน 100 % โดยรวบรวมสินค้าในจุดเดียว และจำหน่ายพร้อมกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคา และดึงดูดความสนใจ

ของพ่อค้า แม่ค้าผู้รับซื้อหมาก ให้ลงมาในพื้นที่ เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพื่อเกษตรกรจะได้มีทางเลือกในการขายสินค้า มากขึ้น

7. การใช้ประโยชน์จากหมากให้คุ้มค่าทุกส่วน เช่น เปลือกหมาก นำไปทำที่นอน ดอกไม้ ทำปุ๋ย กาบหมากนำไปทำกระเป๋ ที่ตัดน้ำ ภาชนะ จานใส่อาหารว่าง ที่ห่อขนม ทุเรียนกวน กะละแม นามาแปรรูปทำรองเท้า ดินหมากนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ ของประดิษฐ์ อาคารโรงเรียน และกระถางต้นไม้ ส่วนใบ ใช้ทำไม้กวาด ที่ปิดกระบอกข้าวหลาม เป็นต้น ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ รวมทั้งพัฒนายกระดับให้สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

8. ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ หาช่องทางตลาดกล้าหมาก เพื่อจัดจำหน่าย พร้อมทั้งให้ความรู้ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ยกระดับเป็นการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ภาคผนวก

กระบวนการวิจัยรายการกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ประชุมประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00-14.00 น.

สถานที่ 7/11 หมู่ที่ 3 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจแผนงานโครงการ และแบ่งบทบาทหน้าที่ทีมวิจัย

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. นักวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ การประชุมประจำเดือนครั้งที่ 1
2. ประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 1 ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมสถานที่ เอกสาร หลักฐาน และข้อมูลการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 1
4. ประชุม/วางแผนงานโครงการ กิจกรรม และแบ่งบทบาทหน้าที่ทีมงานวิจัยที่รับผิดชอบ
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนด/นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัย (คุณณัฐกานต์ ไท้สุวรรณ) ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจรายละเอียดของการดำเนินงานโครงการ ปีที่ 2 ให้ทีมวิจัยได้รับทราบร่วมกันโดยได้ชี้แจงรายละเอียดแผนงานโครงการ งบประมาณ ได้รับทราบ พร้อมทั้งให้ทีมวิจัยร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุมมองข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น และการดำเนินงานที่ต้องการ เพื่อหาข้อตกลงในการดำเนินงานร่วมกันในการทำงานวิจัยปีที่ 2 ทั้งนี้พี่เลี้ยงนักวิจัยได้เสนอแนะให้ทีมวิจัยจัดทำคู่มือประกอบการดำเนินงานให้กับทีมวิจัยทุกคนเพื่อประกอบการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน

พี่เลี้ยงนักวิจัย(คุณนิพนธ์ มีชัย) ได้ร่วมปรึกษาหารือ และวางแผนการบริหารจัดการการดำเนินงานโครงการ โดยได้ทบทวนเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโครงการร่วมกันอีกครั้ง ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญจำนวน 3 ข้อ คือ 1.การเก็บข้อมูลมูลค่าเพิ่ม 2.ทดลองเพาะชำหมากและการตลาด3.สร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้จากหมาก ซึ่งจากการทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทำให้ทีมวิจัยได้เข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน และ โครงการมากยิ่งขึ้นและหลังจากนั้นพี่เลี้ยงนักวิจัย (คุณสายเพชร เมืองปาง) ได้ชี้แจงของรายละเอียดการใช้เอกสารการเงินของโครงการให้นักวิจัยได้รับทราบ ซึ่งประกอบไปด้วย

ใบสำคัญรับเงิน ใบเสร็จรับเงิน ใบลงทะเบียนซึ่งการใช้เอกสารดังกล่าว จะต้องมีการเซ็นและสรุปการเงิน ทุกครั้งหลังการทำการกิจกรรม พร้อมทั้ง นักวิจัยจะต้องถ่ายเอกสาร และจัดเก็บให้เป็นระบบ

ทีมวิจัยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยตามความเหมาะสมและตามความถนัดดังนี้

- ฝ่ายบริหาร (นางยุแหว ศรีสุโข)
- ฝ่ายประสานงาน (นางสุวรรณา สมิง)
- ฝ่ายประชาสัมพันธ์/เอกสาร (นางแวตดา อรุณ โชติ / น.ส.มณฑนา พัฒนาพิชิต)
- ฝ่ายสถานที่/อาหาร (น.ส.อานา มีชัย)
- ฝ่ายการเงิน (นางกัญแก้ว เบ่งกิจ)
- ฝ่ายข้อมูล (น.ส.นภาพรณ ชาญพานิชย์)

เมื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ทีมวิจัยก็ได้ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม เปิดตัวโครงการ เพื่อชี้แจงโครงการวิจัยให้กับชุมชน และภาคีเครือข่ายได้รับทราบ โดยได้กำหนดวันเปิดตัวโครงการ ในวันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 59 โดยมีการเชื่อมแผนงานโครงการกับ โครงการสสส. โดยกำหนดรูปแบบการจัดเวทีเหมือนตลาดน้ำ โดยกำหนดสถานที่จัดงาน คือ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง และทีมวิจัยร่วมกันกำหนดวันประชุมเตรียมความพร้อมในการจัดเวทีอีกครั้งในเดือน มิถุนายน 59 โดยการประชุมทีมวิจัยในครั้งนี้ ได้มีมติร่วมกันของทีมวิจัยในที่ประชุมให้มีการจัดซื้อโต๊ะ และเก้าอี้ สำหรับการประชุมของคณะทำงาน เก็บไว้ยังศูนย์เรียนรู้กลุ่มหมาก โดยค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์ ทีมวิจัยจะเสียสละค่าตอบแทนนักวิจัยที่จะได้รับ ไปซื้อโต๊ะและเก้าอี้ดังกล่าวมาใช้ร่วมกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความเข้าใจในรายละเอียดของการใช้เอกสาร หลักฐาน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมของโครงการร่วมกัน
2. ทีมวิจัยวางแผนการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน
3. ทีมวิจัยมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหลักในโครงการ และกิจกรรมร่วมกัน
4. กำหนดวันเปิดตัวโครงการ ในวันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 59 โดยกำหนดสถานที่จัดงาน ณ ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการ กิจกรรม เรียนรู้ทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์โครงการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลจากการประชุมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมตรวจสอบ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจนตรงประเด็น

ปัญหา/อุปสรรค

1. สถานที่จัดประชุมไม่พร้อมและชัดเจน
2. นักวิจัยมาร่วมประชุมไม่ครบทีม เพราะติดภารกิจประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. การเขียนรายงานควรมีแบบฟอร์ม
2. ทีมวิจัยควรสรุปผลกิจกรรมแต่ละครั้งให้เสร็จสิ้นทุกครั้งหลังการทำกิจกรรม
3. ควรจัดทำคู่มือแผนการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมแจกให้กับทีมวิจัยทุกคน

ภาพกิจกรรมที่ 1 ประชุมประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2559

อังคารที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. – 14.00 น.

(บ้านเลขที่ 7/11 หมู่ที่ 3 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 2 ประชุมประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00-12.00 น.

สถานที่ 7/24 ถนนผาแดดตำบลเขานิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนงาน การจัดกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกพื้นที่

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. นักวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ การประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2
2. ประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2 ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมเอกสาร หลักฐาน และข้อมูลสำหรับการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2

4. วางแผนงานการจัดกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนด/นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัย (คุณนิพนธ์ มีชัย) ได้ให้ทีมวิจัยนำเสนอผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา หลังจากการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 1 ว่าทางทีมวิจัยแต่ละคนได้ดำเนินงาน หรือมีความเคลื่อนไหวอะไรไปบ้างหลังจากการประชุมวางแผนในครั้งที่ผ่านมา ซึ่งทีมวิจัยก็ได้ นำเสนอผลการดำเนินงานที่ได้วางแผนร่วมกันในการประชุมครั้งที่ 1 หลังจากที่ได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ หัวหน้าโครงการก็ได้กระตุ้นทีมวิจัยให้ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยนักวิจัยแต่ละคนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบก็ได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและตรงต่อเวลา คือมีการสรุปผลการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 1 และจัดพิมพ์เป็นไฟล์งาน ส่งให้พี่เลี้ยงตามกำหนด จัดทำคู่มือโครงการจำนวน 10 เล่มเพื่อแจกจ่ายให้กับทีมวิจัย มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารโครงการต่อผู้เกี่ยวข้อง และฝ่ายดูแลงานด้านเอกสาร โครงการเอกสารการเงิน ก็มีการจัดเตรียมแฟ้มเอกสารการเงิน และใบลงทะเบียน มาครบถ้วนสำหรับการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2

ต่อมาพี่เลี้ยงนักวิจัย และทีมวิจัยได้ร่วมกันออกแบบการจัดเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการหารือร่วมกันมีการกำหนดรายละเอียดการจัดงาน โดยการรวมงบประมาณของ 2 โครงการเข้าด้วยกัน คือ สกว. และ สสส. เพื่อจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย สร้างการรับรู้ที่กว้างขวาง ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม ตำบลราชกรูด โดยจากการร่วมออกความคิดเห็นในรายละเอียดของการจัดงานเวทีชี้แจงโครงการ 4 ที่ประชุมมีความคิดเห็นร่วมกันว่าจะจัดงานเปิดตัวโดยจัดงานลักษณะงานวัด มีการแต่งตัวแบบย้อนยุค มีการแสดง การละเล่น การออกร้านชิงของรางวัล และมีการออกบูธประชาสัมพันธ์จากภาคีเครือข่ายงาน สกว. สสส. กลุ่มองค์กรในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ซึ่งรายละเอียดของการจัดงานจะมีการวางแผนงานกันอีกครั้งหลังจากสามารถกำหนดวันจัดงานจริงได้แล้ว โดยที่ประชุมมีมติร่วมกันว่า จะเชิญผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงาน ผู้นำองค์กร ทั้งในและนอกพื้นที่เข้าร่วมประชุมหารือเพื่อวางแผนงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกันในวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง โดยทางทีมวิจัยจะเป็นผู้ไปประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2 นี้ และเมื่อเสร็จสิ้นการวางแผนงานกิจกรรมและได้ข้อสรุปในการดำเนินงานแล้ว พี่เลี้ยงนักวิจัย(คุณณัฐกานต์ ไทสุวรรณ/คุณสายเพชร เมืองปาง) ได้ช่วยทีมวิจัยเคลียร์เอกสารสรุปผล

การดำเนินงาน และเอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2 เพื่อจัดทำระบบเอกสาร และระบบเอกสารการเงินให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งทีมวิจัยได้นัดหมายที่จะส่งรายงานสรุปผลกิจกรรมเป็นไฟล์เอกสารให้พี่เลี้ยงในวันที่ 16 มิถุนายน 2559 เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมให้

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยวางแผนการดำเนินงาน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน
2. กำหนดวันประชุมวางแผนงานโครงการ และกิจกรรมร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนงานการจัดการกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2559 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
3. เคลียร์เอกสารสรุปผลกิจกรรม และเอกสารการเงินโครงการในกิจกรรมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 2 ให้เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 9 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกิจกรรมที่ผ่านมา และร่วมกันวางแผนงานโครงการ และกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลจากการประชุมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมตรวจสอบ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูลให้ก่อนที่ทีมวิจัยจะนำไปจัดพิมพ์เพื่อจัดเก็บไฟล์ไว้ใช้จัดทำเอกสารรายงานผลกิจกรรมต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย(ฝนตกหนัก) ทำให้การเดินทางทำได้ลำบาก
2. รถเสียขณะเดินทาง ทำให้มาประชุมช้ากว่าที่วางแผนงานไว้

ข้อเสนอแนะ

1. พี่เลี้ยงเสนอแนะให้ทีมวิจัยเคลียร์เอกสารในกิจกรรม และเอกสารการเงินให้เป็นปัจจุบันทุกครั้ง เพื่อป้องกันความผิดพลาด และสะสมของงานด้านเอกสาร

ภาพกิจกรรมที่ 2 ประชุมประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2559

อังคารที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. – 12.00 น.

(บ้านเลขที่ 7/24 ถนนผาแดด ต.เขานิวเวศน์ อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 3 ประชุมประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. -14.00 น.

สถานที่ 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราษกรุด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 6 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนงาน การจัดกิจกรรมเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. นักวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ การประชุมประจำเดือนครั้งที่ 3
2. ประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 3 ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมสถานที่ เอกสาร หลักฐาน และข้อมูลการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 3
4. ประชุม/วางแผนงานโครงการ กิจกรรม และแบ่งบทบาทหน้าที่ทีมงานวิจัยที่รับผิดชอบ
5. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารการเงินค่าใช้จ่ายในโครงการ
6. กำหนด/นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัย (คุณนิพนธ์ มีชัย และคุณณัฐกานต์ ไข่สุวรรณ) ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมในโครงการ รวมทั้งได้ให้ทีมวิจัยร่วมกันสรุปยอดรายจ่ายของโครงการในกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อจะได้เคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย และรายละเอียดการเงินของโครงการให้เป็นปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันของคณะทำงานทีมวิจัย

พี่เลี้ยงนักวิจัย (คุณณัฐกานต์ ไท้สุวรรณ) ได้ร่วมปรึกษาหารือ และวางแผนการดำเนินงาน กิจกรรมการเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี โดยทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ได้ร่วมกันออกแบบฟอร์มเพื่อเก็บข้อมูลจากการสำรวจ โดยได้กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่จะสำรวจเก็บข้อมูล เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 39 คน ที่เคยได้มีการสำรวจและเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากแล้ว ในปีที่ 1 ของโครงการวิจัยหมาก โดยทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ได้กำหนดปีในการเก็บสำรวจมูลค่าที่เกิดจากผลผลิตจากหมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2559 รวมจำนวน 5 ปี และได้ร่วมกันวางแผน กำหนดพื้นที่การลงไปสำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายของโครงการ ในพื้นที่ ม.2 และ ม.4 โดยจะร่วมกันดำเนินงานให้เสร็จก่อนภายในวันที่ 22 ก.ค.59 ซึ่งทีมวิจัยได้แบ่งทีมการทำงานลงพื้นที่สำรวจเป็น 2 ทีม โดยให้ผู้ที่มิที่อยู่อาศัยในหมู่ที่ 2 เก็บสำรวจข้อมูลในหมู่ที่ 2 และผู้ที่มิที่อยู่อาศัยในหมู่ที่ 4 เก็บสำรวจข้อมูลในหมู่ที่ 4 ซึ่งสามารถแบ่งทีมงานได้ดังนี้ ทีมที่ 1ดูแลพื้นที่หมู่ที่ 4 คือ 1.นางยุแหว ศรีสุโข 2.นางสุวรรณา สมิง 3.น.ส.อานา มีชัย ทีมที่ 2ดูแลพื้นที่หมู่ที่ 2 คือ 1.นางแวตตา อรุณโชติ 2.นางกัญแก้ว เบ่งกิจ 3.น.ส.นภาพรณ ชาญพานิชย์

และหลังจากการเก็บสำรวจข้อมูลเสร็จสิ้น ทีมวิจัยจะมีการนัดประชุมกันอีกครั้ง เพื่อสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจ ให้เสร็จก่อนภายในวันที่ 22 ก.ค.59 เพื่อนำข้อมูลสรุปผลที่ได้ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดเวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 ในวันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม 2559 โดยกำหนดสถานที่ในการจัดงาน ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง เวลา 08.30 – 12.00 น.

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในรายละเอียดของงบประมาณ และกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ พร้อมทั้งสามารถวางแผนงาน โครงการและกิจกรรมร่วมกันได้
2. ทีมวิจัยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมการเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี โดยกำหนดแบบฟอร์มที่ใช้ในการเก็บสำรวจข้อมูล จำนวน 39 ชุด และจำนวนกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจ จำนวน 39 คน ในพื้นที่หมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
3. ทีมวิจัยมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี ร่วมกัน โดยแบ่งทีมสำรวจออกเป็น 2 ทีม คือ ทีมที่ 1ดูแลพื้นที่หมู่ที่ 4 คือ 1.นางยุแหว ศรีสุโข 2.นางสุวรรณา สมิง 3.น.ส.อานา มีชัย ทีมที่ 2ดูแลพื้นที่หมู่ที่ 2 คือ 1.นางแวตตา อรุณโชติ 2.นางกัญแก้ว เบ่งกิจ 3.น.ส.นภาพรณ ชาญพานิชย์

4. กำหนดการจัดเวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 ในวันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม 2559 โดยกำหนดสถานที่ในการจัดงาน ณ ศาลาเอนกประสงค์ ม. 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง เวลา 08.30–12.00 น.

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการในกิจกรรม 1.การเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี 2.เวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 โดยได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมเพื่อสรุปผลข้อมูลเป็นเอกสารรายงานวิจัย

ปัญหา/อุปสรรค

1. เครื่องมือ อุปกรณ์ ไม่พร้อมใช้งาน
2. ทีมวิจัยลืมเอกสารคู่มือโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. เกิดข้อถกแถลงร่วมกันของทีมวิจัย ที่ครั้งใดมีการประชุม ทีมวิจัยลืมเอกสารคู่มือโครงการ จะมีการปรับ 20 บาท/คน/ครั้ง

ภาพกิจกรรมที่ 3 ประชุมประจำเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559

เสาร์ที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. – 14.00 น.

(บ้านเลขที่ 13/2 หมู่ที่ 4ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 4 ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี

พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 9-15 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น.

สถานที่ 13/2 หมู่ที่ 4ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม	1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
	2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ/เก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปีในพื้นที่ ม.2 และม.4

ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. นัดหมายทีมวิจัย ลงพื้นที่เก็บข้อมูล
2. ลงพื้นที่ หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 2 39 คร้วเรือนใช้เวลา 1 อาทิตย์
3. ทีมวิจัยร่วมกันสรุปข้อมูลในรูปแบบตารางรายชื่อ 39 คร้วเรือน
4. จัดเก็บข้อมูล สรุปเป็นข้อมูลรายได้ มูลค่าของหมากต่อปี
5. นัดหมายทีมวิจัย จัดกิจกรรมถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย

ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลหมากย้อนหลัง 5 ปี ปีพ.ศ. 2555-2559 จำนวน 39 คร้วเรือน พบว่ามีจำนวนต้นหมาก 210 ไร่ให้ผลผลิตหมากอ่อน 1,605 กก. หมากสุก 8,070 กก. หมากแห้ง 114,843 กก. มูลค่าจากหมากที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร 39 คร้วเรือน เป็นจำนวน 16,289,511 บาท

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

จากการสอบถาม ลงพื้นที่สำรวจ 39 คร้วเรือน ที่ละบ้าน มีการแบบฟอร์มกับจดบันทึกให้กับทีมวิจัยที่รับผิดชอบแต่ละคน โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัย กลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างดี ทีมวิจัยชวนคุย ให้กลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูลประมาณการ จำนวนกิโลกรัมของแต่ละสวน มีการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบให้ใกล้เคียงความจริงที่สุด จากนั้นทีมวิจัยนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ภายในทีม โดยแยกข้อมูลเป็นคร้วเรือนก่อน จากนั้นทีมวิจัยออกแบบตารางเพื่อการสรุปข้อมูลทั้ง 39 คร้วเรือน เพื่อนำมาใช้ในเวทีถอดบทเรียนหมากย้อนหลัง 5 ปี ในกิจกรรมต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

1. การลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย ในวันที่ทีมวิจัยว่างตรงกัน และจากที่ลงพื้นที่ ไปยังบ้านกลุ่มเป้าหมาย ตามเวลาที่สะดวกของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลพอสมควร

ข้อเสนอแนะ

1. การเก็บข้อมูลย้อนหลัง อาจได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน จึงควรมีการเก็บข้อมูลปีต่อไป
2. ควรเก็บข้อมูลในช่วงฤดูกาลหมาก จะได้ข้อมูลที่ชัดเจน

ภาพกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการเก็บข้อมูลหมากย้อนหลัง 5 ปี

เสาร์ที่ 9-15 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น.

(13/2 หมู่ที่ 4ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง)

กิจกรรมที่ 5 ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย
แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. -12.00 น.

สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 6คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 4 คน
4. เกษตรกรสวนหมาก	จำนวน 38 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1
2. เพื่อวางแผนเป้าหมาย / แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลการศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมาก

ย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. นักวิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ การจัดกิจกรรมถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2
2. ประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามวัน เวลา และสถานที่กำหนด
3. ทีมวิจัยจัดเตรียมสถานที่ เอกสาร หลักฐาน และข้อมูลการถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2

4. ประชุม/วางแผนงานโครงการ กิจกรรม และแบ่งบทบาทหน้าที่ทีมงานวิจัยที่รับผิดชอบ
ในกิจกรรม

5. ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนงาน
แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2

6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารการเงินค่าใช้จ่ายในโครงการ

7. กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าโครงการวิจัย (นางยุแหว ศรีสุโข) กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเวที พร้อมทั้งแนะนำทีม
วิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย เครือข่ายนักวิจัย และผู้เข้าร่วมเวที ให้ได้รู้จักซึ่งกันและกัน หลังเสร็จสิ้นการแนะนำตัว
และทำความรู้จัก นักวิจัย นำโดยหัวหน้าโครงการวิจัย (นางยุแหว ศรีสุโข) ได้ชี้แจงการดำเนินงาน
โครงการวิจัยในปีที่ 1 ที่ผ่านมาให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมี 3
เป้าหมายที่สำคัญคือ

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์จากหมาก วิธีการปลูกหมาก การใช้หมากในงาน
ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม รวมทั้งการบริโภค การใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร

2. เพื่อศึกษาขั้นตอนกระบวนการผลิต การแปรรูปหมาก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี โดย
อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ทางวิชาการ

3. เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม สู่กระบวนการผลิตหมาก และเส้นทางการค้าหมาก
โดยผ่านกิจกรรมหลักที่สำคัญๆในโครงการของ ปีที่ 1 ดังนี้

1) การศึกษาประเพณีความเชื่อ พิธีกรรม และวัฒนธรรมการบริโภคหมาก

2) การศึกษากระบวนการผลิตหมาก กระบวนการแปรรูปหมาก และการใช้เทคโนโลยี

3) การทดลองปฏิบัติการกระบวนการแปรรูปหมาก การสร้างเครื่องมือโดยใช้เทคโนโลยี
แบบชาวบ้าน

4) การสำรวจแหล่งรับซื้อหมากในชุมชนและนอกชุมชน 5.การสำรวจเส้นทางการค้าหมาก
ซึ่งจากการสรุปโดยภาพรวมของการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 1 ที่ผ่านมา ทีมวิจัยได้สรุปผลให้ผู้เข้าร่วมเวทีรับ
ฟังว่า ผลจากการวิจัย ทำให้ทีมวิจัย เกษตรกรสวนหมาก คนในชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีความรู้
ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์จากหมาก วิธีการปลูกหมาก การใช้หมากในงานประเพณี ความ
เชื่อ และพิธีกรรม รวมทั้งการบริโภค การใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพรมากขึ้น และยังเข้าใจขั้นตอน
กระบวนการผลิต การแปรรูปหมาก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ทาง

วิชาการ อีกทั้งยังมีความรู้ ความเข้าใจในเส้นทางการค้าหมาก ที่สามารถจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตจากหมาก ในอนาคตได้ และหลังจากเสร็จสิ้นการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 1 แล้ว ทีมวิจัยก็ได้ชี้แจงทำความเข้าใจ และนำเสนอแผนงานการดำเนินงานวิจัยในปีที่ 2 ให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบ โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำฐานข้อมูล มูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดหมาก
 2. เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูก และเพื่อการค้าลำหมาก
 3. เพื่อบริหารจัดการผลผลิต และผลผลิตจากหมาก เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่
- โดยผ่านกิจกรรมหลักที่สำคัญๆ ในโครงการของ ปีที่ 1 ดังนี้
1. ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางเป้าหมายแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2
 2. ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชครูด อ.เมือง จ.ระนอง
 3. ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้าแม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงและพ่อค้ารายใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (จ.เกาะสอง)
 4. ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล/คัดเลือกสายพันธุ์หมาก ในและนอกพื้นที่เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลและเพาะขยายพันธุ์ลำหมาก
 5. ทดลองเพาะ/ขยายพันธุ์ลำหมาก เพื่อการส่งเสริมพื้นที่ปลูกหมากและเพื่อการค้า
 6. ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านราคา การตลาดของลำหมากทั้งในและนอกพื้นที่
 7. ประชาสัมพันธ์/ส่งเสริมให้ความรู้/สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเพาะชำลำหมาก การขยายพันธุ์ และการปลูกหมาก พร้อมทั้งค้นหา สนับสนุน ส่งเสริมการค้า การตลาดพันธุ์ลำหมาก
 8. ศึกษา รวบรวมข้อมูล/ทดลองปฏิบัติการ การแปรรูปส่วนประกอบจากหมาก คือ เปลือกหมาก , กาบหมาก , ต้นหมาก ฯลฯ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการใช้ประโยชน์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์
 9. ศึกษาเรียนรู้/ฝึกปฏิบัติการจัดทำบัญชี การบริหารจัดการกลุ่ม บอกรับสมัครสมาชิก สู่การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้รับซื้อหมาก

ซึ่งจากกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมา ทีมวิจัยได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า มีกิจกรรมบางกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนหน้านี้ คือ กิจกรรมศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนองโดยในเวทีในครั้งนี้ ทางทีมวิจัยจะได้มาสรุปผลการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบ โดยจะเป็นการนำเสนอข้อมูลโดย นางสาวรณนา สมิงตัวแทนนักวิจัยในโครงการ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จะเป็นข้อมูลกลุ่มเป้าหมายเดิมจากที่ได้ดำเนินงานสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในงานวิจัย ปี 1 จำนวน 39 ครัวเรือน ในพื้นที่ หมู่ที่ 2,4 หลังจากเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัย ทางพี่เลี้ยงนักวิจัย นำโดย นางสาวณัฐกานต์ ไข่สุวรรณ และนายนิพนธ์ มีชัย ได้ชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมต่อผู้เข้าร่วมเวที ในประเด็นต่างๆของการดำเนินงานโครงการปีที่ 1 และ ปีที่ 2 เพื่อคลายข้อสงสัยของผู้เข้าร่วมเวทีในบางมุมที่ทางทีมงานยังอธิบายได้ไม่ละเอียด และครอบคลุมเนื้อหาและกระบวนการมากนัก

หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอข้อมูล และตอบข้อซักถามของผู้เข้าร่วม เวทีได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เข้าร่วมประชุม เรื่องการหาสายพันธุ์หมาก ราคา การเก็บรักษา ซึ่งผู้เข้าร่วมเวทีได้ให้ข้อมูลว่า พ่อค้าไม่ชอบหมากลูกใหญ่เนื่องจากหมากลูกใหญ่จะไม่แห้ง ทำให้พ่อค้ากดราคาได้ซึ่งต้องคัดเลือกสายพันธุ์หมากแบบลูกดกลูกปานกลาง และเนื้อแน่น จะทำให้เวลาตากแล้วจะแห้งเร็ว ขายได้ราคาและผู้เข้าร่วมเวทียังมีการเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับพันธุ์หมากว่าอย่าเลือกต้นที่มี 7 ทลาย ให้เลือกพันธุ์ที่มีประมาณ 5-7 ทลาย เพราะ เนื้อจะแน่น เปลือกบาง ให้ผลผลิตเร็ว เหมาะที่จะเอามาเพาะขยายพันธุ์ และในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีตัวแทนเครือข่ายงานวิจัย เสนอตัวที่จะฝากพันธุ์หมากขายร่วมกับทางกลุ่มวิจัยหมากด้วยได้ไหม ซึ่งพี่เลี้ยงนักวิจัย นายนิพนธ์ มีชัย แจ้งว่าต้องเลือกต้นพันธุ์ที่ดีที่สุดเอามาให้ทีมวิจัยเพาะขยายพันธุ์ก่อน ถ้าผลการวิจัยออกมาแล้วได้ผลดี เจ้าของสวนจึงจะสามารถเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อจำหน่ายได้ ซึ่งจะได้รับผลการรันตีคุณภาพงานวิจัยจากทีมวิจัยหมาก เพื่อเป็นการยืนยันคุณภาพของพันธุ์หมากที่จะออกสู่ตลาด ผู้เข้าร่วมเวทีเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่าหมากแต่ละปีผลผลิตจะออกมาไม่เท่ากันถ้าเราเลือกต้นที่ดีที่สุดปีนี้ ถ้าปีหน้าออกมาไม่ดกจะอย่างไร พี่เลี้ยงนักวิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจไปว่าเจ้าของสวนต้องรู้ว่าต้นไหนดีที่สุด และให้เลือกต้นมาเพื่อทำการทดลองเพาะขยายพันธุ์ในแบบฉบับของตำบลราชกรูด เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของหมากในแบบฉบับตำบลราชกรูด และยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพูดถึงเพิ่มเติมเรื่องเปลือกหมาก ว่าสามารถเอาไปทำอะไรได้บ้าง ทางพี่เลี้ยงนักวิจัยแจ้งว่ามีคนนำไปทำที่นอนแต่รายละเอียดยังไม่ชัดเจน เหมือนกับหมากที่มีคนสนใจจะซื้อแต่ไม่ได้รายละเอียดว่าจะซื้อแบบไหนราคาเท่าไร แต่แค่คิดคาดหวังไว้ว่าเปลือกหมากและกาบหมากจะนำมาสร้างมูลค่าได้

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้ถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 มีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของทีมวิจัย ข้อมูลเส้นทางการค้าหมากในพื้นที่จังหวัดระนอง ทั้งรายย่อย และรายใหญ่ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และการรวบรวมเครื่องมือในกระบวนการผลิตหมาก และความเชื่อภูมิปัญญาการบริโภคหมาก การใช้ประโยชน์จากหมาก ในงานประเพณี พิธีกรรม การรักษาหมอฟันบ้าน การปลูกหมากของเกษตรกรสวนหมาก จะมีการปลูกในพื้นที่ว่าง และปลูกกันเขตแดน เป็นต้น

2. ได้วางแผนเป้าหมาย / แผนงาน โครงการ และกิจกรรม โครงการวิจัย ปี 2 โดย ทีมวิจัยวางแผนที่จะดำเนินการในเรื่องของการเพาะขยายพันธุ์หมากพันธุ์ จากการสนับสนุนของเกษตรกร 39 ครัวเรือน และส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะขยายพันธุ์เพื่อการตลาดในอนาคต และการวางแผนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบต่างๆของต้นหมาก เช่น กาบหมาก เปลือกหมากแห้ง ทางหมาก และต้นหมากที่ไม่ใช้ประโยชน์แล้ว เป็นต้น เอามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น กระเป๋าสีเอกสารจากกาบหมาก ดอกไม้จากเปลือกหมาก แจกันจากต้นหมากแห้ง ตะกร้า/กระเช้าจากกาบหมาก และกระถางต้นไม้จากต้นหมาก เป็นต้น

3. ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลการศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี พื้นที่ หมู่ที่ 2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนองจากข้อมูลราคาหมากแห้งย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) ราคาหมากแห้งจะขยับขึ้นทุกปี และในปี 2559 หมากแห้งจะมีราคาดีที่สุด อยู่ที่ 70-75 บาทต่อกิโลกรัม จากการสังเกตพบว่า การขยับของราคาหมากแห้ง 4 ปีย้อนหลัง จะขยับขึ้นปีละ 10 บาท จากข้อมูลยังพบอีกว่า ผลผลิตหมากแห้ง ของปี 2556-2558 จะมีผลผลิตหมากแห้งออกสู่ตลาดจำนวนมาก 72,178 กิโลกรัม ส่วนราคาซื้อขายหมากแห้ง อยู่ที่ 50 บาทต่อกิโลกรัม รวมรายได้หมุนเวียนจากการซื้อขายหมากแห้ง 3,680,900 บาท สรุปได้ว่าเกษตรกรชาวสวนหมาก จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากรายการขายหมากแห้ง ในปี 2558 และ 2559

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการในกิจกรรม 1. การเก็บข้อมูลเก็บข้อมูล มูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี 2. เวทีถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย ปี 1 และวางแผนเป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมโครงการวิจัย ปี 2 โดยได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย และพี่เลี้ยงนักวิจัย ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการประชุมเพื่อสรุปผลข้อมูลเป็นเอกสารรายงานวิจัย

ปัญหา/อุปสรรค

1. ผู้เข้าร่วมเวทีติดภารกิจทางศาสนาทำให้มาร่วมกิจกรรมช้ากว่าเวลาที่นัดหมาย

2. ทีมวิจัยติดภารกิจประจำวัน ทำมาร่วมกิจกรรมล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

1. ควรตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในชุมชนก่อนการกำหนดวันจัดเวที
2. ควรเลื่อนเวลาจัดกิจกรรมเป็นช่วงบ่าย ซึ่งจะได้กลุ่มเป้าหมายครบถ้วน

ภาพกิจกรรมที่ 5 กิจกรรมถอดบทเรียน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการวิจัย

เสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. – 12.00 น.

(ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 6 ประชุมประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี พุธที่ 18 สิงหาคม 2559 เวลา 13.00 น.-15.30 น.

สถานที่ รพ.สต.ราชกรูดหมู่ที่ 3 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

<u>ผู้เข้าร่วม</u>	1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
	2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
	3. ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 3 คน
	4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทหาร	จำนวน 3 คน
	5. ประธานชุมชน	จำนวน 2 คน
	6. สท.เทศบาลราชกรูด	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอแผนงานการจัดงานสวดกลางบ้านและการจัดนิทรรศการเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ระนอง ชี้แจงงานวิจัย
2. เพื่อปรึกษาหารือในการจัดงานสวดกลางบ้าน และจัดนิทรรศการเครือข่ายงานวิจัย
3. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ เตรียมความพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยประชุมทีม กำหนดวัน สถานที่ ประสานกลุ่มเป้าหมาย
2. เตรียมข้อมูล อุปกรณ์ในการนำเสนอแผนงานการจัดงานสวดกลางบ้านและจัดนิทรรศการงานวิจัย
3. ทีมวิจัยกล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์
4. นำเสนอผังการจัดงานสวดกลางบ้าน และพี่เลี้ยงเสริมข้อมูล
5. ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยน ชักถาม การจัดงานในวันที่ 26 สิงหาคม 2559
6. สรุปผลการประชุม นัดหมายการดำเนินงานเตรียมความพร้อมในการจัดงาน

ผลการดำเนินงาน

จากการจัดประชุมประจำเดือน ครั้งที่ 4 เพื่อนำเสนอแผนงานการจัดงานสวดกลางบ้าน และร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ต่อแผนการจัดงาน โดยเริ่มการประชุม ทีมวิจัยนางแวตอา อรุณโชติ ชีแจงวัตถุประสงค์ที่จะจัดงานสวดกลางบ้าน ซึ่งในปีนี้การจัดงานสวดกลางบ้าน มีการประสานงานเชื่อมเครือข่ายโครงการวิจัยมหากษัตริย์ และโครงการจัดการขยะที่บ้านล่าง ซึ่งเป็นโครงการของ สสส. สำนัก 6 โดยกำหนดวันจัดงานสวดกลางบ้าน ในวันที่ 26 สิงหาคม 2559 ณ ชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านล่าง จากนั้น ทีมวิจัยนำเสนอผังการจัดงานสวดกลางบ้าน ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้ 1) การจัดบูทของเครือข่ายงานวิจัย จักสาน หาดส้มแป้น กาแฟไรโน ท่าฉาง บางสีกิม รพ.สต.ราชกรูด และเครือข่ายของมูลนิธิศุภนิมิต 2) ชีแจงแหล่งที่มาของงบประมาณในการจัดงาน 3) การเตรียมความพร้อม ขอประสานงานหน่วยงานที่รักษาความปลอดภัย และแนะนำให้มีการประสานงาน อพปร.หมู่บ้าน เพื่อดูแลความปลอดภัย 4) สรุปการเตรียมความพร้อมในด้านของคณะผู้จัดงาน ได้มีการประสานงาน แบ่งบทบาทหน้าที่แล้ว เหลือแค่การประสานงานกับหน่วยงานบางหน่วยงานเท่านั้น พี่เลี้ยงนักวิจัยช่วยเสริมข้อมูลในบางช่วงของการนำเสนอ

ช่วงแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ทางรองนายกเทศมนตรี ตำบลราชกรูด เสนอแนะให้มีการปรับพื้นที่ ที่จอดรถ เพื่อรองรับคนที่มาร่วมงาน ซึ่งทางเทศบาลจะดำเนินการในเรื่องนี้เอง ทางด้านผู้นำชุมชน ก็ให้คำแนะนำ ในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ให้ความร่วมมืออย่างดี ประสานชุมชน ได้เตรียมชุดการแสดง จำนวน 8 ชุดการแสดงของแต่ละชุมชน เสนอให้มีการจัดระเบียบร้านค้า การเตรียมอาหาร อาหารว่างให้กับนักแสดง และในงานให้ประชาสัมพันธ์การแต่งกายมาร่วมงาน ในชุดย้อนยุค จากการประชุมในครั้งนี้ ทางทีมวิจัยได้มีการสรุปงาน และจะนำข้อคิดเห็น คำแนะนำของผู้เข้าร่วมไปวางแผนในการดำเนินงานต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้นำเสนอแผนงานการจัดงานสวดกลางบ้านและการจัดนิทรรศการเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ระนอง ซึ่งเจองานวิจัยมีกิจกรรม เช่น พิธีกรรมทางศาสนา สวดกลางบ้าน การออกบูทเครือข่ายงานวิจัย นาวาพาโชค การแสดงของแต่ละหมู่บ้าน มีบุทชนมพื้นบ้าน และบรรยากาศการแต่งตัวย้อนยุค วงดนตรี การจับทางบัตรในงาน เพื่อแจกรางวัลรวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ

2. ได้มีปรึกษาหารือผู้เกี่ยวข้องในการจัดงานสวดกลางบ้าน และจัดนิทรรศการเครือข่ายงานวิจัยทีมวิจัยได้แบ่งบทบาทหน้าที่ ฝ่ายเวที ฝ่ายสถานที่ ไฟในงาน ฝ่ายการเงิน ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายตกแต่งสถานที่ ฝ่ายอาหาร และฝ่ายพื้นที่ ตกแต่งบูท และฝ่ายประสานงานใช้เวที เป็นต้น และได้รับคำแนะนำจากผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลราชกรูด รองนายกเทศบาลตำบลราชกรูด รวมทั้งหน่วยอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้รับความร่วมมืออย่างดี

3. ทางทีมวิจัยได้ประสานงานกับทางกลุ่มเป้าหมาย สมาชิกในชุมชนบ้านล่าง ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดงานครั้งนี้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัยจัดประชุมอย่างเป็นทางการ ประชุมกลุ่มใหญ่ โดยมีตัวแทนจากหลายภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการนำเสนอข้อมูลการจัดงานสวดกลางบ้าน และผู้เข้าร่วมได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อมูลการนำเสนอและมีข้อเสนอแนะจากเวที

ปัญหาอุปสรรค

ไม่มี

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

ภาพกิจกรรมที่ 6 ประชุมประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2559

พฤหัสบดีที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 13.00 น. - 15.30 น.

(รพ.สต.ราชกรูดหมู่ที่ 3 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 7 เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

วันที่/เดือน/ปี ศุกร์ที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00 น. - 22.00 น.

สถานที่ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 57 คน
4. หน่วยงาน	จำนวน 20 คน
5. คนในชุมชน	จำนวน 155 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการ แผนงาน เป้าหมายโครงการวิจัย
2. เพื่อเชื่อมประสานงานเครือข่ายเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน
3. เพื่อสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน และหมู่บ้านใกล้เคียง

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่
3. ประสานงานผู้เข้าร่วมเวที
4. เปิดตัวโครงการชี้แจงทำความเข้าใจ
5. ออกบูทนิทรรศการด้านหมากและเครือข่ายนักวิจัย
6. สรุปผลการจัดเวทีเคลียเอกสารค่าใช้จ่าย
7. วางแผนกิจกรรมครั้งถัดไป 6 ก.ย.2559 สรุปข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

จากการจัดประชุมทีมวิจัยมีแบ่งบทบาทหน้าที่ ออกเป็นฝ่าย เช่น ฝ่ายสถานที่ ไฟในงาน เครื่องเสียง ฝ่ายการเงิน ฝ่ายอาหาร ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายตกแต่ง ฝ่ายการแสดงผล และฝ่ายประสานงานเวที เป็นต้นและมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้กับทีมชุมชน รับผิดชอบ ในเรื่อง นาวาพาโชค ชุมชนมพื้นบ้าน และการจัดการจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ จากนั้นทางทีมวิจัยได้มีการประสานงานผู้เข้าร่วม ดังนี้ เครือข่ายงานวิจัย ชุมชนหาดส้มแป้น บางสีกิม กาแฟไร่ใน จักสานหนองจิก น้ำพริกท่าฉาง และชมรมผู้สูงอายุเพชรนาคา จำนวน 57 คน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลราชกรูด ตำรวจ เจ้าหน้าที่รพ.

สด.ราชกรูด จำนวน 20 คน คนในชุมชน จากหมู่ที่ 1 บ้านละออง หมู่ที่ 2 บ้านล่าง หมู่ที่ 3 บ้านราชกรูด หมู่ที่ 4 บ้านห้วยน้ำใส และหมู่ที่ 5 บ้านนกงาง จำนวน 155 คน ทางทีมวิจัยได้ทำหนังสือแจ้งไปยังผู้เข้าร่วมงาน

ผู้ดำเนินรายการ ได้ดำเนินการบนเวที และทางทีมวิจัย นำโดยนางยุแหว ศรีสุโข ได้ชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัยหามาตราชกรูด ปี 2 โดยวางเป้าหมายไว้ 3 วัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษารวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลมูลค่าผลผลิตและมูลค่าการตลาดมาก 2) เพื่อศึกษา ส่งเสริม และพัฒนาการเพาะขยายพันธุ์ เพื่อการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกและการค้าค้ามาก 3) เพื่อบริหารจัดการผลผลิตและผลิตผลจากหามาตรา เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใหม่ในอนาคต โดยจำดำเนินการในพื้นที่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง หลังจากนั้นจะมีการดำเนินงาน กิจกรรม ดังนี้ ทีมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหามาตรา ย้อนหลัง 5 ปี เก็บข้อมูลมูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหามาตรา จากพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ และมีการเก็บข้อมูลการตลาดของของจังหวัดใกล้เคียง และเก็บข้อมูลการคัดเลือกสายพันธุ์หามาตรา รวมทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในแต่ละช่วงของการดำเนินงาน โครงการ ซึ่งทางทีมวิจัยจะประสานงานไปยังกลุ่มเป้าหมาย และคนในชุมชนต่อไป

จากนั้นมีการโชว์ผลออกบูทนิทรรศการด้านหามาตรา ซึ่งภายในบูทมีการจัดหามาตราในรูปแบบการนำไปใช้ประโยชน์งานประเพณี งานแต่งงาน พุ่มขันหมาก มีการนำเครื่องมืออุปกรณ์การแปรรูปหามาตรา และเครื่องอุปกรณ์ในการบริโภคหามาตรา เขียนหามาตรา และประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานตั้งแต่โครงการวิจัยหามาตราชกรูด ปี 1 ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงาน เป็นจำนวนมาก เช่น การเยี่ยมชมบูท การสอบถามข้อมูลงานวิจัย รวมทั้งการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ปีที่ 1 และเป้าหมายในการดำเนินงานวิจัย ปีที่ 2 และการเยี่ยมชมบูทของเครือข่ายนักวิจัยอื่นๆ จากจัดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อผู้เกี่ยวข้อง พบว่าได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วม จำนวนทั้งสิ้น 241 คน และทีมวิจัย ฝ่ายการเงินสรุปการเงินและได้มีการเคลียเอกสารค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานครั้งนี้ และมีการนัดหมายในการวางแผนกิจกรรมครั้งถัดไป ในวันที่ 6 กันยายน 2559 เพื่อสรุปผลข้อมูลการจัดเวทีชี้แจงงานวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้รับความร่วมมือของคนในชุมชน และความร่วมมือของเครือข่ายงานวิจัย
2. ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยโครงการหามาตราชกรูด รวมทั้งแผนการดำเนินงานของโครงการ
3. ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมจากการทำงานของนักวิจัยได้ต้นตัว มีกิจกรรมการดำเนินงานในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เกิดความสามัคคีในการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัย

4. คนในชุมชนมีความเข้าใจการทำงานของทีมวิจัยดีขึ้นผ่านการอธิบาย ชี้แจง ความเป็นมาของโครงการ ในเวทีครั้งนี้

5. ได้รับคำชมจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในโครงการจากการผลการสะท้อนกลับของคนในชุมชนที่ได้รับทราบข้อมูล เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดี และสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการอีกด้วย

6. ข้อค้นพบในการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการทำงานต้องมีมากกว่านี้การวางแผนและทำตามแผนงานไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ต้องรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามแผนงานที่วางไว้ห้ามทำนอกหน้าที่ขาดผลงานที่จะโชว์

ขั้นตอนการดำเนินงานซึ่งได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงานเพื่อชี้แจงความเป็นมาของโครงการ ผ่านการจัดบูท สื่อประชาสัมพันธ์ และหัวหน้าโครงการ นำเสนอความเป็นมาของโครงการ แผนงาน กิจกรรมการดำเนินงาน และมีการผู้เข้าร่วมงานมาเยี่ยมชมในบูท สอบถามและแลกเปลี่ยนข้อมูล

ปัญหา/อุปสรรค

1. มีการเตรียมความพร้อมในการจัดบูทแต่อุปกรณ์ สื่อประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย จึงควรจัดการในเรื่องสื่อประชาสัมพันธ์ในอนาคต

2. มีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้แต่ติดข้อจำกัดในเรื่องของสภาพดินฟ้าอากาศ ในวันจัดงาน ฝนตก ทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่นนัก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดงาน ควรเลี่ยงการจัดงานในช่วงฤดูฝน
2. ทีมวิจัยควรมีการพัฒนาอุปกรณ์ สื่อนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ของโครงการไว้

ภาพกิจกรรมที่ 7 เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

ศุกร์ที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2559 เวลา 08.00 น. - 22.00 น.

(ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 8 ประชุมประจำเดือนกันยายน พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 6 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด13/2ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน
2. เพื่อเคลียเอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรมโครงการ
3. เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการ

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. กำหนด วัน เวลา สถานที่ประชุมประจำเดือนครั้งที่5
2. ประสานทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมประชุมตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนดไว้
3. จัดเตรียม สถานที่ อาหารว่าง เครื่องดื่ม เอกสารข้อมูลประกอบการประชุม
4. สรุปผลการดำเนินกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการฯ
5. เคลียเอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรม
6. วางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรม
7. สรุปผล/สรุปข้อมูลการประชุมประจำเดือนครั้งที่5
8. กำหนด/นัดหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัยชี้แจงเป้าหมายการลงพื้นที่ให้กับนักวิจัยได้ทราบว่าจะร่วมสรุปผลการจัดเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเคลียเอกสารค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและร่วมวางแผนการขับเคลื่อนงานกิจกรรมในโครงการร่วมกันกับทีมวิจัย

ทีมวิจัยนำโดย นางยุแหว ศรีสุโข หัวหน้าโครงการได้แสดงความคิดเห็นต่อเวทีชี้แจงโครงการที่ผ่านมาว่าผู้เข้าร่วมเวทีให้ความสนใจและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งทำให้เวทีชี้แจงสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและยังได้รับคำชมจากผู้เข้าร่วมถึงการชี้แจงและทำความเข้าใจของทีมวิจัยที่สามารถชี้แจงและอธิบายให้ผู้เข้าร่วมเกิดความเข้าใจและสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นซ้ำทีมวิจัยท่านอื่นๆก็คิดเห็นในทางเดียวกัน และยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมว่าในเวทีชี้แจงโครงการที่ผ่านมามีคนให้ความสนใจ

สนใจมากขึ้น ซึ่งทีมวิจัยมีความคิดเห็นร่วมกันว่าในอนาคตถ้าเครือข่ายวิจัยโครงการมีกิจกรรมทางทีมงานวิจัยมากจะไปร่วมงานและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่เมื่อสรุปผลข้อมูลเปิดโครงการเสร็จสิ้นเจ้าหน้าที่การเงินได้สรุปรายละเอียดค่าใช้จ่ายและงบดุลให้ทีมวิจัยได้รับทราบเมื่อเสร็จสิ้นได้การเงิน

ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมกันออกแบบเครื่องมือสำรวจข้อมูลร่วมกันในกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลพันธุ์หมากเพื่อเพาะขยายพันธุ์ส่งเสริมพื้นที่ปลูกและจำหน่ายโดยได้ออกแบบการเก็บข้อมูล คือจะเก็บสำรวจข้อมูลทั้งหมด 39 ครัวเรือนในพื้นที่หมู่ 2,4 โดยมีประเด็นคำถามต่างๆดังนี้ 1.ขอข้อมูลหมากพันธุ์ที่ดีที่สุดของแต่ละครัวเรือนที่สามารถเพาะขยายพันธุ์เพื่อจำหน่ายได้ 2.เก็บภาพถ่ายต้นหมาก ผลผลิตและเจ้าของสวนหมาก 3.จดผลผลิตหมากต้นดังกล่าวเพื่อจะนำมาขยายพันธุ์ในอนาคต การสำรวจข้อมูลดังกล่าวมีคำถามสำคัญๆดังนี้ คือ หมากชื่อพันธุ์อะไร ลักษณะของต้น, ใบและพื้นที่เช่นไร ลักษณะผลหมาก จำนวนผลผลิตที่ได้รับย้อนหลัง 3 ปี ข้อดีข้อเด่นของหมากต้นดังกล่าวและข้อมูลส่วนต่างๆของเจ้าของสวน โดยทีมวิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลในวันที่ 15-30 กันยายน 2559 ณ ศูนย์เรียนรู้หมาก ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

หลังเสร็จสิ้นการประชุมทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมกันสรุปผลการประชุมประจำเดือนครั้งที่ 5 เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเขียนรายงาน กิจกรรม โดยกำหนดนัดหมายส่งสรุปข้อมูลเป็นไฟล์เอกสารภายในวันที่ 10 กันยายน 2559 โดยนักวิจัยฝ่ายสรุปข้อมูลจะเป็นผู้จัดส่งทาง E-mail ให้กับพี่เลี้ยง

สรุปผลการดำเนินงาน

1. นักวิจัย ได้เรียนรู้และเข้าใจผลการจัดกิจกรรมเวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชนว่าประสบความสำเร็จหรือพบปัญหา อุปสรรค หรือได้รับข้อเสนอแนะจากเวทีชี้แจงโครงการฯ โดยสิ่งที่ได้รับนำมาถอดบทเรียนและพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยให้เพิ่มมากขึ้น
2. ทีมวิจัยสามารถเคลียเอกสารค่าใช้จ่ายกิจกรรมโครงการได้เป็นปัจจุบันและทีมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันด้านการเงินโครงการ
3. ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยสามารถออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลพันธุ์หมากในพื้นที่ ม.2, 4 ได้อย่างรัดกุมและทีมวิจัยมีความเข้าใจในแบบสอบถามที่จะลงไปสำรวจ
4. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลพันธุ์หมาก จำนวน 39 ครัวเรือน ในพื้นที่ ม.2,4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
5. กำหนดลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลพันธุ์หมากร่วมกันของทีมวิจัยระหว่างวันที่ 15-30 กันยายน 2559 และนัดหมายสรุปผลร่วมกันกับพี่เลี้ยงภายในอาทิตย์แรกของเดือน ตุลาคม 2559

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 7 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูล เกลียว เอกสารการเงินค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและออกแบบวางแผนการขับเคลื่อนกิจกรรมหลังรวบรวมพันธุ์หมากใน ตำบล เพื่อการเพาะขยายพันธุ์ ส่งเสริมพื้นที่ปลูกและจำหน่าย

ปัญหา/อุปสรรค

1. ฝนตกหนัก
2. นักวิจัยติดภารกิจ1คนมาไม่ทันตามนัดหมาย

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

กิจกรรมครั้งถัดไป

สรุปผลข้อมูลจากการเก็บรวบรวมพันธุ์หมากในตำบลราชกรูด ม.2,4 จำนวน39ครัวเรือน ภายในอาทิตย์แรกของเดือน ตุลาคม 2559

ภาพกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมประชุมประจำเดือนกันยายน พ.ศ. 2559

อังคารที่ 6 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 9 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล และรวบรวมพันธุ์หมากในพื้นที่

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 18 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น.-14.00 น.

สถานที่ ซอยสะพานเหล็ก ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน	5	คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน	2	คน
3. เกษตรกรสวนหมาก	จำนวน	4	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจ และรวบรวมข้อมูลพันธุ์หมากในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมพื้นที่ปลูกและเพาะขยายพันธุ์เพื่อจำหน่าย

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ และวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกลุ่มเป้าหมาย ทีมวิจัย พี่เลี้ยงนักวิจัย ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล
3. ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล
4. สรุปผลข้อมูล
5. นัดหมายวัน เวลา สถานที่ และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจข้อมูลจำนวน 3 ครัวเรือน ซึ่งทีมวิจัยได้กำหนดลงพื้นที่พร้อมกันทั้ง 5 คน และในครั้งนี้อย่างได้เชิญพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์ทำงาน และให้คำชี้แนะในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ซึ่งทีมวิจัยสามารถสอบถามข้อมูลได้อย่างละเอียด และครอบคลุม พร้อมทั้งสามารถบันทึกภาพของพันธุ์หมากในแต่ละครัวเรือนที่ไปสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูล ซึ่งมีเพียง 1 ครัวเรือนที่ไม่สามารถบันทึกภาพต้นพันธุ์หมากมาได้ เพราะสวนหมากและต้นพันธุ์นั้นอยู่บนภูเขา ซึ่งไม่สะดวกในการไปเก็บบันทึกภาพถ่าย ซึ่งทีมวิจัยได้ประสานให้เจ้าของสวนทำการบันทึกภาพมาให้ในครั้งถัดไป นอกจากนี้สามารถบันทึกภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว นักวิจัยยังประสานขอพันธุ์หมากของแต่ละครัวเรือนที่ได้มีการเพาะขยายพันธุ์ ซึ่งจากการลงพื้นที่ มีเพียง 2 ครัวเรือนที่มีการเพาะขยายพันธุ์ต้นกล้าหมากต้นดังกล่าวจึงสามารถประสานขอความอนุเคราะห์พันธุ์หมากดังกล่าวมาได้จำนวน 2 ต้น ซึ่งจากภาพรวมในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับความสนใจ ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนและวางกำหนดการในการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันในครั้งถัดไปที่เหลืออีกจำนวน 35 ครัวเรือน โดยมีกำหนดการในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เร็วที่สุด เพื่อให้ทันกำหนดสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลกับพี่เลี้ยงภายในต้นเดือนตุลาคมตามที่นัดหมาย โดยทีมวิจัยจะลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันทั้ง 5 คน เมื่อวางแผนงานเสร็จสิ้น ทีมวิจัยได้สรุปผลข้อมูลการสำรวจข้อมูลร่วมกับพี่เลี้ยงนักวิจัย เพื่อให้ทางพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมวิเคราะห์ มุมมองข้อเสนอแนะในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งถัดไป

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การซักถาม การตั้งคำถาม การเก็บภาพ เก็บข้อมูล และรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ผ่านการทดลองปฏิบัติการจริง ที่มีพี่เลี้ยงนักวิจัยคอยให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ
2. ได้ข้อมูลพันธุ์หมากที่ดีที่สุดของแต่ละครัวเรือน จาก 4 ครัวเรือน เพื่อใช้สำหรับการเพาะขยายพันธุ์ในอนาคต
3. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงนักวิจัย นักวิจัย และเกษตรกรสวนหมาก ถึงรายละเอียดของพันธุ์หมากคุณภาพที่โดดเด่นของเกษตรกรสวนหมากจำนวน 4 ครัวเรือน
4. มีการวางแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นขั้นเป็นตอน และมีแบบแผน เพื่อป้องกันความผิดพลาดของการเก็บรวบรวมข้อมูลและกำหนดการณ์ที่ได้วางไว้ โดยทีมวิจัยวางแผนงานที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ลงพื้นที่เจาะกลุ่มเป้าหมายรายครัวเรือน และใช้กระบวนการชวนคิด ชวนคุย เพื่อดึงการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์ และสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อความไหลลื่นของการพูดคุย อีกทั้งทีมวิจัยมีการบันทึกภาพ บันทึกข้อมูล และมีการบันทึกเสียงพูดคุยระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการถอดข้อมูลเพิ่มเติม กรณีที่ไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ครบครันและครบถ้วน หลังเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงนักวิจัยได้ร่วมกันสรุปผลข้อมูลร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ฝนตกหนัก และกลุ่มเป้าหมายติดภารกิจส่วนตัว
2. พันธุ์หมาก สวนหมากของผู้ให้ข้อมูลอยู่ไกล ไม่สามารถบันทึกภาพได้

ข้อเสนอแนะ

1. หลังจากเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สรุปผลข้อมูลในทันทีเพื่อป้องกันการลืม
2. การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ควรลงพื้นที่พร้อมกัน เพื่อชวนกันเก็บและบันทึกข้อมูล กันความผิดพลาดที่อาจทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

ภาพกิจกรรมที่ 9 กิจกรรมสำรวจข้อมูล และรวบรวมพันธุ์หมากในพื้นที่

อาทิตย์ที่ 18 กันยายน พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.00 น.

(สถานที่ซอยสะพานเหล็ก ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

ชื่อกิจกรรมที่ 10 ประชุมประจำเดือนตุลาคม พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. -16.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย จำนวน 6 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลข้อมูลกิจกรรมสำรวจข้อมูลพันธุ์หมาก เพื่อการเพาะขยายพันธุ์
2. เพื่อวางแผนงานกิจกรรมเพาะขยายพันธุ์หมากและศึกษาดูงาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันประชุมประจำเดือนร่วมกัน
2. ประสานงานนัดหมายพี่เลี้ยงเข้าร่วมกิจกรรมตามวันเวลาที่วางแผนไว้
3. จัดเตรียม สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และเอกสาร
4. สรุปผลข้อมูลการสำรวจพันธุ์หมาก
5. วางแผนงานกิจกรรมเพาะขยายพันธุ์หมาก และศึกษาดูงาน
6. เคลียเอกสารค่าใช้จ่ายโครงการ
7. สรุปผลข้อมูลกิจกรรมการประชุม
8. นัดหมายการจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลพันธุ์หมากในพื้นที่หมู่ 2 และ หมู่ 4 จำนวน 36 รายดังนี้

1. นางอุบล เพชรอาวุธ อายุ 61 ปีอาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 9/5 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 080-6982048

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนางอุบล

นำพันธุ์มาจากบ้านนายสบาย คงระบำ เป็นพันธุ์หมากแบบบ้านๆ โดยขอพันธุ์หมาก มาจำนวน 2 กระสอบ นำมาปลูกยังพื้นที่สวน ที่เลือกพันธุ์หมากของนายสบาย คงระบำมาเพาะขยายพันธุ์ เพราะเจ้าของเดิมเขาบอกว่าหมากลูกใหญ่ ไม่ติดเปลือก เปลือกบาง โดยนำมาปลูกในสวนข้างบ้านติดกับคันนา บริเวณรอบข้างที่ดินหมาก จะมีต้นหมากที่เกิดจากต้นแม่พันธุ์ที่นำมาจากสวนนายสบาย คงระบำ งอกอยู่รอบๆหมากต้นนี้มีอายุประมาณ 40 ปี เท่ากับอายุของลูกสาว (ด็กลูกสาวคนแรก)

มีลักษณะต้นสูงลำโคนใหญ่ ปลายเรียว ลำต้นแข็งแรง ลักษณะข้อห่าง ทางเรียวยาว ใบเล็ก มี 4 ทะลาย ให้ผลผลิตประมาณ 2 กระสอบต่อปี (หมากสดกระสอบละ 32 กก. รวมเป็น 64 กก.ต่อปี/ต้น)

ลักษณะผล คือ ผลใหญ่ มีลักษณะหัวแหลมท้ายป้านคล้ายไข่ไก่ สอหรือเก็บผลได้ง่าย ลูกไม่ติดขั้ว เปลือกบาง เนื้อเยื่อสีขาว ไม่ฝาด เนื้อแข็งกินอร่อย เวลาสุกผลจะมีสีส้ม ตากแห้งจะใช้เวลา 15 วัน ถึงจะแห้งสนิทสามารถจำหน่ายได้ การตากแห้งจึงต้องผาออกเป็น 4 ซีก โดยส่วนตัวเจ้าของสวน ไม่ได้เก็บมาเพื่อเพาะขยายพันธุ์ เพิ่งมีการเพาะขยายพันธุ์ปีนี้ เป็นปีแรก เริ่มเพาะขยายพันธุ์ตั้งแต่เดือน มิ.ย. 59 ถึงปัจจุบัน ซึ่งนางอุบลไม่ขายลูกอ่อน (ผลหมากอ่อน) เพราะขายแบบแห้งจะได้ราคาดีกว่า

ข้อดีของหมากต้นนี้เพิ่มเติมคือ มีคนขอไปประดับหัวขันหมากสำหรับงานแต่งงานอยู่ตลอด เพราะเนื้อสวย ลูกใหญ่ ไม่ติดเปลือก เหมาะกับงานมงคลที่เชื่อกันว่าถ้าหมากลูกใหญ่ ผลดก ผลิตง่าย เปลือกบาง เนื้อหนา จะทำให้ชีวิตคู่อยู่กันยั่งยืน ชีวิตจะก้าวหน้า เจริญรุ่งเรือง ยืนยาวเหมือนต้นหมากที่มีอายุยืนยาว และมีคนมาขอ

พันธุ์หมากไปเพาะขยายพันธุ์อยู่ทุกปี ทั้งนอกและในพื้นที่และเป็นที่ต้องการของชาวสวนใน อ.กระบุรี จ.ระนอง ที่จะนำไปเพาะขยายพันธุ์อยู่ทุกปี และผู้บริโภคมีความต้องการ และสนใจหมากต้นนี้ชนิดนี้มาก สนใจที่จะจองผลผลิตเพื่อนำไปบริโภคอยู่ทุกปี จนทำให้หมากต้นนี้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคที่สนใจนำไป

บริโภค ,เพาะขยายพันธุ์ และประดับชั้นมากในพิธีงานแต่ง ทำให้ผลผลิตไม่เพียงพอ และทำให้มูลค่าหมากต้นนี้มีราคาสูงขึ้นในปัจจุบัน

หมายเหตุ: มีความเชื่อที่ว่า จะไม่มีการดอกระเบิดที่ต้นหมากเพราะจะทำให้ใส่ต้นหมากเน่าและตาย

2. นางหิด สุวรรณเนา อายุ 74 ปีอาชีพ แม่บ้าน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 42 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร. 098-0875220

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางหิด

นำพันธุ์มาจากแม่เอียด ที่ได้เอาพันธุ์มาเพราะสวนอยู่ติดกันและหมากก็หล่นเข้ามาในสวนเลยเก็บมาผ่าดูเห็นหมากเนื้อสวย ลูกใหญ่ กินอร่อย ไม่ฝาด ไม่ข้น เลยขอมาเพาะขยายพันธุ์เอง ปลูกในสวนตามริมแดนข้างในสวน พันธุ์หมากต้นนี้มีอายุไม่ถึง 10 ปี มีอายุประมาณ 8-9 ปี

ลักษณะต้น โคนใหญ่ ขื่อห่าง ปลายเรียว ลูกไม่ดก(ปีนี้)ใบเรียวเล็กสั้น รอบๆจะมีต้นพันธุ์หมากที่เกิดจากพันธุ์หมากจากลูกหมากที่หล่นมา

ลักษณะผล ลูกใหญ่ รูปไข่ เนื้อในสีขาว เนื้อหยาบ เวลาสุกเปลือกสีส้ม ให้ผลผลิตปีละ 2-3 ทลาย ประมาณ 50 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ได้เพาะขยายพันธุ์ ใช้วิธีเก็บตามใต้โคนที่งอกขึ้นมาเองจากลูกหมากที่หล่นลงมา แล้วนำมาปลูก

ข้อดีของหมากต้นนี้ ลูกใหญ่ เนื้อสวย ไม่ฝาด

หมายเหตุ: สาเหตุที่คนชอบกินหมากฝาด หมากข้น เพราะกินแล้วอร่อย คนที่กินจนติดจะต้องกินหมากข้น เพราะเหมือนกับคนที่ติดเหล้าถ้าไม่ได้กินก็จะลงแดง

3. นางอุไร ตึกขาย อายุ 69 ปีอาชีพ แม่บ้าน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 3/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร. –

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางอุไร

นำพันธุ์มาจากบ้านแม่เอียด โดยไปเที่ยวแล้วได้กินหมากพันธุ์นี้รสชาติอร่อย ไม่ฝาด ปอกง่าย ลูกใหญ่ เลยขอไปทำพันธุ์เอามาเพาะเอง ปลูกเอง ปลูกตามในสวนผสม ตามหลังบ้านใกล้ต้นมังคุด ได้น้ำดี ต้นพันธุ์นี้มีอายุ 40 ปี เท่าอายุลูกสาวคนที่ 3

มีลักษณะต้น สูงต้นใหญ่ ทางใหญ่ ขื่อห่าง ต้นอวบอยู่ใกล้น้ำ

ลักษณะผล คือผลใหญ่ ท้ายแป้น หัวเรียวนิดๆ เปลือกบาง แกะง่าย สอวยง่าย เวลาสุกเปลือกหมากจะมีสีแดงอมส้ม ให้ผลผลิต 3-4 ทลาย ประมาณ 60 กก.ต่อปี/ต้น

เนื้อหาก็ไม่เนียนไม่หยาบปานกลาง ใส่ไม่กลวงกินแล้วไม่ฝาด ไม่ขายหมากอ่อน เพราะราคาแพง
ดีกว่า หมากชนิดนี้เป็นลูกทุกปีสาเหตุอาจเกิดจากใค้อยู่ใกล้น้ำ จึงทำให้ต้นอุดมสมบูรณ์สวย

หมายเหตุ: ข้อสังเกต หมาก 11 ข้อ จะเป็นลูก

4. นางจำเนียร วงศ์สุวรรณอายุ 55 ปีอาชีพ แม่บ้าน,ทำสวน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 7/6 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร 086-2762089

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางจำเนียร

นำมาจากสวนบ้านยายนิกตาแว้ง ที่ได้เอามาเพราะไปติดยาหญ้า เห็นเขาเพาะใส่ถุงไว้ขาย
แต่ขายไม่ได้ก็เลยขอมาปลูก เพราะเขาบอกว่าหมากลูกดก ลูกใหญ่ เปลือกบาง ไม่ติดเปลือก กินอร่อย ไม่ฝาด
ไม่ย่น สอ่ง่าย ปลิดง่าย ไม่หวงก้าน เลยนามาปลูกในสวนที่บ้านติดลำธาร ปลูกแยกกับต่างหากมีอายุ 30 ปี

มีลักษณะต้นพันธุ์ ต้นสูงเสมอกัน ต้นอวบ สูงประมาณ 15 เมตร ข้อห่าง ทางเรียว ใบเล็ก
ยาว ต้นหนึ่งจะมี3ทลายให้ผลประมาณ 30-40กก.ต่อต้น/ปี

ลักษณะผลผลขนาดกลาง ลูกกลมๆคล้ายไข่ไก่ เนื้อหนา ใส่ไม่กลวง สอ่ง่าย เปลือกบาง
เวลาสุกเปลือกนอกสีแดง เนื้อในสีขาวเนียน แต่ไม่เคยกินว่ารสชาติเป็นอย่างไร (เจ้าของจะทดลองกินดูแล้ว
จะบอกทีหลังว่าฝาดหรือไม่) ผลหมากจะออกพร้อมกัน ดกทั้งลูกไม่ทำหมากผ่าซีก ไม่ขายอ่อนเพราะหมาก
อ่อนราคาถูก แต่ถ้าจะขายหมากอ่อนต้องขายช่วงฤดูฝนเพราะจะเอาหมากมาตากแห้งไม่ได้

ข้อดีของหมากต้นนี้ ลูกสวย ต้นไม่สูงเกินสามารถสอยได้ ก้านไม่เหนียว ไม่ติดเปลือกลูกก็
ไม่ใหญ่เกินไป เปลือกบาง

5. นางบุญญา เพชรอาวุธอายุ 58 ปีอาชีพ ทำสวน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 9/3 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร 089-8674296

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางบุญญา

นำมาจากสวนข้างบ้านที่อยู่ติดกันซึ่งลูกหมากลอยมาจากน้ำ เห็นว่าลูกสวยก็เลยเก็บมาปลูก
ทำพันธุ์ปลูกปะปนกันส่วนมากจะเป็นหมากลูกใหญ่ อายุประมาณ 23-25 ปี

มีลักษณะต้น ต้นสูงโคนใหญ่ ข้อถี่ ใบใหญ่เรียว จะมี 3ทลาย ให้ผลผลิตประมาณ 17 กก.ต่อ
ทลาย ประมาณ 5 กก.ต่อต้น/ปี

ลักษณะผล ผลใหญ่ดก เปลือกบาง ใส่ไม่กลวง ไม่ติด
เปลือก ลูกไม่เหนียวสอ่ง่าย ปลิดง่าย(ไม่หวงลูก) ผลคล้ายไข่ไก่(วงรี)
รสชาติไม่ฝาด กินอร่อยใส่ในสีขาว เปลือกนอกเวลาสุกสีส้ม ไม่ขายหมาก

อ่อน เอาไว้กินที่เหลือจากกินก็จะนำไปขายเป็นหมากแห้ง

ข้อดีของหมากต้นนี้ กินอร่อย ไม่ข้น ไม่ฝาด เป็นที่นิยมกิน ดันเสมอกัน เวลาคนมาบ้านก็เอาไว้รับแขกเป็นของกิน แขกก็บอกว่าอร่อยเลยขอไปกินที่บ้านแต่ไม่ได้เอาไปทำพันธุ์

6. นางสาวรณมา เพชรอาวุธ อายุ 51 ปีอาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 13/3 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 088-4425919

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางสุวรรณ

นำมาจากสวนดั้งเดิมบ้านตาพล เพชรอาวุธ ที่นำมาปลูกเพราะลูกกลม เปลือกบาง เนื้อหยาบ เนื้อมีสีขาว ใส่ไม่กลวง ไม่ฝาด ไม่ติดเปลือก ปอกง่าย โดยนำมาปลูกข้างบ้านติดกับต้นลองกอง สะดวก หมากต้นนี้มีอายุ 15 ปี

มีลักษณะต้นขนาดกลาง ลำต้นเท่ากันทั้งโคนต้นและปลายต้น ทางเรียวใบยาวเล็ก ปีหนึ่งจะออก3-4ทลาย ให้ผลผลิตประมาณ 64 กก.ต่อต้น/ปี

ลักษณะผล ลูกกลม เปลือกบาง เนื้อสีขาว ใส่ไม่กลวง เนื้อหยาบ ไม่ฝาด ไม่ติดเปลือก เวลาสุกเปลือกสีส้ม ผลิตออกจากขั้วง่ายไม่เหนียว เพาะพันธุ์ไว้ขายเอง ปลูกเอง เพาะใส่สูง เวลาปลูกจัดระยะห่างโดยใช้ไม้วัดประมาณ 1 วาต่อต้น ไม่ขายหมากอ่อน ไว้ทำหมากแห้ง ขายเพราะราคาหมากแห้งราคาดีกว่าหมากอ่อน (ไม่ชอบขายหมากอ่อน)

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ ชอบหมากต้นนี้เป็นพิเศษ เพราะกินแล้วไม่ฝาด ไม่ข้น มัน อร่อย มีคนเอาไปทำพันธุ์แล้ว2บ้านคือบ้านนางจำเนียร วงศ์สุวรรณ และบ้านนางวันเพ็ญ แซ่จัน

7. นางผ่องศรี ศรีรัตน์ อายุ 54 ปีอาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 45/1 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 088-3855113

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางผ่องศรี

เป็นสวนดั้งเดิมสวนขายแป้น ขยายพันธุ์เอง เก็บมาจากใต้โคนมาเพาะเป็นแปลงไม่ได้เพาะเป็นถุง ใช้หมากสวนตัวเองเพาะเนื่องจากหมากสวนตัวเองก็มีมากมาย เลือกอพันธุ์ที่ลูกสวย กินอร่อย ฝาด(เพราะเจ้าของสวนชอบกินหมากฝาด) หมากจะมีอายุประมาณ 35 ปี

มีลักษณะต้น ปลายเรียว โคนใหญ่ ต้นสูง ข้อถี่ ใบเล็ก ทางสั้น อยู่ติดกับห้องน้ำ มีมังคุดปลูกเสริม

ลักษณะผลผลใหญ่ เนื้อมาก เปลือกบาง ปอกง่าย เนื้อในแดง เนื้อแน่น กินแล้วข้น เวลาสุกมีสีส้มแดง ให้ผลผลิตปีละ3ทลาย ประมาณ64 กก.ต่อต้น/ปี เป็นทุกปี ไม่ขาย

หมากอ่อน เอาไว้ทำหมากแห้งขายเพราะราคาดีกว่าหมากอ่อน มีคนมาขอพันธุ์ไปปลูก

ข้อดีของหมากต้นนี้ ลูกใหญ่ เนื้อแดง กินแล้วเย็น ปอกง่ายให้ผลผลิตดีเป็นทุกปีไม่เคยขาด

8. นางอุบล สุภพันธ์ อายุ 59 ปีอาชีพ รับจ้าง,ทำสวน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 47 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร 085-7989528

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนางอุบล

นำมาจากบ้านตาเวียงเพราะตาเวียงเอา

มาจากหลังสวน โดยเอามาตอน

ที่ตาเวียงเอาหมากมาตากแห้งเลยเอามากิน เนื้อสวย ลูกใหญ่ กินแล้วไม่ฝาด ไม่เย็น ก็เลยขอมาขายพันธุ์ โดยเอามาปลูกรอบบ้านซึ่งพันธุ์ต้นนี้มีอายุ 20 ปี

ลักษณะต้นสูง ความสูงประมาณ 15 เมตร ข้อห่าง ใบเรียวยาว เล็กสั้น

ลักษณะผล ลูกยาว เปลือกบาง หัวแหลม ท้ายแหลม สอวยง่าย ปลิดง่าย ก้านไม่เหนียว ใสไม่กลวง ลูกไม่ใหญ่ เปลือกหมากเวลาสุกสีแดงอมเหลือง ใช้ผลผลิตปีละ 3-4 ตาย เป็นหมากสด 60 กก.ต่อต้น/ปี เพาะพันธุ์ไว้ปลูกเองไม่ได้เพาะลงถุงแต่เพาะลงดิน ไม่ขายหมากอ่อน

ข้อดีของหมากต้นนี้ หมากลูกสวย เนื้อแน่น ได้น้ำหนัก ใสไม่กลวง กินอร่อย ไม่เย็น

หมายเหตุ: สาเหตุที่ปลูกพันธุ์บ้านๆเพราะเนื้อจะเต็ม ใสไม่กลวง ถ้าเป็นหมากพันธุ์ใสจะกลวง ไม่นิยมนำมาปลูกเพราะหมากจะไม่มีน้ำหนัก จะปลูกริมถนนหน้าบ้าน หมากต้นพันธุ์จะอยู่หน้าบ้าน

9. นางสุนีย์ นิรัตติมานนทร์อายุ 61 ปีอาชีพ ทำสวน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 4/4 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร.-

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนางสุนีย์

เป็นหมากสวนดั้งเดิม ตอนแรกหมากมีน้อย เลือกพันธุ์จากในสวนที่บ้าน ลูกที่เนื้อสวย กินแล้วไม่ฝาด ปอกง่าย ฝาง่าย ลูกไม่ใหญ่เกินไป ทลายดก ลูกดก ก็เลยเก็บมาเพาะขยายพันธุ์เอง ปลูกเอง ปลูกตามในสวนรอบบ้าน หมากพันธุ์ต้นนี้มีอายุ 15 ปี

ลักษณะต้น โคนใหญ่ ปลายเรียว ต้นสูงประมาณ 15 เมตร ทางสั้นใบเรียวยาว เล็ก อยู่ติดต้นปาล์มกับต้นทุเรียน

ลักษณะผล ขนาดกลาง รูปทรงไข่ เปลือกบาง เนื้อในขาว ไม่หยาบ ไม่เนียน ไม่เย็น ไม่หวงลูก สอวยง่าย ไม่ฝาดกินอร่อยให้ผลผลิต 5 ตายต่อปี ประมาณ 60-70 กก.ต่อต้น/ปี เวลา

สุกเปลือกสีส้ม เพาะขยายพันธุ์เอง ไม่ขายมากสด ไม่ขายมากอ่อน เก็บไว้ขายมากแห้ง เพราะมีเวลาว่างเยอะ ยังไม่มีใครมาขอไปขยายพันธุ์เพราะแถวนี้มีมากทุกบ้าน

ข้อดีของหมากต้นนี้ เป็นลูกดก 5-7 ทลาย ทุกปี ลูกไม่ใหญ่เกินไป เนื้อสวย หนาแตก หนาฝน สอยง่าย

10. นางวิมาลา รัชนิพันธ์อายุ 58 ปีอาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 40 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.088-8212189

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนางวิมาลา

นำพันธุ์มาจาก ต.เขี้ยวเหลียง อ.กะเปอร์ บ้านตาหม ที่ได้อามาเพราะพาสามีไปบิบนวดแถว นั้น เห็นเขาทำหมากแห้งก็เลยขอมากิน เห็นลูกสวย เนื้อขาว กินอร่อย ไม่ฝาด ไม่ย่น เลยขอมาปลูกที่บ้าน โดยทำการเพาะขยายพันธุ์เอง ปลูกเองไม่ได้ขาย รอบๆต้นหมากก็จะมีต้นหมากต้นเล็กที่เกิดจากลูกหมากที่ หล่นลงมา ซึ่งพันธุ์หมากนี้มีอายุ 13 ปี

มีลักษณะต้น ต้นสูง ลำต้นเท่ากันทั้ง โคนต้นและปลายต้น ใบเรียวยาว ทางสั้น ข้อห่าง

ลักษณะผลผลิตใหญ่มีลักษณะคล้ายไข่เป็ด เปลือกบาง แกะง่าย ไม่ติดข้าว เนื้อสีขาว เนื้อหยาบ ไม่ฝาด เวลาสุกเปลือกสีส้ม เป็นพร้อมเพื่อนสุกพร้อมเพื่อน ให้ ผลผลิตปีละ 3 ทลาย รวมเป็นหมากสด 70 กก.ต่อต้น/ปี เพาะขยายพันธุ์เองไม่ได้ขายไม่ได้ แจกใคร ปีนี้ลูกไม่ดกเหมือนปีที่แล้ว

ข้อดีของหมากต้นนี้ ลูกใหญ่ เปลือกบาง ลูกดก เนื้อแน่น ไม่ฝาด ไม่มีใครขอไปทำพันธุ์ เพราะมีหมากกันทุกสวน

หมายเหตุ: สาเหตุที่ใบไม่เท่ากันทั้งๆที่ปลูกพร้อมกันเพราะหมากบางลูกหน่อ ไม่สมบูรณ์ หมากลูกสดเปลือกสีส้มเวลาเพาะจะแตกหน่อช้ากว่าหมากเปลือก ดำ หมากที่มีหน่อมาแล้ว มีอายุประมาณ 2 เดือนจะแตกหน่อ 100%

11. นางวันเพ็ญ แซ่จัน อายุ 47 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 38/5 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 084-3096427

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางวันเพ็ญ

นำพันธุ์มาจากบ้าน นางสาวรรณา เพชรอาวุธ เนื่องจากเห็นว่า ลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อแน่น ลูกดก เป็นพันธุ์แบบบ้านๆ

มีลักษณะต้นใหญ่ โคนใหญ่ ขื่อห่าง ระบายข้อเท่ากัน ใบใหญ่ ทางยาว ต้นสูงประมาณ 10 เมตร อายุต้นประมาณ 8 ปี

ลักษณะผล มีรูปทรงคล้ายไข่ไก่ ก้นแหลม เนื้อในใหญ่ เนื้อหยาบ สีขาวเปลือกบาง ไม่รู้รสชาติเพราะยังไม่เคยกิน เจ้าของสวนเป็นคนไม่กินหมาก ขยายพันธุ์ไว้ปลูกเอง โดยเก็บต้นกล้าจากโคนต้นที่งอกขึ้นมาแล้วนำไปปลูกแต่ไม่เคยเพราะเก็บขายหมด ผลผลิต 4-5 ทลายต่อต้น น้ำหนักประมาณ 60-70 กก.ต่อต้น/ปี ผลสุกจะมีสีเหลืองอมส้มมีคนเก็บไปกินบ่อยๆ

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ มีลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อแน่น หน้าหมากจะมีสีขาว ตากแดดแห้งเร็ว แกะง่ายได้น้ำหนัก

12.นางสงวน คุ่มเพชร อายุ 71 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 29/5 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 090-4078583

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนางสงวน คุ่มเพชร

เป็นพันธุ์หมากเดี่ยว นำพันธุ์มาจากบ้านครุพันธ์ ที่ได้เอามาเพราะมีคนคุยให้ฟังว่า หมากต้นนี้ กินอร่อย เนื้อแน่น เปลือกบาง ต้นไม่สูง ลูกดก เป็นลูกทุกปี เคยเอามาปลูกที่บ้านริมถนน และในสวนหมากต้นนี้มีอายุ 8 ปี

มีลักษณะต้น ขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ต้นทรงอวบ ใบเล็ก ทางสั้นมีลูกพันธุ์อยู่ใต้ต้นพันธุ์ มีดอกไม่รอบต้น

ลักษณะผล ลูกไม่ใหญ่ ขนาดกลาง เปลือกบาง เนื้อแน่น สวยง่าย เนื้อในสีแดงกินแล้วเย็น เวลาสุกเปลือกจะมีสีส้ม ให้ผลผลิตปีหนึ่ง 3-4 ทลาย ประมาณ 40-50 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ได้เพาะพันธุ์ขาย ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ขายหมากแห้ง ไม่มีคนมาขอพันธุ์เพราะบ้านอยู่ในสวนลึกไม่ค่อยมีคนผ่าน

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ มีลูกขนาดกลาง ลูกดก ต้นไม่สูง เป็นลูกทุกปี กินอร่อย ยืน คนที่กินหมากเป็นจะต้องกินหมากยัน

13.นายสมพงศ์ ผุสดี อายุ 61 ปี อาชีพ ทำสวน

ที่อยู่ 30 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร. –

ประวัติ และลักษณะพันธุ์หมากสวนนายสมพงศ์

ได้พันธุ์หมากมาจากสวนนางสงวน คุ่มเพชร โดยการเก็บต้นกล้ามาจากโคนต้นหมากนำมาปลูกเพราะเห็นว่า ลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อเต็ม

มีลักษณะต้น มีขนาดลำต้นเท่าโคนเท่าปลาย ใบเล็ก ทางสั้น ข้อห่าง สูงประมาณ 20 เมตร มีอายุต้นประมาณ 30 ปี

ลักษณะผล มีลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อเต็ม ลูกมีขนาดกลม เนื้อหยาบรสชาติมัน ไม่ฝาด เนื้อหมากมีสีขาว ขั้วไม่เหนียว เก็บง่าย เพาะพันธุ์ไว้ปลูกเอง มีคนขอไปปลูกบ้าง และมีการขอไปใช้ในงานพิธีต่างๆเช่น งานบวช งานศพ งานแต่ง อยู่บ่อยๆ ผลสุกแล้วจะมีสีส้มผลผลิตปีละ4-5ทลาย น้ำหนักประมาณ 50-60 กก.ต่อต้น/ปี

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ มีลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อเต็ม รสชาติมัน ไม่ฝาด ตากแดดแห้งเร็ว แทะง่าย ได้น้ำหนักดี

14.นายประทุม ตะโน อายุ 55 ปี อาชีพ ทำสวน

ที่อยู่ 28/13 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร 093-7813053

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายประทุม

นำต้นพันธุ์มาจากบ้านยาย พันธุ์ที่ได้เอามาเพราะเห็นว่า หมากมีลูกสวย ลูกใหญ่ เนื้อสวย ไม่ฝาด กินอร่อย เลยเอาพันธุ์มาปลูกเอง โดยปลูกเป็นแนวกันแดนสวนและริมถนน มีต้นมังคุดอยู่รอบๆ เวลาฝนตกจะมีน้ำขัง เดินลำบาก

มีลักษณะต้น โคนใหญ่ ปลายเรียว ข้อห่าง ใบเล็ก ทางสั้น ต้นสูงประมาณ 18 เมตรขึ้นไป ต้นหนึ่งจะออกผลประมาณ 2-3 ทลายต่อปี

ลักษณะผล มีลูกกลม ลูกใหญ่ เนื้อสวย ขาว กินแล้วไม่ฝาด เวลาสุกจะมีเปลือกสีส้ม เนื้อเต็ม ปลิดออกจากขั้วง่าย ไม่หวงก้านให้ผลหมากสดประมาณ 60 กก.ต่อต้น/ปี เพาะพันธุ์ปลูกเอง ไม่ขาย หมากสด ไว้ทำหมากแห้งขายเอง เพราะหมากแห้งราคาดีกว่า และเจ้าของสวนก็มีเวลาว่างมาก

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ หมากมีลูกกลม ลูกสวย เนื้อแน่น เปลือกบาง กินแล้วไม่ฝาด ใครผ่านไปผ่านมาซื้อไปกินได้

15. นายโกวิทย์ กัณพล อายุ 56 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่37/1 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 089-5873906

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายโกวิทย์

นำพันธุ์มาจาก อ.กระบี่ ได้ไปเที่ยวบ้านพี่น้อง เห็นหมากในสวนของ
เขาดันสวย ลูกดก และเขาก็เพาะต้นพันธุ์ขาย เห็นขายดี เลยเอามาปลูกที่สวนตัวเอง โดย
ปลูกเป็นแถวสลับกับมังคุด ระยะห่างประมาณ 2 เมตร

มีลักษณะต้น ต้นสูงประมาณ 10กว่าเมตร โคนใหญ่ แข็งแรง ข้อห่าง
ทางสั้น ใบเล็ก ให้ผลผลิต 4 ทลายต่อต้น/ปี เป็นลูกทุกปีและมีลูกดก

ลักษณะผล คือมีลูกขนาดกลาง ลูกดก ท้ายแหลม เนื้อแน่น แกะง่าย ไม่
ติดขั้ว เนื้อในมีสีขาวแดง กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น เวลาสุกเปลือกนอกสีเหลืองส้ม ให้
ผลผลิตเป็นหมากสด ปีละ60-70 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้
ทำหมากแห้งขายเพาะขยายพันธุ์ไว้ปลูกเอง โดยการเพาะลงดินเป็นกระจุกไม่ได้เพาะใส่
ถุง

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ มีลูกดก เนื้อแน่น แกะง่าย ไม่ติดขั้ว มีน้ำหนัคดี

หมายเหตุ : การเลือกหมากมาทำพันธุ์

- ให้ผ่าลูกหมากออกมาดูให้หมากข้างในถ้าใส่ใหญ่ หมากที่เอาไปเพาะพันธุ์จะให้ลูกก็จะได้
หมากลูกใหญ่ มีน้ำหนัก
- ให้ผ่าหมากดูเนื้อหมากว่าใส่ในสีขาวหรือไม ถ้าไม่มีหมากจะเพาะไม่ขึ้น
- ให้ผ่าหมากดูเนื้อหมากถ้ามีเนื้อเนียน ลูกจะไม่ใหญ่

16.นายประมาณ ชาญพาณิชย์ อายุ 85 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ 10/1 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร. -

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายประมาณ

เป็นพันธุ์พื้นบ้าน เก็บมาจากหลายๆสวนที่เห็นว่า เนื้อในใหญ่ ลูกใหญ่ แต่ส่วนมากจะเก็บ
มาจากสวน นายขัน เสือวิเศษ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ ม.2 ต.ราชกรูดเช่นเดียวกัน

มีลักษณะต้น ลำต้น โคนใหญ่ ปลายเรียว ใบเล็ก ทางสั้น ปลูกใกล้ร่องสวน อายุของต้น
หมากประมาณ 20ปี สูงประมาณ10 เมตร ต้นหนึ่งมีประมาณ3-4ทลายผลผลิต50กก.ต่อต้น/ปี เวลาออกลูกจะ
เป็นพร้อมกันกับต้นอื่นๆ ข้อเสมอกัน

ลักษณะผล จะเป็นรูปไข่ ลูกใหญ่ เนื้อในแน่น มีสีขาว เนื้อเนียน เปลือกบาง แกะง่าย เวลาผลสุกจะมีสีส้ม รสชาติมัน ไม่ฝาด ขยายพันธุ์โดยการเก็บทั้งทลาย นำมาวางบนดินพอเริ่มออกหน่อก็นำไปปลูก มีคนมาขอไปทำพันธุ์บ้าง

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ มีลูกใหญ่ ลูกดก เนื้อในใหญ่ เนื้อแน่น ไม่โพรง ขั้วไม่เหนียว ตากแดดแห้งเร็ว ได้น้ำหนักดี

17.นายสุรพันธ์ เทียนไพร อายุ 63 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ 21/1 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 081-2737409

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายสุรพันธ์

หมากพันธุ์เดียว นำพันธุ์มาจากบ้านกรรยา จ.นครศรีธรรมราช เนื่องจากบ้านกรรยาทำหมากแห้งขายพอย้ายมาอยู่ระนองก็เลยเอาพันธุ์นี้มาด้วย พอเอามาปลูกแล้ว เป็นต้นเดี่ยว ลูกดก เนื้อแน่น กินแล้วเย็น หมากต้นนี้มีอายุ 22 ปี ปลูกเป็นแถวริมถนนและรอบบ้าน

มีลักษณะต้น โคนใหญ่ ปลายเรียว ข้อที่โคนห่าง ส่วนที่ปลายถี่ ใบเล็ก ทางสั้น ลูกดก ออกลูกทุกปี

ลักษณะผล คือ ลูกขนาดกลาง ทรงกลม เนื้อแน่น เปลือกบาง สดง่าย เนื้อในสีแดง เวลาสุกจะมีผลสีเหลืองส้ม เวลากินมีรสฝาด ยัน เพาะพันธุ์ไว้ปลูกเองและเพาะขายด้วยเพาะขายต้นละ 10 บาท ต้นหมากสวย ให้ลูกดกทุกต้น สาเหตุที่ลูกดก เพราะใส่ปุ๋ย รอบๆต้นพันธุ์จะมีมั่งคุด ลองกอง ปาล์ม ไม่ขายหมากสด จะทำหมากแห้งขายเอง ปีหนึ่งให้ผล 2-3 ทลายเป็นทั้งปี ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 30-40 กก.ต่อต้น/ปี
หมายเหตุ: หมากย่นเขาว่าสาเหตุมาจากรากแช่น้ำ(สำหรับคนสมัยก่อน)แต่ความจริงแล้วไม่ใช่เพราะหมาก ที่รากไม่ถูกน้ำกินแล้วย่นก็มี คนที่ชอบกินเหล้า กินหมากย่น ถ้าได้กินหมากต้นนี้ไม่ต้องกินเหล้าเลยเพราะเมาแน่นอน

18. นางอำไพ แสงใส อายุ 67 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 5 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 080-6982048

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางอำไพ

เป็นพันธุ์บ้านๆ นำพันธุ์มาจาก ต.ปากทรง ที่ได้เอามาเพราะมีคนจากปากทรงมาที่เขียวที่บ้านแล้วก็เอามาให้กิน แล้วมีเนื้อสวย ขาว กินแล้วไม่ย่น ไม่ฝาด แกะง่าย ไม่หวงเปลือกเลยตามเค้าว่ามี

พันธุ์ขาม้อย เขาบอกว่ามีเลี้ยงพันธุ์มาปลูกโดยสั่งพันธุ์เป็นทลาย ไม่ใช่พันธุ์ที่เขาเพาะเป็นต้นแล้ว โดยเอาหมากทั้งลูกใส่ถุงพลาสติก มัดปากถุงรอให้แทงหน่อออกมา แล้วค่อยนำไปปลูก โดยปลูกตามข้างบ้าน แต่ต้นพันธุ์อยู่ริมถนน ปลูกเป็นแนวติดลวดหนามหมากต้นนี้มีอายุ 10 กว่าปีแล้ว

มีลักษณะต้น ขนาดต้นเท่าโคนเท่าปลาย ให้ลูกดก ลูกใหญ่ ทางสันใบเล็กข้อถี่ สูงประมาณ 10 กว่าเมตร ให้ผล3ทลายต่อต้น/ปี

ลักษณะผล ลูกขนาดกลาง ลูกกลม เปลือกบาง เนื้อแน่น เนื้อหนา เนื้อในสีขาวหยาบ ไม่ฝาด กินแล้วมัน ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 40 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง เพาะพันธุ์เองไม่มีใครมาขอทำพันธุ์ เพราะบ้านอยู่ในซอยลึกไกล ไม่ค่อยมีคนเข้าไป

ข้อดีของหมากต้นนี้ มีลูกขนาดกลาง สวยง่าย แะง่าย กินแล้วไม่ฝาด เป็นลูกทุกปี มีน้ำหนัคดี เพาะขยายพันธุ์ง่าย

หมายเหตุ: ถ้าหมากดก จะมีข้อถี่ ถ้าหมากไม่ดกจะมีข้อห่าง

19. นายพนม มีชัย อายุ 75 ปี อาชีพ ทำสวน,ค้าขาย

ที่อยู่ 25 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

เบอร์โทร 080-6982048

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายพนม

หมากพันธุ์บ้านๆ นำพันธุ์มาจากสวนย่าเจียว ที่ได้เอามาเพราะย่าเจียวแะเอาหมากมาตากแห้งก็เลยขอเอามากิน เพราะภรรยาชอบกินหมาก หลังจากได้กินแล้วภรรยาก็บอกว่าหมากต้นนี้กินดี กินอร่อย เปลือกบาง เนื้อหนา ไม่ฝาด ไม่ข้น นำเอามาปลูกในสวนของตัวเองก็เลยขอหมากสุกย่าเจียวมาเพาะลงดิน พอแตกหน่อก็เอาไปปลูกในสวน ปลูกปะปนกันตรงไหนว่างก็ปลูกตรงนั้น พันธุ์หมากต้นนี้อยู่ใกล้ต้นลองกองกับมังคุด มีอายุประมาณ30ปี

ลักษณะต้นพันธุ์ มีต้นสูง ข้อห่าง โคนใหญ่ ปลายเรียว ใบเล็กทางสัน มีอายุประมาณ 30 ปี ให้ผลประมาณ3-4 ทลายต่อต้น

ลักษณะผล คือ มีลูกกลม และลูกใหญ่ เปลือกบาง สวยง่าย เนื้อในสีแดง เวลาสุกเปลือกนอกจะมีสีส้ม ออกลูกพร้อมกันทุกต้น พอผลสุกก็หั่นลงมาพร้อมต้นอื่น เวลากินไม่ฝาด ไม่ข้น เนื้อหนา ไม่หว่าก้านให้ผลประมาณ40-50 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ได้เพาะพันธุ์ขาย ไม่ได้ขายหมากสด ไม่ได้ขายหมากอ่อน ทำหมากแห้งขาย

หมายเหตุ :

- หมากหน้าแดงกินแล้วข้น รสชาติฝาด เนื้อจะเหนียว
- หมากหน้าขาว เนื้อหยาบ กินแล้วไม่ข้น ไม่ฝาด
- ถ้ากินหมากแล้วข้นให้กินมะขามเปียกหรืออะไรก็ได้ที่เปรี้ยวจะทำให้อาการข้นดีขึ้น

20. นายพิเชษฐ์ ชาญพานิชย์ อายุ 56 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 10/2 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 089-0975868

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนายพิเชษฐ์

หมากพันธุ์บ้านๆ ได้พันธุ์จากสวนนายประมาณ ชาญพานิชย์ บิดาเป็นคนปลูกโดยเก็บตนจากโคนต้นพันธุ์มาปลูกโดยเลือกจากต้นที่มีลูกใหญ่ ลูกดก เปลือกหนา เนื้อแน่น ใส่ไม่กลวง เก็บจากโคนต้นแล้วนำมาปลูกเลย

มีลักษณะต้น ขนาดลำต้นเท่าโคนเท่าปลาย ทางสั้น ใบเล็ก สูงประมาณ 10 เมตรมีอายุประมาณ 12 ปี ข้อห่าง รากไม่แน่น

ลักษณะผล คือขนาดลูกเป็นวงรี ก้นแหลม ลูกใหญ่ เนื้อในมีสีแดง เนื้อหยาบ รสฝาด เปลือกบาง กินแล้วเย็น เหมาะกับการทำหมากแวนแต่บ้านเราไม่นิยมกัน ใส่กลวง ตากแดดแห้งเร็ว ออกลูกประมาณ 3-4 ทลาย น้ำหนักประมาณ 50-60 กก.ต่อต้น/ปี เมื่อผลสุกจะมีสีเหลือง

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีลูกใหญ่ เนื้อเต็ม เนื้อแน่น ใส่ไม่กลวง ตากแดดแห้งเร็ว แทะง่าย ขายได้น้ำหนัก

ข้อเสียของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีรสฝาด กินแล้วเย็น เหมาะกับการทำหมากแวน ซึ่งบ้านเราไม่นิยม

21. นางนิภาภรณ์ สร้อยชั้น อายุ 43 ปี อาชีพ แม่บ้านสนามบินระนอง
ที่อยู่ 19/2 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 084-0652744

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางนิภาภรณ์

เป็นพันธุ์บ้านๆ นำมาพันธุ์มาจากบ้านตาสังข์ ซึ่งเป็นพ่อแฟน ที่ได้เอาพันธุ์มาเพราะไปช่วยเก็บหมากในสวนแล้วทำตากแห้ง แล้วลองกินดู ปรากฏว่ากินแล้วไม่ฝาด อร่อยดี สดง่าย เปลือกบาง แทะง่าย ลูกใหญ่ รูปทรงวงรี เลยเอามาปลูกในสวนเอง ตัวเองหลังบ้าน ปลูกเป็นแนวข้าง ปลูกผสมบ้างโดยมี ต้นปาล์ม ต้นยาง อยู่รวมกันด้วย หมากต้นนี้มีอายุประมาณ 10 ปี

มีลักษณะต้น สูงประมาณ 10 เมตร ข้อถี่ ใบเล็ก ทางสั้น ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ออกทลาย 3 ทลายต่อปี/ต้น

ลักษณะผล คือ ลูกใหญ่ เปลือกบาง ลูกกลม สดง่าย ปลิดง่ายเนื้อในสีขาวแดง เนื้อหยาบ ให้ผลผลิตเป็นหมากสด 40-50 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสด เก็บเอาไว้ทำหมากแห้งขายเอง เพาะพันธุ์ไว้ปลูกเอง เวลาสุกหมากจะมีเปลือกสีเหลืองส้ม

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ ลูกใหญ่ เปลือกบาง ให้ลูกดกทุกปี กินแล้วไม่ฝาด ไม่ย่น(คนที่เอาไปกินบอกมา)เจ้าของยังไม่เคยกินหมากที่ตัวเองนำมาปลูก

22.นางเบญจวรรณ สุพรรณ อายุ 25 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 10 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร –

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางเบญจวรรณ

เป็นพันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวนนายประมาณ ชาญพานิชย์ ม.2 โดยเก็บจากต้นเล็กที่
งอกจากโคนต้นพันธุ์มาปลูก โดยเลือกเอาต้นพันธุ์จากต้นที่ลูกใหญ่ ลูกดก เปลือกบาง เนื้อเต็ม

มีลักษณะต้น ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย(ความใหญ่ของลำต้นมีขนาดเท่ากันตั้งแต่โคน
ต้นจนถึงปลายต้น) ทางยาว ใบใหญ่ ขื่อห่าง

ลักษณะผล มีลูกใหญ่ ลักษณะทรงวงรี ลูกดก เนื้อใหญ่ เนื้อแน่น เนื้อสีแดง รสฝาด กินแล้ว
ย่น ออกลูกประมาณ 3-7 ทลาย น้ำหนักประมาณ 40-50 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ทำหมากแห้ง
ขายเอง จู้ไม่เหนียว สดง่าย

ข้อดีของหมากต้นนี้ มีลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อแน่น ใสไม่กลวง ตากแดดแห้งเร็ว แกะง่าย
ได้น้ำหนักดี

23. นางสมจิตร ศรีสุวรรณ อายุ 56 ปี อาชีพ รับจ้าง
ที่อยู่ 16/7 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 061-1267986

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางสมจิตร

เป็นพันธุ์บ้านๆ นำพันธุ์มาจากบ้านตาหมี ที่ได้เอาพันธุ์นี้มาเพราะไปรับจ้างเก็บหมากใน
สวนบ้านตาหมี แล้วผ่าตากแห้ง เลยได้กินดี กินแล้วเห็นว่า เนื้อในสวยมีสีขาว กินแล้วไม่ย่น เปลือกบาง แกะ
ง่าย สดง่าย ไม่หวงก้าน เลยขอมาทำพันธุ์ โดยการเอาต้นที่งอกได้โคนต้นมาปลูก แล้วนำมาปลูกที่สวน
ตัวเองบริเวณท้ายสวน มีปาล์มรวมอยู่ด้วย หมากต้นนี้มีอายุ 15 ปี

มีลักษณะต้น สูงเสมอกัน ขื่อห่าง ทางสั้น ใบเล็ก สูงประมาณ 10 กว่าเมตรให้ผลประมาณ
3-4 ทลายต่อต้น/ปี

ลักษณะผล คือ มีลูกขนาดกลาง รูปทรงไข่ไก่ เนื้อแน่น
เปลือกบาง แกะง่าย กินอร่อย ไม่ฝาด ไม่ย่น ให้ผลผลิตหมากสดประมาณ 30-
40 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสดไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง
เพราะหมากแห้งราคาดีกว่า และอีกเหตุผลคือหมากที่สวนมีน้อยเก็บเอาไว้ทำ

หมากแห้งเองจะได้เงินมากกว่า ไม่ได้เพาะพันธุ์ไว้ แต่จะเก็บต้นเล็กมาจากใต้โคนแล้วนำไปปลูก เวลาสุกจะมีเปลือกสีเหลือง

ข้อดีของหมากต้นนี้ มีลูกขนาดกลาง ลูกดก กินแล้วไม่ฝาด มัน อร่อย เป็นลูกทุกปี

24.นางพัชนี กุลกระโทก อายุ 50 ปี อาชีพ ข้าราชการ
ที่อยู่ 77 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 087-2752974

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางพัชนี

เป็นพันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวน นายธานินทร์ ที่น้ำตกเหวโหลม สาเหตุที่ได้นำมาปลูกเพราะไปเที่ยวบ้านนายธานินทร์แล้วเห็นว่าต้นนี้มีลูกดกและลูกใหญ่ ผลดก เปลือกบาง เลขขอลูกมาทำพันธุ์ แล้วนำมาปลูกในสวนตัวเองบริเวณริมรั้ว

มีลักษณะต้น ลำต้นอวบ โคนใหญ่ ปลายเรียว ทางสั้น ใบเล็ก ข้อห่างสูงประมาณ 10 เมตร หมากต้นนี้มีอายุประมาณ 10 ปี

ลักษณะผลลูกใหญ่ ลูกกลม เนื้อหนา ใ้กลวง ไม่เหมาะกับการทำหมากแห้งเอง เวลาสุกลูกจะมีสีส้ม กลีบเลี้ยงบนลูกกลมป้าน

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ ลูกกลม ลูกดก เหมาะกับการขาย หมากสดเพราะมีน้ำหนัคดี ขั้วไม่เหนียว สอยง่าย

ข้อเสียของหมากพันธุ์ต้นนี้ ไม่เหมาะกับการทำหมากแห้งเอง เพราะเนื้อหนาใหญ่ใ้กลวง เวลาผ่าตากแห้งจะแห้งช้า ทำให้เกิดราง่าย

25. นางประเทือง แซ่ป้ง อายุ 75 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 19 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร –

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางประเทือง

เป็นพันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวนนางแคล้ว ไพสิทธิ์ มีลูกขนาดกลาง ลูกกลม เก็บพันธุ์มาจากโคนต้นแล้วนำมาปลูกเอง

มีลักษณะต้น โคนใหญ่ ปลายเรียว ข้อห่าง ทางสั้น ใบเล็ก ต้นสูงประมาณ 17 เมตร มีอายุประมาณ 30 ปี

ลักษณะผล มีลูกขนาดกลาง ลูกกลม เนื้อในเต็มแน่น สีขาวแดง ไม่ย่น รสชาติฝาดนิดหน่อย ใ้กลอง ไม่กลวง ออกผล 3-4 ทลาย น้ำหนักประมาณ 50-60 กก. ผลสุกจะมีสีส้ม ทำหมากแห้งขายเอง ไม่ขายหมากอ่อน ไม่ขายหมากสด มีคนมาขอไปกินบ้างไปปลูกบ้าง

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีลูกดก ลูกกลม เนื้อเต็ม ใสไม่กลวง ตากแดดแห้งเร็ว แกะง่าย ได้น้ำหนักดี

26. นางนิภาภรณ์ พัฒนชูชีพ อายุ 48 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ 22/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร –

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางนิภาภรณ์

พันธุ์พื้นบ้าน เป็นสวนเดิมที่ปู่ยา ปลูกเอาไว้ มีลูกขนาดกลาง ลูกกลมให้ผลดก ขั้วไม่เหนียว เนื้อในสีแดง

มีลักษณะต้น ต้นเรียว ขนาดลำต้นเท่าโคนเท่าปลาย(มีขนาดเท่ากันตั้งแต่โคนต้นจนถึงปลายต้น) ข้อห่าง ใบเล็ก ทางสั้น อายุประมาณ 40 ปีขึ้นไป

ลักษณะผล มีลูกขนาดกลาง ลูกกลมเนื้อในสีแดง เปลือกบาง กินแล้วเย็น ให้ผล 3-4 ทลาย มีน้ำหนักประมาณ 30-40 กก.ต่อต้น/ปี

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีลูกดก เนื้อแน่น เปลือกบาง ตากแดดแห้งเร็ว แกะง่าย น้ำหนักดี

หมายเหตุ : สมัยก่อนจะมีวิธีเก็บหมากไว้กินข้ามปี โดยเก็บผลสุกใส่โถงไว้แล้วปิดด้วยพลาสติกและใช้กะลามะพร้าวปิดปากโถงอีกครั้งอย่าให้มีน้ำเข้าไปในโถง

27. นางยุแหว ศรีสุข อายุ 49 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 080-8852585

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางยุแหว

หมากพันธุ์บ้านๆ เอาพันธุ์มาจากบ้านพ่อ(ตาพล) ที่ได้เอามาเพราะไม่รู้จะปลูกอะไรในสวนดี ก็เลยเอาหมากมาปลูก หมากต้นนี้มีอายุ 31 ปี ปลูกรอบบ้าน มีต้นมังคุดอยู่รอบ มีต้นปาล์ม หมากก็เลยพลอยได้ปุ๋ยจากต้นปาล์มไปด้วย

มีลักษณะต้น สูง ขนาดเท่าโคนเท่าปลาย(ลำต้นมีขนาดเท่ากันตั้งแต่โคนหมากถึงปลายหมาก) ใบเล็ก ทางยาว ข้อห่าง

ลักษณะผล ลูกมีลักษณะคล้ายไข่ไก่ ลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อขาว น้ำเต็ม สดง่าย ปลิดง่าย ผ่าง่าย แกะง่าย กินอร่อย ไม่ฝาด ไม่เย็น เนื้อหยาบ ปีหนึ่งมี 3-4 ทลายต่อต้น ให้ผลผลิตเป็นหมากสดประมาณ 60 กก.ต่อต้น/ปี เพาะพันธุ์ไว้ปลูกเอง ไม่ได้ขายหมากสด ไม่ได้ขายหมากแห้ง เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง มีคนขอไปทำพันธุ์บ้าง ขอไปกินบ้างขอซื้อต้นที่เพาะเอาไว้บ้าง มีขายไปแล้ว 160 ต้นๆ ละ 10 บาท

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ หมากลูกใหญ่ เนื้อแน่น กินอร่อย ไม่ฝาด เพาะขยายพันธุ์ขายได้
ราคาดี

28. นางจันทร์ ไชยพัฒน์ อายุ 45 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ 5/17 ม.3 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.-

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางจันทร์

หมากพันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวน นายประมาณ ชาญพานิชย์ โดยเก็บมาจากใต้โคนที่ลูกหมากสุกหล่น
แล้วงอกขึ้นมา เลือกอามาจากต้นที่เห็นว่า ลูกใหญ่ ทลายดอกเปลือกบาง เนื้อเต็ม เนื้อในใหญ่
เลยเก็บมาปลูกไว้

มีลักษณะต้น สูง ขนาดลำต้นเท่าโคนเท่าปลาย ข้อห่าง ใบเล็ก ทางสั้น สูง
ประมาณ 10 เมตร อายุต้นประมาณ 18 ปี

ลักษณะผล คือ ลูกใหญ่ ลูกทรงรี ก้นแหลม เปลือกบาง เนื้อใน
ใหญ่ เนื้อเนียน ให้ไม่กลวง เนื้อเต็ม เนื้อหมากสีขาว เวลาสุกลูกจะมีสีส้ม ให้ผล
3-4 ทลาย น้ำหนักประมาณ 40 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากอ่อน ไม่ขายหมากสด
เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อแน่น ใสไม่กลวง ขั้วไม่เหนียว สอยง่าย
แห้งเร็ว แทะง่าย ได้น้ำหนักดี

29.นางเกสร ทองชู อายุ 51 ปี อาชีพ แม่บ้าน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 10/4 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 084-0513316

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางเกสร

พันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวน นายประมาณ ชาญพานิชย์ (พ่อ) โดยพ่อเป็นปลูกให้ เป็น
ลูกเร็ว ทรงรี เหมือนรูปไข่ เปลือกบาง ลูกขนาดกลาง ไม่เล็กไม่ใหญ่ ให้ผลดก

ลักษณะต้นสูง โคนใหญ่ ปลายเรียว ข้อเสมอกัน ทางสั้น ใบเล็ก สูงประมาณ
15 เมตร อายุต้น 25ปี

ลักษณะผล ลูกเรียวเหมือนรูปไข่ ลูกไม่เล็ก ไม่ใหญ่ ขนาดกลาง ให้ผลดก
เนื้อในหนา เนื้อเนียน หน้าสีขาว เวลาสุกผลสีส้ม ทลายใหญ่ เปลือกบาง รสชาติมัน ไม่ข้น
ไม่ฝาด ใสไม่กลวง ไม่ขายหมากอ่อน ทำหมากแห้งขายเอง ขยายพันธุ์เองบ้างโดยการเก็บต้น
พันธุ์จากใต้โคนแล้วนำไปปลูก

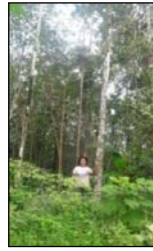

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ มีลูกดก เปลือกบาง เนื้อในเต็ม เนื้อแน่น ใส ไม่กลวง ทลายใหญ่ สดง่าย ขั้วไม่เหนียว แกะง่าย ได้น้ำหนัก

30. นางบังเอิญ เขียวชาญ อายุ 54 ปี อาชีพ แม่บ้าน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 16/14 ม.2 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 086-5141744

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางบังเอิญ

พันธุ์พื้นบ้าน ได้พันธุ์มาจากสวนหลังประมง โดยเห็นว่าลูกใหญ่ ผลดก ทลายใหญ่ เปลือกบาง เนื้อแน่น เนื้อในใหญ่ เลยกีบมาปลูกไว้ และได้ขยายพันธุ์ไปเรื่อยๆ โดยการเก็บต้นพันธุ์จากใต้โคนต้นหมากมาปลูก

มีลักษณะต้น ต้นอวบ ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ช่อห่าง ใบเล็ก ทางสั้น สูงประมาณ 7 เมตร หมากมีอายุประมาณ 8 ปี

ลักษณะผล มีลูกใหญ่ ลูกกลม เปลือกบาง เนื้อแน่น เนื้อเนียนสีขาว ใส ไม่กลวง รสชาติมัน ไม่ย่น ให้ผลดกประมาณ 4-5 ทลายต่อต้น ทลายใหญ่ น้ำหนักผลสุกประมาณ 100 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากอ่อน ทำหมากแห้งขายเอง

ข้อดีของหมากต้นนี้ ลูกใหญ่ กลม เปลือกบาง เนื้อแน่น เนื้อในใหญ่ ต้นอวบ เปลือกแกะง่าย แห้งเร็ว ได้น้ำหนักดี

31. นางพิมพ์วรรณ เวชวรรณ อายุ 61 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 47/7ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร 081-6071384

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางพิมพ์วรรณ

พันธุ์บ้านๆ สวนนี้เดิมของตาสังข์ ได้ซื้อสวนของตาสังข์ไว้ และเจ้าของเดิมได้ปลูกหมากไว้ อยู่แล้ว โดยเป็นหมากลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อในจะเป็นสีแดง แต่ไม่ฝาดเลยเอามาทำพันธุ์เพราะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่หมากเนื้อแดงถ้ากินแล้วย่น แต่หมากต้นนี้กินแล้วไม่ย่น ได้ขยายพันธุ์หมากต้นนี้โดยปลูกไว้ทั่วสวน หมากต้นนี้มีอายุ 10 กว่าปี

มีลักษณะต้น ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ใบใหญ่ ทางยาว ช่อห่างมีลูกที่หล่นจากต้นพันธุ์งอกหน่อแล้วหลายต้นอยู่รอบโคน สูงประมาณ 8-9 เมตร

ลักษณะผลมีลูกใหญ่ ขนาดเหมือนไข่ไก่ เปลือกบาง เนื้อแน่น เนื้อในสีแดง เนื้อหยาบ กินแล้วไม่ย่น ปีหนึ่งให้ผล 4-5 ทลายต่อต้น ให้ผลผลิต 60-70 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากออก ไร่ทำหมากแห้งขายเอง เพาะพันธุ์เอง ปลูกเอง แต่ถ้ามีคนมาขอไป

ทำพันธุ์ก็ไม่หวง มีคนมาขอไปทำพันธุ์แล้วหลายคน

ข้อดีของหมากพันธุ์ต้นนี้ ลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อในสีแดง กินแล้วไม่ย่น โดยส่วนใหญ่หมากที่มีเนื้อในสีแดง กินแล้วย่น แต่ของสวนนี้กินแล้วไม่ย่น

32.นางศิริวรรณ ผลำ อายุ 45 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่13/6 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.-

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางศิริวรรณ

พันธุ์บ้านๆ ได้มาจากสวนดั้งเดิม สวนตาหวาน สวนอยู่ตรงข้ามกัน แล้วหมากหล่นเข้ามาในสวนก็เลยเก็บมาผ่าดู และได้ลองกินดู ปรากฏว่ามีเนื้อในสีขาว รสชาติอร่อย ไม่ฝาด หมากต้นนี้ตาหวานได้อามาจากบ้านตาเขื่อนบ้านอยู่นอกงานอีกทีหนึ่ง หมากต้นนี้มีอายุ 30 ปี ปลูกอยู่ริมทางข้างบ้าน

มีลักษณะต้นสูง โคนใหญ่ ปลายเรียว ลำต้นแข็งแรง ข้อเสมอ สูงประมาณ 10 กว่าเมตร
ใบใหญ่ ทางยาว

ลักษณะผล คือ ลูกยาวรี(รูปไข่ไก่) ลูกใหญ่ เปลือกบาง เนื้อในสีขาว เวลาสุกเปลือกนอก จะมีสีเหลือง กินแล้วไม่ย่น มีรสฝาด ขั้วไม่เหนียว(ไม่หวงลูก) ให้ผลประมาณ 4-5 ทลายต่อต้นได้ผลผลิตหมากสุก 60-70 กก.ต่อต้น/ปี มีคนมาขอลูกหมากไปเพาะขยายพันธุ์บ้าง ส่วนของเจ้าของก็ขยายพันธุ์ด้วยการเก็บลูกจากได้โคนไปปลูก โดยปลูกเป็นสวนผสมไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง เพราะหมากแห้งราคาดีมาก

33. นางใจดี ลิ้มเรืองกุล อายุ 56 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 45/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.-

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางใจดี

พันธุ์บ้านๆ ได้พันธุ์มาจากชุมพร ที่ได้เอามาเพราะมีญาติพี่น้องอยู่ชุมพรไปเที่ยวเยี่ยมญาติที่ชุมพรบ่อย เห็นเขาเอามาหมากมากินก็เลยกินบ้างเลยเห็นว่าหมากนี้ ลูกใหญ่ เนื้อแน่น เนื้อในสีขาว กินแล้วไม่ฝาด รสชาติอร่อย เลยขอหมากสุกมาเพาะพันธุ์ปลูกเอง หมากต้นนี้มีอายุ 10กว่าปี

มีลักษณะต้น ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ข้อห่าง ใบยาว ทางยาวที่ต้นหมากในสวนดูสวยเพราะเจ้าของได้ใส่ปุ๋ยด้วย

ลักษณะผล คือ ลูกกลม ผลใหญ่ เนื้อแน่น เนื้อในมีสีขาว เปลือกบาง เวลาสุกเปลือกจะมีสีส้ม ให้ผลประมาณ 5-6 ทลายต่อต้น ให้ผลผลิตหมากสด 60-70 กก.ต่อต้น/ปี เพาะพันธุ์เอง ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน ไร่ทำหมากแห้งเอง ยังไม่มีคนมาขอไปทำพันธุ์ เพราะบ้านอยู่ในซอยลึก

ข้อดีของหมากต้นนี้ มีลูกกลม ลูกใหญ่ เนื้อแน่น เอาพันธุ์มาจากชุมพร ทลายคก ขาวไม่เหนียว (ไม่หวงลูก) รสชาติอร่อย มัน

34. นางเชือบ เนียมแก้ว อายุ 77 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 7-9 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.-

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางเชือบ

พันธุ์บ้านๆ ที่ได้เอาต้นนี้มาทำพันธุ์ เพราะได้ไปเห็นในสวนตาเปลื้อง เขาทำหมากตากแห้ง เห็นเนื้อในสวยก็เลยลองเอามากินดู ปรากฏว่า กินอร่อย ไม่ฝาด ฝาง่าย เปลือกบาง เนื้อขาว ไม่หวงก้าน เลยขอเก็บมาทำพันธุ์ ปลูกอยู่ข้างบ้านและท้ายสวน แต่ต้นพันธุ์นี้อยู่ที่ริมห้วยปลูกปนกับต้นมังคุด มีลูกที่เกิดจากต้นพันธุ์ต้นนี้หล่นอยู่รอบๆ

มีลักษณะต้น ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ข้อไม้ถี่ไม่ห่าง(ข้อเสมอ) สูงประมาณ 7 เมตร อายุประมาณ 30 ปี ทางยาวใบใหญ่

ลักษณะผล คือ ลูกกลม เนื้อขาว เนื้อแน่น เวลาสุกเปลือกสีส้ม ปีหนึ่งออกประมาณ 3-4 ทลายต่อต้น ให้ผลผลิต 60 กก.ต่อต้น/ปี ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน เก็บไว้ทำหมากแห้งขายเอง โดยทำเองทุกปี ขยายพันธุ์โดยการเอาลูกทิ้งออกตามใต้โคนไปปลูก มีคนมาขอไปทำพันธุ์ก็ไม่หวง แต่ไม่ได้ขายต้นพันธุ์

35. นางอำไพ แดงพิทักษ์ อายุ 61 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 9/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.097-2598180

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางอำไพ

พันธุ์บ้านๆ เก็บพันธุ์มาจากสวนนายเชียร เพราะเห็นว่าหมากลูกสวย ลูกใหญ่ เปลือกบาง ลูกคก เนื้อในเต็ม สดง่าย เก็บง่าย (ไม่หวงลูก) เลยเอามาเพาะพันธุ์เอง

มีลักษณะต้นสูง ลำต้นมีขนาดเท่าโคนเท่าปลาย ข้อถี่ สูงประมาณ 10 กว่าเมตรต้นหนึ่งออกผลประมาณ 4-5 ทลาย น้ำหนักของหมากสด 60-70 กก.ต่อต้น/ปี มีอายุประมาณ 15 ปี

ลักษณะผล คือ ผลใหญ่ ลูกกลม (หัวปุ่นท้ายปุ่น) เปลือกบาง เนื้อในหยาบ เวลาสุกเปลือกสีแดง กินอร่อย ไม่ข้น ไม่ฝาด รสชาติมัน มีการขยายพันธุ์โดยเก็บเอาตามได้ โคนที่ลูกหมากสุกหล่นมาแล้วงอกใหม่แล้วนำไปปลูกต่อ ปีนี้ไม่ได้เก็บต้นพันธุ์ไว้เพาะ เนื่องจากเก็บมากไปทำหมากแห้งขายหมดเพราะหมากมีราคาดีมาก มีคนจากบางหินจะขอลองไว้ทำพันธุ์แต่เจ้าของไม่ได้ให้ไป

หมายเหตุ : ข้อสังเกตเวลาหมากจะออกลูกในระยะเวลา1ปี ก็จะต้องออกทางหมากมา7ทาง แล้วเมื่อทางหมากนั้นหลุดแล้วจึงจะให้ลูกหมากออกมาหมากจะมีความสูงประมาณ 7 ซม.ต่อ1ปี

36. นางวาสนา หล่อกลิ่น อายุ 49 ปี อาชีพ ทำสวน
ที่อยู่ บ้านเลขที่8/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง
เบอร์โทร.-

ประวัติและลักษณะพันธุ์หมากสวนนางวาสนา

พันธุ์บ้านๆ ที่ได้หมากต้นนี้เพราะได้ซื้อสวนนายวิเชียร ซึ่งเจ้าของเดิมได้ปลูกหมากต้นนี้ไว้ อยู่แล้ว พอหมากหล่นก็ได้เก็บมาผ่าดู เห็นว่าเนื้อในสวย เปลือกบาง ลูกใหญ่ เนื้อแน่น เลยเอามาทำพันธุ์ขยาย ออกไปอีก หมากต้นนี้ปลูกอยู่หน้าบ้านข้างต้นวาสนา มีอายุประมาณ 30ปี

มีลักษณะต้นสูง โคนใหญ่ ปลายเรียว สูงประมาณ15เมตร ข้อห่างเป็น พร้อมเพื่อนหล่นพร้อมเพื่อน เวลาหล่นก็หล่นลงมาทั้งทลาย ใบเล็ก ทางสั้น เพาะพันธุ์ไว้ ปลูกเอง

ลักษณะผล คือ ผลใหญ่ เนื้อแน่น เปลือกบาง เนื้อในสีแดง เวลาสุกเปลือก จะมีสีส้ม ลูกตก สดง่าย ไม่ติดเปลือก แทะง่าย ไม่ขายหมากสด ไม่ขายหมากอ่อน ไว้ทำหมากแห้งเอง เวลา ตากก็ตากทั้งลูก ไม่ผ่าก่อนแล้วเอาไปตากเนื่องจากเจ้าของมีเวลาว่างเยอะจึงเลือกที่จะหมากตากทั้งลูกเก็บ เอาไว้ก่อน เพราะถ้าผ่าหมากแล้วเอาไปตากต้องรีบทำให้เสร็จกระบวนการ ไม่งั้นหน้าหมากจะเสีย ขึ้นรา ไม่ได้ราคา ปีหนึ่งออกผล3-4ทลาย ได้หมากสด60กก.ต่อต้น/ปี

ข้อดีของหมากต้นนี้ คือ ลูกตก เนื้อสวยมีสีแดง ลูกกลม ใหญ่ เป็นที่สนใจของคนที่จะเดิน ทางผ่านไปผ่านมา

โดยร่วมกันทบทวน แก้ไข และเพิ่มเติมข้อมูลจากการสำรวจร่วมกัน ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผล กิจกรรมจากการสำรวจเพื่อจัดทำข้อมูลประกอบการสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อเสร็จสิ้นการสรุปผลข้อมูลเบื้องต้น/นักวิจัย ได้ร่วมกันวางแผนโครงการและกิจกรรมใน โครงการที่เหลือในงวดที่1 เพื่อกำหนดวันเวลาในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันความล่าช้าของการดำเนินงาน กว่าแผนงานที่วางไว้ โดยสามารถสรุปกิจกรรมที่เหลือได้จำนวน 3 กิจกรรมคือ 1. การเพาะขยายพันธุ์หมาก

2. ศึกษาดูงาน 3. การจัดทำรายงานความก้าวหน้า โดยทีมวิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินงานในกิจกรรมที่เหลือได้ดังนี้คือ

1. การเพาะขยายพันธุ์หมากจะดำเนินงานภายในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 59 โดยทีมวิจัยจะเตรียมความพร้อมของสถานที่ ดินเพาะหมาก กุ้งดำ เครื่องมือ อุปกรณ์ และพันธุ์หมากให้เสร็จสิ้นภายในกลางเดือนพฤศจิกายน 2559 และจะสามารถเพาะพันธุ์หมากได้ในปลายเดือนพฤศจิกายน 2559

2. การศึกษาดูงาน จะดำเนินการภายในเดือนธันวาคม 2559 วันที่ 24-28 ธันวาคม 2559 โดยมีเป้าหมายที่จะไปศึกษาดูงานที่จังหวัดตากและจังหวัดข้างเคียงของพม่า

3. จัดทำรายงานความก้าวหน้า จะดำเนินงานภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 จะมีข้อมูลเพียงพอในการสรุปผล และสรุปจัดทำรายงานผล

หลังจากกำหนดแผนงานและกิจกรรมเสร็จสิ้น ทีมวิจัยจะเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย ในโครงการ และกิจกรรมร่วมกันให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งกำหนดแผนการขับเคลื่อนกิจกรรม เพาะพันธุ์หมากร่วมกัน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยสรุปผลข้อมูลจากการสำรวจพันธุ์หมาก ทบสวน แก้ว และเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วน จนได้ข้อมูลพันธุ์หมากของหมู่ 2 และหมู่ 4 จำนวน 36 ราย

2. ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากเพิ่มขึ้น จากการสรุปผลข้อมูล และแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันในทีมวิจัย

3. วางแผนงานดำเนินกิจกรรมที่เหลือในงวดที่ 1 จำนวน 3 กิจกรรม คือเพาะขยายพันธุ์หมาก ศึกษาดูงาน และจัดทำรายงานความก้าวหน้า โดยกำหนดให้แล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2560

4. กำหนดแผนงานการเพาะขยายพันธุ์หมาก โดยทีมวิจัยร่วมกันเตรียมความพร้อมการเพาะขยายพันธุ์ โดยจะจัดเตรียมความพร้อมของ สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและดินเพื่อการเพาะขยายพันธุ์ให้พร้อมภายในเดือน พฤศจิกายน 2559 และจะสามารถเพาะขยายพันธุ์ได้ภายในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2559 โดยมีต้นทุนกล้าที่จะพันธุ์ 10,000 กล้า

5. ทีมวิจัยเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่ายโครงการ กิจกรรมเป็นปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

-ไม่มี

ภาพกิจกรรมที่ 10 กิจกรรมประชุมประจำเดือน

อาทิตย์ที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 16.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 11 ประชุมประจำเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2559

วันที่/เดือน/ปี พุธที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด13/2ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมเพาะขยายพันธุ์หมากและดูงานด้านมูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ ในพื้นที่ใกล้เคียง และพ่อค้ารายใหญ่
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานแผนงาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานทีมโดยพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้
3. จัดเตรียมความพร้อมสถานที่ เอกสาร ข้อมูลและอาหารเครื่องดื่ม
4. วางแผนงานกิจกรรม
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยนำเสนอผลการเตรียมความพร้อมการเพาะขยายพันธุ์หามาให้พี่เลี้ยงทราบและช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ได้แนวทางการดำเนินงาน กิจกรรมร่วมกัน ก่อนที่จะมีการเพาะขยายพันธุ์หามา จะมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน ระหว่างทีมวิจัยและเกษตรกรสวนหามา ซึ่งได้กำหนดการจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในวันที่ 4 ธ.ค.59 เวลา 09.00-14.30 น. ณ บ้านเลขที่ 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง โดยทีมนักวิจัยได้ กำหนดเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 50 คน คือ 1.วิทยากรจำนวน 2 คน 2.พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน 3.ทีมนักวิจัย จำนวน 7 คนและเกษตรกรสวนหามา จำนวน 39 คน และยังได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมถัดไป ในเรื่องการศึกษาดูงาน เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์จากหามาในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง โดยมี แผนงานกิจกรรมในวันที่ 24-26 ธันวาคม 2559 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องอุปสรรค และส่วนประกอบจากหามา มาสร้างมูลค่าเพิ่มเช่น ทางหามา เปลือกหามา ต้นหามา ที่จะนำมาประดิษฐ์ และเรียนรู้สัญลักษณ์ประจำกลุ่มวิจัยหามา โดยทีมวิจัยวางแผนงานร่วมกันออกแบบและประดิษฐ์ร่วมกันใน อนาคต เพื่อประกอบการนำเสนอและดึงดูดความสนใจต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยมีแผนงานการจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเพาะขยายพันธุ์หามาร่วมกัน โดยกำหนดการจัดกิจกรรมในวันที่ 4 ธ.ค.59 ณ บ้านเลขที่ 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง เวลา 09.00 – 14.30 น. โดยกำหนดผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 50 คน โดยมี 1.วิทยากร 2 คน 2. พี่เลี้ยงนักวิจัย 2 คน 3. นักวิจัย 7 คน 4.เกษตรกรสวนหามา 39 คน

2. เกิดแผนงานการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน และเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์จาก หามาและการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยกำหนดการจัดกิจกรรม ในวันที่ 24 – 26 ธ.ค.59

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรม ร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

-ไม่มี

ภาพกิจกรรมที่ 11 กิจกรรมประชุมประจำเดือนครั้งที่ 7

พฤหัสบดีที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2559 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 12 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.30 น.

สถานที่ 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 20 คน
4. เกษตรกรสวนหมาก	จำนวน 39 ครัวเรือน
5. ที่ปรึกษาโครงการ	จำนวน 2 คน
6. ภาคิเครือข่ายนักวิชาการ	จำนวน 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
2. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากร่วมกัน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลาสถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานกลุ่มเป้าหมายพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม
3. จัดเตรียมความพร้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ เครื่องดื่ม อาหาร
4. ทีมวิจัยเสนอการเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที

6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย

7. นัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป

ผลการดำเนินงาน

09.30 น. เปิดการประชุมโดยพี่เลี้ยง พร้อมทีมงานวิจัยแนะนำตัว โดยหัวหน้าโครงการ (ยูแวน) กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการที่เข้าสู่ปีที่2 ที่จะทำเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมากเพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจร และเปิดโอกาสให้เครือข่ายได้แนะนำทีมงาน โดยเริ่มจาก กลุ่มผู้สูงอายุ เพชรนาคา,กลุ่มวิจัยไร่บ้านหาดส้มแป้น,กลุ่มวิจัยกาแฟบ้านไร่ใน,กลุ่มวิจัยผักเหลียงบ้านบางสีกิม,เครือข่าย เกษตรกรสวนหมากหมู่2,หมู่4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง,ผู้ทรงคุณวุฒิจากสพป.ระนองและรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลราชกรูด เมื่อแนะนำตัวเสร็จสิ้นทีมวิจัยหมากราชกรูด นำโดยนางยูแวน ได้ชี้แจงเป้าหมายวัตถุประสงค์และรายละเอียดของกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมได้รับทราบ ว่าวันนี้จะมีกระบวนการนำเสนอผลการเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบ

โดยนางยูแวน ได้กล่าวว่าการเพาะขยายพันธุ์หมากได้ดำเนินงานไปแล้วจำนวน1ครั้งโดยทำแบบทดลองโดยที่ไม่มีรูปแบบและกระบวนการมากมายนัก ซึ่งพันธุ์หมากทดลองกลุ่มนั้นได้จำหน่ายไปหมดแล้ว จนปัจจุบันได้มีการวางแผนที่จะมีการเพาะขยายพันธุ์หมากเพิ่มเติมอย่างมีรูปแบบและกระบวนการเพิ่มขึ้น โดยตั้งเป้าหมายในการเพาะขยายพันธุ์ 10,000-20,000กล้า ซึ่งในขั้นต้น ทีมวิจัยได้ทดลองซื้อถุงมา 169 ถุงและซื้อดินที่ใช้เพาะต้นปาล์มมา1คันรถ

ซึ่งปัจจุบันทีมวิจัยได้ทดลองเพาะจำนวน 169 ถุงเพื่อนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในวันนี้ พร้อมทั้งยังได้นำเสนอการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก เช่น เปลือกหมาก,ทางหมาก,ต้นหมาก ซึ่งได้มีการแปรรูปเป็น กระเป๋าสีเอกสาร,แจกันดอกไม้จากเปลือกหมาก,ดอกไม้,ลูกหมากและกระถางดอกไม้จากต้นหมาก หลังเสร็จสิ้นการนำเสนอทีมวิจัยพร้อมผู้เข้าร่วมเวทีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนทำให้พบประเด็นมุมมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังนี้ 1. ถุงเพาะหมากควรมีลักษณะแคบหรือสูงเพื่อสะดวกในการขนย้ายของผู้ซื้อหรือถุงใหญ่เพื่อความสมบูรณ์ของต้นและราก 2. การฝังลูกหมากควรเลือกแบบตั้งตรงเพราะลำต้นจะตรงสวยโคนใหญ่ 3. การวางถุงกล้าหมากควรใช้ระยะห่างประมาณ 1 คืบเพื่อการเจริญเติบโตและสมบูรณ์ของต้นพันธุ์ 4. ในการใส่ดินในถุงเพาะพันธุ์ควรรองพื้นด้วยเปลือกหมากเพื่อป้องกันไม่ให้รากช้ำเวลาขนย้าย หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์หมากผู้เข้าร่วมได้เสนอความคิดเห็นของการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก เช่น 1.เสนอให้ทำหมากจิ้นจากทางหมาก 2.เสนอให้ใช้ทางหมากทำที่ดักน้ำที่เรียกว่าหมาด้อ 3.เสนอให้ใช้ทางหมากที่เป็นเชือกมัดขนมแทนเชือกฟางเช่นขนมข้าวต้มมัด และการทำจาก

กินข้าวจากทางหมาก 4.เสนอให้ใช้ต้นหมากที่หมดอายุแล้วนำมาเป็นเสาทำโรงเพาะชำ และทำเฟอร์นิเจอร์เครื่องเรือน

หลังเสร็จสิ้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พี่เลี้ยงนักวิจัยได้สรุปผลข้อมูลจากเวทีให้กับผู้เข้าร่วมได้รับทราบโดยนำข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากมาทบทวนทำความเข้าใจร่วมกันอีกครั้ง เมื่อเสร็จสิ้นขบวนการได้มีการกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมโดยหัวหน้าโครงการนางยุแหว และกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมเวทีโดยรองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลราชกรูด นายวรรณะ ไยแก้ว

สรุปผลการดำเนินงาน

1. มีการนำเสนอในเรื่องการเพาะขยายพันธุ์หมากที่ควรจะใช้กิ่งที่มีขนาดเล็กและสูงเพื่อความสะดวกในการขนย้ายและช่วยลดต้นทุนการเพาะพันธุ์,การฝังเมล็ดพันธุ์ให้ตั้งตรงเพื่อความเจริญเติบโตของต้นหมาก,การวางถุงควรวางให้มีระยะห่างประมาณ1คืบ และควรรองก้นถุงต้นพันธุ์ด้วยเปลือกหมากเพื่อป้องกันไม่ให้รากชำเวลาขนย้าย

2. มีการนำเสนอการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากโดยเสนอให้ทำหมากจิ้นจากทางหมาก,การทำที่คั่นน้ำหรือหมาดูดจากทางหมาก,ให้ใช้ทางหมากเป็นเชือกมัดขนมแทนเชือกฟางเช่นขนมข้าวต้มมัดและจานกินข้าวจากทางหมาก,การใช้ต้นหมากที่หมดอายุแล้วมาทำเป็นเสาโรงเพาะชำและทำเฟอร์นิเจอร์เครื่องเรือน

3. เกิดความร่วมมือของภาคีเครือข่ายนักวิจัยและผู้เข้าร่วมเวทีจากผู้รับทุน โครงการวิจัยจากพื้นที่บางสิกกิม,หาดส้มแป้น,นาคา,ไร่โน และเกษตรกรสวนหมากในพื้นที่จำนวน39ครัวเรือนและผู้นำท้องถิ่น,ชุมชนและเครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิจากสพป.ระนอง

4. เกิดการเชื่อมเครือข่ายที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ณ ชมรมผู้สูงอายุเพชรนาคา ในวันที่ 15 ม.ค.60 เวลา 09.00 -14.00 น.

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มใหญ่ จำนวน 50-70 คน ผ่านการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผู้เข้าร่วมเวที หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทีมวิจัยร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารร่วมกัน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ฝนตก ทำให้สถานที่จัดงานแฉะ

ข้อเสนอแนะ

-ไม่มี

กิจกรรมครั้งต่อไป

เตรียมความพร้อมของเครื่องมือ,อุปกรณ์ในการเพาะขยายพันธุ์หมากในเดือน ธ.ค.59และ
ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชมรมผู้สูงอายุเพชรนาคาในวันที่ 15 ม.ค. 60

ภาพกิจกรรมที่ 12 กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก

อาทิตย์ที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 14.30 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่13 ศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมาก กับพ่อค้า
แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี)

วันที่/เดือน/ปี 25-26 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เวลา 08.30 น. - 16.30 น.

สถานที่ จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
2. เพื่อศึกษาข้อมูลต้นทุนในการเพาะขยายพันธุ์หมาก
3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์หมาก

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลาสถานที่ในการศึกษาดูงาน
2. ประสานงานกับพี่เลี้ยงเรื่องสถานที่ที่ศึกษาดูงาน
3. จัดเตรียมความพร้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ ในการศึกษาดูงาน

4. ทีมวิจัยศึกษาดูงานตามสถานที่ที่กำหนดไว้
5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในการศึกษาดูงาน
6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย
7. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

วันที่ 25 ธ.ค.59 เวลา 05.00 น. ออกเดินทางจาก ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง มุ่งหน้าสู่ออนุสรณ์สินามิบ้านน้ำเค็ม ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมล่ำลึง12 ปีสินามิ อนุสรณ์สถานบ้านน้ำเค็มกับเครือข่าย ถึงสถานที่นัดหมาย เวลา09.00 น. ระหว่างทางนักวิจัยได้สังเกตเห็นว่าการปลูกหมากเป็นแนวกั้นแดนแต่มีจำนวนน้อยมาก จะมีบางบ้านปลูกหมากไว้ประมาณ 2-3 ต้น น่าจะเป็นการปลูกไว้เพื่อกิน ส่วนหมากจะเป็นสวนยางและสวนปาล์ม

เวลา 11.10 น. ออกจากอนุสรณ์สินามิบ้านน้ำเค็มมุ่งหน้าสู่สวนหมาก นายปราโมทย์ เจียมจางง บ้านโคกเตียน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ซึ่งได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ต้นหมากว่า หมากที่จะนำมาเป็นพันธุ์ในการเพาะต้องเป็นหมากสุกที่สอยลงมาไม่ควรเลือกหมากที่หล่นลงมาเอง เพราะจะทำให้หมากช้ำหรือภาษาชาวบ้านเรียกว่าหมากออกแตก” แล้วนำมาตากแดด 4-5 วัน หลังจากนั้นนำมาแช่น้ำ 2-3 วัน และล้างให้สะอาด นำหมากมาเรียงไว้บนพื้นทรายที่จะทำการเพาะชำ สาเหตุที่เลือกใช้ดินทรายเพราะจะสะดวกเวลาถอนย้ายต้นกล้ามาเพาะใส่ถุงและทำให้รากไม่ช้ำ และนายปราโมทย์ เจียมจางง ได้บอกเทคนิคในการถอนย้ายต้นกล้าว่าให้ใช้สายยางฉีดน้ำนำทางก่อนที่จะถอนต้นกล้ามาเพาะ เพราะว่าพื้นที่ๆเป็นทรายจะหลุดง่ายเมื่อโดนน้ำแล้วค่อยถอนต้นกล้ามาเพาะใส่ถุง เป็นเทคนิคเฉพาะที่เชื่อว่าถ้าทำแบบนี้จะทำให้ต้นพันธุ์โตเร็วขึ้น และเมื่อพันธุ์หมากแทงหน่อประมาณ 3 นิ้ว ค่อยนำมาคัดใส่ถุงเพาะขยายพันธุ์ โดยใช้แกลบ+ขุยมะพร้าวผสมดิน ใช้ถุงที่มีปากกว้างไม่เกิน4นิ้ว (สาเหตุที่เลือกถุงชนิดนี้เพราะ ง่ายต่อการขนย้าย ไม่เปลืองเนื้อที่) วิธีการวางถุงให้วางห่างกันพอประมาณ เพื่อให้ต้นพันธุ์ได้รับแสงแดด เพราะหมากชอบแสงแดด และยังได้บอกเคล็ดลับวิธีการเลือกต้นพันธุ์ว่าให้เลือกต้นที่มีโคนใหญ่ เพราะหมายถึงต้นที่แข็งแรงสมบูรณ์ ซึ่งราคาค้นทุนจะมีราคาประมาณ 15-20 บาท หลังจากนั้นทีมวิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของหมากซึ่งนายปราโมทย์ได้ให้ความรู้ไว้หลายอย่างเช่นว่า

1. ถ้าต้องการให้หมากขึ้น ให้ใช้วิธียิงหนังสือปักขึ้นไปให้โคนทะลายหมาก เพราะมีความเชื่อว่าถ้าหมากได้รับการกระทบกระเทือนหมากจะสร้างสารควินินขึ้นมาเพื่อป้องกันตัวเองไม่ให้เป็นรา และทำให้หมากขึ้น

2. การนำเนื้อหมากที่ไม่แก่เกินไปมาทุบให้แตก แล้วนำมาแช่น้ำให้ท่วมพอประมาณ หมักทิ้งไว้ 1 คืน แล้วนำน้ำที่ได้จากการหมัก มาผสมกับน้ำเปล่าอัตราส่วน 1:2 คือ น้ำหมัก 1 ส่วนผสมน้ำเปล่า 2 ส่วน แล้วนำน้ำยาล้างจาน (ซัลโฟ) ผสมอีก 1-2 ช้อนโต๊ะ สามารถนำมาฉีดป้องกันเชื้อราให้กับต้นพืช

3. การนำขอดหมากมาสับให้ละเอียด ผสมกับ พ.ด.7 สามารถนำมาฉีดเพื่อป้องกันโรคหนอนในพืชได้

4. หมากต้นพันธุ์แม่กะลูกอาจจะไม่เหมือนกันเสมอไป เพราะถ้านำหมากลูกไปปลูกปะปนกัน ต้นพันธุ์อื่นก็จะทำให้กลายพันธุ์ได้ สาเหตุเกิดจากการผสมเกสรของดอกหมากที่อยู่บนกัน

หลังจากนั้น ทีมวิจัยได้สอบถามนายปราโมทย์ เกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นนักวิจัยซึ่งนายปราโมทย์ได้กล่าวว่า นักวิจัยเป็นแล้วไม่หาย คือ นักวิจัยจะมีคำพูดติดปากเสมอคือคำว่า เอ๊ะ? ทำไม เพื่อเป็นการตั้งคำถามและหาคำตอบ

เวลา 13.30 น. ทีมงานนักวิจัยและพี่เลี้ยงเดินทางมาร่วมกิจกรรมล่ำลิก 12 ปี สีนามิบ้านน้ำเค็ม ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา กับเครือข่าย

เวลา 17.00 น. เดินทางเข้าที่พัก พักผ่อน เตรียมข้อมูลเพื่อศึกษาดูงานต่อในวันพรุ่งนี้

วันที่ 26 ธ.ค. 59 เวลา 13.00 น. ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้บ้าน นายวิศิษฐ์ ราษฎร์ศาก เกษตรต้นแบบ ในพื้นที่เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา ในสวนของเกษตรกรท่านนี้มีการปลูกหมากในร่องต้นลองกอง มีต้นหมากในสวนนี้ประมาณ 12,000 ต้น ซึ่งเป็นหมากพันธุ์ ราชบุรณะ มีสายพันธุ์มาจากภาคกลาง อยู่ในเขตราชบุรณะ หรือคนได้เรียกหมากชนิดนี้ว่าหมากหน้าแดง มีลักษณะต้นข้อห่างทางสั้น ใบสั้น มีลูกกลมใหญ่ เปลือกหนา เนื้อในหยาบ ความชื้นน้อย ทำให้สารหมากแห้งเร็ว และที่นี่ได้มีการแปรรูปหมากเป็นหมากกลม ซึ่งเจ้าของสวนบอกว่าหมากจากสวนตนเองได้นำส่งขายให้กับแม่ค้าเจ้าใหญ่ของ จ.ระนอง ซึ่งโดยปกติแม่ค้าที่ระนองจะรับหมากแบบผ่า แต่ที่รับแบบกลมจากเกษตรกรท่านนี้เพราะมีผลผลิตจำนวนมากและเจ้าของสวนบอกว่า ผลผลิตทุกอย่างที่ออกจากสวนผม จะต้องดี มีคุณภาพ ไม่ดี ไม่ขาย เราต้องทำการค้าที่ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นการการันตีคุณภาพของเจ้าของสวน หมากพันธุ์ราชบุรณะนี้ ออกผลต้นหนึ่งปีละ 6 ทะลาย ลองถามแถมเกี่ยวกับรายได้ต่อปี แกล้ให้คำนวณเองว่าต้นหนึ่งได้ราคาประมาณ 500 บาท และในสวนนี้มีหมากอยู่ 12,000 ต้น คิดเป็นเงินประมาณ 6,000,000 บาท ต่อปี และเกษตรกรท่านนี้ยังได้ให้แนวคิดไว้หลายอย่างเช่น

1. ถ้าปลูกหมากแล้วควรที่จะปลูกพริกไทยต่อ เพราะต้นหมากสามารถทำเป็นค้ำของพริกไทยได้ เป็นการประหยัดพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้

2. ให้ข้อคิดว่าเกษตรกรยุคใหม่ ย่อารอแต่โชคชะตา หรือรอให้ใครมาช่วยต้องเริ่มจากการช่วยตนเองก่อน
3. การเป็นเกษตรกรต้องมีคุณสมบัติ 3 อย่าง ปอด ตา ใจ คือไม่ปอดแหก ตาไม่บอด ใจต้องถึง
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับการคำนวณอายุต้นหมาก โดยให้สังเกตจากหมากข้อแรกจะมีอายุ 1 ปี และข้อถัดไปให้คำนวณอายุเป็นข้อละ 2 เดือน จะได้อายุของหมากต้นนั้น
5. ถ้าอยากรู้ว่าหมากจะเป็นราหรือไม่ให้ดูจากขั้วลูกถ้าเป็นราขั้วจะมีสีดำ(ขั้วหัวจุก)
6. พันธุ์หมากที่มี 2 ใบขึ้นไป เหมาะกับการนำไปปลูก
7. หมากที่เพาะจะวางแนวนอนหรือแนวตั้งก็ไม่สำคัญเพราะอย่างไรก็ตามหมากจะขึ้นตรงไปหาแสงแดดอยู่ดี
8. การที่จะปลูกอะไรก็ตามให้ปลูกให้เยอะเน้นปริมาณมากเพราะถ้าปลูกน้อยต่อรองตลาดยาก

- เวลา 16.00 น. ออกเดินทางจาก จ.พังงา

สรุปผลการดำเนินงาน

1. การศึกษาดูงานอย่างไม่เป็นทางการจนเกินไป ทำให้สร้างความสนใจ และสร้างการมีส่วนร่วมของทีมวิจัย
2. การไปเห็นพื้นที่จริง เป็นงานที่สนุก ได้ความรู้ มากกว่าการนั่งฟังการบรรยาย ทำให้ให้สนุกและมีความสุข
3. นักวิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับประโยชน์จากหมากในแง่มุมอื่นๆ
4. นักวิจัยได้รู้ว่าหมากจะปลูกได้ดีในที่มีแสงแดดส่องถึง
5. นักวิจัยได้เรียนรู้แนวทางการเป็นนักวิจัย
6. นักวิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการปลูกพริกไทยบนต้นหมาก
7. นักวิจัยได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์หมาก

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัยเดินทางไปศึกษาดูงาน ในเรื่องศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี)ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลครั้งแรกในพื้นที่ จ.พังงา (อ.ตะกั่วป่า/อ.ท้ายเหมือง) โดยประสานงานเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ให้ข้อมูล

กิจกรรมครั้งต่อไป

เตรียม ศึกษาดูงาน มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมากกับพ่อค้า แม่ค้ารายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ไป จ.นครศรีธรรมราชในวันที่ 8-9 มกราคม 2560

**ภาพกิจกรรมที่ 13 กิจกรรมศึกษา/สำรวจ/เก็บรวบรวมข้อมูล มูลค่าการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากหมาก
กับพ่อก้ามแม่คำรายใหญ่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง(พังงา,ชุมพร,สุราษฎร์ธานี)**

25-26 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เวลา 08.30 น. - 16.30 น. (จังหวัดพังงา)

กิจกรรมที่ 14 **สรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการ**

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 8 มกราคม พ.ศ.2560 **เวลา** 09.00 น – 16.00 น.

สถานที่ 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน	7	คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน	2	คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลกิจกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย
2. จัดทำรายงานความก้าวหน้าและสรุปการเงินโครงการ
3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. แบ่งบทบาทที่วิจัยในการสรุปผลกิจกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัย
2. แยกกลุ่มไปสรุปข้อมูลตามหน้าที่ที่แบ่งไว้โดยมีหัวข้อร่างกรอบรายงานความก้าวหน้าเป็นเครื่องมือในการสรุปข้อมูล
3. สรุปการเงิน
4. นัดหมายส่งร่างรายงานความก้าวหน้าในวันที่ 15 มกราคม 2560

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้แบ่งกลุ่มในการสรุปผลข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม มีดังนี้
กลุ่มที่ 1 รับผิดชอบเรื่องสรุปการเงินและสรุปกิจกรรมบทที่ 3 โดยมีนักวิจัยรับผิดชอบคือ
1. นางกัญแก้ว เบ่งกิจ 2. น.ส.มันตนา พัดชูชีพ
กลุ่มที่ 2 รับผิดชอบเกี่ยวกับการสรุปผลบทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย และ บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีนักวิจัยรับผิดชอบคือ

1.นางยุแหว ศรีสุโข 2.นางแหวตา อรุณโชติ 3.นางสุวรรณา สมิง

กลุ่มที่ 3 รับผิดชอบเกี่ยวกับการสรุปข้อมูลจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย จำนวน 15 กิจกรรม โดยมีนักวิจัยรับผิดชอบคือ

1.น.ส.นภาพรณ ชาญพานิช 2.น.ส.อานา มีชัย

หลังจากมีการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบแล้วแต่ละกลุ่มก็แยกกันไปสรุปข้อมูลตามหน้าที่ๆได้แบ่งไว้ โดยมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำของแต่ละกลุ่ม

โดยกลุ่มที่1 มีการเพิ่มเติมข้อมูลในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่มีการจัดทำมาแล้วก่อนหน้านี้ รวมทั้งสรุปการเงินให้เป็นปัจจุบัน

กลุ่มที่2 จะเป็นการสรุปผลและวิเคราะห์ผลซึ่งเป็นกระบวนการข้อมูลทั้งโครงการซึ่งต้องใช้เวลาในการสรุปข้อมูลและอยู่ในระหว่างการดำเนินงานของกลุ่มที่2 ซึ่งจะส่งข้อมูลมายังผู้รับผิดชอบรายงานความก้าวหน้า

กลุ่มที่3 เป็นการสรุปรายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการแบบนับซ้ำ จำนวน 15 กิจกรรม พี่เลี้ยงเข้าร่วมจำนวน 15 ครั้ง นักวิจัยเข้าร่วม 15 ครั้ง ที่ปรึกษาโครงการเข้าร่วม 3 ครั้ง เครือข่ายนักวิจัย 3 ครั้ง (หาดส้มแป้น,ท่าฉาง,ปากจั่น,ผู้สูงอายุเพชรนาคา,บางสีกิม,กาแฟไรโน) เครือข่ายภาคอื่น 1 ครั้ง (บางรี้น,บางหิน) เจ้าของสวนหมาก 39 ราย เข้าร่วม 4 ครั้ง,ผู้นำชุมชน 3 ครั้ง (สท.,ผู้ใหญ่บ้าน,รองนายกเทศมนตรี),หน่วยงานอื่น (สพป.ระนอง,ทหาร,อสม.,รพศ.ราชกรุ จำนวน 2 ครั้ง รวมกิจกรรมแบบนับซ้ำ จำนวน 308 คน หลังจากเสร็จสิ้นการร่วมกันสรุปข้อมูลรายงานความก้าวหน้า เจ้าหน้าที่โครงการได้สรุปการเงินและมีการออกแบบการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการนี้และนัดหมายส่งในวันที่ 15 มกราคม 2560

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้แบ่งกลุ่มเพื่อสรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการจำนวน 15 กิจกรรม
2. ทีมวิจัยได้สรุปการเงินโครงการค่าใช้จ่ายให้เป็นปัจจุบัน
3. ทีมวิจัยมีการเก็บภาพในเรื่องอุปกรณ์ของหมากและภาพนักวิจัยที่จะใช้ทำสื่อ

ประชาสัมพันธ์

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

เกิดจากการประชุมกลุ่มย่อยของทีมวิจัย และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในรายงานความก้าวหน้า โดยแต่ละกลุ่มมีการระดมความคิดเห็นและร่วมกันเขียนสรุปข้อมูล

ปัญหา/อุปสรรค

ไม่มี

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

ภาพกิจกรรมที่ 14 กิจกรรมการสรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการ

อาทิตย์ที่ 8 มกราคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น – 16.00 น.
(13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 15 ประชุมประจำเดือนมีนาคม พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 6 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนและสรุปการดำเนินงานแปลงเพาะขยายพันธุ์หมาก
2. เพื่อวางแผนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
3. เพื่อวางแผนการไปศึกษาดูงาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานทีมโดยพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้
3. จัดเตรียมความพร้อมสถานที่ เอกสาร ข้อมูลและอาหารเครื่องดื่ม
4. วางแผนงานกิจกรรม
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อสรุปข้อมูลเกี่ยวกับแปลงเพาะขยายพันธุ์หมากว่าจะขยายแปลงเพิ่มหรือไม่ โดยนักวิจัยได้สรุปเกี่ยวกับพันธุ์หมากว่า ปัจจุบันมีพันธุ์หมากอยู่แล้ว 16 รายมี

พันธุ์หมากจำนวน 2,200 ลูกและเจ้าของพันธุ์หมากที่ให้ลูกหมากสูงสุดมีจำนวน260ลูก ส่วนเจ้าของที่ให้จำนวนน้อยสุดประมาณ 24 ลูก พี่เลี้ยงได้เสนอว่าน่าจะเพิ่มเจ้าของพันธุ์หมากอีก4รายโดยให้เพาะต้นกล้าประมาณ 2,500 ลูก และได้เสนอเพิ่มเติมอีกว่าให้จัดบันทึกการเติบโตของต้นกล้าใน2แบบคือแบบหมากสุกและแบบหมากแห้งเพื่อเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของทั้ง2แบบโดยให้วัดที่ความสูงว่าใน1เดือนสูงกี่ซม. หลังจากนั้นได้ร่วมกันปรึกษาเพื่อหาข้อสรุปว่านักวิจัยต้องการที่จะทำงานอะไรเป็นงานหลักระหว่าง 1.การเพาะขยายพันธุ์หมากเพื่อขาย2. ต้องการที่จะทำสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก โดยได้ผลสรุปว่านักวิจัยต้องการทำสินค้าที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก และได้ร่วมกันสรุปความต้องการของผู้ซื้อจากการที่นักวิจัยได้ไปออกบูธว่ามีลักษณะใดบ้างดังนี้ 1. ผู้ซื้อที่ต้องการสินค้าไปต่อยอดทำสินค้าของตัวเอง 2. ผู้ซื้อที่เป็นชาวบ้านที่ต้องการนำสินค้าไปใช้ประโยชน์

หลังจากนั้นได้ร่วมกันปรึกษาวางจะทำ พวงกุญแจที่ทำจากลูกหมาก,หมวกที่ทำจากกาบหมาก,จานใส่ขนมวางที่ทำจากกาบหมาก โดยพี่เลี้ยงได้เสนอให้มีการประชุมภายในกลุ่มเพื่อร่วมคิดร่วมทำด้วยกัน และได้ตกลงกันว่าจะประชุมร่วมกันในอาทิตย์แรกของเดือนที่เป็นวันอาทิตย์ หลังจากนั้นได้มีการปรึกษาประเด็นถัดไปเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงาน โดยจะไปศึกษาดูงาน2ที่ คือ 1.ไปดูงานที่เหวโหลม จ.ชุมพรเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ต้นกล้าหมากและไปดูงานที่ศรีวิชัย จ.นครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก 2.ไปนครราชสีมาเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากเช่นกันและไปดูศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดตั้งกลุ่มว่าทำอย่างไรการบริหารกลุ่มเป็นอย่างไร

หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมประจำเดือน พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันสรุปการรับผิดชอบงานของแต่ละคนดังนี้ 1.คุณยุแหว ศรีสุข รับผิดชอบเกี่ยวกับการเพาะหมาก 2. คุณนภภรณ์ ชาญพานิชย์ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเตรียมอุปกรณ์ 3.คุณกัญแก้ว เบ่งกิจ รับผิดชอบด้านการเงินและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทีมในทุกด้าน 4.คุณสุวรรณา สมิง รับผิดชอบด้านการให้ข้อมูลประสานงานและหาช่องทางในการขายสินค้า 5.คุณแหวตา อรุณโชติ รับผิดชอบด้านออกความคิดเห็นหาข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตและหาช่องทางที่จะขยายโครงการ 6.คุณมันทนา พัทธชุฬ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเร่งรัดและติดตามผลการทำงานของทีม

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้มีข้อสรุปเกี่ยวกับงานหลักและงานรองโดยสรุปว่าจะทำการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากเป็นงานหลักและทำการเพาะต้นกล้าหมากเป็นงานรอง โดยมีการออกบูธของเครือข่ายเป็นงานเสริม

2. เกิดแผนงานการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน และเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์จากหมากและการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยกำหนดการจัดกิจกรรม ในการไปศึกษาดูงาน2ครั้ง โดยครั้งที่1 ไปดูงานที่เหวโหลม จ.ชุมพร เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ต้นกล้าหมากและไปดูงานที่ศรีวิชัย จ.นครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก 2.ไปนครราชสีมาเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากเช่นกันและไปดูศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดตั้งกลุ่มว่าทำอย่างไรการบริหารกลุ่มเป็นอย่างไร

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

กิจกรรมครั้งถัดไป

ศึกษาดูงานครั้งที่1 ไปดูงานที่เหวโหลม จ.ชุมพร เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ดินถ้ำหามากและไปดูงานที่ศรีวังส จ.นครศรีธรรมราช เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหามาก ในวันที่ 5- 7 เมษายน 2560

ภาพที่ 15. กิจกรรมประชุมประจำเดือนมีนาคม พ.ศ.2560

อาทิตย์ที่ 19 มีนาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หามาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 16 ประชุมประจำเดือนเมษายน พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี พุธที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

สถานที่ ศูนย์ประสานงานเพื่อวิจัยท้องถิ่น จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 6 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการไปศึกษาดูงาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานทีมโดยพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้
3. จัดเตรียมความพร้อมสถานที่ เอกสาร ข้อมูล

4. วางแผนงานกิจกรรม
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมศึกษาดูงาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกากหมาก เปลือกหมาก รวมทั้งการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีการกำหนดเป้าหมายในการดูงานไว้ 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ประสานงานแหล่งเรียนรู้ หิวโหลม ปากทรง จ.ชุมพร และชุมชนคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช โดยพาแกนนำเกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดี ไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาประสบการณ์ ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนางานในชุมชนซึ่งกำหนดแผนการเดินทางในวันที่ 5-7 เมษายน 2560 ครั้งที่ 2 ไปศึกษาดูงานที่ จ.นครราชสีมา ในวันที่ 20-23 เมษายน 2560 โดยได้ร่วมกันปรึกษาและมีการกำหนดการในการเดินทางดังนี้

วันที่ 5 เมษายน 2560

เวลา 15.00 – 17.30 น. เดินทางถึงสถานที่ศึกษาดูงานที่หิวโหลม อ.พะโต๊ะ จ.ระนองพร้อมร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าของสวนหมาก เป้าหมายในการไปดูงานที่หิวโหลมเพื่อต้องการดูสวนหมาก, การปลูก, การเพาะ, การขยายพันธุ์, ราคาผลผลิต, การแปรรูป, เครื่องมืออุปกรณ์

เวลา 17.30-18.00 น. เข้าที่พัก

เวลา 18.00-19.00 น. รับประทานอาหาร/แลกเปลี่ยนเรียนรู้

วันที่ 6 เมษายน 2560

เวลา 07.00 – 09.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่หิวโหลม/ถอดบทเรียน

เวลา 09.00 – 15.00 น. เดินทางไปศึกษาดูงานที่ จ. นครศรีธรรมราช

เวลา 15.00 – 17.00 น. ศึกษาดูงานที่หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช โดยมีเป้าหมายในการดูงานเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหมาก, การตลาด, ส่วนประกอบจากหมาก, การเพาะพันธุ์, การแปรรูป, เครื่องมืออุปกรณ์

เวลา 17.00 – 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น

เวลา 19.00 – 20.30 น. ร่วมกันถอดบทเรียน/สรุปผลข้อมูลการดูงาน

สำหรับการไปศึกษาดูงานที่ จ.นครศรีธรรมราช นั้น นักวิจัยและพี่เลี้ยงได้ร่วมกันประเมินค่าใช้จ่ายในการเดินทางไว้ 40,000.-บาท

ส่วนการไปศึกษาดูงานครั้งที่ 2 ที่นครราชสีมา ในวันที่ 20 – 23 เมษายน 2560 นั้นนักวิจัยและพี่เลี้ยงได้ร่วมกันปรึกษาแผนการไปดูงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากหมากและการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งเส้นทางการซื้อขาย และได้ร่วมกันประเมินค่าใช้จ่ายใน

การเดินทาง ไร่ประมาณ 52,500.-บาท หลังจากนั้น พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันสรุปว่าจากการไปศึกษาดูงานครั้งนี้ทีมวิจัยจะได้อะไรกลับมาบ้างได้มีการเสนอความคิดร่วมกันดังนี้ 1. ได้รูปภาพ/รู้การจัดการหมาก 2. ได้ความคิด/คิด/และลงมือทำ 3. ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์จากการแปรรูป, การเพาะพันธุ์หมาก 4. ได้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/การจัดระบบการจัดการ 5. ได้วิธีการ, รูปแบบการจัดการกลุ่ม

หลังจากเสร็จสิ้นการประชุมประจำเดือน พี่เลี้ยงได้นำเสนอเรื่องการทำกองทุนศูนย์เรียนรู้หมากราชกรูด โดยมีเงินสมทบทุนอยู่ 1,700 บาทโดยเป็นเงินหุ้นจากสมาชิกเองร่วมลงทุน หลังจากนั้นก็จะเป็นการบริหารของทีมวิจัยที่จะทำอย่างไรให้มีเงินเข้า

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้มีข้อสรุปเกี่ยวกับการวางแผนการไปศึกษาดูงานทั้ง 2 ที่ ได้มีการวางแผนว่าจะไปที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่
2. ทีมวิจัยได้รู้งบประมาณการค่าใช้จ่ายในการไปศึกษาดูงาน
3. ทีมวิจัยได้เริ่มต้น การลงหุ้นในการรวมกลุ่มศูนย์วิจัยหมากราชกรูด

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

กิจกรรมครั้งถัดไป

จัดประชุม เพื่อสรุปผลจากการไปศึกษาดูงานทั้ง 2 ที่

ภาพที่ 16. กิจกรรมประชุมประจำเดือนเมษายน พ.ศ.2560

พฤหัสบดีที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

(ศูนย์ประสานงานเพื่อวิจัยท้องถิ่น จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 17 ศึกษาดูงาน การบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และ
คุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่

วันที่/เดือน/ปี 5 - 6 เมษายน พ.ศ.2560 .

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำ ต.ปากทรง จ.ชุมพร

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3 คน
3. วิทยากร	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
2. เพื่อศึกษาข้อมูลต้นทุนในการเพาะขยายพันธุ์หมาก
3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์หมาก

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลาสถานที่ในการศึกษาดูงาน
2. ประสานงานกับพี่เลี้ยงเรื่องสถานที่ศึกษาดูงาน
3. จัดเตรียมความพร้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ ในการศึกษาดูงาน
4. ทีมวิจัยศึกษาดูงานตามสถานที่ ที่กำหนดไว้
5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในการศึกษาดูงาน
6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย
7. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

วันที่ 5 เม.ย.60 เวลา 15.00 น. นักวิจัยและพี่เลี้ยงเดินทางถึงสถานที่ดูงาน ศูนย์เรียนรู้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำตำบลปากทรง จังหวัดชุมพร โดยการต้อนรับของผู้ใหญ่
รุ่งโรจน์ ใหม่อ่อน และเจ้าของศูนย์เรียนรู้ นางราตรี หนูน้อย จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทีมวิจัยได้พบว่าศูนย์
เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแห่งนี้ปลูกพืชผักหลากหลาย เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทำปุ๋ยหมัก เตาเผาถ่านและเตา
อบหมากแห้ง และทีมวิจัยยังได้ความรู้เกี่ยวกับการตากหมากแห้งในที่ร่มไม่ต้องใช้แสงแดดก็ทำให้หมากแห้ง
ได้และมีคุณภาพเหมือนหมากที่ตากกลางแจ้ง เนื่องจากการตากหมากในที่ร่มต้องตากบนพื้นปูนหยาบๆ
เพราะพื้นปูนมีการฉาบผิบบนหยาบๆจะสามารถดูดซึมน้ำจากลูกหมากได้ดีและหมากก็ไม่โดนฝนทำให้
เนื้อหมากแห้งไม่เน่าเสียและใช้เวลาในการตากเท่ากันกับการตากกลางแจ้ง และทีมวิจัยยังพบว่าเศรษฐกิจ

พอเพียงเป็นเรื่องง่ายไม่ใช่เรื่องยากไม่ต้องพูดมากแต่ให้ลงมือทำ หลังจากนั้นผู้ใหญ่วิโรจน์ ใหม่ซ้อน ได้นำ ทีมวิจัยลงพื้นที่แปลงเพาะชำต้นกล้าหมาก ซึ่งเป็นแหล่งรับออเดอร์ต้นกล้าหมาก จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้รู้ว่าพันธุ์หมากที่นำมาเพาะคัดเลือกพันธุ์เหมือนกับของทีมงานวิจัย ต้นพันธุ์ที่นี้จำหน่ายต้นละ 10 บาท จากการสังเกตของทีมวิจัยจะพบว่าแปลงเพาะของที่นี่ไม่เป็นระเบียบมากนัก ถ้ามีการจัดระเบียบแปลง เพาะพันธุ์น่าจะดีกว่านี้ ทีมวิจัยยัง ได้ถามเพิ่มเติมว่าที่นี่ยังนอกจากทำหมากแห้ง,เพาะพันธุ์ต้นกล้าจำหน่ายแล้ว ชาวสวนหมากมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากอีกหรือไม่ ซึ่งได้คำตอบว่าไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มนอกจาก เปลือกหมากแห้งนำมาใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิง

สรุปผลการดำเนินงาน

1. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านแปลงเพาะ,ราคาและต้นทุนการเพาะหมาก
2. การไปเห็นพื้นที่จริง เป็นงานที่สนุก ได้ความรู้ มากกว่าการนั่งฟังการบรรยาย ทำให้ให้ สนุกและมีความสุข
3. ทำให้รู้ว่าถ้าแปลงเพาะขยายพันธุ์ถ้าไม่ได้มาตรฐานและเป็นระเบียบจะไม่สามารถดึงดูด ลูกค้าเพื่อเพิ่มราคาค้นพันธุ์ได้
4. ทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการอบหมากแห้งด้วยเตอบไม้พื้น โดยใช้แรงดันความร้อนจากการก่อไฟไว้ด้านนอกและเป่าความร้อนเข้าไปเพื่ออบหมากด้วยวิธีนี้จะทำให้หมากไม่ไหม้และ ประหยัดต้นทุนและไม่เสียเวลาที่ต้องมาคอยเฝ้าอยู่หน้าเตา เรียกเตอบนี้ว่าเตอบพลังงานไม้พื้น
5. ทำให้รู้ว่าการกักตุนสินค้าไม่ได้ผลอย่างที่คิดเพราะราคาไม่แน่นอน
6. ทำให้ได้ความรู้ว่าหมากตากในที่ร่มสามารถแห้งได้เท่ากับการตากกลางแจ้ง แต่พื้นที่จะ ตากต้องเป็นพื้นปูนผิวหยาบเพราะจะสามารถดูดซึมน้ำจากลูกหมากได้ดี
7. ทำให้รู้ว่าเปลือกหมากสามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานเชื้อเพลิงได้

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

1. ศึกษาดูงานนอกสถาน
2. ประชุมกลุ่มย่อย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที
3. สรุปผล และวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

1. ฝนตกหนัก ทำให้การเดินทาง และลงพื้นที่ศึกษาดูงานทำได้ลำบาก

ภาพที่ 17. กิจกรรมศึกษาดูงานการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่

5 - 6 เมษายน พ.ศ.2560

(ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ประจำ ต.ปากทรง จ.ชุมพร)

กิจกรรมที่ 18 ศึกษาดูงาน การบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่

วันที่/เดือน/ปี 6-7 เมษายน พ.ศ.2560

สถานที่ หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 1 คน
3. แก่นนำเครือข่ายเกษตรกรรมสวนหมากพันธุ์ดี	จำนวน 7 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากหมาก
3. เพื่อหาตลาดการค้าเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากหมาก
4. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเพาะขยายพันธุ์หมาก

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลาสถานที่ในการศึกษาดูงาน
2. ประสานงานกับพี่เลี้ยงเรื่องสถานที่ศึกษาดูงาน
3. จัดเตรียมความพร้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ ในการศึกษาดูงาน
4. ทีมวิจัยศึกษาดูงานตามสถานที่ ที่กำหนดไว้
5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในการศึกษาดูงาน

6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย

7. นัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป

ผลการดำเนินงาน

วันที่ 6 เมษายน 2560 ทีมวิจัยร่วมด้วยพี่เลี้ยงสกว.และแกนนำเครือข่ายเกษตรกรรมผสมผสานพันธุ์ดีออกเดินทางจาก ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลปากทรง จ.ชุมพร มุ่งหน้าสู่หมู่บ้านศิรีวง จ.นครศรีธรรมราช เดินทางถึงเป้าหมายตามกำหนดการที่นัดไว้เวลา 15.00 น. โดยเริ่มต้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่กลุ่มลูกไม้ชุมชนศิรีวง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ผลิตของที่ระลึกที่ทำมาจากลูกไม้ในป่าเพื่อผลิตของที่ระลึกขายให้กับนักท่องเที่ยว โดยคุณวราณี คำศรี ได้บอกเล่าให้ฟังว่า กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ญาติๆมารวมตัวกันทำของที่ระลึกขาย ทำจนไม่รู้ตัวว่าเป็นการรวมกลุ่มจนกระทั่งมีคนมาทักว่า รวมตัวกันขนาดนี้ก็ไปจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเถอะ เลยเป็นที่มาของการได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่ม คุณวราณี คำศรี ได้ให้ความรู้ว่าการจะทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมี 2 แบบ คือ 1.การบริหารแบบสมาชิกร่วมกันตัดสินใจ 2. การบริหารแบบคนเดียวตัดสินใจ โดยกลุ่มลูกไม้ได้จดทะเบียนแบบคนเดียวเป็นผู้ตัดสินใจ เพราะจากประสบการณ์การทำงานของกลุ่มลูกไม้ที่ผ่านมา การทำงานแบบตัดสินใจคนเดียวจะทำให้งานดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว และกลุ่มลูกไม้ได้มีการทำงานแบบระบบญาติ คือมีหัวหน้ากลุ่มที่เป็นพี่ใหญ่ เป็นคนตัดสินใจรับออเดอร์ และจะส่งต่อมายังคนผลิตที่เป็นน้องๆหลานๆ โดยมีการกำหนดว่าต้องเสร็จวันไหน จำนวนเท่าไร การทำงานของกลุ่มนี้ก็มีปัญหาบ้าง เช่นคนไหนทำงานมากคนไหนทำงานน้อย ทางกลุ่มได้แก้ปัญหาโดยการจ่ายเงินตามชิ้นงานที่สมาชิกทำเพื่อลดปัญหาดังกล่าว คุณวราณี คำศรี แนะนำว่าการบริหารงานแบบตัดสินใจร่วมกันจะทำให้งานดำเนินการไปได้ลื่นไหล รู้การการบริหารแบบคนเดียวตัดสินใจไม่ได้ แต่เวลาจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้จัดแบบสมาชิกร่วมกันตัดสินใจแต่เวลาบริหารงานให้บริหารแบบคนเดียวตัดสินใจจะดีกว่า เสร็จจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มลูกไม้ นักวิจัย,พี่เลี้ยงสกว.และแกนนำเครือข่ายเกษตรกรรมผสมผสานพันธุ์ดี ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อที่กลุ่มทุเรียนกวนที่ห่อจากกาบหมาก กลุ่มนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้กับสมาชิกหลังน้ำท่วมเมื่อปี 2531 มีอาชีพหลักคือทำสวน เนื่องจากมีทุเรียนพันธุ์พื้นบ้านมากก็เลยเกิดความคิดที่จะทำทุเรียนกวนขาย โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อกำหนดราคาเอง มีจุดเด่นในการขายคือใช้กาบหมากห่อทุเรียนกวน เพราะกาบหมากช่วยทำให้ทุเรียนกวนมีความหอมมากขึ้น และมีกรรมวิธีที่เก็บไว้ได้นานคือมีการย่างไฟเพื่อไม่ให้ทุเรียนกวนเป็นรา กลุ่มทุเรียนกวนเริ่มจัดตั้งกลุ่มเมื่อปี 2558 มีการบริหารกลุ่มแบบเป็นไปตามธรรมชาติทั่วไป บริหารแบบเครือญาติ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มทุเรียนกวนทำให้เราได้รู้ว่ากลุ่มทุเรียนกวนต้องการกาบหมากเป็นจำนวนมาก เพราะใน จ.นครศรีธรรมราชไม่ค่อยมีกาบหมากจึงได้มีการ

พูดคุยเกี่ยวกับคุณสมบัติจากกาบหมากที่กลุ่มทุเรียนกวนต้องการ คือกาบหมากที่ได้จะต้องลอกมาแล้วจากด้านในที่เป็นสีขาวแล้วนำมาตากแดดให้หมดความชื้น มีราคาซื้อขายอยู่ที่ร้อยละ 25 บาท โดยกลุ่มทุเรียนกวนได้เสนอแนะให้นักวิจัยว่าลองปรึกษาใครดูว่าทำอะไรที่จะเก็บกาบหมากในแบบที่เขาต้องการไว้ให้นานที่สุด เพราะถ้าทำได้เขาจะมีการสั่งซื้อกาบหมากจากเราเป็นจำนวนมาก

สรุปผลการดำเนินงาน

1. การศึกษาดูงานอย่างไม่เป็นทางการจนเกินไป ทำให้สร้างความสนใจ และสร้างการมีส่วนร่วมของทีมวิจัย
2. การไปเห็นพื้นที่จริง เป็นงานที่สนุก ได้ความรู้ มากกว่าการนั่งฟังการบรรยาย ทำให้ให้สนุกและมีความสุข
3. นักวิจัยได้รับรู้ราคาจากหมากในการซื้อขาย
4. นักวิจัยได้รู้วิธีการลอกกาบหมาก
5. นักวิจัยได้เรียนรู้การจัดตั้งและการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
6. นักวิจัยและแกนนำสวนหมากพันธุ์ดีเกิดแรงบันดาลใจที่จะรวมกลุ่มกันจัดซื้อกาบหมากที่ส่งขายให้กับกลุ่มทุเรียนกวน
7. ทำให้รู้ว่าหมู่บ้านคีรีวงเป็นที่ต้องการกาบหมากมากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

1. ศึกษาดูงานนอกสถานที่
3. สรุปผล และวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 18. กิจกรรมการศึกษาดูงานการบริหารจัดการผลผลิต และผลิตผลจากหมากที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่า และคุณค่าแบบครบวงจร ผู้การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่

6-7 เมษายน พ.ศ.2560

(หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช)

กิจกรรมที่ 19 ประชุมประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 3 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนการทำงานที่ผ่านมา
2. เพื่อทบทวนแนวทางการดำเนินงาน และวางแผนการทำงาน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานทีมโดยพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้
3. จัดเตรียมความพร้อมสถานที่ เอกสาร ข้อมูล
4. วางแผนงานกิจกรรม
5. สรุปผลกิจกรรม
6. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันทบทวนการทำงานที่ผ่านมาว่าสิ่งที่นักวิจัยได้เรียนรู้มีอะไรบ้าง ทีมวิจัยร่วมกันสรุปออกมาเป็น 4 ข้อคือ

1. ได้เครือข่ายเพิ่มขึ้นจากเกษตรกรสวนหมากพันธุ์ดี 7 คน ที่สามารถเป็นแกนนำให้กับกลุ่มวิจัยหมากได้
2. ได้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์ ว่า ของเรายิ่งอยู่แล้วเนื่องจากการที่ได้ไปศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามสถานที่ต่างๆ ทำให้เราสามารถพูดได้อย่างเต็มปากเต็มคำของเราดีกว่า และพี่เลี้ยงได้เสนอให้แยกระบบแปลงเพาะคือ ให้แยกเป็น แปลง 3 เดือน ,แปลง 6 เดือน โดยให้มีป้ายปักไว้ที่แปลง และแต่ละเดือนให้มีราคาแตกต่างกัน
3. ได้การบริหารการตัดสินใจในการก่อตั้งกลุ่ม ได้ข้อสรุปในเรื่องการให้อำนาจในการตัดสินใจตามบทบาทหน้าที่เฉพาะ เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับแปลงเพาะให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบ การตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประกอบของหมากที่นำมาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ถ้าติดต่อผู้รับผิดชอบไม่ได้ให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจ

4. การสร้างมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากหมาก นักวิจัยได้แนวความคิดที่จะทำหลายอย่างเช่น กาบหมากที่นำมาทำเป็นจาน, ลูกหมากที่จะทำเป็นพวงกุญแจ, กาบหมากที่จะทำเป็นกระเป๋า แต่ทั้งหมดที่คิดไว้ นักวิจัยยังไม่ได้ทดลองทำจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าตกลงนักวิจัยจะทำอะไรที่สร้างมูลค่าเพิ่ม

จากการที่ได้ข้อสรุปการทบทวนการทำงานที่ผ่านมาและแนวทางการการเดินต่อ ทำให้นำไปสู่โจทย์ของการวางแผนออกแบบการเดินต่อของกระบวนการวิจัย โดยทีมวิจัยได้กำหนดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น แกนนำเกษตรกรเจ้าของสวนหมาก และเกษตรกรอื่นๆที่สนใจ หน่วยงานภาคีภาครัฐและเอกชน

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้ข้อสรุปการทบทวนการทำงานที่ผ่านมา
2. ทีมวิจัยได้ทบทวนแนวทางการก้าวเดินต่อไป
3. ทีมวิจัยได้วางแผนแนวทางการก้าวเดินต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

พี่เลี้ยงได้มีข้อเสนอแนะให้นักวิจัยเกี่ยวกับการทำงานคือ 1. ทีมงานยังขาดความระมัดระวังในเรื่องเอกสารการเงิน 2. รายงานยังส่งไม่ตรงตามกำหนด 3. การเพาะขยายพันธุ์ที่มติดูอยู่แล้ว 4. การตลาดอยากให้นักวิจัยรวมตัวกันในการซื้อขายหมากแห้งเพื่อจะได้กำหนดราคาเอง

กิจกรรมครั้งถัดไป

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกระบวนการผลิตหมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมากราชกรูด ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 19. กิจกรรมประชุมประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2560

อาทิตย์ที่ 23 เมษายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 20 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกระบวนการผลิตหมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมากราชครูด

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2560 เวลา 08.30 น. - 13.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมากราชครูด 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราชครูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม 1. ทีมวิจัย จำนวน 7 คน
 2. พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมาก
2. เพื่อนำเสนอการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก
3. เพื่อนำเสนอการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
4. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานและสร้างการมีส่วนร่วมของแกนนำ

เกษตรกร

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยกำหนดวันเวลาสถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. ประสานงานกลุ่มเป้าหมายพี่เลี้ยงนักวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม
3. จัดเตรียมความพร้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่ เครื่องดื่ม อาหาร
4. ทีมวิจัยนำเสนอการเพาะขยายพันธุ์หมาก,การสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากและการจัดตั้ง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลร่วมกันในเวที
6. สรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารค่าใช้จ่าย
7. นัดหมายกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

08.30 น. เปิดการประชุมโดยรองนายกเทศบาลตำบลราชครูด นายวรรณะ ไยแก้ว ได้กล่าวถึงคำว่าวิจัยในสมัยก่อนคำนี้จะเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับชาวบ้านมากเพราะรู้สึกว่ามันจะต้องเกี่ยวข้องกับคนที่เรียนจบสูงๆ และไม่น่าจะเกี่ยวกับชาวบ้าน จนเมื่อมีโครงการวิจัยหมากราชครูดเข้ามาให้เป็นที่ปรึกษาโครงการ และคนรู้สึกภูมิใจมากที่ได้รับเกียรติให้มาเป็นประธานในการเปิดงานเกี่ยวกับเรื่องวิจัยหมากและพร้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย หลังจากนั้น หัวหน้าโครงการ (คุณยุแหวว ศรีสุโข) กล่าวแนะนำทีมงาน และชี้แจงเป้าหมายวัตถุประสงค์และรายละเอียดของกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมได้รับ

โครงการ “ แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมากเพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหน้าใหม่ หมู่ที่ 2, 4 ตำบลราชครูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ”

ทราบว่า วันนี้จะมีกระบวนการนำเสนอผลการดำเนินงาน3หลักคือ 1. นำเสนอการเพาะขยายพันธุ์ 2. นำเสนอการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก 3. นำเสนอการบริหารจัดการสู่การพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้รับทราบ โดยนางยุแหว ศรีสุขได้ นำเสนอเกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์หมาก ว่าได้รับการสนับสนุนพันธุ์หมากจากแกนนำเกษตรกรในพื้นที่หมู่ ที่ 2 และหมู่ที่ 4 ต.ราชกรูด จำนวน 20 ราย และได้ทำการเพาะกล้าหมากจำนวน 3,000 กล้า โดยได้มีการ บันทึกลักษณะต้นพันธุ์หมากและข้อมูลเจ้าของพันธุ์หมากไว้เป็นฐานข้อมูล และจะเริ่มจำหน่ายได้ในเดือน กรกฎาคม นี้ ซึ่งต้นพันธุ์จะมีอายุ 6 เดือน

ต่อจากนั้นก็เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมาก โดย นางแวตตา อรุณโชติ ได้นำเสนอแนวคิดการนำวัสดุธรรมชาติ นามมาใช้ประโยชน์ โดยได้ความคิดมา จากการต้องการกำจัดขี้ในสวนสาเหตจากลูกน้ำที่อยู่บนกาบหมากนั่นเอง เลยได้ออกแบบ ความคิด สร้างสรรค์ นำกาบหมากมาแปรรูปเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ของตกแต่งบ้านจากงานประดิษฐ์ประดิษฐ์ เช่น รองเท้าแตะ กระเป๋าต่างค์ กระเป๋าใส่เอกสาร พัดมือถือ ดอกไม้ งาน แจกันและภาชนะใส่ของที่เรียกว่า หมาน้ำ นามใส่ขนมขาย ซึ่งจากผลิตภัณฑ์หมาน้ำที่ทางทีมวิจัยได้ทำขึ้นมาจัดเบรกใส่ขนม เป็นที่สนใจ สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมและได้มีความคิดที่จะทำขายให้กับกลุ่มต่างๆ โดยได้มีการพูดคุยกันว่า จะขายให้ใน กลุ่มใดบ้างหลังจากนั้นก็จะมีข้อตกลงร่วมกันที่จะเริ่มต้นการจัดกิจกรรมวิจัย ทีมวิจัย เครือข่ายนักวิจัยก่อน จากหัวข้อนี้ได้นำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับงานที่ทำมาจากกาบหมาก เนื่องจากผู้ที่เข้าร่วม ประชุมได้สังเกตเห็นพ้องกันว่าถ้าเราสามารถทำงานที่ผลิตมาจากกาบหมากได้จะเป็นการสร้างรายได้ให้กับ ทีมงานได้ เนื่องจากการรณรงค์ลดการใช้โฟม โดยคุณวรรณะ ไยแก้วได้รับเรื่องนี้เอาไว้ว่าจะไปปรึกษา อาจารย์โรงเรียนเทคนิคว่าสามารถผลิตเครื่องมือที่ผลิตงานที่ทำจากกาบหมากได้หรือไม่ หลังจากนั้นทีม วิจัยได้นำเสนอการบริหารจัดการสู่การพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยทีมวิจัยได้มีการลงหุ้นคนละ100 บาท เพื่อเป็นเงินทุนตั้งต้นของกลุ่มรวมทั้งร่างกำหนดกฎ กติกา ร่วมกันของกลุ่มให้มีการประชุมเป็นประจำทุก เดือน มีการปันผลทุก4เดือน และเปิดโอกาสให้แกนนำเกษตรกร วิจัยหมากราชกรูด ที่สนใจเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อ เป็นทุนหมุนเวียนในการเพาะขยายพันธุ์หมากพันธุ์ดีราชกรูด การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกาบหมาก ภาชนะใส่ ของ รวมทั้งการบริการรับจัดชุดเบรก/อาหารว่าง ด้วยภาชนะจากกาบหมาก โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้มีความ สนใจที่จะลงหุ้นด้วย

สรุปผลการดำเนินงาน

1. การเพาะขยายพันธุ์หมาก มีการเพาะพันธุ์หมากพันธุ์ดีไว้ 3,000 กล้า โดยจะเริ่มขายในเดือน ก.ค.60 นี้ และจะมีการเพาะขยายพันธุ์รอบถัดไปในเดือนธ.ค.60 เพื่อรองรับการขายต่อไปในเดือนพ.ค. 61 เพราะผู้ซื้อต้องการพันธุ์หมากไปปลูกในหน้าฝน
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมาก ได้ความร่วมมือที่จะร่วมกันผลิตงานหมาก โดยคุณวรรณะ ไชแก้ว รับเรื่องที่จะไปคุยกับครุรร.เทคนิคเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะผลิตงานที่ทำจากกาบหมาก
3. การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมากได้รับความร่วมมือที่จะผลิตภาชนะใส่ของ หรือที่เรียกว่า หมาน้ำ จากแกนนำสวนหมากพันธุ์ดีที่ร่วมกันทำผลิตภัณฑ์ชนิดนี้เพื่อส่งขายให้กับเครือข่ายนักวิจัย โดยได้มีการทดลองทำก่อนว่าจะสามารถทำได้หรือไม่
4. เกิดการรวมกลุ่มจากแกนนำสวนหมากพันธุ์ดี, ผู้นำชุมชนที่จะเข้าร่วมกลุ่ม ร่วมหุ้น กับทีมวิจัยหมากราชครูด
5. เกิดการเชื่อมเครือข่ายที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ประชุมกลุ่มเล็ก จำนวน 20-30 คน ผ่านการนำเสนอข้อมูลของทีมวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยผู้เข้าร่วมเวที หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทีมวิจัยร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสรุปผลกิจกรรมและเคลียร์เอกสารร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการจัดเวทีถ้าคนน้อยให้ปรับเก้าอี้ให้เป็นรูปตัว U

ภาพที่ 20. กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกระบวนการผลิตหมาก

และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมากราชครูด

อังคารที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เวลา 08.30 น. - 13.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมากราชครูด 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราชครูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง)

กิจกรรมที่ 21 ประชุมประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 13.00 น.

สถานที่ ร้านส้มตำเจ๊วงษ์ ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. เครือข่ายนักวิจัย	จำนวน 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาแนวทางการดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมความพร้อม เอกสาร ข้อมูล
3. วางแผนงานกิจกรรม
4. สรุปผลกิจกรรม
5. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางที่นักวิจัยต้องการจะดำเนินการต่อไปว่าระหว่างการเพาะขยายพันธุ์หมากกับการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก นักวิจัยต้องการแบบไหนที่จะสร้างจุดยืนในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งนักวิจัยเลือกที่จะทำทั้ง2อย่าง แต่จะเน้นการเพาะขยายพันธุ์เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม โดยทีมจะเป็นคนเพาะขายเอง และพี่เลี้ยงได้เสนอว่าให้ทีมวิจัยซื้อพันธุ์กล้าจากเครือข่าย เพื่อเป็นการเชื่อมต่อเครือข่ายกันเอง โดยกำหนดราคาประมาณ 15 – 20 บาท/กก. พี่เลี้ยงยังได้เสนอแนะให้ทีมวิจัยจัดทำแฟ้มเกี่ยวกับข้อมูลของเกษตรกรสวนหมาก เพื่อที่จะเป็นการบอกรายละเอียดของพันธุ์หมากว่าเป็นพันธุ์ไหน มีชื่อได้อย่างไร และเสนอให้ทีมมีการจัดทำสื่อ เกี่ยวกับงานวิจัยหมากและการเพาะขยายพันธุ์หมาก ว่าหมากของเราได้ผ่านการวิจัยมาแล้วเพื่อเป็นการการันตีคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่มาซื้อพันธุ์หมากของนักวิจัย

ต่อจากนั้นเป็นการร่วมกันปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยได้ข้อสรุปว่าให้ทีมงานวิจัยไปติดต่อ คุณกริธา ทิพย์จันทร์ และคุณวรัญญา พลวารี เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว โดยทีมงานได้ร่วมกันตกลงให้คุณยุแหว ศรีสุโข และคุณแหวตา อรุณโชติ เป็นผู้ประสานงานติดต่อในครั้งนี้อย่างนี้ โดยกำหนดวันที่จะจัดกิจกรรมนี้ เป็นวันที่ 11 กรกฎาคม 2560

หลังจากนั้นหัวหน้าโครงการ คุณยุแหว ศรีสุโข ได้แจ้งยอดเงินจากการขายพันธุ์หมากเพื่อ
ร่วมกันเก็บเป็นเงินออมว่า ปัจจุบันมียอดเงินอยู่ 5,645 บาท

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้ร่วมกันหาแนวทางการเดินต่อ โดยสรุปว่าทีมวิจัยต้องการที่จะทำทั้ง2อย่างคือ
การเพาะขยายพันธุ์หมากและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากแต่จะเน้นการเพาะขยายพันธุ์หมากเป็นหลัก
2. ทีมวิจัยได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมครั้งถัดไป โดยกำหนดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้
เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2560
3. ทีมวิจัยได้ข้อตกลงร่วมกันในการประสานงานวิทยากรที่จะให้ความรู้ในการอบรม
เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยตกลงให้คุณยุแหว ศรีสุโข และคุณ
แหวตา อรุณโชติ เป็นผู้ติดต่อประสานงานครั้งนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย/เครือข่าย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผน
กิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

กิจกรรมครั้งถัดไป

กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2560

ภาพที่ 21. กิจกรรมประชุมประจำเดือนมิถุนายน พ.ศ.2560

อังคารที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 13.00 น.

(ร้านส้มตำเจ๊วงศ์ ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 22 อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้กลุ่มวิชัยหมาก 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. ผู้สังเกตการณ์	จำนวน 3 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่ม และการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงและนักวิจัยกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมความพร้อม เอกสาร ข้อมูล
3. วางแผนงานกิจกรรมในการจัดอบรม
4. สรุปผลกิจกรรม
5. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยง,นักวิจัย,ผู้สังเกตการณ์ ร่วมกันอบรมเกี่ยวกับเรื่องการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยคุณยุแหว ศรีสุโข ประธานกลุ่มวิชัยหมากราชกรูดได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการให้กับผู้เข้าร่วมอบรมได้รับทราบ ต่อจากนั้นเป็นการให้ความรู้จากวิทยากรโดย คุณกริธา ทิพย์จันทร์ เกษตรตำบลราชกรูด ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนว่าการจัดตั้งกลุ่มนั้น กลุ่มจะต้องมีการดำเนินงานและจัดตั้งมาก่อนไม่น้อยกว่าปีสมาชิกในกลุ่มจะจัดตั้งได้บ้านละ1คน และสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน โดยคุณกริธาได้เสนอแนะว่าในการตั้งชื่อกลุ่มนั้นควรตั้งไว้2ชื่อเพื่อซ้ำซ้อนกับกลุ่มอื่น และได้ให้ความรู้เพิ่มว่าในการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องจดปี/ปี พร้อมทั้งอธิบายเกี่ยวกับเรื่องเอกสารที่จะต้องเตรียมในการจัดตั้งกลุ่มฯดังนี้คือ 1. รายชื่อสมาชิกกลุ่มหรือทะเบียนกลุ่ม 2. สำเนาทะเบียนบ้าน/สำเนาบัตรประชาชนของสมาชิก 3. รายงานการประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 4. บัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม และ 5. แผนงานโครงการ

โดยคุณกริธาได้แจ้งว่าสำหรับทีมหมากราชกรูดนั้น คุณกริธาจะประสานการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ ต่อจากนั้นคุณวรัญญา พลวารี พัฒนากรตำบล เป็นวิทยากรผู้ให้ความรู้การทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยได้ขอรายละเอียดในการทำบัญชีของทีมวิชัยจาก คุณกัญแก้ว เบ่งกิจ ผู้รับผิดชอบการเงินของทีมหมากราชกรูด และแจ้งว่าทางทีมวิชัยหมากได้ทำบัญชีถูกต้องแล้วโดยมีรายละเอียดครบถ้วนในเรื่อง

การเบิกจ่าย รายรับ-รายจ่าย ของแต่ละกิจกรรมซึ่งครบถ้วนสมบูรณ์แล้วได้ อีกทั้งแนะนำให้ทีมรู้จักคุณนครชนก อัครตะริยะ รองนายกเทศบาลตำบลหางว เพื่อให้ความรู้ทีมวิจัยในเรื่องการจดทะเบียนสินค้า OTOP โดยคุณนครชนก ได้แนะนำให้ทีมเพิ่มทักษะการฝึกฝนการสร้างผลิตภัณฑ์โดยแจ้งว่าวิทยาลัยชุมชนจะมาสอนให้แต่ต้องมีสมาชิกกลุ่มที่จะเรียนรู้จำนวน 20 คนขึ้นไปโดยทางคุณนครชนกจะเป็นผู้ประสานงานให้

ต่อจากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เข้าร่วมอบรมโดยมีคุณสมโชค ต้นงวน ได้ให้คำแนะนำในเรื่องการเชื่อมเครือข่ายเพื่อประสานงานร่วมกัน และคุณฤทธิ์ เมฆบุตร ได้ให้คำแนะนำในเรื่องสื่อประชาสัมพันธ์ของคณก้าหมากและสินค้ามูลค่าเพิ่มจากหมากโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นตัวประสานเช่น การสร้างเพจ หรือกลุ่มเฟสบุค เป็นต้น

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมวิจัยได้รับความรู้ในเรื่องการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ คือ 1) กลุ่มจะต้องมีการดำเนินงานและจัดตั้งมาก่อนไม่น้อยกว่า 1 ปี 2) สมาชิกในกลุ่มจะจัดตั้งได้บ้านละ 1 คน และสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน

2. ทีมวิจัยได้รับความรู้ในเรื่องการเอกสารที่จะต้องเตรียมในการจัดตั้งกลุ่มฯ ดังนี้ 1) รายชื่อสมาชิกกลุ่มหรือทะเบียนกลุ่ม 2) สำเนาทะเบียนบ้าน/สำเนาบัตรประชาชนของสมาชิก 3) รายงานการประชุมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 4) บัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม และ 5) แผนงานโครงการ

3. ทีมวิจัยได้รับความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การทำบัญชีกลุ่มที่มีรายละเอียดในเรื่องการ เบิกจ่าย รายรับ-รายจ่าย ของแต่ละกิจกรรมให้มีการลงบันทึกไว้ทุกครั้งซึ่งกลุ่มวิจัยหมากราชครูคได้ทำไว้ถูกต้องแล้ว

4. ทีมวิจัยได้รับความรู้ในเรื่องการจดทะเบียนสินค้า OTOP และการเพิ่มทักษะการฝึกฝนการสร้างผลิตภัณฑ์โดยวิทยาลัยชุมชนจะมาสอนให้แต่ต้องมีสมาชิกกลุ่มที่จะเรียนรู้จำนวน 20 คนขึ้นไป

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย/เครือข่าย/วิทยากร ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรค

ไม่มี

ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

ภาพที่ 22. กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการก่อตั้งกลุ่มและการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

อังคารที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. - 12.00 น

(ศูนย์เรียนรู้กลุ่มวิชัยหมาก 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 23 เปิดเวทีเก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง5ปี

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

สถานที่ ศาลาอเนกประสงค์หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
2. เครือข่าย	จำนวน 4 คน
3. พี่เลี้ยง	จำนวน 3 คน
4. เกษตรกรสวนหมาก	จำนวน 38 คน

วัตถุประสงค์

1. นำเสนอผลงานวิจัยปี1,ปี2
2. แลกเปลี่ยนข้อมูลการสำรวจย้อนหลัง 5 ปี

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. กำหนด/วัน/เวลา/สถานที่ประชุม
2. ประสานงานผู้เข้าร่วม
3. จัดเตรียมเอกสาร
4. การจัดสถานที่ประชุม

ผลการดำเนินงาน

09.30 น. เปิดการประชุมโดยพี่เลี้ยง พร้อมทีมงานวิจัยแนะนำตัว และให้เครือข่ายพร้อมผู้เข้าร่วมประชุมแนะนำตัวด้วย พี่เลี้ยงชี้แจงเกี่ยวกับโครงการเปิดเวทีเก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิด

จากหมากย้อนหลัง 5 ปีกับผู้เข้าร่วมประชุม ต่อด้วยหัวหน้าโครงการชี้แจงผลงานปี 1 และกำลังดำเนินงานของปี 2 ดังนี้ 1) ปี 1 มีการสำรวจลงพื้นที่ทำโครงการ การบริโภค การแปรรูป ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแปรรูป 2) ปี 2 การเพาะปลูกต้นหมาก การแปรรูปหมากให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว ติดตามการขายหมากย้อนหลัง 5 ปี พี่เลี้ยงนิพนธ์ ชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมต่อและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้เข้าร่วมประชุม การหาสายพันธุ์หมาก เรื่องราคา การเก็บรักษา ผู้เข้าร่วมแจ้งว่า พ่อค้าไม่ชอบหมากลูกใหญ่เนื่องจากไม่แห้งและกตราคา ต้องเอาแบบลูกคอก เนื้อแน่น แห้งไว ผู้เข้าร่วมมีการเสนอแนะเกี่ยวกับพันธุ์หมาก ว่าอย่าเลือกต้นที่มี 7 ทลาย ให้เลือกพันธุ์ที่มีประมาณ 5-7 ทลายเพราะ เนื้อแน่น เปลือกบาง เป็นลูกเร็ว เหมาะที่จะเอามาเพาะพันธุ์ และมีเครือข่ายเสนอว่าเราจะฝากพันธุ์หมากขายได้ไหม พี่เลี้ยงคุณนิพนธ์ แจ้งว่าต้องเลือกต้นพันธุ์ที่ดีที่สุดเอามาให้ทีมวิจัยเพาะพันธุ์ก่อน เจ้าของสวนจึงจะเพาะพันธุ์ได้ ต้องผ่านการวิจัยจากทีมก่อน ผู้เข้าร่วมเสนอความเห็นว่ามีหมากแต่ละปีผลิดอกมาไม่เท่ากันถ้าเราเลือกต้นที่ดีที่สุดปีนี้ ถ้าปีหน้าออกมาไม่ดกจะอย่างไร พี่เลี้ยงชี้แจงว่าเจ้าของสวนต้องรู้ว่าต้นไหนดีที่สุดในปีให้เลือกต้นมา และมีการพูดถึงเปลือกหมาก ว่าสามารถเอาไปทำอะไรได้บ้าง พี่เลี้ยงแจ้งว่ามีคนนำไปทำที่นอนแต่รายละเอียดยังไม่ชัดเจนเหมือนกาบหมากที่มีคนสนใจจะซื้อแต่ไม่ได้รายละเอียดว่าจะซื้อแบบไหนราคาเท่าไร แต่แค่คิดคาดหวังไว้ว่าเปลือกหมากและกาบหมากจะนำมาสร้างมูลค่าได้ และมีการชี้แจงรายละเอียดการเก็บมูลค่าหมากย้อนหลัง 5 ปี โดยคุณสุวรรณา สมิง

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจในโครงการร่วมกัน
2. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ชักถามทำความเข้าใจร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย จำนวน 8 คน ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวางแผนงานโครงการ กิจกรรม เรียนรู้ทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์โครงการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลังเสร็จสิ้นการประชุม ทีมวิจัยร่วมสรุปผลข้อมูลจากการประชุมและวางแผนงานโครงการ กิจกรรม โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยร่วมตรวจสอบ และเสริมเพิ่มเติมข้อมูลให้ครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจนตรงประเด็น

ปัญหา/อุปสรรค

1. สถานที่ไม่พร้อม
2. ทีมวิจัยไม่พร้อม

ข้อเสนอแนะ

1. การทำหมากแห้งควรมีมาตรฐานของตัวเอง

2. ต้องมีราคาที่แน่นอน
3. การเก็บรักษาหมากปี ใ้ยารักษาหน้าหมาก
4. ราคาประกันจะอยู่ที่ราคาท้องตลาด
5. ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยกับการรับซื้อเปลือกหมาก
6. การเพาะชำ ต้องเลือกลูกใหญ่ เนื้อแน่น แข็งไว
7. ราคาหมากต้องต่อรองกับพ่อค้า เวลาราคาคตกต่ำ
8. ต่อรองราคาที่กำหนดร่วมกัน
9. หมากแต่ละปีผลผลิตไม่เท่ากัน
10. เจ้าของสวนควรเก็บข้อมูลไว้แต่ละปีว่าหาข้อมูลหมากที่ดีที่สุดร่วมกันเพื่อประโยชน์ใน

การทำงานวิจัย

ภาพที่ 23. กิจกรรมเปิดเวทีเก็บรวบรวมข้อมูลมูลค่าผลผลิตที่เกิดจากหมากย้อนหลัง 5 ปี

เสาร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2559 เวลา 09.00 น. - 12.00 น.

(ศาลาอเนกประสงค์หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง)

กิจกรรมที่ 24 ถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วันที่/เดือน/ปี อังคารที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 15.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 5 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมกันถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมความพร้อม เอกสาร ข้อมูล

3. วางแผนงานกิจกรรม
4. สรุปผลกิจกรรม
5. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงและนักวิจัยได้ร่วมกันถอดบทเรียนในหัวข้อเรื่อง การถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น โดยมีโจทย์จากการทำงานของทีมงานวิจัยหมากที่ผ่านมามาทั้งหมด 5 ปี กับ 2 โครงการงานวิจัย คือ 1. โครงการแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตหมากอย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสู่การจัดการตลาดหมากในอนาคต 2. โครงการแนวทางการบริหารจัดการผลผลิตจากหมากเพื่อเพิ่มมูลค่าแบบครบวงจรสู่การเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์พืชท้องถิ่นหมากราชกรูด จากการทำงานของทีมงานวิจัยหมากตั้งแต่เริ่มโครงการแรกในปี 2556 จนถึงปี 2560 รวมเป็นเวลา 5 ปี ของทีมงานวิจัยหมาก ที่เน้นการสร้างกระบวนการที่ทำให้ให้ชุมชนเข้าใจตัวเอง ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมทำ และร่วมมือ โดยมีพี่เลี้ยงนักวิจัยทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเรื่องกระบวนการคิด ค้นหา และสรุปผลเพื่อหาแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนตั้งขึ้น ให้สามารถตอบโจทย์ที่ต้องการ ในการถอดบทเรียนในครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง(Storytelling) โดยการนำภาพกิจกรรม เป็นเครื่องมือกระตุ้น ชวนคิด ชวนคุย ตั้งคำถาม ประกอบการเล่าเรื่อง โดยมีการจัดลำดับภาพ นึกย้อนทบทวนเหตุการณ์ ความรู้สึก การเรียนรู้ของตนเอง การพัฒนาทักษะ ความสามารถที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงโดยพี่เลี้ยงได้ตั้งคำถามเพื่อให้ให้นักวิจัยตอบเกี่ยวกับ

1. ทำไมจึงทำโครงการวิจัยนี้/ทำเพื่ออะไร
2. คิดถึงอะไรบ้างในการทำโครงการวิจัยนี้
3. มีเป้าหมายอะไรในการทำโครงการวิจัยนี้
4. มีการวางแผนในการทำอย่างไรบ้าง
5. ใช้ความรู้อะไรบ้างเข้ามาช่วยในการทำ/ศึกษาหาความรู้อะไรเพิ่มบ้าง ศึกษาจากที่ไหน
6. ใครเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำโครงการวิจัยนี้มีส่วนร่วมอย่างไร
7. การพัฒนาตนเองจากการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นอย่างไรบ้าง
8. ได้ฝึกทักษะอะไรบ้าง/อย่างไร
9. มีปัญหา/อุปสรรคอะไร แก้ปัญหาอย่างไร
10. ภูมิใจการทำโครงการวิจัยนี้ หรือไม่ อย่างไร
11. อะไรที่ทำได้ดี อะไรที่ยังทำได้ไม่ดี จะพัฒนาปรับปรุงอย่างไรถ้าได้ทำครั้งต่อไป

โดยทีมงานวิจัยได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปได้ว่าจากเริ่มแรกที่ทีมงานวิจัยเข้ามาทำโครงการแรก เริ่มจากการที่ไม่รู้อะไรเลย อะไรคืองานวิจัย อะไรคือโครงการ ไม่รู้ขั้นตอนหรือแผนการผลิตสิ่งที่ทีมหวังไว้ในการทำโครงการแรกคือ การส่งเสริมเกษตรกรสวนหมาก เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักวิจัย

ที่สุดและเป็นความต้องการทางตรงที่จะส่งเสริมเรื่องการเกษตรเกี่ยวกับหมาก จนกระทั่งผ่านมาหลายกิจกรรม เริ่มนึกคิดได้ว่าหมากจากที่เรารู้จักในทางเดียวคือการขายหมากตากแห้ง จริงๆแล้วมีหลายเรื่องที่เราได้เรียนรู้ เป็นความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นและยังได้เรียนรู้ในการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงผู้คน ชาวบ้าน เครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย และการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (เกษตรกรเจ้าของสวนหมาก)การเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย

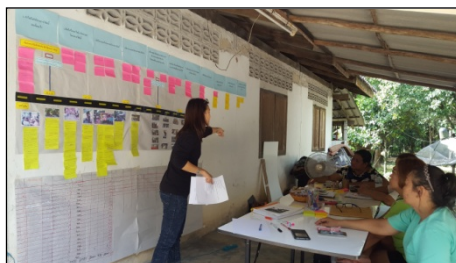
สรุปผลการดำเนินงาน

1. ทีมงานได้ร่วมกันถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับ2โครงการที่ผ่านมา ทำให้ได้ความรู้เรื่องหมากมากขึ้น ในเรื่องการเพาะขยายพันธุ์หมาก จากการที่ทีมวิจัยได้มีการจดบันทึกขั้นตอนการผลิตไว้ทุกขั้นตอน
2. ได้ความรู้ในเรื่องส่วนประกอบของหมากว่ากาบหมากสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ
3. ทำให้ได้เรียนรู้ในการเกี่ยวข้องเชื่อมโยงผู้คน ชาวบ้าน เครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย และการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (เกษตรกรเจ้าของสวนหมาก)การเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย
4. ได้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการทำงานวิจัย การเก็บข้อมูล จากกิจกรรมที่ผ่านมา

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกันโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ชักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ภาพที่ 24. กิจกรรมถอดบทเรียนเส้นทางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

อังคารที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 12.00 น. - 15.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 25 ประชุมประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2560

วันที่/เดือน/ปี อาทิตย์ที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

ผู้เข้าร่วม

1. นักวิจัย	จำนวน 7 คน
2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
3. แกนนำเกษตรกรเจ้าของหมากหมากพันธุ์ดี	จำนวน 11 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเกษตรกรเจ้าของหมากพันธุ์ดี
2. เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการเพาะขยายพันธุ์หมาก

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมความพร้อม เอกสาร ข้อมูล
3. วางแผนงานกิจกรรม
4. สรุปผลกิจกรรม
5. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

พี่เลี้ยงนักวิจัยและเกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดีได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยทีมวิจัยหมากราชกรูด ได้นำเสนอข้อมูลการเพาะขยายพันธุ์หมากโดยคุณยุแหว ศรีสุข โประธานกลุ่มวิจัยหมาก ได้ชี้แจงและทำความเข้าใจกับเกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมาก ในเรื่องการเพาะขยายพันธุ์หมาก ในรอบที่ผ่านมา (รอบทดลองเพาะขยายพันธุ์) ว่าจำนวนหมากที่เกษตรกรสนับสนุนให้กับทีมวิจัยนั้น มีทั้งหมดสด หมากกิ่งสดกิ่งแห้ง หมากแห้ง ที่นำมาเพาะขยายพันธุ์นั้นทีมวิจัยได้เก็บข้อมูลไว้ในทุกขั้นตอน รวมทั้งเปอร์เซ็นต์การรอดของหมากที่เกษตรกรให้มา และการเจริญเติบโต จนจำหน่ายออกสู่ตลาด จากข้อมูลเปอร์เซ็นต์การรอดของหมากที่เกษตรกรให้มานั้น นำมาสรุปเป็นสถิติข้อมูลได้จากจำนวนพันธุ์หมาก 2,931 ลูก หมากรอดจำนวน 2,000 ลูก โดยสรุปได้ว่าหมากสุกที่หล่นจากต้นแล้วนำมาเพาะขยายพันธุ์เลย เปอร์เซ็นต์การรอดมีมากที่สุด และได้แจ้งกับเกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมากว่าจากที่เราได้ร่วมกันเพาะขยายพันธุ์กล้าหมากนั้นได้มีการจำหน่ายหมดแล้วจำนวน 2,000 ต้น และได้มีการตกลงกับเจ้าของพันธุ์หมากว่าในครั้งหน้าที่จะมีการเพาะขยายพันธุ์ในครั้งที่ 2 ทางทีมวิจัยจะขอพันธุ์หมากต้นเดิมโดยจะรับซื้อ กก.ละ 20 บาท โดยที่หมากต้องมีคุณสมบัติเป็นหมากสดที่หล่นจากต้นเลย ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากเจ้าของพันธุ์หมากทุกคนที่จะขายพันธุ์หมากเดิมให้กับทีมวิจัย โดยมีการทำข้อตกลงเป็นสัญญาใจกันระหว่างทีมวิจัยหมากกับเกษตรกรเจ้าของ

พันธุ์หมาก ในเรื่อง สนับสนุนพันธุ์หมาก “หมากพันธุ์ดี มีที่ราชครูด” จากนั้นเป็นการนำเสนอข้อมูลทางการเงินโดยเจ้าหน้าที่การเงิน คุณกัญแก้ว เบ่งกิจ ได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายในการเพาะขยายพันธุ์หมากครั้งนี้ให้กับเกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมากได้รับรู้ร่วมกัน โดยสรุปได้ว่ากลุ่มยังมีกำไร และจะเก็บเงินไว้เป็นต้นทุนในการเพาะขยายพันธุ์ต่อไปในรอบที่2

ต่อจากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวางแผนการขับเคลื่อนของกลุ่มหมากราชครูดในอนาคต โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากกลุ่มเกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมากที่จะร่วมกันวางแผนการขับเคลื่อนและจะเสริมรายได้ในเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมากเพิ่ม ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม โดยมีการตกลงร่วมกันว่าเราจะร่วมมือร่วมแรงกันทำงาน โดยมีแผนงานในการทำงาน และต้องรู้ว่าเราจะทำอะไร โดยกลุ่มตกลงว่าจะมีการประชุมประจำเดือนเพื่อวางแผนงานกันในเรื่องต่อไป

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้ความมั่นใจที่จะดำเนินงานครั้งต่อไปจากความร่วมมือของเกษตรกรเจ้าของหมากพันธุ์ดีที่จะให้พันธุ์หมากเดิมเพื่อเพาะขยายพันธุ์ในครั้งที่2
2. ได้แนวทางในการเพาะขยายพันธุ์หมาก ว่าหมากสุกที่หล่นจากต้นจะมีโอกาสในการรอดมากที่สุด
3. ได้ข้อตกลงร่วมกันในทีมนักวิจัยและเจ้าของพันธุ์หมากว่าในการดำเนินงานต้องมีแผนในการทำงาน และมีกิจกรรมต่อเนื่อง
4. ได้รู้ต้นทุนในการผลิตในครั้งนี้เพื่อที่จะได้ลดต้นทุนการผลิตในครั้งต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย/เกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมาก ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผลข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ภาพที่ 25. กิจกรรมประชุมประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ.2560

อาทิตย์ที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2560 เวลา 13.00 น. - 16.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชครูด 13/2 ม.4 ต.ราชครูด อ.เมือง จ.ระนอง)

กิจกรรมที่ 26 กิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย

วันที่/เดือน/ปี เสาร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. -16.00 น.

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง

<u>ผู้เข้าร่วม</u>	1. นักวิจัย	จำนวน 7 คน
	2. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 2 คน
	3. แกนนำเกษตรกรเจ้าของหมากหมากพันธุ์ดี	จำนวน 11 คน
	4. เครือข่าย สสส.ความปลอดภัยบนท้องถนน	จำนวน 2 คน
	5. เครือข่ายบางนอน	จำนวน 5 คน
	6. เครือข่ายบางหิน	จำนวน 3 คน
	7. สำนักงานประกันสังคม	จำนวน 1 คน
	8. เครือข่ายสี่กั๊ก	จำนวน 2 คน
	9. เครือข่ายสุขสำราญ	จำนวน 14 คน
	10. เครือข่ายบ้านนา	จำนวน 5 คน
	11. เครือข่ายหาดส้มแป้น	จำนวน 17 คน
	12. เครือข่ายปากจั่น	จำนวน 5 คน
	13. เครือข่ายลำเลียง	จำนวน 3 คน
	14. ที่ปรึกษา	จำนวน 1 คน
	15. เจ้าหน้าที่รพสต.	จำนวน 3 คน
	16. อปพร.	จำนวน 1 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอข้อมูลการวิจัยหมากราชกรูด

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. พี่เลี้ยงกำหนดวันเวลา สถานที่ในการจัดกิจกรรม
2. จัดเตรียมความพร้อม เอกสาร ข้อมูล
3. วางแผนงานกิจกรรม
4. สรุปผลกิจกรรม
5. กำหนดวางแผนงานจัดกิจกรรมครั้งถัดไป

ผลการดำเนินงาน

นักวิจัย, พี่เลี้ยง, เครือข่ายนักวิจัย, ที่ปรึกษาโครงการวิจัยหมาก, หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกัน จัดกิจกรรมปิดเวทีหมากราชกรูด ณ ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชกรูด 13/2 ม.4 ต.ราชกรูด อ.เมือง จ.ระนอง กล่าวเปิดเวทีโดยหัวหน้าทีมวิจัยหมากราชกรูด นางยุแหว ศรีสุขโข ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการและ การดำเนินกิจกรรมต่างๆของทีมวิจัยหมาก หลังจากนั้นเป็นการแนะนำทีมวิจัย พร้อมแนะนำเจ้าของสวน หมาก ต่อด้วยการแนะนำตัวของหัวหน้าโครงการเครือข่ายต่างๆแนะนำทำความรู้จักกัน หลังจากนั้นพี่เลี้ยง คุณนิพนธ์ มีชัย ได้แจ้งกำหนดการให้ผู้เข้าร่วมงานว่า หลังจากนั้นจะเป็นการนำเสนอข้อมูลต่างๆของทีมหมาก โดยจะมีทั้งหมด 5 กลุ่ม ในเรื่อง 1.การเพาะขยายพันธุ์หมาก โดยคุณกัญแก้ว เบ่งกิจ 2.การนำเสนอการแปรรูป หมาก โดยคุณณภาพรณ์ ชาญพานิช 3. การสร้างสินค้ามูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบของหมากโดย คุณแหว ดา อรุณโชติ 4.เส้นทางการค้าหมาก โดยคุณสุวรรณา มีชัย 5. การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ก่อนที่จะมีการ นำเสนอข้อมูลของทีมหมาก ที่ปรึกษาโครงการวิจัยหมากราชกรูด นายวรรณะ ไชแก้ว รองนายกเทศบาล ตำบลราชกรูดได้กล่าวกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่ามีความรู้สึกยินดีทุกครั้งที่ได้มาร่วมในงานโครงการหมาก และ รู้สึกดีใจที่มีทีมวิจัยหมากที่จะร่วมกันสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากหมาก และคนพร้อม ที่จะเป็นผู้สนับสนุน เป็นที่ปรึกษาให้กับทีมงานนี้ หลังจากนั้นเป็นการนำเสนอข้อมูลจากหมากดังนี้

1. การเพาะขยายพันธุ์หมาก นำเสนอโดย คุณกัญแก้ว เบ่งกิจ

ประวัติพันธุ์หมาก/เจ้าของ

หมากที่ทีมวิจัยได้อามาทำการเพาะพันธุ์สืบเนื่องจากทีมได้ไปทำข้อมูลค้นหาหมากพันธุ์ดี โดยได้ไปสำรวจมาทั้งหมด 39 ครั้งเรือน จากข้อมูลของทีมได้ไปสำรวจมาทำให้เราได้หมากพันธุ์ดีจากเกษตรกร เจ้าของสวน จำนวน 36 ราย มาทำการเพาะพันธุ์ จากข้อมูลที่ได้หมากพันธุ์ดีก็คือหมากพันธุ์บ้านดั้งเดิมจะ ไม่ได้เอามาจากนอกพื้นที่ อาจจะมียู1หรือ2เจ้าของสวนที่เอามาจากจ.ชุมพร

ขั้นตอนการเพาะขยายพันธุ์หมาก

การเพาะหมากของทีมวิจัยหลังจากที่ทีมวิจัยได้ไปหาเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดีแล้ว เกษตรกรก็จะนำหมากพันธุ์ดีมาให้ทีมทำการเพาะพันธุ์ โดยทีมวิจัยไม่มีการบันทึกข้อมูลของพันธุ์หมากว่า แต่ละพันธุ์ที่ให้มานั้นใน 1 ก.ก มีกี่ลูก และอยู่ในสภาพที่สดหรือแห้ง จากนั้นทีมก็นำไปเพาะใส่ถุง โดยตั้ง ลูกหมากเป็นแนวตั้ง และติดป้ายชื่อเจ้าของพันธุ์ไว้เพื่อให้รู้ว่าเป็นหมากของใคร โดยได้พันธุ์หมากจาก เกษตรกรเจ้าของสวนหมากทั้งหมด 140.50 ก.ก และนับเป็นลูกได้ทั้งหมด 2,931 ลูก ซึ่งทีมได้มาทำการ เพาะพันธุ์ทั้งหมดและหมากรอดเกิดเป็นต้นพันธุ์ได้ 2,000 ต้นคิดเป็นเปอร์เซ็นต์การรอดได้ 68.23%จากการ ทดลองเพาะครั้งนี้ทำให้เราได้รู้การเพาะพันธุ์หมากควรใช้หมากสด เพราะจากที่ทดลองมาในส่วนที่ไม่รอด นั้นเป็นหมากแห้งทั้งหมด หลังจากได้ต้นกล้าหมากมา 2,000 ต้นเราก็มีการบอกขายผ่านเครือข่ายต่างๆ และได้ จำหน่ายออกไปหมดแล้ว โดยขายออกในราคาต้นละ 10 บาท คิดเป็นเงินค่าขายได้จำนวน 20,300 บาท หัก ค่าใช้จ่ายในการลงทุน 7,630 บาท สรุปว่าทีมมีกำไรอยู่ 12,670 บาท ซึ่งทีมได้มีการวางแผนการขายในครั้ง

ต่อไปว่าจะมีการเพาะตามใบสั่งซึ่งหมากของทีมที่ผ่านมาก็ไม่พอขายและมีคนสั่งจองไว้ล่วงหน้า โดยทีมก็จะเอาหมากพันธุ์ดีจากเกษตรกรเจ้าของสวนหมากที่ได้เข้าร่วมMOUกับเราทั้งหมด11ราย และทีมจะซื้อหมากในราคา.ก.ละ15-20 บาท และต้องเป็นหมากสุกเท่านั้น

2. นำเสนอการแปรรูปหมากเครื่องมือเทคโนโลยี โดย คุณณภัทรณ์ ขาญพานิช

ที่ผ่านมามีหมากแห้งที่ขาย พ่อค้ามักจะกดราคาโดยมีข้ออ้างว่า หมากไม่แห้ง หมากไม่ได้100% และบางครั้งก็ให้ราคาแตกต่างกัน เพราะคิดว่าชาวสวนไม่เข้าใจว่าหมากแห้ง100%เป็นอย่างไร ก็เลยมีการรวมทีมออกไปสำรวจหาข้อมูลทั้งในชุมชนและนอกพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลว่าหมาก100%ต้องทำแบบไหน ตากกี่แดด ถึงจะได้100%เต็ม เพื่อไปต่อรองราคากับพ่อค้าได้ และหลังจากนั้นก็รู้ว่าหมากถ้าจะให้ได้100%เต็ม ต้องตากแดดประมาณ 15 วัน และจากการที่ได้ไปสำรวจข้อมูลในเรื่องหมากทำให้ได้ความรู้ในเรื่องหมากเพิ่มขึ้นอีกหลายด้าน ทำให้ได้รู้ว่าหมาก 1 ต้นมีกี่ทลาย ทลายหนึ่งมีประมาณกี่ลูก ได้รู้ว่าหมากใช้ในงานประเพณีต่างๆเช่น งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ และยังได้รู้อีกว่ายังมีภูมิปัญญาชาวบ้านว่าหมากสามารถนำไปรักษาโรคได้ โดยการพ่น (รักษาโรคเริ่ม)

3. นำเสนอในเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนต่างๆของหมาก โดยคุณแววตา อรุณโชติ ทำไมถึงทำเรื่องนี้

เนื่องจากปีแรกได้รับโครงการซึ่งทีมต้องลงพื้นที่ เพื่อศึกษาข้อมูลหมากในสวนหลายๆสวน ทำให้สังเกตเห็นว่าแต่ละสวนมีดกหมากหล่นอยู่มากมาย ทั้งดกเก่าและดกใหม่และที่สำคัญดกหมากส่วนมากจะมีน้ำขังทำให้มีลูกน้ำ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเกือบทุกอัน ด้วยทีมหมากทุกคนเป็นอสม. จึงคิดกันว่าจะทำอย่างไรถึงจะทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงตรงนี้ได้ ก็เลยมีการปรึกษากันว่าดกหมากที่มีอยู่ในสวนเราจะเอาไปทำอะไรประโยชน์อะไรได้บ้าง และรู้ว่าที่คีรีวง จ.นครศรีฯรับซื้อดกหมากและต้องการดกหมากมาก จึงได้ไปศึกษาดูงานกันที่คีรีวง โดยไปพร้อมกับเกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดี และได้พบว่าดกหมากเป็นที่ต้องการของคีรีวงจริงๆ เพราะที่นั่นเป็นแหล่งท่องเที่ยว และขายทุเรียนกวน โดยห่อด้วยกาบหมากทำให้ทุเรียนจะมีรสชาติของความหอมของกาบหมากเพิ่มขึ้นและเป็นสินค้าขายดีในคีรีวง แต่มันก็จะเป็นเรื่องยากสำหรับนักวิจัยอยู่ เพราะที่คีรีวงต้องการกาบหมากที่ลอกออกมาจากดกหมาก(หมายถึงด้านในสีขาว) และต้องอยู่ในสภาพที่ไม่ขึ้นรา แต่เนื่องจากสภาพอากาศของระนองที่มีฝนตกตลอดบวกกับปัญหาในเรื่องการขนส่ง ด้วยระยะทางที่ไกลถ้าจะให้กลุ่มทุนต้องขายดกหมากให้เยอะ แต่เรายังไม่มั่นใจในคุณภาพว่าจะไม่ขึ้นรา ระหว่างขนส่ง เลยช่วยกันคิดช่วยกันประดิษฐ์ของเหล่านี้ขึ้นมา แต่ก็มีอุปสรรคเช่นกัน ก็อดดกหมากเป็นราคาต่อการพัฒนาฝีมือ ขาดอุปกรณ์เครื่องมือ แต่มันก็ไม่ใช่อุปสรรคที่ทำให้เราท้อ เพราะเราเพิ่งคิดเพิ่งทำยัง คงต้องทำเรียนรู้กันไปเรื่อยๆ ลองผิด ลองถูก กันจนมีสินค้ามูลค่าเพิ่มที่สร้างจากกาบหมาก และได้มีสินค้าโชว์ในงานเปิดตัว ที่ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่างๆเช่น กศน. ได้สนับสนุนอุดหนุนงบประมาณในการสร้างสินค้ามูลค่าเพิ่ม จำนวน 6,000 บาท และทีมงานได้ทำโครงการเสนอขอเงินอุดหนุนโครงการส่งเสริมอาชีพปี61 จากเทศบาลตำบลราชกรูดเป็นเงิน50,000 บาท และมีสินค้า

อีกอย่างหนึ่งที่มียอยากทำคือการผลิตภาชนะที่ใส่อาหารจากคอกหมาก เหมือนที่เรานำมาใช้ในงานวันนี้ ซึ่งที่เห็นอยู่นั้นเราสั่งซื้อมาและคิดว่าบ้านเรามีคอกหมากมากมาย เราน่าจะทำเองได้แต่ว่ามันต้องใช้เงินทุนในการซื้อเครื่องอัด เครื่องมือในการทำ ซึ่งเป็นทุนที่สูงอยู่ แต่ก็คิดว่าต่อไปเราต้องทำได้และได้ทำ

ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการนี้คือ

1. สามารถนำคอกหมากมาใช้ประโยชน์ได้
2. ช่วยทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
3. เป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
4. ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. นำเสนอเส้นทางค้าหมากโดย คุณสุวรรณา มีชัย

ที่จะต้องทำตรงนี้เพราะจะได้รู้ว่าในตำบลของเรามีแม่ค้ารายย่อยกี่เจ้า และแม่ค้ารายใหญ่กี่เจ้า เราได้รู้ว่าหมากที่เขารับซื้อ เขาคั่งราคาจากตรงไหน ใครเป็นคนกำหนดราคา ขนส่งแบบไหน ส่งทางไหน มีวิธีเก็บรักษาหมากแห้งไว้ข้ามปีแบบไหน การดูหมากดูอย่างไรว่าหมากแห้ง100% เพื่อที่เราจะได้มาลองทำดู และได้บอกกับเครือข่ายได้ว่าต้องทำอะไรให้ได้หมาก100% เพื่อเป็นความรู้เวลาถูกแม่ค้ารายย่อยกดราคา และเราสามารถรวมกลุ่มเพื่อที่จะนำหมากไปขายกับแม่ค้ารายใหญ่ได้เอง และได้รู้ว่าหมากแห้งที่เขาซื้อเขาเอาไปทำอะไร เอาไปกิน ไปทำสี ส่วนการติดต่อกับแม่ค้าติดต่อกันทางโทรศัพท์ หมากจะมีราคาขึ้นลงอยู่ที่การตั้งราคาของแม่ค้านอกที่แม่ค้ารายใหญ่ส่งไป

การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เริ่มต้นจากการมีรายได้จากการขายต้นกล้าหมาก และจากการที่มีสมาชิกในกลุ่มเพิ่มคือกลุ่มเกษตรกรเจ้าของสวนหมากพันธุ์ดีที่ได้เข้าร่วมในทีมอีก11 คน ทำให้มีการวางแผนในการทำงานกันในเรื่องของการทำสินค้ามูลค่าเพิ่มทำให้กลุ่มเริ่มมีความคิดที่จะจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยกลุ่มได้มีการติดต่อกับเกษตรตำบลแล้ว และอยู่ในระหว่างการดำเนินการอยู่

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ได้รับความร่วมมือที่ดีจากเครือข่ายงานวิจัยจากที่มาร่วมกิจกรรมถึงแม้จะมีอุปสรรคในการเดินทางคือฝนตก
2. ได้รับความร่วมมือจากแกนนำสวนหมากพันธุ์ดีที่เข้าร่วมMOUกับทีมวิจัยหมากโดยมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปีละเวทีร่วมกัน
3. ได้สร้างความมั่นใจให้กับทีมงานในการนำเสนอผลงานของตนเอง
4. ได้รับความมั่นใจที่จะสานต่อกิจกรรมถึงแม้โครงการจะปิดแล้วแต่ทีมงานก็จะมีการทำต่อโดยมีกลุ่มที่เข้าร่วมทีมเพิ่มคือแกนนำสวนหมากพันธุ์ดี
5. ได้รับความมั่นใจในการเพาะพันธุ์กล้าหมากและการทำสินค้ามูลค่าเพิ่มจากคอกหมากว่าอย่างน้อยเราก็มีตลาดที่รองรับการขายสินค้าของเราอยู่คือกลุ่มเครือข่ายที่พร้อมจะให้การสนับสนุน

6. ได้ทัศนคติที่ดีในการทำงานกับกลุ่มเครือข่ายงานวิจัยที่ทำให้เห็นว่าเป็นการทำงานที่ทำมา
จากใจโดยไม่ได้หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินแต่ต้องเป็นการทำงานแบบใจแลกใจหรือย้อนกลับไปในอดีตที่
เหมือนกับการทำงานแลกกัน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้มาซึ่งข้อมูล

ทีมวิจัย/พี่เลี้ยงนักวิจัย/เกษตรกรเจ้าของพันธุ์หมาก ร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมสรุปผล
ข้อมูลและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถาม และเพิ่มเติมข้อมูลร่วมกัน

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ไม่มี

ภาพกิจกรรมที่ 26 กิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย

เสาร์ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2560 เวลา 09.00 น. -16.00 น.

(ศูนย์เรียนรู้หมาก ตำบลราชครู 13/2 ม.4 ต.ราชครู อ.เมือง จ.ระนอง)

ภาพกิจกรรมวิจัย

1. ประชุมคณะทำงานโครงการ

2. เวทีถอดบทเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. ศึกษาสำรวจข้อมูล มูลค่าที่เกิดจากหมาก และสายพันธุ์หมากพันธุ์ดี

4. ศึกษาดูงานการเพาะพันธุ์หมาก การสร้างมูลค่าเพิ่มจากส่วนประกอบจากหมากและการบริหารจัดการกลุ่ม

5. ทดลองปฏิบัติการ เพาะพันธุ์หมากพันธุ์ดี

6. ศึกษาเรียนรู้ การจัดทำบัญชี และการบริการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

7. สรุป/วิเคราะห์ผลข้อมูล

8. นำเสนอผลงานวิจัย

ประวัตินักวิจัย

1.) นางยุแหว ศรีสุโข

วัน/เดือน/ปีเกิด

เลขที่บัตรประชาชน

ที่อยู่

ระดับการศึกษา

บทบาทในชุมชน

เบอร์โทรศัพท์

ประวัติการทำงาน

ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ อายุ 51 ปี

23 กุมภาพันธ์ 2510

3-85 -010011-6318

13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ป. 6

ประธาน อสม. กรรมการหมู่บ้าน อ.พ.ม. ชรบ.

ประธานกลุ่มสตรีกองทุนสวัสดิการ

080-8852585

วิจัย/สำรวจข้อมูล จปฐ. ผู้ด้อยโอกาส พิกุล เด็กผู้สูงอายุ

2.) นางแหวตา อรุณโชติ

วัน/เดือน/ปีเกิด

เลขที่บัตรประชาชน

ที่อยู่

ระดับการศึกษา

บทบาทในชุมชน

เบอร์โทรศัพท์

ประวัติการทำงาน

ตำแหน่ง รองหัวหน้าโครงการ อายุ 46 ปี

24 ตุลาคม 2516

3-85 -010010-1809

16 หมู่ที่ 2 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ป. 6

อสม. / สมาชิกสภาเทศบาลตำบลราชกรูด

098-0160104

วิจัย/สำรวจข้อมูล จปฐ. ผู้ด้อยโอกาส พิกุล เด็กผู้สูงอายุ

3.) นางกัญแก้ว เบ่งกิจ

วัน/เดือน/ปีเกิด

เลขที่บัตรประชาชน

ที่อยู่

ระดับการศึกษา

บทบาทในชุมชน

เบอร์โทรศัพท์

ประวัติการทำงาน

ตำแหน่ง การเงิน/บัญชีโครงการ อายุ 49 ปี

13 พฤศจิกายน 2512

3-850-100103-828

19/8 ม. 2 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

ป.6

กรรมการหมู่บ้าน อสม.

083-3880510

วิจัย/สำรวจ จปฐ. /สำรวจข้อมูลเด็ก

4.) น.ส.นภภรณ์ ขาญพานิชย์ ตำแหน่ง เลขานุการ อายุ 49 ปี
วัน/เดือน/ปีเกิด 22 กุมภาพันธ์ 2512
เลขที่บัตรประชาชน 3-85-010010-1426
ที่อยู่ 1011 ม. 2 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
ระดับการศึกษา ป.6
บทบาทในชุมชน กรรมการหมู่บ้าน อสม.
เบอร์โทรศัพท์ 090-1653272
ประวัติการทำงาน วิจัย/สำรวจ จปฐ. /สำรวจผู้สูงอายุ

5.) นางสาวอานา มีชัย ตำแหน่ง ประธานงาน อายุ 53 ปี
วัน/เดือน/ปีเกิด 16 มิถุนายน 2508
เลขที่บัตรประชาชน 3-850-100117845
ที่อยู่ 16/10 ม. 2 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
ระดับการศึกษา ป.6
บทบาทในชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่ ม.2 อสม. อาสาสมัครหมู่บ้าน (เกษตร)
เบอร์โทรศัพท์ 086-2824143
ประวัติการทำงาน วิจัย/สำรวจ/จปฐ. /สำรวจข้อมูลเกษตร

6.) นางสาววรรณ สมิง ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์โครงการ อายุ 42 ปี
วัน/เดือน/ปีเกิด 19 มกราคม 2519
เลขที่บัตรประชาชน 3-850-100117-896
ที่อยู่ 25 ม. 4 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
ระดับการศึกษา ป.6
บทบาทในชุมชน อสม. กรรมการบทบาทสตรี
เบอร์โทรศัพท์ 088-4462556
ประวัติการทำงาน วิจัย/สำรวจ จปฐ. /สำรวจผู้สูงอายุ

7.) นางสาวมณฑนา พัทธชุชีพ ตำแหน่ง ข้อมูล อายุ 42 ปี
 วัน/เดือน/ปีเกิด 1 กรกฎาคม 2519
 เลขที่บัตรประชาชน 3-850-100101-833
 ที่อยู่ 16 ม. 2 ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
 ระดับการศึกษา ป.ตรี
 บทบาทในชุมชน อสม.
 เบอร์โทรศัพท์ 088-4462556
 ประวัติการทำงาน เจ้าหน้าที่การเงิน

11. ที่ปรึกษาโครงการ

- 1.) นายวสันต์ สุขสุวรรณ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง
- 2.) นายวรรณะ ไยแก้ว รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลราชกรูด
- 3.) นางนวลจันทร์ มีชัย ผู้ประกอบการค้าหามาก
- 4.) นายมานิตย์ อรุณโชติ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2